





DEN SISTE
FRISEGLAREN,

AF

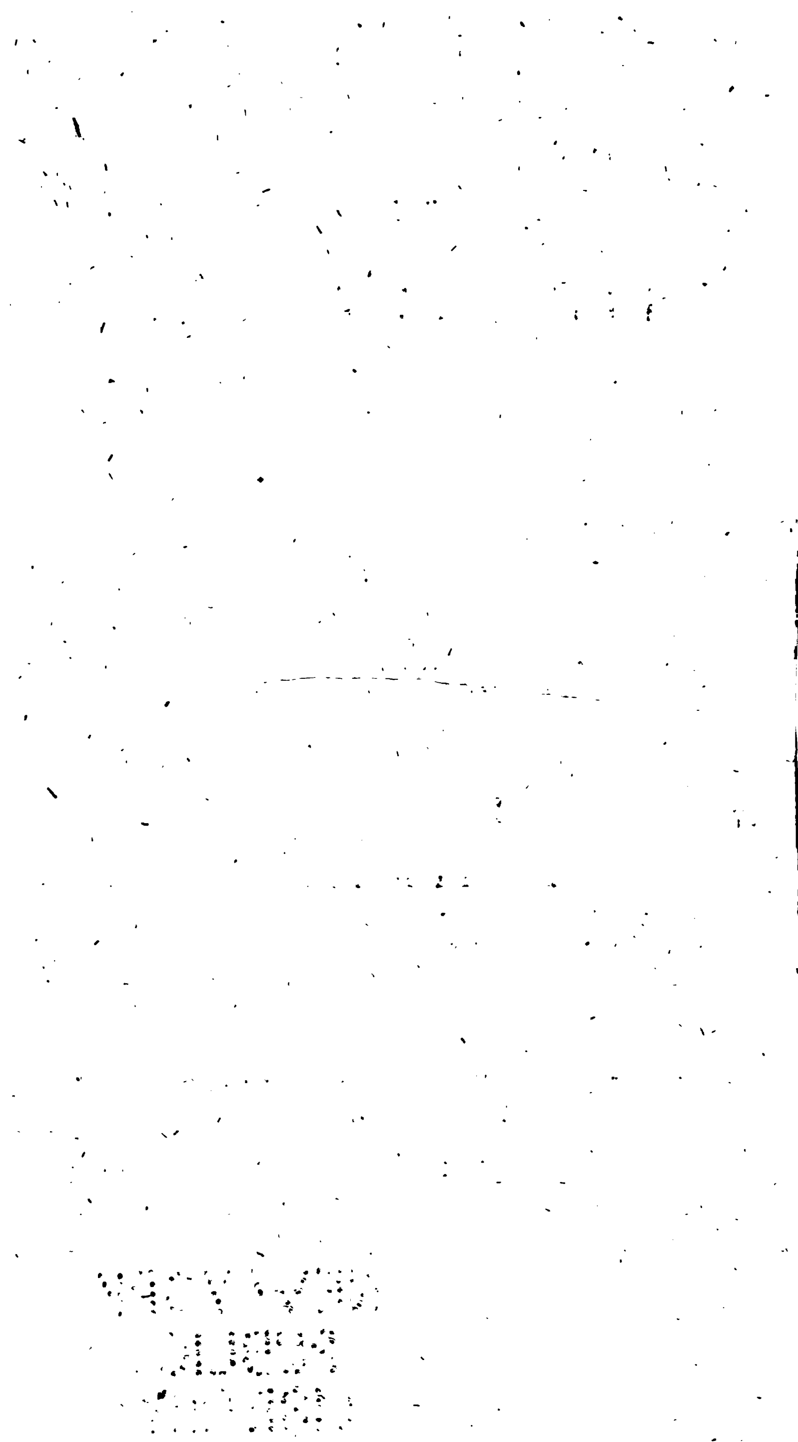
PEHR SPARRE.

- - - - - What is a man,
if his Chief good and market of his time
Be but to sleep and feed? a beast, no more.
SHAKESPEARE.

FÖRSTA DELEN.



STOCKHOLM,
HOS L. J. HJERTA, 1832.



FÖRETAL.

De som icke helt och hållet förkasta den så kallade Historiska Romanen, lära medgifva, att han må räknas bland Litteraturens nyttiga alster. Utan att just åstadkomma någon fullständig rekapitulation af de allmänna historiska ämnen som minnet bör förvara, väcker han dock hos mången lust att närmare undersöka andan af vissa hänflydda tidpunkter, hvilkas detaljerade teckning ej ingått i den vanliga utanlexan ur häfderna. Men antingen han i sådant hänseende blir förmånligt eller ofördelaktigt bedömd, så är dess bearbetande förbundet med många svårigheter, som undvikas vid anläggningen af den vanliga romanen.

För den senare är merendels tillräckligt, att efter modeller ur allmänna lifvet, sådant det hvardagligt skådas, välja personer, hvilkas fortgående handlingar sjelfmant bilda ett helt, och visa, huru en ädel idealprincip motarbetas af, eller besegrar förvända samhällsförhållanden, hu-

ru otyglade passioner hänföra och fördomar skapa olyckor, eller, i korthet sagdt, huru det goda och onda i böjelse och gerning inverka på menniskans sällhet, slutet må för öfrigt blifva dygdens belöning eller hennes förtryck. Det förra åter erfordrar historiska sanningars sammanlänkning med någon intressant fiktion. Men som en, isynnerhet aflägsen historisk period, aldrig med klarhet kan målas utan flera större grupperingar af de personer som derunder lefvat, och det icke är möjligt att hålla hela denna massa inom en liten starkt upplyst krets — i likhet med dockorna på en marionett-teater — så måste läsaren försättas i samma tillstånd som en resande, hvilken under färden möter än den ena än den andra af ett lands innevånare, lär att känna deras klädedrägt och manér, blir bekant med vissa drag i deras lynne, ser dem aflägsna sig, och, slutligen framkommen till resans egentliga mål, får en upplysande berättelse, hvilken, i förening med föregående iakttagelser, lemnar tillfälle att bedömma det hela, och fäster känslan vid de individer med hvilka han mest varit i beröring. På valet af dessa grupperingar beror det helas värde, lika mycket som på teckningen af de personer vid hvilka hufvudhandlingens ledtråd är fästad. Endast framställde i den enkla sannin-

gens nakenhet, blifva de snarare bleka hamnar som uppstiga ur sina grifter, för att med dof röst tala om forntida händelser, än passande figurer på en tafla der allt skall synas lefvande, och utstyrde med fantasiens brokiga blomsterdrägt, ryckas de lätt ned från sina egentliga ståndpunkter och sammanblandas med de sjelfskapade hufvudpersoner, hvilka utgöra författarens egendom, som till slut måste ensam qvarstå, utan att läsaren kan säga att de förra försvunnit på ett onaturligt sätt.

Denna gren af Litteraturen är, hos oss, ännu föga vidrörd; och någon gång har man hört klagas öfver svårigheten att uti Svenska historien finna tjenliga ämnen för densamma. Närvarande försök äger icke anspråk på annan förtjenst, än att vara fosterländskt, och ett bemödande att visa vägen åt en bättre förmåga.

Efter dessa framställningar af författarens åsigter, torde det tillåtas att han redogör för de skäl som hafva förmått honom att utsätta sitt namn på titelbladet, innan den läsande Publikens dom öfver flera föregående produkter af hans hand bestämt, huruvida han må bortlägga anonymitetens sköld, bakom hvilken mången Kritiker vill se hvarje nybegynnare uppträda. Att han lätit ett anonymt arbete af annan natur lemna

pressen, kan lika litet anses för en tillräcklig gärd åt Publikens fordringar, som ingifva någon säkerhet för dettas öde, eller uppväcka förhoppningar om bifall; men kan här trott, att då alla åtgärder i samhällslifvet böra vara af den beskaffenhet, att upphofsmannen icke behöfver dölja sig, så torde det blifva en följd, att den, som uteslutande handlar för det allmänna, också skall låta veta hvem han är. Blottställd för kritiken, båtar det föga att ej vara namngifven, om man blir ofördelaktigt utpekad.

Den Siste Friseglaren, är en titel som kanske fordrar förklaring, enär dess betydelse kan vara tväfaldig, eller hafva afseende på både en person och ett snällseglande fartyg; men då förtidig upplysning skulle förstöra det ringa intresse som arbetet möjligen kan väcka, så anhålles att förklaringen får lemnas, tills den kommer af sig sjelf i Tredje Delen.

KAP. I.

Länge hade Katolska läran herrskat i Norden, och presterne förstått inympa en blind tro hos folket, under det att de visligen bemäktigade sig dess skatter. Den vägfarande, som anlände till en bördig, tjusande nejd, behöfde sällan fråga: på hvilkens område befinner jag mig? ty merendels utvisade spiran på klostertornet, att han beträdt gränsen af en kyrkans tillhörighet. — Såg han en bonde som, skyndande utföre den trånga skogsstigen, bar en gödd kalf, eller fullstoppad penningpung, och önskade veta, hvarthän denna, kanske ett svagt hemmans hela afakstning skulle föras, — var han nästan viss att få till svar: "det är tionde" — "det är aflatspenningar."

Likväl borde Skandinavien hafva varit det land som minst af alla kunnat ställas

under sådant förtryck; icke just derför, att dess innevånare då ägde mer filosofisk upplysning än andra länders, men emedan Norden har något eget, som inverkar både i fysiskt och moraliskt hänseende. Naturen är der en våldsam jätte, endast möjlig att kufva genom uthållande kraft i förening med stålsatt vilja. — Dess synbara verkningar likna sagornas trollerier. De framstå hastigt i förvånande prakt; och återsjunka till en lång hvila; hvarunder menniskan tvingas till betraktelser öfver sig sjelf, och till företag som lära henne, att icke genom öfverlemnande ~~åt slumpen~~, men genom egen förmåga, fylla sina behof och skapa sina samhällsförhållanden.

Bekransad med blyga sippor jollrar våren, lik ett spädt barn, som tyckes vilja slumra vid de lösta flodernas sånger; men knappt hinner man bedja den lilla oskyldiga vara välkommen, förr än han uppvuxit till en hög gestalt som tronar på de dunkelgröna skogstopparne, och omgifver sina tinningar med strålar af evigt ljus. Så står ännu sommaren der i fägring och klarhet, framlockande frukterne ur jordens sköte, då hösten förrädiskt skockar sina regn-

digrå moln kring fjellarna. Liksom hon ångrade sig att hafva varit gifmild, skyndar naturen att sprida mörker och förstörelse. Härjande vindar böja de höga furarne, och lösrycka de gulnade löfven. Kölden stelnar vikarne, som återspegla den öde stranden; afbryter flodernas lopp, och utbreder en dödsblek, ogenomtränglig slöja öfver fälten. Den skapande förmågan tyckes hafva slutat sin dödskamp, då hon vid luftens återuppklarnande hviskar, lik en anderöst från höjden: "sök mina skatter i bergets famn, eller bland dalarnes yppiga fostersöner." — *Ja! vintren i Norden är en död tid blott för den synbart alstrande naturen; ej för menniskans verksamhet och känsla.* Många slags arbeten i skogar och grufvor, månget halsbrytande tidsfördrif under jagt och fiske, upptaga den korta dagen; aftonen samlar de idoge kring spiselden, der ungdomen utbyter sina tankar med lika värme som under den gladaste midsommarsfest, eller fädren förtälja sina underbara lefnadskrönikor. Och träder åboen ut ur sitt hus i den klara vinterqvällen, när stjernorna med hänryckande glans tindra på den högblå himlen, — norrskenet fladd-

rar som en gloria öfver hans hufvud, — eller månens strålar återkastas af snöns millioner diamanter, — och ingen sorlande bäck, ingen varelses ljud stör den dystra stillhet som rår öfver nejden; då fattas hans sinne af aningens tjusande kraft, och han känner sig lika fri som det hvalf, hvars omätliga båge öfvergår till oändligheten.

Alla förändringar i folkslagens hyfsning hafva börjats med förändring af Religion, om detta ord tages i vidsträcktare bemärkelse. — Evangelii lära, förkunnad af främmande predikanter, gaf en ny riktning åt Skandinavernes tänkesätt; men den hierarkiska despotismen undertryckte snart det goda i sjelfva saken, och framställde en missbildning, som man vågade kalla Kristendom. Dess fordringar voro, att naturmenniskan skulle låta fängsla sina krafter, späka sin lekamen, offra sin förmögenhet till kyrkan, frukta för varelser med horn och klöfvar, och framföra sina önskningar till det högsta väsendet genom helgon, föreställde i några eländigt gjorda träbeläten, och tillbedjansvärde genom förtjenster som förr ansetts med djupaste förakt.

Sådana grundsatser kunde väl af vanans

allsmäktiga hand inpassas i den småningom uppväxande blinda tron; men icke förstås af ett folk, hvars föreställning om det underbara i händelsernas gång blott sträckte sig till vissa osynliga trollvarelser, af hvilka, de onda motarbetade, de goda befrämjade menskliga bemödandet, i öfrigt beroende af allfaders beslut, tapperheten, snillet och kroppsstyrkan.

Följderne blefvo snart synlige. En förtryckande aristokrati uppstod såsom gräns emellan kyrkan och det utarmade folket, hvars krafter köptes till befrämjande af enskiltes förmån, men *aldrig sattes i rörelse utan att visa spår af en obändig sjelfkänsla.* Statskroppen förlorade sina inre samband, utländske furstar ryckte till sig spiran, hvilken slutligen i deras händer förvandlades till bödelyxa. Förgäfves stridde Sturarne i spetsen för kärnan af nationen; men Gustaf Wasa återgaf tankefriheten genom reformationen, och fäderneslandet blef räddadt.

Det var dock svårt att ställa allt efter sakernas nya ordning, och många år förflöto innan målet kunde upphinnas. Afkomlingarne efter Nordens frie odalbönder, fun-

no väl genast förträffligheten af en lära, som tillät att genom läsning af Bibeln undersöka hvad som skulle tros, och derjemte upphäfde skyldigheten att beröfva sig allt för andras njutning; men man tvekade att bortlägga det inrotade misstroendet till de högre samhällsklasserne som stodo i spetsen för företaget, och vissa kyrkobruk, som man ville afskaffa, voro i folkets smak. I ett rike af så stort omfång och så glest bebodt som Sverige, behöfver hvarje impuls mycken tid för att sprida sig till det hela; och som, vid reformationens utbredande i landsorterne, en del af ombuden gingo för häftigt till väga, och andre blott kände de yttre formerna af ett så makt påliggande uppdrag, alstrades en villervalla, som kunnat blifva ganska farlig, om icke händelserna i öfrigt varit gynnande.

Johan III dog, lyckligtvis, förr än han hunnit förstöra sin Store faders verk, och hans efterträdare till kronan var en godlynt, men svag ung man, redan konung, med inskränkt makt, i ett annat land på andra sidan hafvet. Då framstod Gustafs yngste kraftfulle son, Karl, och fattade de lösa regeringstömmarne. Han ägde ej de

kungliga prerogativen till lättnad för sin viljas utförande, men måste långsamt bana sig väg genom tusende hinder; och som han derjemte hade ett misstänksamt, oförsonligt lynne, och någon gång var mindre samvetsgrann i valet af medel, skulle naturligtvis den tid, på hvilken han uppträdde, utmärkas genom blodiga strider och besynnerliga förhållanden inom familjekretsarne.

Summan af dessa tilldragelser är upptecknad i många förtjenstfulla skrifter; men individernas händelser måste ofta framletas ur källor, som länge varit dolde för forskningen. *Åtskillige länder hafva blifvit bortryckte från Sveriges dåvarande gränsor, och andre provinser förenade med det urgamla riket, från hvilket de, i anseende till läget, aldrig bordt skiljas. Bland deras antal är Blekinge.* Detta landskaps natur tyckes i allmänhet vara af en egen beskaffenhet, och dess innevånare synas utgöra en egen folkstam, hvars öden få hafva gifvit sig möda att framdraga ur tidernas mörker.

Må det derföre ursäktas om man åter vågar öppna några blad af häfderna, för

att, i sammanhang med de stormar, som skakade moderlandet, lemna en och annan flyktig teckning af folket som bebodde den skönaste af Sveriges kuststräckor, då Sigismund sökte att stadga sin rätt till tronen.

I början af Augusti månad, efter gamla stilen, år 1598, sutto på Stålboda Herregård, belägen i norra delen af Jönköpings Län, tvenne män under ett lifligt samtal. Den ene, hvars högburna hufvud åldren nedböjt och som derigenom syntes mindre till växten än han verkligen var, hade armarne korslagde på det breda bröstet och ögonen fästade på några smala tallträn, hvilka, dels för att upplysa rummet — emedan det var långt lidet på aftonen — och dels för att mildra den genom ett ymnigt regn uppkommande kylan, brunno på spisen. Hans hvita hår nedhängde på axlarne öfver en mer än halfsliten kyllerrock, och på fötterne blänkte ett par stora sporrar. Den andre af de talande var en treflig prestman, också till åren, men ej så

gammal som den förstnämnde, om hvilken han tagit sin plats till venster. Högra armen stödde han mot ett svart på vridna fötter hvilande ekebord, som bar en stor bibel, ett bref och en silfver-ölkanna, hvilken ofta påhelsades. Rummet der samtalet stod, hade inga tapeter, men väggarne, hvilka ej visade annat än flera rader af väl tillhuggna furustockar, voro noggrannt putsade och pryddes, dels genom värjor, stridsyxor, en oformlig bössa och en gammal sköld, samt dels genom fat och talrikar af blankt tenn, på hvilka stod ritadt ett adligt vapen. Från ena vinkeln af den långt framskjutande spiskarmen höjde sig en hjelm med fjäderbuske, och på den andra hvilade en stormhatt af koppar, till formen ej olik en Norrlandsbåt, i hvilken en stor kula blifvit lagd så, att blott dess öfre hälft är synlig. Öfversta delen af rummet upptogs af en ofantlig, med fyra armstjocka uppståndare försedd, säng, kring hvilken hemväfda röd- och hvitrandiga täcken eller sparlakan på tre sidor voro upphängde.

"Hvad blir då ert beslut, herr Arvid?" frågade presten och sköt ölkannan något till sides, liksom han ärnat uppstiga.

"Ju mer jag betänker, och ju mer jag talar i detta ämne, desto villrådigare blir jag," svarade den andre; "ty ser han, min kära mäster Hans, det är icke första gången jag hafvit anledning att frukta för Herrtigens snaror. Visserligen torde jag framför mången kunna vänta mig nåd, om jag än ådroge mig hans vrede, — som ty värr lätt nog kan hända — men en klok man ger sig ej i spelet förr, än han vet hvad man spelar om."

— "Ja, ja, så är det; men i ordspråksboken står; Var icke allt för mycket rättfärdig, eller allt för mycket vis, att tu icke förderfvar tig."

— "Der må stå hvad han vill, min kära mäster Hans, så skall han ändock aldrig narra mig att leka blindbock. Min aflidne herre, kong Göstaf, högtsalig i åminnelse," — härvid knäppte han ihop händerna, seende emot höjden, — "kunde sin bibel så väl som mäster Hans kan sin, och han sade mer än en gång: the vise är theras rikedom en krona, men the dårars galenskap blifver galenskap."

— "Så gör då som Er behagar, herr Riddare, men jag säger Er det förut, att blir

konungen åter drifven ur riket, derigenom att han af Adeln och Allmogen icke bispringes, skola de som dertill varit vållande icke få ro för sina ben i grafven."

— "Men den som bara kunde lita på underrättelsernes riktighet? Ack! hvad det är svårt att åldren genom ögonens fördunklande hindrar mig att läsa skrifvet vid eldsken. Läs derföre, kära mäster Hans, läs om det ännu en gång,"

Presten tog det på bordet liggande brefvet, makade sig närmare till elden, vätte pekfingret och strök sig med detsamma i begge ögonen, tog en klunk öl och läste som följer:

Käraste Broder och Frände!

All lycka och välsignelse Eder tillönskandes, käre frände, nu och tillförene vill jag låta Eder förnimma, huruledes jag fått den hugnesamma tidningen, att vår allernådigste Konung och Herre Sigismundus till Calmare anländt, der han nu såsom landets rättmätige Konung och Herre förväntar sig, att Rikseus rättsinnige adel, krigsmakt samt menige allmoge honom till mötes komma och den stränge förtryckande Hertig Karl från väldet fördrifva skola,

fröjde hans själ — och min närvarande laglige konung. Sigismund är likväl en hofhungsgosse, kringhvärfd af vankelmodiga rådgifvare och — med förlof — snåla prester, som ligga öfver honom att åter införa det ledsamma mässeskrålet, hvilket redan kostat så mycket blod. Hertigen är deremot en kraftfull man, som hårdt bestraffar dem han misstänker, och som ej behöfver andra råd än dem han sjelf ger sig. Men det gör ingenting till saken; jag är van att stå på den äfventyrliga sidan i striden, och min son må gå samma väg som jag trampat. Låtom oss nu uppsöka Gustaf och meddela honom hvad vi beslutit. Hjelm, svärd och i öfrigt full rustning skall han få af mig; lyckan skänker Herren." Och dermed lemnade de begge rummet.

Läsaren, som sålunda nu blifvit ensam, åtminstone med sina tankar, på det okända ställe dit författaren tagit sig friheten att föra honom, torde tillåta att han under väntan på de utgångnes återkomst, göres närmare bekant med deras egne förhållanden och en orsak till det samtal han nyss fått höra.

På stora vägen ifrån Eksjö till Stockholm

far man genom en trakt, hvilken framter en högst egen artförändring af de många intagande utsigter Sverige i allmänhet erbjuder. Man börjar nalkas Säthälla; och rundtomkring höja sig ett slags jordberg, från hvilkas branter klippmassor här och der framskjuta. Flerfaldiga trädslag bilda skogsgrupper, än på bergens öfversta toppar, än såsom ringmurar kring de odlade fält, hvilka blifvit upptagne på sluttningarne; men skönast höja de sina kronor ur dalarne och från botten af brådjupen, der slingrande bäckar, synnerligen om våren och början af sommaren, framflyta. Här och der spegla sig höjderne i insjöar, bland hvilka Säbysjön i grannskäpet af Säthälla icke är obetydlig. Från densammas nordvestra del framgår en sank dal, hvarigenom numera blott en å flyter, men som för längesedan säkert utgjort bädden för ett betydligare rinnande vatten. På ena sidans höjder ligga Säthälla och Mörbylund, på den andra reser det antika Gripenberg [x]) sina torn ur den lummiga skogen. Vid dess åskådande tror man sig försatt till grännskapet af någon bland forntidens borgar, hvilkas minnen i våra dagars romaner

spela så betydliga roler. Vänder man åter blicken mot sydost, får man en alldeles ny utsigt. I förgrunden, nära stranden, ligger det trefliga Säby med sin vackra kyrka, och den aflånga sjön inneslutes af en grönskande amfiteater, hvars längst bort belägna höjder, med deras violetta färg, fullända effekten i taflan.

Sedan långt tillbaka bodde här en adlig slägt, benämd Stålhand, men som ej öfvergått till senare tider. Ehuru hon aldrig lyst i häfderna, voro dock dess medlemmar på sin tid allmänt kände för kroppsstyrka, mod och sällsynt redlighet. Familjegodset Stålboda låg söder om Säbysjön, och man tror ej utan skäl, att det hemman, som nu heter Boda, deraf utgjort en del. Ivar Stålhand stridde i Gustaf den I:stes leder, då denne oförgätlige konung befriade sitt fädernesland, och sonen Arvid Stålhand utmärkte sig i kriget mot Ryssland. Under konung Erik den XIV bevistade han med lika loford Danska fejden, men ledsen vid denne monarks ombytliga sinnelag och utan lust att deltaga i något af de partier, som de furstlige bröderne

stiftade

stiftade bland sina landsmän, beslöt han att tillbringa sina återstående dagar på sitt gods, samt gifte sig med ett ännu ungt fruntimmer från Östergötland. Det var den tiden ingen lätt sak för en riddare att alldeles lemna hofvet, utan att ådraga sig konungens misstankar; men Arvid Stålhand ägde ett giltigt skäl dertill, nemligen behofvet att åter uppbygga sina gårdar, hvilka under den allmänna förhärjelsen år 1566 blifvit af fienden nedbrände. Hans varma känsla för Gustavianska familjen förkolnade likväl icke genom ett lugnare lefnadssätt: och ehuru *numera till* åren, omfattade han med ynglingens hela värme allt hvad han trodde vara rättvist. Det gick honom djupt till sinnes, att konung Johan den III:dje åter ville införa Katolska Religionen, och om hertig Karl då velat uppträda med en krigshär, för att sådant förhindra, hade han säkert kunnat räkna Arvid bland sina kämpar. Deremot var det alldeles stridande mot hans begrepp om rätt, att företaga det ringaste mot Sigismund, sedan denne var krönt till Sveriges konung; åtminstone intilldess att man hade

fulla bevis på det föregifna uppsåtet att utrota Lutherska läran. Visserligen ansåg han för möjligt, att en eller annan förändring i framtiden kunde ske; men van att med djup vördnad emottaga allt som utgick från Gustavianska tronen, trodde han talet om Liturgien snarare hafva uppkommit genom fruktan för de prester och munkar, hvilka omgåfvo Sigismund, än af några farliga åtgärder från konungens sida. Dessutom älskade han hertig Karl minst af alla Gustafs söner, emedan han af honom sett några drag, som tydligen ådagalade hämndgirighet, hvilket fel Arvid på det högsta afskydde.

Hans närmaste granne och förtrogne var kyrkoherden i Säby, mäster Hans Andreæ, också kallad Linderåsius [a]), och åt honom hade han förtrott sin ende son Gustafs uppfostran, när dennes moder dog. Mäster Hans, hvilken vi redan känna, ägde en för sin tid ovanlig bildning, och sjelf utan barn, var det honom en njutning att odla den unge Gustafs själsförmögenheter. Lärjungen belönte också genom sin uppmärksamhet och fattningsförmåga lärarens möda, och denne skulle med högsta nöje hafva

sett sin älskling inträda i prestståndet, om han dertill haft inre kallelse.

Väl satt han stilla och sedigt vid boken, så länge lugnet rådde omkring honom; men ljödo jagthornen till härfärd emot skogens innevånare, eller inpackade fiskrarne sina nät under muntra sånger i båtarne vid stranden, då blixtrade Gustafs ögon af glädje, och det hade varit fåfäng möda att hindra honom från deltagandet i sådane sysselsättningar.

Att rida och föra vapen lärde han af sin far, och hans ovanliga kroppsstyrka och vighet gjorde honom till segervinnare vid alla täflingar, som bygdens ungdom anställde. En gång hade tvenne björnar kommit till trakten, och riddare Arvid lät utlysa en skallgång, hvilken han sjelf anförde. Likasom det gällt att angripa en verklig krigshär, red han långs den utställda jägarelinjen, gaf befallningar, förmanade till tapperhet och lydnad, och lät slutligen blåsa till marsch framåt. Gustaf red vid hans sida, tyst och med spejande ögon. Björnarne hade dragit sig till en ländig skogspark, som endast af fotfolket kunde beträdas, och redan hörde man hundarne

i strid med vilddjuren. Arvid, åtföljd af några starka karlar, skyndade fram till hundarnes undsättning, men befallte Gustaf, hvilken han ännu ansåg för barn, att hålla hästarne. Med ryggarne emot en bergvägg hade björnarne väntat angreppet, och flere hundar lågo utsträckta för deras fötter. Jägarne sköto med pilar, men utan särdeles verkan, och man fruktade hvarje ögonblick, att fienden skulle rusa fram för att bana sig väg genom kedjan. Arvid fattar ett spjut, och befaller att gå bröstgänges till väga; dock gjorde markens beskaffenhet detta högst äfventyrligt. Man ville afråda honom derifrån och föreslå, att heldre hämta en bössa, med hvilken man säkrast kunde döda björnarne på afstånd; men han hade redan stött spjutet i den enes bringa, och ropade till de kringstående att följa exemplet. Den anfallne björnen blef öfvermannad, men derigenom fick också den andre tid att göra sig fri från hundarne och komma sin kamrat till hjelp. Med sina väldiga tänder helsade han den närmast stående jägaren, så att kött och kläder föllo från skulderbladet, och vid den sårades skrik började de an-

dre att fly, utom Arvid, som aldrig lemnade någon olycklig åt sitt öde. Om marken varit jemn, så hade äfven denna björn troligtvis genast fått sin bane, genom den kraftiga stöt som riddaren riktade mot dess hjerta; men då han nu, för att nå fram med spjutspetsen, måste stiga på stammen af ett kullfallet träd, hvars riktiga beskaffenhet han ej i hettan märkte, var denna strid nära att slutas på ett ganska bedröfligt sätt. Trädet var nemligen förmultnadt, och den ännu någorlunda bibehållna ytan kunde icke motstå en menniskas tyngd. Den brast i *stycken* och riddaren, som äfven genom åldern förlorat en del af sin fordna vighet, föll framstupa mot björnen, liksom för att sjelfvilligt framräcka sitt hufvud till försoningsoffer. Lyckligtvis föll han mellan tvenne stenar och så, att benen lågo mycket högre än hufvudet. Björnen lät sig dock ej förvillas, och som hans fiender i öfrigt stodo på något afstånd, trängde han sig emellan stenarne för att åtkomma den delen af riddarens kropp, på hvilken han önskade låta vederfaras första verkan af sin hämnd. I detta ögonblick anlände Gustaf. Med ett hopp satt han på

vilddjurets rygg, och innan det hann att återdraga framdelen ur den trånga klyftan var hans breda, skarpa jagtsvärd nedstörtadt ända till fästet på venstra sidan straxt bakom bogarne, hvarvid besten uppgaf andan.

Mäster Hans hade följt efter tåget, för att få se rofdjuren när de voro dödade; men knappt hade han kommit i grannskapet af jagten, förrän några flyende gossar, som fört hundarne, berättade att riddaren befann sig uti en äfventyrlig belägenhet. Kyrkoherden skyndade till stridsplatsen samt anlände, fastän från annat håll, nästan på samma gång som Gustaf och blef vittne till dennes djerfva och kloka uppförande. Då riddaren åter kommit på benen, störtade han i Gustafs armar, och betraktade honom en stund med stum hänryckning. Derpå vände han sig till presten med de orden: "jag tackar Gud som gifvit mig en sådan son; af den gossen blir något med tiden; det spår jag och kan nu med ro lägga mitt hufvud i grafven, när jag vet att min farfars svärd skall föras af sådane händer."

Från denna stund uppgaf mäster Hans

allt hopp att se sin älskling prydd med den svarta kåpan; dock trodde han beständigt, att Gustaf i framtiden skulle blifva en kyrkans trogne riddare. Såsom Luthersk prest vågade han ej — minst öppet — klandra den stränghet, hvilken hertig Karl utöfvade, under förevändning att bibehålla läran i dess renhet; men de förmåner, hvilka Katolska klereciet åtnjutit, stodo för hans inbillning likt ett förloradt Kanaan, som icke var omöjligt att återvinna. För detta ändamål kunde han ej uppgöra någon bättre plan, än Sigismunds vistande inom Sverige; ty han förmodade, att så snart konungen, omgifven af sine anhängare, kommit tillbaka, skulle han för tronens säkerhet erbjuda en jemkning i religions-ceremonierne, så att de hvarken stötte den ena eller andra sekten, men framför allt återgifva större delen af kyrkans, under Gustaf den I:ste indragne egendomar. Att han, för att befästa sig på tronen, måste göra sig presterne bevågne, syntes honom i alla fall klart; men det heliga ståndet borde, för att äga riktigt inflytande, kunna påräkna stöd af någon beväpnad styrka. Den skulle skapas af unga adelsmän, och

för denna koalition ville han gerna se Gustaf i spetsen.

Ändtligen kom den efterlängtade underrättelsen om Sigismunds landstigning i Calmar, och nu trodde mäster Hans lyckans morgon vara randad. Han begaf sig genast till riddare Arvid Stålband, för att förmå honom, antingen sjelf stöta till konungens parti, eller åtminstone till en början låta Gustaf ställa sig under Sigismunds fanor. Detta gaf anledning till det samtal, hvars slut vi redan känna, och medan läsaren fått närmare underrättelser om familjen Stålband, hafva de samtalande, förstärkte med en tredje person, eller Gustaf, åter inkommit i rummet.

Den nästan nedbrunna spiselden uppfriskades, och sedan en tjenare inburit tvenne stora tvåarmade stakar, antändt ljusen, samt ställt dem på bordet, och derefter blifvit tillsagd att åter gå ut, tilltalade riddare Arvid sin son på följande sätt:

"Käre son! Det är Guds vilje, att menniskan skall lefva sig sjelf till heder och sina medmenniskor till nytta; dessutom tillhör det en rättskaffens adelsman att vara sinom konung huld och trogen. Tiderna

äro onda, och nu mer än nånsin är det svårt att sig rättsliga uppföra; men den som hafver godt exempel, han akte derpå. Med stolthet kan du skåda tillbaka på dina förfäder; minnet af deras bragder strålar som en sol utan fläckar, och måtte de från sina saliga boningar alltid få se dig vandra på ärans och redlighetens bana. Den store kong Göstafs sonson, Sigismund, Sveriges lagkrönte konung, har åter beträdt fädernejorden, den han, Gud bättre, till sin och landets olycka obetänksamt lemnade. För sina gerningar må han sjelf svara, oss tillhör att lyda den, som Gud till en Öfverhet *satt hafver*. Åldren trycker mina skuldror mot grafven, och försvagar senorna i mina armar; men liksom den lofvande telningen uppskjuter ur den vissnande ekens rötter, upplefver jag i dig, älskade son, och öfverlemnar åt din växande styrka hvad min tilltagande svaghet hindrar att utföra. På ditt mod och dina krafter har jag hafvit tillräckliga bevis, och då du snart fyller ditt tjuguförsta år, vill jag icke låta en sven, utan fullgod man träda i mitt ställe." — Derpå förde han Gustaf fram till bordet och började åter: "I den-

na heliga bok är summan af all vishet; följ dess lärdomar och du skall blifva lycklig! Här ger jag dig min hjelm och hvad mera som till full rustning hörer; beklåd dig dermed och låt aldrig denna fjäderbuske, som svajat i kong Göstafs leder, fladdra på en flyendes hufvud! Slutligen skall du få det käraste jag ägt, min farfars svärd!" — Här höll han inne, för att aftorka en framträngande tår. — "Ogerna skiljer jag mig vid en så trogen vän, — vid ett minne af mina vackraste dagar, dock! denna klenod skall förvaras i dina händer, och jag bör ej tveka. — Heldre hade jag sett att i detta ögonblick äga många vittnen, men omständigheterne neka all offentlighet. Mäster Hans må, om så behöfs, intyga hvad han nu hör och ser, samt derjemte gifva dig några kristliga råd när jag slutat."

Nu tog han det blottade svärdet i högra handen, och satte dess flata sida mot ljusen. "Ser du," sade han, "dessa fördjupningar i eggen? de äro märken efter hugg, som rikets fiender fått uppbära; gack och gör sammaledes." Derpå satte han svärdet i skidan och hängde det vid Gustafs sida,

sägande: "Härmed förklarar jag dig, Gustaf Stålhand, för Varaktig!!! Gud beskydde dig! — Se så min son, nu är du en sjelfgod man, framtiden blir din ensak [a]). Innan solens uppgång skall du sitta på hästen för att rida till Calmar och erbjuda konungen din tjenst. Säg honom, att blott åldren förmått hindra mig från personlig inställelse; men när han blifvit befästad i väldet, skall väl också mitt grå hufvud med vördnad böja sig för landets fader."

Mäster Hans, som varit en stum åskådare af den nyss slutade ceremonien, upphof nu *sin röst för att meddela sin* älskling välsignelsen och många goda råd för framtiden. Hans tal hade i det minsta blifvit så långt som ett vanligt skriftemål, om han ej redan vid ingången blifvit afbruten genom dånet af hästfötter, och en tjenare som kom inspringande för att berätta huru en manstark ryttareskara anländt till gården.

"Men hvad i Guds namn är då på färde?" frågade han ängsligt och såg ut genom fönstret, ehuru han i anseende till mörkret ingenting kunde upptäcka.

"Det må vara hvem det vill," svarade

Arvid; "för säkerhetens skull kan du likväl ställa hjelmen på sitt vanliga ställe, Gustaf, och lägga svärdet på sängen der borta. Medlertid skall jag gömma brefvet och gå för att se efter, hvad allt det larmet vill betyda."

I detsamma öppnades dörren och en stark bygd men ej särdeles reslig man, beväpnad från hufvud till fot, inträdde. Dess rustning var mer än vanligt utsirad med hvarjehanda upphöjdt, förgyldt arbete, och en gyllene kedja glimmade på den blanka bröstbeklädnaden. Fjädrarne i hjelmen voro svarta och gula och skärpet hade samma färgor. Efter en ganska artig bugning öppnade han hjelmen, lade den på bordet och sade: "Förlåt, riddare Arvid Ivarsson, att jag så här midt i natten stör eder ro; men det är icke möjligt, att i sådant mörker och regn taga sig fram. Sanningen att säga visste jag ej så noga hvarthän det bar, då jag nyss styrde kosan efter det ljussken jag fick se; men nu, sedan jag befinner mig hos en gammal bekant, kan jag icke nog prisa min lycka."

"Välkommen herr öfverste," svarade Arvid, "orsaken må vara hvilken som helst,

så är jag glad att under mitt tak få hysa en så tapper man som Anders Lennartsson *); men hvad i all verlden har fört Er till våra bygder? Är hertigen också i grannskapet?"

— "Nej icke ännu, men kanske han kommer. Ni känner väl att konungen har landstigit i Calmar, åtföljd af en Polsk armé och en legion mässhakar?"

— "Man pratar visserligen om något dylikt här i orten, men med säkerhet vet man ingenting. Dessutom får jag numera sällan underrättelser från mina bekanta."

— "En sådan nyhet synes mig dock böra ha vingar, och att här finnas de, som känna den, kan jag så mycket mer försäkra, som jag på vägen anhållit flere budkaflar till uppbrott för krigsfolket."

— "Anhållit! hvarföre det?"

— "Jo derföre, att Svenska krigshären bör följa sin anförare, som är hertig Karl. Med honom i spetsen skola Svenskarne gå konungen till mötes, som lydiga barn om han håller sina löften, återskickar det lejda packet till Polen samt munkarne till Blåkulla, men som kränkta undersåter, om han vill tvinga dem att sjunga latin, eller

är det icke så, herr pastor?" härvid vände han sig till mäster Hans.

"Sine dubio, sine dubio," svarade denne något förlägen.

— "Så för fan, der stöter jag straxt på latin; hvem är den heders prestmannen?"

"Vår kyrkoherde;" — svarade Arvid, — "herr öfversten har säkert hört omtalas den lärde, vidtberömde mäster Hans Andreæ Linderåsius?"

"Hans Andreæ? — Linderåsius? — Jo! nu vet jag; han är just en som hertigen räknar ibland de sina. Det fägnar mig att få göra hans närmare bekantskap; hvem är den unga vackra mannen der borta?"

— "Det är min son. Kom närmare Gustaf och låt öfversten se dig."

Gustaf gick fram mot bordet der ljusen stodo. En lätt rodnad öfverfor hans kinder, som fingo en starkare färg genom de på begge sidor nedhängande ljusa lockarne. Efter en vördsam bugning upplyfte han sina blixtrande blå ögon, och fästade en skarp blick på den granna främlingen.

"Jag vill låta klyfva mitt hufvud af en Polsk krumsabel, om jag nånsin sett en skönare yngling," sade öfversten i det han

räckte honom handen, "och såg jag icke dessa breda skuldror, eller kände jag icke detta manliga handtag, skulle jag svära på, att det var en af forntidens sköldmör, som ville dölja sitt kön."

"Men jag vill ej vara någon annan än den jag är," — svarade Gustaf, "och det skall fägna mig om jag alltid blir riktigt känd genom mina handtag."

— "För tusand, herr junker, Ni är en herrlig yngling och blir Ni ej en märkvärdig man med tiden, så bedrar jag mig mycket."

— "Hvad jag kan bli står i vida fältet, men *sköldmö blir* jag åtminstone icke."

— "Först och främst måste Ni icke vara snarsticken, minst mot dem som mena väl med Er. Jag är soldat till profession, och hvarje modig yngling är för mig en njutning att skåda. Hör på! har Ni lust att se Er om i verlden, skörda ära och bli ert fädernesland nyttig? Säg blott ett ord, och jag för Er genast till hertigen, hos hvilken Ni blir välkommen, så sannt jag heter Anders."

Genom den oförmodade vandning samtalet tagit var Gustaf nära att förlora fatt-

ningen. Han hade aldrig upplefvat ett högtidligare ögonblick än det, då fadren nyss förklarade honom Varaktig, och de derigenom upprörda känslorne hade ännu icke hunnit att sjunka till jemvigt, då han öfverraskades, ej allenast af en främmandes ankomst, utan också af framställningar och frågor, som hade omedelbar beröring med de tankar, hvilka helt och hållet sysselsatte hans inbillning, men för ögonblicket borde döljas. Han fann med blygsel att han uppfört sig oriktigt mot sin faders gäst, och ovissheten om på hvad sätt han borde besvara den gjorda frågan rörande tjenst hos hertigen, så att han derigenom hvarken skulle begå en ny ohöflighet, eller yppa sin verkliga mening, förstummade honom alldeles. Sjelfva riddare Arvid visste icke huru han skulle komma sin son till hjelp, ty att förställa sig var ej hans sak. På mäster Hans hvilade hela hans förhoppning att med heder draga sig ur spelet, och under det han framsatte en stol till öfversten, samt ropade på en tjenare för att få in nytt öl, gaf han kyrkoherden en betydande blick, som denne lyckligtvis rätt uppfattade.

"Min

"Min son" — sade Hans till Gustaf — "jag ser att du blyges öfver ditt oförstånd, som oriktigt bedömde herr öfverstens artighet; men detta må varna dig att framdeles aldrig förgäta mina lärdomar. Blygsamheten höfves en yngling, och den som vill tala måste sig betänka, att hans tal icke varder oförstånd. Dock äro vi alla Adams söner; vi känna ingenting behagligare än qvinnan, ingenting fröjdefullare än vinet; men vi vilja för ingen del jemnföras med den förra, och icke hafva namn att för mycket förtroligt umgås med det sednare. Så, se nu friskt upp min vän, öfversten ursägtar dig och lofvar å hans fursteliga nåde hertigens vägnar, att du skall få följa med för att blifva konungen föreställd, när du lärt dig så mycket, att du kan göra heder åt din far, dig sjelf och — vare sagdt i all blygsamhet — din läromästare."

"Det behöfs inga ursägter," svarade öfversten i det han med forskande ögon såg på mäster Hans, "men jag önskade att något mera bestämdt få veta, om junkern icke skulle hafva lust att ställa sig under her-

tig. Karls fanor? Man bör icke försmå dylika tillbud, ty den tid kan komma då man ångrar sig, och banan till ära icke står så öppen som i detta ögonblick. Om jag ej allt för mycket bedrar mig" — här vände han sig till Gustaf — "så har han, min kära junker, lärt nog af hvad han egentligen bör veta, åtminstone att döma efter kyller-rocken och barnesket som han bär."

"Det är min fars vilja," återtog Gustaf, "att jag dagligen skall öfva mig i vapens bärande och handtering, på det jag en gång må kunna blifva min konung och mitt fäderneslånd nyttig; och så snart han säger att jag är utlärd, skall jag icke draga i betänkande att erbjuda min ringa tjenst på ett sätt, som fullkomligt öfverensstämmer med min undersåtliga pligt och min heder."

— "Man vill då icke förstå mig? Nå väl! det gör ingenting till saken; Ni kan i alla fall räkna på min välvilja, junker Gustaf, hvar helst Ni än må träffas. Hos riddar Arvid anhåller jag att få hvila ut några timmar. Men så när hade jag glömt säga kyrkoherden att han har främmande, nemligen hundrade stycken muntra gossar till

häst. De hafva utgjort mitt sällskap hit, begära ej annat än litet förplägning för sig sjelfva, samt foder åt kamparne; och jag hoppas att kyrkans nitiske tjenare icke nekar detta lilla bevis af tillgifvenhet för kyrkans beskyddare hertigen?"

"Visst icke — visst icke" — svarade mäster Hans under mångfaldiga bugningar — "hundra man? — det är mycket, men gör ingenting till saken. Jag skyndar hem att bestyra om deras förplägning, som jag hoppas skall blifva till herr öfverstens nöje" — och dermed gick han sina färde.

Riddare Arvid förde nu öfversten i det så kallade gästrummet, och uppsökte derefter sin son, för att ostördt tala om nattens händelser, samt utsända kunskapare, för att få veta huru stor öfverstens medförda ryttareskara verkligen var, och hvad detta oväntade besök egentligen kunde betyda.

Han erfor, att öfverstens trupp bestod af ungefärligen hundrade man Södermanländska och Westmanländska ryttare, — att de långs Wettern från Westergötland tågat till Jönköping, som de kringgått, och vidare fortsatt vägen utmed Wetterns östra strand till Grenna, hvarifrån de marscherat

åt Säby. Öfversten hade ofta lemnat sitt folk och, endast åtföljd af några man, sagt till på åtskilliga ställen, synnerligen hos presterne; vidare underrättelse stod ej att erhålla.

Redan klockan fem på morgonen uppsökte öfversten sin värd och steg, efter tacksägelser för godt qvarter, åter till häst. Dagen tillbragtes med Gustafs utrustning, ty den först utsatta tiden för hans affärd blef genom det oförmodade nattbesöket uppskjuten. Arvid meddelade sin son ytterligare föreskrifter för resan och framtiden, och mäster Hans uttömde sin vältalighet i ett slags predikan, som stundom afbröts genom utrop öfver den mängd mat och öl, som ryttarne under natten förtärt, samt då och då ett under öfver hvad öfverstens hemliga tåg månde betyda. Påföljande morgonen begaf sig Gustaf efter många välsignelser åstad till Calmar.

KAP. II.

Den dag, då ynglingen lemnar den kära fäderneboningen för att, som man säger, inträda på verldsbanan, står sällan som en obetydlig tidpunkt i hans lefnads historia. Minnet af barndomens fröjd och anhörigas ömhet framtvingar saknadens tårar, under det att den ungdomliga sinneskraften öppnar framtidens portar och visar ett tjusande fält, der verksamheten, kunskapen eller modet tillkämpa sig njutning och beröm. Ingen verklig motgång har ännu kallat till försigtighet; ingen bedragen förhoppning varnat för falskheten eller egennyttan. De så kallade sorgerna synas endast nödvändiga hinder, på hvilka viljan skall öfva sin förmåga, och känslan ropar: framåt! framåt!

Vår Gustaf lät också sin häst löpa vägen raskt framåt, så snart han ur sin faders och mästers Hans armar, i full rustning satt sig upp på densamma. Efter öfverste Lennartssons oförmodade besök och de underrättelser, man om hans hemlighetsfulla tåg inhämtat, beslöts, att Gustaf skulle resa så försigtigt han möjligen kunde; ty man

de han sin far vid den förtroliga spislågan berätta, hvad han i de bevistade krigen utfört. — gerna hörde han mäster Hans i studerkamaren tala lärdom; men han hade ingen med hvilken han kunde uthyta tankar på det sätt han önskade, när den fria naturens behag lifvade hans känslor. Liksom genom ett trollslag stod då den tjusande flickans bild vid hans sida; han tyckte sig tala med henne om ögonblickets njutning och om framtidens förhoppningar; men då han i höjden af sin lycksalighet ville sluta henne i sina armar, var hon försvunnen, och endast ett tomt återskall besvarade hans suckar. Dessa fantasier voro emellertid en hemlighet för alla som omgåfvo honom, och ju äldre han blef, desto oftare återkommo de. Aftonen före afresan hade han gått ut för att sista gången betrakta och liksom taga afsked af hembygden, synnerligen en skogbevuxen kulle, från hvilken utsigten öfver nejden endast på långt afstånd begränsades, och der han tillbragt så mången ljuf stund i skötet af sina lyckliga drömmar. Att Anna skulle utgöra ett af de många ämnen, som genomforo hans fantasi, gissas lätt; och ha-

hans penninge-tillgångar dessutom syntes ganska knappa. Snart tjente han sig likväl upp till skeppskapten, fick förökade inkomster och flyttade efter fru Stålhands död till Kronobergs Län, der han af Skytteska familjen arrenderade ett hemman nära Rottnesjön. — På detta ställe bodde, när Stolpen årligen for till sjös, hans äldsta syster Barbara, som, efter fru Stålhand, blifvit fostermoder för den unga Anna.

Under den tid Gustaf och Anna gemensamt uppfostrades, plägade deras gamla sköterska ofta, enligt sådant folks sed, låta de begge barnen kalla hvarandra för fästman och fästmö; och ehuru ingen i öfrigt gjorde afseende på denna lek, qvarlemnade den dock, åtminstone i gossens själ, ett intryck som ofta i minnet återkallade den sköna flickan, hvilken han, utan att veta med hvad rätt, ansåg för sin tillhörighet. Mången afton då solen kastade sina sista strålar på den lugna insjöns klara spegel, och talltrastens melankoliska stämma genljudade mellan höjderna, uppstod i ynglingens hjerta en underlig trängtan, och han tyckte sig så ensam under den sköna nejdens beskådande. Gerna hör-

"men kors i alla daar hur han ser ut, kära herre! ä han dauli?"

"Nej, jag mår mycket väl, men begriper blott icke huru jag möjligtvis i sådan hast kunnat tillryggalägga fyra mil, och vara på sidan om Eksjö, utan att passera Bona."

"Sti utå och sputta tre gånger genom munnabettet framom hästen, ty vi hafvom, så sant jag ä en ärlig man, visst mött skogsnufvan, eller också håll detta eldstål i munnen medan herren läser fader vår tre gånga, annars blir han förhäxader under hela resan och det gaur inte an. — Bona hafvom vi visst riet förbi, så möet mera som jag helsat på gamle Jacob, som stod i dörra."

"Ja så kära Petter, då har jag, som man säger, ridit i tankarne. Hvad spottningen och konsten med eldstålet beträffar, så skola vi gömma dem tills vi verkligen få se din skogsnufva; men annars torde du draga dig till minnes huru det står skrifvet du skall icke öfva trolldom. Låt oss sitta utaf vid första gård vi komma till, och gifva hästarne foder, så tänker jag att förhäxningen väl ger med sig, synnerligen o

vi kunna få köpa litet öl;" — och derefter fortsatte han ridten i all maklighet.

"Icke bruka trolldom — tills vi få se din skogsnufva — om vi kunna få köpa litet öl — det står aldrig rätt till med honom" — mumlade Petter och följde efter.

De tvenne följande dagarne fortsattes resan mest bivägar, utan andra märkvärdiga händelser, än att de då och då mötte små beväradé flockar, af hvilka större delen drogo öster ut, för att stöta till konung Sigismund i Calmar, och några få gingo mot norr, för att uppsöka hertigen. — Alla frågade af hvilket parti han var? och konungens anhängare, som för det mesta voro riktiga soldater, kunde han lätt svara till nöjes; deremot hade det varit honom svårare att oantastad slippa från hertigens medhållare, om desse ej varit oförfarne unga bohddrängar. — På deras första fråga: Ni håller väl med hertigen? behöfde han endast svara ja; och på deras andra: hvarför reser Ni då söder ut? — Jo jag skall fara till Sönnarbo för att taga befälet öfver en skara, som hertigens fält-öfverste Anders Lennartsson der låtit uppbåda. — Ja så!

res då i Guds namn kära herre, — och d
med tågade de vidare.

Mot aftonen öfverdrogs himlen med tj
ka moln, och den på afstånd bullrar
åskan bebådade en våt natt. Hästarne v
ro mycket trötte efter en nästan tre dag
oafbruten marsch, och Petter påstod
man snart borde se sig om efter ett go
nattqvarter. — Trakten var dem allde
okänd; men som de nyss utkommit på
stor landsväg, hoppades Gustaf att sna
finna någon by, och lofvade att der drö
till följande morgonen. Mellertid börja
det regna ganska häftigt, och de ridand
som ej kunde se vägen oftare än blixtarn
upplyste nejden, nödgades lägga tyglarn
på hästhalsen och låta kamparne gå so
dem bäst syntes. Ändtligen ropade Petter
"der ser jag gnister ur en skorsten, låt os
trafva kära herre!" — Sagdt och gjordt, och
inom några ögonblick befunno de sig p
gården vid Åreda Gästgifveri;*). Här fun
no de en stor samling af menniskor, del
beväpnade, dels obeväpnade, och rundtom-
kring gården, i portlidret eller hvar helst
ett skjul sig erbjöd, stodo hästar bundne,
under det att ryttarne trängdes kring spi-

sen och ölkannan. — Gustaf steg in i en stor stuga, och frågade efter värden eller gästgifvaren, men kunde ibland den sorlande mängden ej få något svar, tills slutligen en bonde, som blef varse hans granna rustning, bad de andra gifva rum åt adelsmannen och pekade mot öfra ändan af ett långt bord, der en liten rödhårig man förde ordet. Allas ögon vändes nu på den främmande, som rundtomkring belystes med påtända furustickor, och den lilla mannen gick honom till mötes under förfrågan: hvad han hade att befalla? — Utan att öppna hjelmen svarade Gustaf, att han önskade få en ensam kammare, samt foder åt sina hästar.

Rifvande sig med högra handen bak örat, och i det han med den venstra strök sig på magen, började gästgifvaren i ganska ömklig ton: "Gu bärom oss, vi hafvom hvarken foder eller rum, för kneckta de äta opp allt hvad vi ha, — och sedan så": — "sedan så är du en tåse," svarade en lång mager qvinna, som med nedhängande hår kom framrusande från spisen, der hon kokte hafrevälling, och skuffade sin kära hälft åt sidan, "ser du icke att det

är en herreman som väl har ett tjog knektar i bakhåll — har pengar, vill jag säga, och betalar hvad han får? — Ja, foder fins här ännu kära herre och mat med, sådan Gud har gett oss den; och rum fanns här också, om de oförskämda lymlarne, som tro sig vara herrar, för det de fått en jernskodder stång i näfven, icke lagt sig att sofva i alla vinklar och vrår; men om nådig herren behagar låta sitt folk vräka ut dem, så skall jag visa den bästa kammaren."

"Nej tack! min goda gumma" — svarade Gustaf — "jag vill ej vräka ut någon om jag än kunde. Vi äro alla resande, som söka skydd mot oyädret, och jag tar gerna en plats vid spisen, tills aftonmåltiden blir färdig. — Sedan hvilar jag öfver natten hvar som helst och reser med solens uppgång. — Det är egentligt hästarnes förplägning som ligger mig om hjertat, och hvad de få vill jag rikligen betala."

Den behjertade gästgifverskan fattade derpå en gosse i armen och ropade, i det hon skuffade honom mot dörren, "ut och laga att herrens hästar få hö" — intog derefter sin förra plats vid vällingsgrytan, och fram-

ställde en stol för främlingen midt för spisen. De kringstående började åter sina afbrutna samtal och trängde sig allt närmare tillhopa mot elden, så att några slutligen kommo framför Gustaf, hvilken, långt ifrån att sådant förhindra, drog sin stol tillbaka att obemärkt kunna aftaga hjelmen och ostörd både betrakta det muntra sällskapet, samt lära känna dess beståndsdelar.

En gammal ryttare förde ordet bland sina likar i kretsen till höger, och att han var konungen tillgifven kunde snart förnimmas. "Jag vet icke," sade han, "hvarföre de så fasligt skryta med den hertig Karl, just som han vore vår Herre sjelf. Han är ju så snål som en af forntidens aflatskrämare, och sedan så sträng och misstrogen, att ingen som aldrig så litet gör honom emot kan säga sig fri från galgen. — Visst påstår man att han blifvit bättre sedan Finnarne börjat visa tänderne, men jag känner honom se'n gammalt. — Han lofvar förlåtelse, skrifver långa plakater och mandater, fulla utaf rättigheter som de stora herrarne skola få, så framt de ställa sig under hans fanor; men har han dem bara väl en gång hos sig, så hittar han på tu-

sende skäl att komma åt deras egendomar — och vilja de icke godvilligt gå i landsflykt, så knips ligger hufvudet der, som man slår utaf en kålstock. — Sedan så kan hin håle sjelf ej lära sig alla hans dumma förordningar och artiklar, eller hvad det heter om krigslydnaden. — Tar en hungrig satan sig litet mat och dervid icke råkar på någon som är hertigens fiende, behöfves blott en gammal kärings klagomål för att skaffa den tappraste knekt repet om halsen; men ingen vågar förebrå honom att han vill taga både krona och land från sin konung, för det han för med sig några tiggare, hvilka skråla ett par gånger om dagen i kyrkan. Icke kan jag säga, att den der olåten just är vacker, men icke heller förtjenar en kung att mista riket för det han dertill lånar sina öron. — Sedermera så betalar Sigismund som en karl, och om han ej blifvit alldeles förändrad mot då han sist var här, så har han hvarken skarprättare eller galgar i sitt följe."

Till venster om Gustaf rådde en annan ton. Der stodo blott bönder och talade ganska lågt sins emellan. En ung man

med

med djerft och öppet utseende sade: "låten icke narra eder af knektarne att gå till Calmar, under hopp om stor betalning, ty konungen har min sann ingenting att gifva; och dessutom bör ingen ärlig karl sälja sig sjelf och sin öfvertygelse. — Hertigen kan visst vara sträng; men han är en äkta Svensk, som vet hvad landet tarfvar och har hufvud på skaft, som man säger, både för krigs- och fredssaker. Kongen lyder presterne och några högsinte herremän. Vinner han så hafva vi de dryga tionderne, munkarne och allt forntidens otyg, som salig kong Gösta med så mycken möda afskaffade, tillbaka; och visa mig derefter en fri bonde om ni kan. — Nej! hertigen är min man, och jag råder er alla att göra som jag. Vore icke de satans knektarne så manstarke, så hade jag nog lust att ställa till en lek ännu i afton, men nu låter det sig ej göra." — Derpå gick han längre in i ringen och talte så sakta, att Gustaf ej kunde uppfatta mer än några osammanhängande ord, såsom: "det lönte väl mödan att nogare se efter, huru många han har med sig" — "så vore det snart

gjordt" — "skulle väl upptagas" — "resa före dagningen" — "skogsvägen" — och så vidare.

Mellertid anställde junkern några flyktiga betraktelser öfver den besynnerliga blandning af ansigten, som spiselslågan upplyste. Mångfaldigheten af uttryck skulle kunnat utgöra en rik skörd för Hogarth eller Tenier, men vår hjelte var ingen målare och de uppväckte ej i sådant hänseende särdeles intresse hos honom. Hvad som deremot ådrog sig hans uppmärksamhet, var en lång karl som, insvept i sin vida kapprock, krupit i hörnet mellan spisen och väggen, der han stod tyst och orörlig, utan att blanda sig i något samtal. En låg hatt med ganska vidlyftigt skygge bortskymde större delen af ansigtet, och detta uppväckte än mer Gustafs håg att erfara huru han riktigt såg ut. — Värdinnan tillsade nu gästerne att vällingen var färdig och bad dem sätta sig till bords, så många som kunde få rum, hvarefter hon gick ut och inhemtade öl, några brödkakor och ett par torkade fårlår. — Junkern fick anvisning att sätta sig öfverst vid bordet, kring hvilket ryttarne och några bönder äfven togo

plats; men hvarken den bonden som vi här ofvanföre hört tala, ej eller karlen i kapprocken satte sig. Samtalet blef snart lifligt och gällde för det mesta samma ämnen som afhandlats vid spisen. — "Mig för lof" — sade den gamle krigaren till Gustaf — "Ni har väl samma ändamål för Er resa som vi, nemligen att stöta till den krigshär, som kongen sammandrager vid Calmar?"

"Jag reser i mina egne ärender" svarade junkern "och hvad jag i en framtid kommer att göra, beror ej af mig sjelf."

"Aha! Ni hör då till en större trupp kan jag tänka; men jag vill slå vad att Ni är kongens man; ty annars hade Ni visserligen hertigens färger." —

"Jag kan icke gifva Er närmare besked än jag gjort, och jag tror att man bör lemna resande i fred, så länge de ej företaga något mot allmänna ordningen."

Ryttaren vände sig med en missnöjd mine till andra sidan af bordet, och Gustaf såg ut åt stugan, för att erfara om icke Petter ännu inkommit, att få sig mat. — Härvid blef han varse huru den unge bonden stod helt nära och betraktade honom med mer

än vanlig uppmärksamhet; och åter på sidan om denne, karlen i den vida kapprocken, med ögonen fästade på bonden. Han hade nu uppskjutit hatten, så att hela ansigtet blef synligt.

En hög, af ålder skrynklig panna hvälfde sig öfver ett par djupt liggande mörkblå eldiga ögon, och ett glänsande svart hår nedföll i glesa lockar kring de bruna kinderne, af hvilka den venstra hade ett långt djupt ärr. Näsan var rak, samt af ovanligt vacker form, och den något uppdragna öfverläppen visade nedersta delen af en bländande tandrad. Öfver det hela rådde ett intagande och vördnadsväckande lugn, som på ett besynnerligt sätt kontrasterade med täta ryckningar i musklerna kring munnen. — Så snart bonden såg sig vara bemärkt af Gustaf, steg han närmare bordet, tog ölkannan och ropade: "alla ärliga Svenskars skål! — Ve öfver papisterne!" — I samma ögonblick uppstodo ryttarne och hurrade fyra gånger; hvarefter den oftanämnde talaren skrek af alla krafter: "Lefve konungen! åt helvetet med alla upprorsmakare!" —

Utan att på minsta sätt störas af det till-

tagande bullret, räckte bonden kannan åt Gustaf och sade: "Drick herre och låt se om Ni är renhårig." —

Stött öfver en sådan näsvishet, sköt junkern kannan tillbaka och svarade, i det han lade handen på svärdfästet: "jag ämnar icke deltaga hvarken i edra tvister eller dryckeslag. Jag är resande och fordrar fred för min person. Vågar någon att förolämpa mig, kan han vara säker att tillrättavisas med blodigt hufvud."

Derpå vände bonden sig till mannen i kapprocken, drack honom till och sade halfhögt: "Lefve det gamla förbundet!" — Den okände tog en klunk och gick derefter ut ur rummet.

Måltiden slutades, och gästerne lade sig att sofva på bänkar och bord, eller togo plats kring spiselden, för att åter börja sina politiska anmärkningar. — Gustaf fann för ingen del sin belägenhet angenäm och var ganska villrådig, antingen han skulle dröja längre qvar bland sitt besynnerliga sällskap eller åter begifva sig till vägs. — Detta senare hade mest behagat honom, men ovädret fortfor och han var alldeles obekant med trakten. Han kunde också

icke begripa att Petter förblef osynlig och beslöt att uppsöka honom, då denne inträdde med ganska allvarsamt utseende, under det han gjorde ett tecken liksom för att bedja sin herre sitta stilla. Efter många omvägar nalkades han bordet och hviskade: "Gå ut i förstugan och blif der tills jag kommer, men tala ej med någon, ty här måste vara ugglor i måsen." —

Gustaf efterkom ridknektens begäran, och det dröjde ej länge förrän Petter infann sig, fattade hans hand, och förde honom öfver gården till en liten byggning, der de, efter att hafva uppklättrat för en smal och obeqväm trappa, funno ett trångt, men oupptaget rum med en nyss påtänd eldbrasa, samt en vedhög till dess underhållande.

"Hvad skall då allt detta betyda?" frågade junkern högst förundrad.

"Det vet jag icke rätt sjelf" — svarade Petter — "men detta ställe är ett satans hål, som jag önskar till Gud att vi väl hade lemnat. Jag skaffade mig en lykta och började ansa om de stackars kamparne, sedan jag med sju sorger och åtta bekymmer ändtligen fått dem in i stallet. Då kom en

lång svarthårad skråpuke till mig, och ville med gevalt veta hvem herren var, och hvart han ämnade sig. Det förra sa' jag väl, men det senare var jag för slug att göra honom klok på, oaktadt han flerfaldiga gånger upprepade sina frågor på olika sätt, för att narra sanningen ur mig. Slutligen gick han, och då kom en näsvis bondlurk, för att liksom börja der den andra slutat. — Honom bad jag gå till fanders, rent ut, och hade min själ märkt honom, om han icke packat sig bort, hvilket han likvisst icke godvilligt gjorde. — Sedan skulle jag gå in i stugan, då värdinnan mötte mig och bad mig tillsäga herren, att detta rummet stod färdigt till hans tjenst."

— "Nå är det allt hvad du vet, så synes det mig icke just så farligt?" —

— "Nej knäfveln heller! Då jag skulle underrätta herren om rummet, stod den långa svarta besten midt i förstugudörren, fattade mig vid armen, så att jag trodde den fastnat i ett skrufstäd, och drog mig bakom knuten. Hör på min vän, sade han mig in i örat, din herre är ej i säkerhet härstädes, ty jag ser att han är af kongens folk, och här finnas många djerfva karlar,

som hålla med hertigen. — Säg honom att han bör emottaga den erbjudna kammaren, men hvarken somna eller bortlägga sina vapen. — Hvad som för öfrigt händer kan jag ej veta, men du bör bli i stallet och se efter att ingen stjäl bort hästarne, och skulle din herre anfallas af flera än han tror sig kunna sköta, så bed honom bara säga: "Frid med eder, jag känner förbundet och är från hinsidan gränsen." —

— "Hvart tog den der spåmannen sedan vägen?" —

— "Ja, det må Gud veta, men sanningen att säga, så tror jag att han försvann i luften, och icke vet jag om jag såg rätt, men nog tyckte jag han hade en tuppfot."

— "Såå, börjar det nu att spöka igen uti din hjerna? — Nej! kära Petter, vi hafva att göra med menniskor, det kan jag försäkra dig, och vi måste noga öfveröfverväga, hvad som till vår säkerhet bör företagas."

Gustaf ansåg ganska troligt att han skulle anfallas af den fanatiske bonden och dess anhang, men han kunde icke begripa hvad som förmådde mannen med kapprocken och stora hatten att så intressera sig

för honom. Emellertid var den gifna varningen icke att förakta. Han lät upphämta sina pistoler, eller såsom de den tiden kallades, sadelrör, tog hjelmen åter på sig, lade svärdet draget på en stol, och bad Petter gå till stallet för att vaka öfver hästarne. Sålunda ensam, beslöt han att afbida den lofvade påhelsningen, och, om det behöfdes, sälja sitt lif så dyrt som möjligt. Ensligheten är för hvar och en, som väntar någon förestående fara, ganska obehaglig, men synnerligast för ynglingen, hvars sjudande inbillning, liksom i en trollspegel, tror sig se hvad som skall hända. Tusende föreställningar genomkorsade också Gustafs tankar. Än tyckte han sig höra någon som ilade trappan uppföre, än inbillade han sig se någon som störtade in genom fönstret, och han fattade svärdet och ställde sig till strids; — men ingen steg fram att försöka hans krafter.

Ändtligen var midnatten förliden. Han började nu tro att den besynnerliga mannen endast velat skräma, eller roa sig med honom, och ämnade lägga sig att sofva på saken, då han tydligen fick höra ljudet af röster. Än i dag äro de Småländske gäst-

gifvaregårdarne icke särdeles berömde för beqvämlighet, och till och med poeterne hafva gjort sig lustige på deras bekostnad. — Dermed må det vara huru som helst, så finner man dock nu mera åtminstone glasrutor i fönsterbågarne, men på den tiden vår hjelte reste, nöjde man sig med tunna trädskifvor eller pergament. Sistnämde sort utgjorde det stängsel för yttre luftens åverkan, som man anbragt i Gustafs kammare, och då han märkte att de talande voro nere på gården, stack han ett hål på pergamentsskifvan, för att, om möjligt, uppsnappa hvad de sade. Ehuru de ej talade serdeles högt, trodde han sig kunna urskilja, så väl gästgifverskans som den väntade bondens röster, och derjemte hörde han en starkare stämma, hvilken han inbillade sig vara mannen med kapprocken. Detta blef så mycket troligare som den sistnämde tycktes vilja förmå de andra att gå till hvila, samt icke företaga något som de skulle ångra. "Jag säger er på förhand" — sade han — "att junkern har visst mer gemenskap med knektarne än J tron, och besinnen sjelfva hvad här skulle bli för ett väsende, om J under anfallet fick hela ryt-

tareskaran på er. — En mer eller mindre gör ju ingenting? — derföre kunnen J gerna lemna honom i fred." — "Men ni hörde ju att han sade sig hafva penningar att betala med," — svarade gästgifverskan — "och det kunde icke skada att plocka honom litet" — "Tig din trollpacka" — sade bonden — "du skriker ju så att hela huset kan vakna." — "Jag bryr mig litet om hans pengar, men att lägga den vackra rustningen för hertigens fötter, skulle, som jag tror, vara ett kärkommet bevis på vår tillgifvenhet. — Dessutom äro gossarne, som jag märker, redan i verk att storma bakifrån, derföre måste jag deran, det må gå hur som helst." —

Nu hörde Gustaf ett buller mot väggen, och fönsterbågarne föllo inåt på golfvet. Dörren uppslogs och i det bonden, åtföljd af fyra med spjut beväpnade karlar, inträngde genom densamma, gjorde tvenne med värjor försedda personer sig färdige att krypa genom den öppna fönsterluften. — Desse fingo först erfara med hvilken de hade att göra, och tvänne skarpa hugg störtade dem baklänges på gården. — Nu angrep vår hjelte sina öfrige fiender, som sä-

kert blifvit på lika sätt afviste, om de ej fått talrika förstärkningar från alla håll, hvarigenom han nödgades dela sin uppmärksamhet och gå försigtigt tillväga. I första hettan hade han glömt att begagna sig af den gifna lösen, och då han slutligen utsade densamma kunde den icke höras för stridsbullret. Det låga och trånga rummet tillät honom också ej att efter behag svänga sitt stora svärd, hvarigenom de anfallande, som nyttjade korta spjut, hade fördelen, och han började nästan förlora hoppet att med heder draga sig ur spelet, när ett gällt hurrarop skallade i trappan och ryttarne, anförde af deras gamle taleman, kommo bönderne på ryggen. — Desse började genast taga flykten genom fönstret, men som Gustaf i detsamma fick en så kraftig stöt för hjelmgallret, att detta djupt inböjdes mot ögonen, kunde han icke draga särdeles fördel af den oförväntade lyckan, eller hugga in på fienden under dess återtåg.

"Hvad pocker är här på färde?" frågade ryttarnes anförare — "tag hit en påtänd sticka, så få vi se hvem här ligger och stönar. — Aha! det är en af hertigens tapp-

ra bönder! — och der står ju vår junker som han vore fastspikad vid spisen. — Hvad betyder allt detta?" —

"Hjelp mig utaf med hjelmen" — ropade Gustaf — "att jag får det krossade gallret ur ögonen på mig, så skall jag väl sedan omtala huru man ämnat traktera mig." —

Då hjelmen var lossad, berättade Gustaf sitt äfventyr för de förvånade ryttarne, hvarvid han dock förteg allt som rörde mannen med kapprocken, och efter hållen rådplägning beslöts, att man borde fängsla alla bönder som kunde fasttagas, och följande morgonen hos närmaste befallningsman yrka undersökning, samt de brottsliges bestraffning. I detta uppsåt strömmade hela skaran till gästgifvarstugan, men den var aldeles tom, och utom den sårade, som snart uppgaf andan, kunde ingen bonde, oaktadt allt eftersökande, träffas. Vid porten stod Petter med de sadlade hästarne, hvilket på det högsta fägnade hans herre, som ej kunde undertrycka den frågan: "hur i all verlden har du sluppit helskinnad?"

"Det må herren väl säga," — svarade ridknekten — "men låt oss för Guds skull

fara från detta nästet, annars blir här nytt spektakel. Den samme långa baddaren, som viste oss på kammaren, befallte mig sadla. — Hu! jag tycker ännu att jag ser tuppfoten."

"Den länge baddaren?" — inföll vår gamle ryttare — "Det var visst samma kärl som skrek: ut och rädda junkern! då vi nyss lagt oss att sofva. — Hade han icke en stor kappa och en stor hatt på sig?" — — "Jo serra tre, hvad han det hade; men såg ni på benen kära ryttare?" —

Nu uppstod ett lifligt samtal mellan ryttaren och Petter, som ej otydligt lät förstå, att han sett hin onde sjelf: och Gustaf gick mellertid in i stugan, för att böja gallret till rätta, så att han åter kunde taga hjelmen på sig. Detta lyckades honom slutligen, ehuru ej utan mycket besvär, och nu skyndade han för att komma till häst, då dagningen snart borde infalla. Vid utgåendet slog någon honom på skullran, och när han vände sig om, för att se hvem det kunde vara, stod mannen i kapprocken bakom dörren, hållande pekfingret på munnen, liksom för att be honom iakttaga tystnad.

— "Res genast" — sade han sakta — "och råd ryttarne att göra detsamma, ty snart äro bönderne tillbaka, med större och bättre beväpnad förstärkning än Ni ens kan förmoda." —

— "Låt mig då åtminstone få veta" — svarade Gustaf — "hvem jag har att tacka för min räddning?" —

— "Som vi kanske aldrig mera träffas, så kan det göra Er lika mycket; — men hvart ämnar Ni Er?"

— "Till ett ställe vid stranden af Rottnen."

— "Känner ni vägen?" —

— "Nej!" —

— "Tag då till venster när Ni kommer utom porten, och rid stora landsvägen rakt fram. — Farväl så länge!"

Knappt hade han sagt det sista ordet, förrän han störtade genom dörren och försvann.

Gustaf skyndade till ryttarne, bad dem genast bryta upp, och väl se sig före att ej falla i något bakhåll; hvarefter han hoppade upp på hästen och lemnade med nöje en ort, som, under de få timmar han der tillbringat, varit honom så högst obehaglig.

Petter följde mumlande sin herre tätt i spåren.

Det var nu i dagningen, och de kunde hafva ridit vid pass en fjerdedels mil, då de sågo en ensam ryttare hålla midt på vägen. Gustaf ansåg honom vara en bonde som blifvit ställd på utkik, och började rådgöra med ridknekten, antingen de borde vända om, söka en biväg genom skogen, eller anfalla den ensamma fienden och hindra honom att gifva underrättelser om deras kosa. — "Bedrager jag mig ej allt för mycket, så är den ryttaren ingen annan än den långa besynnerliga mannen, som herren kallar honom" — svarade Petter — "och den lärer ingen, som ej har vingar, slippa undan. — Derföre tycker jag det vore rätt så godt, att rida rakt fram och be honom ta oss med hull och hår, ty det blir nog ändå ej för bättre köp, sedan herren ej ville låta beqväma sig att fördrifva skogsnufvan, medan det ännu var tid dertill." —

Junkern, som fann att Petter hade bättre ögon än förstånd, och ej ansåg mödan värdt att vidare bestrida hans blinda tro på häxeri,

ri, fortsatte ridten och hade snart hunnit på sidan af mannen i kapprocken.

Utan vidare helsning sade denne: "Följ mig" — och tog efter en stund utaf på en mindre väg till venster. — Der upphunno de fyra karlar till häst, lika klädde med ledsagaren, och vägen tillryggalades nu i skarp traf, under iakttagande af den fullkomligaste tystnad. — Så hade det gått ungefärligen en half timme, då en af de okände ryttarne, som red något förut, tog af sig hatten, hvarpå ledsagaren sade till Gustaf: "rid rakt in i skogen med er tjenare, men stanna då Ni kommit så långt att ingen kan se Er från vägen, och vänta der tills jag kommer." — Junkern lydde och befann sig snart på anbefaldt afstånd.

Hela denna färd föreföll honom högst besynnerlig. — Att den okände ledsagaren hade goda afsigter, derom var han fullt öfvertygad; men han kunde icke förklara hvarföre denne behöfde så många försigtighetsmått, då han syntes äga flere under sitt befäl, och tydligen stod i förbindelse med folket i orten. — Det dröjde ej länge förr än våra gömde hjeltar hörde buller

från vägen som de lemnat, liksom der framtågat en beväpnad trupp, och Gustaf beslöt att, om möjligt, utspionera hvad sig der tilldrog. — Han steg för sådant ändamål utaf hästen, bortlade hjelmen och kröp mellan träden mot en liten kulle. — Der såg han, i skygd af en ung tät gran, huru en skara med spjut och värjor försedde bönder, dels till fot och dels till häst, temligen ordentligt marscherade mot Åreda. — De tycktes skynda, och den långa mannen i kapprocken hade nu vändt om, samt syntes inbegripen i ett förtroligt samtal med deras anförare, hvilken var en prest. — Sedan de kommit ur sigte blef allting åter tyst, och Gustaf uppsökte sitt första gömställe, der han förgäfves väntade sin följeslagares återkomst en hel timme. Ändteligen hörde han ett prasslande bakom sig, och blef varse den okände, som gaf tecken med handen att resan borde fortsättas.

Utan vidare äfventyr redo de ännu en mil, och kommo till ett ställe, der vägen delte sig på två håll. Här höll ledsagaren stilla, och tilltalade Gustaf på följande sätt:

"Vår väg kan icke längre bli gemensam, men jag hoppas att Ni numera ej behöfver

mitt beskydd. — Emellertid råder jag Er att framdeles vara mer försigtig än hittills; ty tiderna äro onda, och man bör ej lita för mycket på sin egen styrka. — Sedan Ni kommit på andra sidan om Rottnen, äro bönderne icke så farliga för konungens anhängare som här i trakten; men det skulle i alla fall icke skada, om Ni, ju förr dess hellre, anlade åtminstone ett gult armband, ty det kan betyda både konungens och hertigens färg. — Visste jag hvart Ni nu först ämnade taga in, så skulle jag kanske kunna meddela Er ytterligare råd; men jag bör ej göra frågor om något, som Ni synes hafva lust att förtiga. — Det enda jag vill tillägga är, att gamla, synnerligen ogifta, fruntimmer torde blifva farliga för Er, och att Ni ej bör säga rent ut, hvilkens parti Ni ämnar taga, förr än Ni ser tornen på Calmar slott höja sina spiror mot skyarne."

Derpå räckte han Gustaf handen, kastade om sin häst och red vägen till höger det fortaste han kunde.

Petter följde honom ett stycke, och då denne kom tillbaka frågade junkern, om han ämnade låta honom resa ensam.

"Nej visst icke" — svarade han — "så

länge lifvet hänger uti mig; men jag ville se, om vår man icke trädde ut tuppfoten genom stöfveln när han for sina färde."

Minnet af de många besynnerliga händelser, som Gustaf på det sist förflutna halfva dygnet erfarit, sysselsatte honom helt och hållet, och uppväckte ingen lust att afhöra den trogne tjenarens vidskepliga prat. Han ångrade, ehuru numera försent, att ej hafva närmare undersökt hvem den okände kunde vara, och beslöt att åtminstone följa dess råd. Han föresatte sig också att icke vidare forska i ett ämne, der all upplysning vore honom betagen; men bilden af den besynnerliga mannen sväfvade oupphörligt för hans tankar, och tusende fåfänga gissningar bemäktigade sig hans hjerna. Den okände hade ingenting som tydligt utmärkte något visst stånd; — inga vapen voro synliga, hvarken hos honom eller hans följeslagare; och ehuru den drägt, han bar, kunde gifva anledning att anse honom för ett slags bonde, så tycktes hans uppförande och tal förråda mer bildning, än som då för tiden fanns hos denna medborgareklass.

Försänkte i dylika betraktelser anlände

våra resande mot aftonen till en högst oländig trakt, och, ehuru de på flera ställen förfrågat sig angående vägen, började de frukta att hafva kommit vilse. — Slutligen förtunnades den tjocka tallskogen, och löfträd framskjöto här och der mellan de besynnerligt hopade stenmassorna. — Detta gaf anledning till den förmodan, att de icke voro långt aflägsne från någon odling, och snart befunno de sig också helt nära en liten träkyrka, i hvars grannskap flere byggnader lågo. Längre ned utbredde en insjö sin lugna yta. De höga stränderne rundt omkring densamma pryddes till höger af vördiga ekar, till venster af högstammiga furar.

"Här måste säkert den gamla adliga jungfrun bo" — utbrast Petter, med en mine som tydligt tillkännagaf en uppfylld förhoppning.

— "Det tror jag knappt," — svarade Gustaf — ty efter beskrifning, är hennes bostad, ett enstaka hemman; men jag skulle mycket bedraga mig, om den sjö, vi här se, ändå ej vore Rottnen, och om så är, kunna vi i alla fall hinna fram innan det mörknar. Rid du till närmaste byggning

och fråga dig före, så skall jag mellertid dröja på detta ställe." —

Ridknekten lydde den gifna befallningen med största skyndsamhet, för att icke fördröja det af honom mest efterlängtade ögonblicket, eller då han kunde stilla sin hunger; och deröfver bör ingen falla i förundran, som besinnar att han vid sista nattqvarteret kom för sent till aftonmåltiden, samt hela dagen ej sett en brödbit. När Petter återkom från sin beskickning, såg hans herre redan på afstånd att han gissat rätt, och de trötta hästarne måste drifvas vidare, i fotspåren af en gosse, som åtagit sig att blifva vägvisare.

Det gifves tvenne sätt att vara kär, nemligen verkligt och inbilladt; och som inbillningen ofta sätter känslorna i starkare rörelse än verkligheten, så visar den också stundom det älskade föremålet i en långt skönare gestalt, än ögonen vid dess åskådande kunna upptäcka. Gustafs förhållande till Anna var väl icke det, som man i allmänhet förstår med ordet kärlek, ty han hade blott som barn sett henne; men hon stod i hans minne såsom den skönaste och behagligaste varelse han kände, och hen-

nes' bild var lika sammanväfd med det förflutnas fröjd som framtidens förhoppning. — Ju närmare återseendets ögonblick nalkades, desto häftigare började ynglingens hjerta klappa, utan att han sjelf kunde göra sig fullkomlig reda för denna inre rörelse; och då de hvita skorstenarne på boningen, som inneslöt det efterlängtade föremålet, skymtade genom den dunkelgröna skogen, måste han hålla stilla för att återfå sin nära försvunna fattning. Något sådant hade han tillförene aldrig erfarit. — Han kände att blodet steg honom i ansigtet, och om Petter ej varit för mycket sysselsatt med hoppet att snart få tillfredsställa den knotande magen, så hade han säkert fått sig ännu en lektion öfver skogsnufvan.

Mellertid voro de framkomne till bestämd ort, der de möttes af ett halft dussin skällande hundar, och vägvisaren vände tillbaka. — Gustaf som, i sina drömmar på vägen, sett den sköna Anna störta i sina armar, såg nu ingen menniska komma emot sig, och stod en stund villrådig, antingen han borde skicka Petter åstad, för att på artigt vis höra om herrskapet vore hemma, — sjelf träda in utan vidare komplimen-

ter, — eller, vänta tills någon tjenare blef synlig.

Ändtligen öppnades förstugu-dörren, och ett det styggaste käring-ansigte, han nånsin skådat, framräcktes på en senig lång hals, för att fråga hvem han var och hvad han ville.

"Jag önskar att, som en barndomsvän af jungfru Anna, få aflägga ett besök" — svarade junkern — "och med detsamma göra min uppvaktning hos hennes aktningsvärda fostermoder. Mitt namn är annars Gustaf Stålhand." —

"Och jag önskar att besöka visthuset, om här finns något sådant" — mumlade Petter för sig sjelf.

— "Det skall jag framföra" — återtog gumman — och nu stodo de der åter allena på gården.

Efter ännu en stunds dröjsmål, syntes en annan käring, nästan lika så ful som den första; men hon var så vida mera välkommen, att hon bad junkern stiga in och Petter föra hästarne i stallet.

"Gud förbarme sig" — knotade den sistnämnde, när han fattade sin herres häst vid tygeln — "vi ha nu kommit ut i ogjordt

väder, som min salig far alltid sade; ty hvart vi vända oss, så möta vi antingen pocker sjelf eller hans tjensteandar. Vore det icke för junker Gustafs skuld, så vände jag hem igen i denna natt, och lät sedan både hertigar och kongar gräla sins emellan bäst de gitta."

KAP. III.

Näst den verkliga olyckan eller glädjen, finnes ingenting som bestämdare verkar på lynnet än felslagna uträkningar, och Gustaf var nära att tro sig en lekboll för någon osynlig trollmakt, då han trädde in till damerna. — Den lifliga, fria flickan, som ofta hand i hand med honom kringlupit berg och dalar; som med vänskapens trängtan och värme, vid hvarje möte, skyndat att anförtro honom alla de tankar hon haft sedan de sist skiljdes, stod nu, förvandlad i en fullbildad, återhållsam tärna, framför ett bord, och höll i handen ett dyrbart stycke tyg, hvilket hon syntes vara i begrepp att sönderklippa. Till höger

gatt hennes gamla fostermoder, som i Gustafs inbillning borde vara ett ganska tarfligt fruntimmer, nedbäddad i en hög karmstol ända upp till öronen, klädd i en mörkröd atlask-kåpa och omgifven af medikamentsburkar och flaskor med Tyska påskrifter. En nådig nick af gumman, och en stel nigning af den unga jungfrun, blef allt hvad han fick till svar på sin vänliga helsning, i det han anmälte sitt namn.

Första tanken som dervid hos honom uppsteg var att genast resa sina färde; och den andra, att visa stolthet mot stolthet, men dröja qvar åtminstone öfver natten. Detta beslut stärktes än mer, då han tyckte sig märka, att Anna oupphörligt kastade förstulna blickar åt den sidan der han stod, och om blygsamheten än förbjöd honom att tro dem vara riktade direkte på sin person, så utgjorde de likväl en mildrande omständighet i den stränga dom han var färdig att fälla.

"Ni är således Arvid Stålhands son?" — började den gamla tanten efter en hostning. — "Det fägnar mig att göra er bekantskap. — Anna, som fordom bodde i edra föräldrars hus, då min bror ännu var i mindre

gynnande omständigheter, har omtalat Er för mig, och jag är Er förbunden, att Ni ej rest vår dörr förbi."

— "Det kunde jag visserligen aldrig med godt samvete hafva gjort" — svarade Gustaf — "ty jag ansåg såsom en pligt mot mitt eget hjerta att återse min förtrognaste barndomsvän, och såsom en pligt mot min far, att framdeles lemna honom muntliga underrättelser om Stolpiska slägten, hvilken han ännu lika älskar, som då han fordom derpå gaf bevis." —

Att den sista anmärkningen icke just alldeles var i tantens, jungfru Barbaras, tycke, kunde synas på hennes ögonbryn, hvilka dervid drogos högt upp i pannan; men antingen hon fann sig så träffad att högmodet för ögonblicket nedstämdes, eller hon trodde sig ej nog tydligt hafva sagt hvad hon gerna ville låta förstå, syntes det stolta ansigtet i hast klarna och hon återtog, med ett slags förnämt leende: "Min bror har också icke glömt de tjenster er far gjort honom, och jag är säker att han nu, sedan han blifvit under-amiral på flottan, som i år är ute mot Finnland, med nöje skulle vilja göra något för er slägt, hvilket

snart nog torde kunna ske, då Ni, som jag ser, inträdt på krigsbanan."

— "Mina fordringar på lyckans gunst äro ännu allt för små, att kunna ledas af så högt uppsatte män som härförare, och såsom simpel krigare tror jag mig kunna få plats för min egen skuld; men om händelserna i framtiden foga sig derhän, att jag på något sätt kan komma i beröring med en så tapper och aktningsvärd man som amiral Stolpe, skall jag räkna för en heder att förtjena dess bifall."

— "Det tillfället står Er som adelsman alltid öppet. Tag tjenst på flottan, der blir förmodligen mer än vanligt behof af tappert folk, sedan Sigismund landstigit i Calmar."

— "För mina oerfarna ögon synes det åter som alla fiendtligheter skulle upphöra, sedan konungen anländt, och nu med hertigen samt riksens råd kan finna utväg, att bilägga de tvister, som tilläfventyrs äro oafgjorda med våra grannar."

— "Att dömma af ert lugna utseende, skulle jag nästan tro att Ni talar enligt öfvertygelse. — Men Ni är säkert både hungrig och trött efter resan, och vi måste la-

ga att Ni får något till bästa, hvilket är så mycket billigare, som tiden för aftonmålet ändå är för handen.” —

Härvid lemnade Anna rummet, och en af de ofvan omtalta käringarne inkom att visa Gustaf gästkammaren, der han aflade rustningen och påklädde sig en drägt, som bättre passade för det sällskap, med hvilket han skulle tillbringa aftonen. Annas tystnad låg som en oupplöslig gåta i hans sinne, och han gjorde sig, antingen af tankspriddhet eller den hos alla Adams söner medfödda lusten att öfvervinna det vackra könets stolthet, all upptänklig möda att förhöja sitt af naturen vackra utseende. — Petter kunde hvarken nog omsorgsfullt kamma de ljusa lockarne, eller lagom tillspänna bältet kring det smala lifvet, och hela det lilla förråd af hals- och stöfvelkragar, han på resan medförde, mönstrades många gånger igenom, för att få de vackraste utsökte, tills ändtligen ridknekten med en mine, som ej af någon penna kan beskrifvas, helt allvarsamt frågade: ”junkern tänker väl icke stå brudgum i qväll?”

”Jo, om du vill skaffa hit skogsnufvan” — svarade hans herre, något stött öfver in-

fallet. — "Annars vore det bättre om du i stället för prat gjorde din skyldighet, så att jag en gång kunde bli färdig."

Såsom en gammal trogen tjenare, hade Petter länge haft ett slags erkänd rättighet att fritt yttra sin mening, och han kunde icke minnas den dag då han sist fick snäsor. Utbrottet af junkerns elaka lynne, huru obetydligt det än var, sårade honom verkligt. Det svar han ämnade gifva, hade lätt kunnat ådraga honom än svårare följder, om han dervid ej måst leka med ett ord, som i hans tanke var högst vådligt att utan anledning eller behöriga förberedelser uttala. — Skogens beherrskarinna, eller — som hon, i fall händelsen tilldragit sig nu för tiden, säkert fått heta — skogens onda genius — hade redan spelat dem för många spratt under färden. — Han vågade således ej ytterligare trotsa dess välde, och hela hans hämnd upplöste sig i en djup suck.

När Gustaf icke hade något mer att iordningsätta, kom han åter till sig sjelf, och ångrade att hafva varit så sträng mot den gamle trotjenaren. Han ville ej lemna honom, förr än han genom en mera vänt-

lig ton hade godtgjort sin förebråelse, och liksom ingenting händt frågade han: "kära Petter, kan du icke säga mig, om här i huset finnes någon annan betjening än de der gamla qvinfolken, som voro våra första möten?"

Ridknekten, som icke heller var långsint, svarade i sin vanliga ton: "Jo serra tri är här en lång rad med drängar, men de kommo nyss hem och måste hafva varit i bröllopsfärd, ty de voro alla försedde med vapen då de anlände."

— "Om det så passar sig, kan du utforska hvarest de varit; och gif mig nu min svarta sammets-barett, så skall jag uppsöka fruntimren."

Gustaf inträdde i det ofvan omtalta rummet och fann der ett rikligt försedt bord, framställdt för gummans karmstol, samt tvenne mindre stolar på andra sidan. Flere uppassare, i granna jackor, stodo längst ned vid dörren och ingenting fattades mer än Anna. Slutligen syntes äfven hon, och ehuru hennes klädsel hufvudsakligen var densamma som då hon sist försvann, undgick det ej hans uppmärksamhet, att hon under tiden vidtagit några ganska fördelak-

tiga förbättringar. Man satte sig efter en lång bordsbön, och allt tillgick med en grannlagenhet, som han tillförene aldrig sett. — "Behagar Ni af denna rätten?" — frågade hans vackra granne vid hvarje nytt fat som frambars. — "Ni kan lita på att vinet är godt; min bror, amiralen, har nyligen hemskickat det" — sade gumman och pekade på ett fyldt silfvercredentzkar. — Gustaf hade heldre velat se litet mer vänlighet, och deremot gerna försakat den stela artighet, med hvilken han bemöttes; men han hade hört sin far ofta säga: tag seden der du kommer, — och blef damerna ingenting skyldig, hvarken i uppmärksamhet eller prydliga ord. — Han tog bägaren, drack sin artiga värdinnas välgång, önskade amiralen lycka i striden, och sade slutligen, i det han vände sig mot Anna: "Om närvarande omständigheter tillåta, att Ni påminner Er förflutna dagar, vågar jag, i förening med den lifligaste önskan för er framtida lycka, dricka vänskapens skål. Ännu stå kullarne kring Stålboda lika herrliga som för åtta år sedan, och de bokstäfver som den hand, hvilken förde Er på

kanten

kanten af brådjupen, inskar, pryda ännu den höga lindens stam. — Men skulle återkallandet af dessa för mig så kära minnen misshaga Er, har jag åtminstone rätt att hylla den blomstrande skönheten."

— "Er artighet, Gustaf, kan visst icke misshaga mig;" — svarade flickan med en lätt rodnad — "ty barndomens lycka är den enda verkliga, menniskan under hela sin lefnad njuter, och jag är Er högst förbunden, att hafva ställt så kära minnen framför mitt närvarande utseende, om annars det låg någon verklig mening i denna skickliga vänning af ert tal."

Den gamla damen förde nu samtalet på andra ämnen, och kom, efter flere likgiltiga sakers afhandling, åter till amiralen. "Min stackars bror" — sade hon — "får icke ofta se sin kära dotter under dessa besvärliga tider, i anseende till nödvändigheten att ständigt vara ombord; men till en del har han sig sjelf att skylla, ty han hade för längesedan kunnat låta oss flytta från denna aflägsna vrån, som han nu ändtligen beslutat."

— "Ack min goda mor" — inföll Anna —

"denna vackra nejd har ju ändå alltid ett visst behag; och jag kan icke föreställa mig, att vår tillkommande boningsplats blir angenämare. — Det är väl sannt, att vi här i anseende till afståndet från kusten, få se min goda far mindre ofta, än när vi komma densamma närmare; men deremot lefver han nu endast och allenast för oss de tider vi få njuta af hans sällskap, och hvem vet, om det så blir, när vi alla samlats på en punkt, der föremålen för hans yrke blifva våra medtäflare?"

Gustaf frågade naturligtvis hvarthän de ämnade flytta, och den gamla damen återtog: — "derpå kan jag ej svara bestämdare, än till kusten. — Stället beror af omständigheterne, och hade troligen hetat Calmar, om icke konungens ankomst förstört planen."

— "Men huru kan konungens ankomst förhindra den saken?"

— "Jo, af det enkla skäl, att amiralen icke är säker i konungens grannskap, förr än farbror och brorson äro fullkomligt förlikte. — I öfrigt gissar jag, att Ni förstår min mening?"

"Som jag tror" — svarade Gustaf, i det

han sänkte ögonen mot den framför honom stående talricken — "men jag vill hoppas, att de redliges böner blifva hörde, och att snart icke något missförstånd mer skall skaka vårt arma fädernesland."

— "Detta är ett vackert, men ovanligt språk i en ung krigares mun. Äfven jag uppsänder mina böner till himlen;" — härvid tog hon en så Guds nådlig mine, att junkern, som åter såg upp, nära utbrustit i skratt. — "Äfven jag höjer min svaga stämma för att nedkalla död och undergång öfver Katolikerne och deras Antikrist."

— "Men månne Katolikerne verkligt äro så farlige, som de afmålas?"

— "Satan är alltid stark, och de, som omgjordat sig med tronens svärd, måste icke åter sticka det i skidone, förr än den månghöfdade draken är förkrossad; han må dölja sig hvar som helst, äfven under konungamanteln. — Sigismund är och blir vår olycka, så länge han ej afsvärjer sina förvillelser."

— "Men skulle det icke gå an att finna en medelväg; ty hertigen har äfven sina fel, som måste - - - - - ?"

"Hertigen sina fel? — Karl fel?" — ro-

pade gumman med en ifver, som alldeles förvånade vår hjelte. — "Jag vill icke förmoda, att jag i mitt hus hyser någon förrädare mot den enda sanna läran?"

Gustaf, som icke väntat en sådan titel, var nära att förifra sig och svara i en, om ej alldeles så plump, dock tillrättavisande ton, då han kände Annas fot trycka sin. — Förstulet kastade han sina ögon mot hennes, och läste i dem en oro, som ingalunda kunde missförstås.

"Så vidt mig är bekant" — svarade han med lugn — "finnes här ingen främmande mer än jag; och det jag nyss hörde skulle i sanning såra mig, om jag ej vore öfvertygad att Ni vet, till hvilken lära min aktningsvärde far med hela sitt hus bekänner sig."

— "Så tala då i Guds namn med mera vördnad om kyrkans beskyddare."

— "Vårt samtal var ju från början ganska oskyldigt? Men då man gör och vederlägger inkast, fällas lätt ord, som kunna illa uttydas om man så behagar."

— "Nå, nå! vare långt ifrån mig att påstå, det Ni mente så illa som det föll sig; men ser Ni, här sker många oförtänkta sa-

ker nu för tiden. I går till exempel, eller rättare i natt, har en gräslig gerning blifvit utöfvad på Åreda, som satt oss alla i förskräckelse. Ni har väl icke kommit den vägen?"

— "Nej, jag kan icke påminna mig hafva passerat något ställe som heter så. — Men hvad har der då händt?"

— "Jo, der kommer en så kallad riddare och blandar sig i samtal med allmogen. — Derunder föreslår han några att gå med sig till Calmar, kasta sig för Sigismunds fötter, och afsvärja den Lutherska läran; hvaremot han lofvade dem konungens nåd samt fri besittningsrätt på hvilka hemman de behagade välja. — Men han hade träffat på äkta kristne, som afslogo hans frestelser med förakt, och ville draga sig undan hans åsyn. — Då anfaller han dem med svärdet, mördar sju stycken och hade gjort än värre illgerningar, om ej de i granskapet varande bröderne i trone kommit dem till hjelp. — Derpå uppträdde en skara beväpnade soldater under kongligt banér, hvilka hållit sig gömde i skogen, och de stackars bönderne flydde åt alla sidor. — Presten i Himmesjö, som der-

om fick första underrättelsen, samlade sina grannar och tågade till stället; men se! våldsverkarne hade lagat sig undan. — Ända hit kommo budkaflar på förmiddagen, och allt mitt folk sändes, försedde med vapen, åstad, men fingo på halfva vägen vända om, när man ej kunnat finna dem man sökte."

— "Således var ingen af edra tjenare närvarande vid Åreda, eller hvad det heter, när illgerningen skedde?"

— "Nej, ty värr, eljest hade väl någon af den fördömda skaran blifvit gripen."

Gustaf hade gerna velat söka att — om icke just upplysa gumman om rätta sammanhanget — åtminstone låta henne förstå, att man borde dömma blidare om konungens tillgifne, samt att bönderne kunde hafva varit de angripande; men redan tillräckligt bekant med den gamla damens lynne, ansåg han rådligast att i det längsta lemna detta ömtåliga ämne alldeles ovidrördt. Samtalet fortgick således, till det mesta styrdt af värdinnan, hvars gäst tydligen fann, att för hvilka andra sjukdomar de många medikamentsburkarne, han sett, kunde hafva blifvit förskrifna, så voro de det visserli-

gen ej för lungsot; ty en skarpare och mera uthållig stämma hade han aldrig hört. — Efter måltiden åtskiljdes det lilla sällskapet, och Gustaf måste lemna Anna, oaktadt han hela aftonen ej fått tillfälle att tala med henne, mer än det enda ögonblicket då han drack skålen.

"Nå, har du icke erfarit någonting?" — sade han till Petter, i det denne hjelpte honom att afkläda lifrocken.

— "Jo, kära herre, det har jag visst, Gud bättre!" — svarade ridknekten — "men mina förmaningar äro som vinden i luften, de fara blott förbi edra öron, utan att slippa in i hufvudet."

— "Tala tydligare — jag förstår dig icke."

— "Säg heldre: jag vill ej förstå dig. Har jag icke under hela resan sagt, att hon skulle gå på tok, men för min välmening endast fått till svar, att jag umgås med vidskepelse? Jag är gammal och bryr mig icke stort om, i fall jag slutar några år förr än jag annars behöft; men Ni, som är ung och er fars enda barn, borde icke onödigtvis kasta Er ur den ena faran i den andra."

— "Men här kan jag icke finna någon fara vara för handen?"

— "Jo, större än Ni tänker. Alla desse dagdrifvarne, som passat upp på Er under aftonvarden, hafva i dag varit ute med värjor och bössor, för att taga Er lefvande eller död till fånga; och visste de bara riktigt hvem Ni är, så såg hvarken Ni eller jag morgondagen."

— "Underrättelsen om vårt obehagliga äfventyr har kommit hit, vanställd och förstorad, och försigtigheten fordrar att låta den saken komma i glömska; men om så behöfs, kan jag ju öppet omtala hela händelsen, ty sjelfförsvar är i lagen tillåtet, och värdinnan här i huset är ett adligt fruntimmer, som icke skall medgifva, att man våldför gästfrihetens lagar?"

— "Värdinnan här i huset är — säger jag — en drake; — och om Ni tror på henne, så slipper Ni ej väl härifrån. — Nej, bästa herr junker, låt mig, medan det ännu är tid, sadla hästarne, så att vi i denna natt kunna smyga oss bort; och jag vill, om Ni så fordrar, lofva, att icke öppna min mun, hvarken för att tala eller äta, förr än vi kommit inom Calmare portar."

— "Ett sådant rymmande skulle kasta skugga på mitt namn och min heder, de dyrbaraste klenoder jag ännu har att försvara; och då jag låtit inviga mig till krigarens vanskliga handtverk, vill jag icke börja min bana med att fly för hvarje hotande fara. — Vi måste derföre blifva qvar, till dess jag på ett anständigt sätt, och som det höfves en ärlig man, kan taga afsked. Allt hvad jag lofvar dig är, att ej onödigt fördröja min inställelse hos konungen."

Petter lemnade derpå sin herre, som icke hade någon kallelse till sömn, oaktadt alla de många skakningar, hvilka han både till själ och kropp, måst utstå. — Han lade sig väl, men endast för att lemna sina upprörda känslor fritt spel. — Annas uppförande förblef honom obegripligt, och han såg med ledsnad, att något hade föregått, som han både önskade att känna och fruktade att erfara. — Fadrens lycka kunde visserligen, enligt hans tanke, för hennes framtida bestämmelse hafva öppnat utsigter, som vore vida skiljde från dem han sjelf ägde; men på så låg punkt, att hon skulle förakta honom, stod han dock icke. Af hvad han redan sett och hört, kunde

den slutsats dragas, att de olika åsigter, som rådde hos konungens och hertigens partier, uppväckte ett ömsesidigt outsläckligt hat. Dessa tvister om tro och mening voro blott de korttänktares härskri; och som han bekände sig till Lutherska läran, kunde han icke på denna väg finna någon orsak till Annas återhållsamma uppförande.

Under dylika betraktelser framskred natten med långsamma steg, och morgonsolen kastade sina första strålar öfver nejden. Ledsen vid en ställning, som väl lofvat, men icke skänkt någon hvila, stod han upp, för att, genom den friska luftens inandning vid sjöstranden, stärka sina afmattade sinnen. En enkel, men städad, trädgårdstäppa låg straxt utanföre byggningen, och dit styrde han sin kosa. Köksväxter och några fruktträd intogo dess öfversta del, och den nedersta, som sträckte sig till vattenranden, visade en grön plan, uppfylld med ekar och björkar, mellan hvilka flere gångstigar slingrade sig. — Här, tänkte han, måste Anna vara herrskarinna, och här vill jag, sade han för sig sjelf, än en gång återkalla fordna tiders kära minnen. Svärmande i drömmar och föreställningar,

skred han långsamt framåt tills vägen slutade, då han också befann sig framför en liten kulle, prydd med minnesblommor. — Hade jag stått här i går — tänkte han — så skulle jag kanske hafva trott, att åtminstone en af dessa växte för mig. — Nu äro de alla händelsens verk, eller symboler af något som icke rör mig. — Mellertid kunde han ej afhålla sig ifrån att betrakta de sirliga former, i hvilka blommorne voro satte, och med häpnad upptäckte han, att de utgjorde tvänne mot hvarandra vända G. — "Är det möjligt?" utropade han och sprang upp på en nära liggande sten, för att från höjden utröna om han sett rätt; men tog sig dervid så stark fart, att han måste hoppa ned åt andra hållet. I samma ögonblick som hans fot åter rörde marken, hörde han ett sakta utrop, och då han vände sig om såg han Anna, tätt inkrupen till stenens brantare sida, liksom hon velat gömma sig.

Båda betraktade hvarandra med stum förundran; båda sökte förgäfves ord för att framföra en passande ursäkt.

Ändtligen sade Gustaf: "Förlåt, sköna

Anna, min djerfhet! men den var i sanning icke öfverlagd, utan endast tillfällig."

— "Sådana tillfälligheter" — svarade flickan i det hon uppreste sig — "bevisa blott huru ödet leker med våra uträkningar."

— "Det är allt för sannt, och den bästa förklaring jag på länge hört. Men efter ödet nu fört mig till ett mål, hvilket jag var lika långt ifrån att ana som hoppas, så tillåt att jag frågar: äro barndomens dagar så aldeles förgätna, att ej något deltagande minne för dem finnes öfrigt?"

— "Om Gustaf med lugnare känslor dröjt på andra sidan om denna sten, hade han ej behöft göra en sådan fråga."

— "Fattar jag meningen af dessa ord rätt, så hafva mina känslor, huru upprörda de också varit, icke hindrat mig att se och förstå; men bokstafven är ett dödt ting, äfven då den formeras af lefvande blommor."

— "Min vän!" — härvid räckte hon Gustaf handen — "låtom oss icke tala längre genom bilder. — Jag tillstår att jag uppsåtligt undvikit all förtrolighet med dig, och min föresats i detta hänseende hade

aldrig skolat brytas, om icke vårt samtal vid bordet i går afton tagit en så farlig vänning, att jag måste nyttja all den rätt en gammal bekantskap nånsin gifver, och varna på ett sätt, som ingalunda öfverensstämde med den roll jag ville spela. Förut var jag dig ingen förklaring skyldig, men från den stunden blef jag det; och ändå hade jag vågat låta dig resa med kanske sårande tankar om din barndoms förtrogna, så vida icke nyss skedda, besynnerliga öfverraskning tvingat mig att bryta tystnaden. — Såsom barn uppväxte vi tillsammans och knöto en vänskap, hvilken blott borde anses såsom följd af vår dåvarande belägenhet; men de intryck hjertat en gång får i den lyckliga åldren, utplånas icke utan genom utbyte af föremål. Jag lemnades för länge med mig sjelf, och känslorna voro ännu barnslige, då jag likväl blifvit en fullväxt flicka. Gustaf var mitt andra jag, och ingen beräkning att vi voro åtskiljde ingick i mina åsigter. — Min far gynnades af lyckan, — vann hertigens gunst, — blef andre befälhafvaren på flottan — och förkunnade mig att jag var utsedd till brud åt en man af rang, med

hvilken han önskade komma i slägtskaps-förbindelser. — Ur stånd att förställa mig, sade jag honom att mitt hjerta tillhörde dig. Med alfvar och ömhet sökte han göra mig begripligt, huru jag närde en högst farlig låga, och beviste, att hela saken blott var ett fantasi-spel, utan annan grund än minnet af några barnsliga lekar. — Han bad mig sjelf betänka, att vi för hvarandra aldrig yttrat ett ord om kärlek; — att man i ensligheten måste hafva något, vid hvilket tanken fäster sig, och att man dertill begagnar det bästa man fordom känt. — Dessutom trodde han det vara sannolikt, att jag af dig för det mesta redan var glömd, eller att jag åtminstone icke vore något föremål, hvarvid du uteslutande skulle qvarhålla ditt tycke, då du förmodligen snart inträdde i en större verkningskrets. — Jag fann styrkan af alla hans skäl, och jag samtyckte till hans fordran. — Emellertid drömde jag, som förr, mina kära drömmar, och det gick ganska långsamt att förstöra minnesmärkena af mina fordna sysselsättningar, — hvarpå du sjelf sett bevis," — tillade hon i lägre ton.

"Älskade Anna" — svarade Gustaf —

"du har vid berättelsen om dina öden till en del äfven målat mina känslor; blott med den skillnad, att jag aldrig blifvit öfverbevist om omöjligheten att äga dig. — Jag inser, ty värr, att man upprest mellan oss en skiljemur, som är svår att öfverstiga; men tro ej att någon makt rycker din bild ur mitt hjerta." —

"Då du i går inträdde" — fortfor Anna — "vaknade åter en känsla, som jag trodde för evigt öfvervunnen, och jag råkade i en svår strid med mig sjelf. Förnuftet segrade likväl, och jag beslöt visa mig till den grad återhållsam, att det skulle stöta dig, samt utsläcka hvarje gnista af numera otillåtlig böjelse, som än kunde ligga dold i ditt hjerta. — Det är visserligen svårt — tänkte jag — om han misskänner dig; men äro hans ögon sannfärdiga tolkar, så måste du underkasta dig detta lidande för begges framtida lugn. — Af ditt tal tyckte jag mig förstå, att du var af annat parti än min fostermor och min far, och äfven detta förökade anledningarne för mitt fattade beslut. — Ändtligen var du nära att i detta afseende förgå dig, och dermed ådraga dig en belägenhet, för hvars utgång

jag på det högsta fruktade; ty min faster skulle icke hafva underlåtit att fängsla dig, om du längre fortfarit. — Lyckligtvis förstod du min varning, och jag tyckte mig så till vida hafva upplefvat en lycklig dag. — Någon förklaring öfver de orsaker, som nu på morgonstunden fört mig hit, anser jag öfverflödig; men du finner af min bekännelse, att vi snart måste skiljas, troligen för alltid."

— "Jag finner, ty värr, att olyckan beslutat förfölja mig, allt från den stund jag lemnade min faders boning; ty vet, att det var mig sjelf som din fostermoder, fastän med oriktiga färger, afmålade, då hon berättade historien om riddaren på Åreda."

— "För Guds skull! hvad säger du, Gustaf?"

— "Sanningen. Jag öfverföll ingen, men hämnade mig på lönnmördare; du skall få höra allt."

Nu omtalte han sitt äfventyr, och då han slutat beskrifningen om sin frälsning genom mannen med vida hatten och kapprocken, blef Anna så orolig och förlägen, att hon afbröt berättelsen och frågade, hvad

det

det var som förorsakade en sådan sinnesrörelse.

— "Föreställningen af den fara, i hvilken du sväfvade, och en billig förundran öfver mannens förutseende, genom hvilket han rådde dig att anlägga ett fälttecken af dubbel betydelse" — svarade flickan, — men hon sade detta på ett sätt, som tydligen utmärkte att hon ej ville tillstå rätta förhållandet.

Härigenom blef Gustaf än mera nyfiken, och som hon såg att undflykter icke tillfredsställde honom, började hon åter:

"Då jag efterkommer din begäran, måste jag af dig fordra tillbaka den obrottsligaste förtigenhet. — Om jag ej allt för mycket bedrar mig, så är den underliga varelsen, du omtalat, för mig icke okänd, ehuru jag hvarken hört hans namn eller ens kan gissa hvem han är; och en aning — jag vet ej om jag skall kalla den god eller ond — säger mig, att mitt öde på något sätt måste vara förbundet med hans. En person, af alldeles lika utseende med den du beskrifvit, har flere gånger blifvit hitförd af min far, i största hemlighet, och

hela ändamålet med hans härvaro tycktes bestå uti att få se mig. Mötet skedde alltid på ett aflägset ställe i skogen, och min far kunde på intet sätt förmås till förklaring, men förböd mig på det strängaste att ej för någon, icke en gång min fostermor, omtala besöket. — Kort förr än min far sista gången begaf sig till sjös var han senast här, och under vandringen till den vanliga mötesplatsen syntes den förre försatt i en inre strid med sig sjelf, samt lemnade oss efter framkomsten allena. — Med djup rörelse betraktade gubben mig länge och sade slutligen, i det han lade handen på mitt hufvud: Måtte du blifva så lycklig som jag önskar! — Förakta ej mina råd; — misstro smickret och högheten, ty mot deras snaror är oskulden svag, och mången som i dem trott sig finna sällhet, har blifvit grufligt bedragen. Den finnes för qvinnan, endast i den stilla huslighetens krets. I dina ögon glänser ett, för mig ljuft minne, och jag hoppas att deras eld tillkännager en styrka som du bordt få i arf, men som också kan vanslägtas. — Mina ord måste för dig vara en gåta, och det vore väl, om du aldrig får

känna dess upplösning. I alla fall skall jag vaka för din framtid, farväl! — Det uttryck, med hvilket han sade dessa ord, kan icke beskrifvas; — men minnet deraf är outplånligt."

— "Detta är mer än besynnerligt" — svarade Gustaf — "och fastän jag ej kan inse rätta förhållandet, tviflar jag icke, att den okändes tal stod i samband med amiral Stolpes beslut rörande din framtid. — Min egen är mig likgilltig; — dock nej! nu ligger den mig mera om hjertat än nånsin."

— "Hvad betyder denna motsägelse?"

— "Den betyder ett manligt beslut. — Din tillkommande make tillhör hertigens parti; jag är invigd åt Sigismund. På stridsfältet vill jag uppsöka honom, återfordra min älskarinna och tillkämpa mig rätten till hennes hand, eller åtminstone grufligt hämnas."

— "Håll!" — återtog Anna med värdighet. — "I vänskapens namn besvär jag dig, att ej låta den vilda lidelsen hänföra dig till ett beslut, som ditt hjerta snart skulle ångra. Äfven jag har heliga pligter att uppfylla på bekostnad af min sällhet, men jag skall icke bryta mot de skyldigheter som barns-

liga undergifvenheten ålägger; ty motgången kan endast bäras, då den ej är en följd af någon vanärande handling. — Den, hvilken blir min make, bör som sådan af dig högaktas, och ve oss båda, om din hand skulle upplyftas för att på honom utöfva ett uppsåtligt brott! — Ja, äfven om ni, utan andra driffjedrar än pligten och äran, mötas i striden, och han skulle falla för ditt svärd, kan enkans hand, utom min fars samtycke, lika litet tillhöra dig, som Anna kan berömma sin mans hjeltebragd, om han genomborrar hennes barndomsvän." — Härvid skyndade hon till sin boning, lemnande Gustaf stum af förvåning.

"Det är en engel i menniskoskepnad!" — utropade han — "hvad skulle jag icke kunna blifva vid hennes sida? Men då ödet nekar mig den enda sällhet jag åstundar, är det åtminstone barmhertigt, som visar mig medel att mildra mitt lidande. — Fort nu till Calmar, senfärdige yngling! Ila att ställa dig midt emot faran, och antingen genom förvånande bragder fördunkla din medtäflare, eller med ditt fall förtjena hennes tårar!" —

Då Petter om morgonen kom in för att

väcka sin herre, blef han ej litet förvånad, att finna sängen tom. Tusende föreställningar om förräderi, mord och dylikt uppstego i hans bröst, och han beredde sig redan på, huru han skulle försigtigast kunna underrätta den gamle riddare Arvid om dess sons ömkliga hädanfärd, då denne oförmodadt inträdde. Hans utseende var väl icke just förvirradt, men han hade en tankspriddhet, som föreföll den trogne tjenaren högst sällsam, och denne visste ej om han skulle tiga eller fråga, hurù tidigt hästarne borde vara för dörren.

Med armarne i kors vandrade Gustaf fram och tillbaka i kammaren, ända tills en af husets tjenare underrättade att frukosten var färdig, och först vid utgången ur rummet sade ridknekten: "kamparne äro nu så uthvilta, att de kunna sadlas när som helst."

— "Då skola vi förekomma" — svarade junkern — "att de genom förmycket stillastående blifva styfbenta. Gör allt i ordning till afresan, ty den torde ske snarare än du förmodar."

Den saken skall han icke behöfva säga mig två gånger — tänkte Petter, och skyn-

dade, att med mer än vanlig drift handlägga sadlingen.

Tant Barbara satt redan i sin karmstol, och Anna vid sitt arbete, då Gustaf infann sig. — "Jag hoppas Ni sofvit väl?" frågade den förra.

— "Öfver måttan" — svarade junkern — "och kan ej nog tacka för den gästfrihet jag här fått njuta."

— "Både välfägnad och uppassning hafva varit ringa" — återtog gumman, med en mine som tydligt visade, att hon icke tänkte hvad hon sade — "men om vi få den lyckan att framdeles, i ett bättre försedt hus, räkna Er bland våra gäster, skall det nu felande då blifva godtgjordt."

I detsamma anmälde en tjenare presten i Kårlanda, som vore kommen i ett angeläget ärende, och man bad honom stiga in.

"Välkommen mäster Sven Torchillius [7])" — sade värdinnan — "hvad bringar Ni för underrättelser?"

— "Jo, mina drängar" — svarade den andelige mannen, under en djup bugning — "hafva gjort ett högst sällsamt fynd." — Härvid drog han fram ett par stora pistoler, hvilka Gustaf till sin ej ringa förvå-

ning igenkände såsom sina; och dem han nu först erinrade sig att hafva glömt i den välbekanta lilla kammaren på Åreda.

— "Gud bevars! hvad tänker Ni på, som för sådana dödsverktyg in till oss?"

— "Eders välborenhet torde hafva hört omtalas det gräsliga ärende, som sig på Åreda hafver tilldragit?"

— "Jo, ty värr, är det bekant."

— "Då får jag vidare omförmäla, att mördaren glömt dessa vapen, och nu kommer det blott derpå an, att få veta hvem de kunna tillhöra, för att göra tillbörlig konklusion om hvem man såsom våldsverkare allmänneligen skall efterlysa."

— "Jag förstår mig ej på sådana saker, min kära mäster Sven; utan råder Er att efterskicka någon vapensmed, som känner sina medbröders bomärken, i fall der annars står några; men så när hade jag förgätit att vi här hafva en man, hvilken torde kunna minska besväret, nemligen junker Gustaf der; — hvad är Er mening?"

Om gumman haft minsta anledning att misstänka honom, hade hon lätt kunnat gissa till ägaren af det förlägna sätt, på hvilket han emottog vapnen ur prestens

händer, och han behöfde lång tid att, under förevänning af deras nogare granskning, besinna sig på ett antagligt svar.

"Jag tror" — sade han ändtligen — "att de ej hafva något märke, som upplyser om ägaren; men det kunde i alla fall ej skada att låta en vapensmed derom göra undersökning."

— "Ägaren må upptäckas eller ej" — återtog presten — "så har jag nu öfverlemnat de nedriga verktygen till hertigens bästa vänner här i orten, som icke lära underlåta att hans fursteliga nåde derom underrätta."

Derefter frågade han åtskilligt rörande amiralen och råkade härigenom i ett ganska lifligt samtal med dennes syster, hvilket Anna begagnade för att närma sig till Gustaf och säga honom i örat: "För Guds skull, res dina färde, ty länge kan det ej dröja, innan någon ser det lilla vapnet, som står på ändan af plåten under kolfvarne."

— "Det är väl ej stort bättre, om man upptäcker det, sedan jag rest;" — svarade junkern — "ty man lärer ej underlåta, att spika mitt namn på en påle vid vägen till allmän harm och bespottelse."

— "Så bär dem då åtminstone ut i förstugan."

Gustaf, som fann rådet vara det bästa någon för ögonblicket kunde gifva, lydde detsamma genast. — Straxt derefter lemnade Anna rummet och sade i förbigående: "Jag har tagit din mössa, som du återfinner på bordet i din kammare. Se väl till, att du ej tappar hvad den innehåller."

Ändtligen tog presten afsked, och värdinnan vände sig derefter till Gustaf med den frågan: "Huru länge få vi behålla Er?"

— "Jag tänker resa så fort hästarne blifva sadlade" — svarade han.

— "Ni ämnar väl icke slå Er till ro hemma, utan stöta till arméen som sammandrages?"

— "Mitt uppsåt är att söka den så snart som möjligt, för att aflägga mina första prof."

— "Framför då min undersåtliga vördnad till hertigen; ty fastän han ej personligen känner mig, kan jag likväl, i anseende till min bror icke vara honom likgiltig."

"Ett så vördnadsvärdt fruntimmer kan vara likgiltigt för någon."

Nu hördes en förfärlig smäll, så att huset skakades och gumman flög högt i vädret. — "Hvad i Guds namn är på färde" — skrek hon — "Stina! — Cajsa! — Anna! hör! är der någon? mitt mos! vatten!"

Gustaf visste icke om han först skulle komma gumman till hjelp, eller se efter orsaken till knallen, då Anna hastigt inkom med en tillgjordt förfärad mine.

"Hvad har händt, flicka?" — frågade gumman.

— "Ack!" — svarade Anna — "jag hade så nära skrämt slag på mig sjelf af ren okunnighet! I det jag gick genom förstugan, och blef varse att junkern lagt pistolerna på bordet, tog jag den ena med mig till köket, der jag framför spisen ville se huru sådana vapen riktigt äro beskaffade. Jag har alltid hört sägas, att de ej kunna brinna af utan lunta, och anade således ingen fara; men knappt var pannan öppnad, förrän en gnista af den sprakande veden slog ner i densamma, och kulan surrade upp i skorstenen."

— "Herre Jemine! du oförsigtiga flicka, det hade kunnat blifva en faslig händelse! Ungdom och vishet följas sällan åt men

jag vet också ej, hvarföre mäster Sven skulle lemna de gemena tingstarne här?"

— "Ja, så tycker jag också bästa mor; och vore det ej bäst att be junker Gustaf taga dem med sig, och lemna dem till vapensmeden i Wexiö eller Befallningsmannen?"

— "Jag bryr mig litet om hvem som får dem, blott de icke blifva liggande och göra nytt spektakel här i huset; och som hin onde alltid hjelper sina, samt inga märken finnas på dem, så lärer nog våldsverkaren icke genom dem blifva upptäckt. Dessutom har han visserligen redan lagat sig långt bort. — Men vänta! — Det faller mig någonting in. Man bör vända det onda i godt, säger en kristlig lefnadsregel, och derföre synes mig vara bäst, att junkern behåller dem, samt, i händelse de ej lemna någon upplysning, brukar dem mot rikets och den sanna lärans fiender; väl förståendes likväl, att hertigen blifver underrättad om sakens förlopp, med försäkran om vår underdåniga tillgifvenhet."

— "Jag tackar på det förbindligaste för detta nya prof af er ynnest" — svarade Gustaf — "och skall icke underlåta att nyttja

dem till den goda sakens befrämjande." — Derefter tog han afsked, belåten att hafva så lyckligt undansluppit den hotande faran. Visserligen sårade det både hans rättskänsla och egenkärlek att behöfva begagna sig af ett bedrägeri; men han hade ej uppsåtligt beredt nödvändigheten af detsamma, och kunde icke vidgå någon närmare förklaring, utan att tillika blottställa Anna, hvars fintlighet han hade att tacka för sakens fördelaktiga utveckling.

Vid inträdet i den kammare han öfver natten bebodt, skyndade han naturligtvis fram till bordet, för att efterse hvad mössan kunde innehålla. I densamma låg ett paket, det han öppnade, och fann ett armband af gult siden med guldfransar, samt en lapp, på hvilken stod skrifvet: Måtte denna bindel fästa lyckan vid din sida, skydda dig för faror, och erinra om en vän!

"Älskvärda, förträffliga flicka!" utropade han, i det han tryckte gåfvan mot sitt bröst. — "Huru är det möjligt att samma natur, som danat en sådan varelse, också kan neka dess ägande åt den, hvilken bäst är i stånd att uppskatta dess värde?".

Petter steg nu in för att utbära kappsäcken, och blef högst förvånad att se pistolerna, som han vid sadlingen saknat och högkom vara glömde i Åreda, nu ligga på bordet.

"Du har väl icke talat med någon om dessa olycksvapen?" frågade Gustaf.

— "Nej visst icke" — svarade ridknekten.

— "Men hur i all verlden har Ni fått dem åter?"

— "Det skall du sedan få veta; — knyt nu blott på mig detta armband."

— "Ännu en besynnerlighet! — Hör, kära herre! han med tuppfoten har väl icke varit hos Er i natt? ty då nekar jag för första gången att lyda er befallning."

— "Nå, om han också varit hos mig, hvad hade det att göra med ett fälttecken?"

— "Ett vackert fälttecken! nej bästa herre, den saken förstår jag bättre. Det är icke något fälttecken, utan en inrättning, med hvilken han eller hon — hvad det är för en — kan draga Er till sig i hvilket berg som helst, och det med sådan fart, att det icke skall synas en våt fläck efter Er."

— "Gud gifve att hon skänkt mig det,

för att draga mig till sig" — svarade Gustaf leende — "men det är ej så väl, och låt oss nu skynda att komma härifrån."

— "Ja, men jag binder ej på armbandet, förr än jag fått veta huru Ni kommit åt det."

— "Stilla din oro, trogne Petter; gåfvan är kommen från jungfru Anna; men det böra ej alla veta."

— "Hå, hå! då har det goda vägar, och jag vill i Guds namn fästa det på sitt ställe."

Både herre och tjenare började färden stillatigande, och båda syntes försänkte i djupa betraktelser. — Ändtligen bröt Petter tystnaden.

"Hör på, kära herre" — sade han — "är det verkligen sannt, att Ni fått det granna armbandet af jungfru Anna?" —

— "Hvarföre gör du den frågan?"

— "Jo, först och främst för det jag tyckte hon blifvit så rasande högfärdig, och sedan för det folket sade att hon skulle gifta sig med en förnäm herre."

— "En förnäm herre?" — upprepade Gustaf långsamt, erinrande sig att under sina känslors häftiga utbrott hafva begått

en försummelse, som nu föreföll honom sjelf otrolig, och som han säkert undvikit, om icke händelsen med pistolerna i förening med smärtan af den förestående skiljsmässan från den sköna flickan, alldeles fästat hans tankar vid ögonblickets lilla punkt. — Efter en stund återtog han: "Du hörde väl hvem hon skall gifta sig med?"

— "Det hvarken hörde jag eller frågade efter, emedan jag tänkte junkern har nog reda på den saken, och det kan bli ett godt ämne att språka om under vägen."

— "Den uträkningen kom illa till pass, ty jag vet ej heller hvad han heter."

— "Nå, det är nu alldeles förvändt — sade Ni icke att ni fått armbandet af jungfrun, och att ej alla borde veta det?"

— "Så voro mina ord; men hvad hafva de att göra med hans namn?"

— "Det är som jag ända från början sagt, att bara herren kommer i skogen, så vet han ej mera till sig. — Jag tycker deremot, att af alla borde jungfruns tillärnade man sist komma under väder med skänkasen; och huru kan det ske, utan att Ni vet för hvem Ni skall taga Er till vara?"

Gustaf fann, att Petters omdöme denna

gången var ganska klokt; men nu var det, åtminstone för tillfället, omöjligt, att på något sätt vinna den önskade upplysningen. Ju mer han närmade sig resans egentliga föremål, desto mer började aningen om nya händelser uttränga de sorgliga tankar, som minnet af hans förhållande till Anna hittills uppväckt — kärlekens himmel låg sluten bakom honom — strider och mödor uppfyllde framtiden; men föreställningen att få trotsa svårigheter och faror är ofta en tröst för den, som tror sig vara olycklig; och i samma mån som modet tillväxer, förökar sig hågen att meddela hvad man känner. — Vår hjelte hade ingen annan förtrogen tillhands än sin ridknekt, men ingen hade också kunnat mer värdera hans öppenhjertighet än denne. Berättelsen om pistolernas återfående roade Petter på det högsta, och då talet föll på konungens läger, såg han redan i andanom sin herre sitta som öfverste för ett regemente.

"Nu börjar jag känna igen Er" — utbrast han slutligen. — "Ja, slå bort de ledsamma grillerna och blif, som er far alltid varit, en frimodig, tapper man. — Jag har nu

lefvat

lefvat, när det kommer till Thomasmässa, i tre och femtie år; men jag vill dö som en katolik, om jag på hela den tiden grubblat så mycket som herren gjort, bara sedan vi lemnade Stålboda. — Visst har jag också sprungit galen efter flickor i min dar, men när en icke längre ville vid mig, så tog jag en annan, och nu har jag, Gud ske lof, hvarken hustru eller barn att sörja för."

När våra resande hunnit ut till den så kallade strandvägen, stötte de på åtskillige beväpnade trupper, som färdades mot samma ställe och i samma ändamål som de, och öfverallt hördes högljudda bifall öfver den unge väl utrustade adelsmannen. Gustaf såg med nöje, att så många kraftfulle männer skyndade till konungens baner, isynnerhet som han under resan mer än en gång blifvit öfvertygad, att hertigens anhängare ej voro att förakta, hvarken i anseende till mod eller antal. Mot aftonen på tredje dagen, då den tilltagande rörelsen tydligt utvisade, att de voro i grannskapet af en med mycket folk uppfylld stad, höll han stilla för att i ordningsätta

och putsa sin rustning. Återsamlande i sitt minne alla de lärdomar och föreskrifter han vid skiljsmässan från sin far erhållit, uppsände han till himlen en brinnande bön för den älskade gubbens välgång, och såg i detsamma några torn sträcka sina spiror i höjden.

"Der ha vi slottet!" — ropade Petter — och snart redo de in genom fästningsporten i Calmar.

KAP. VI.

Den unge Stålhands belägenhet och känslor, då han inträdde i Calmar, voro ungefärligen desamma som den erfar, hvilken för första gången kommer på en maskerad. — Han tilltalas af alla såsom vore de gamla bekanta, känner ingen, och kan knappt gissa till hvilken nation de språksamme vännerna höra.

Redan vid stadsporten helsades han på mångahanda sätt. Än hörde han: "välkommen till oss herr junker!" — än: "Salve tibi, eques nobilis!" — än några ord, i hvilka

ett par dussin konsonanter med blixtens hastighet stötte på hvarandra; än: "Sie kommen g'rade zu rechter Zeit, der Herzog ist schon in's Feld gezogen!" och slutligen: "Ein tüchtiger Jung! he soll den Bauern der puckel herrlich utwaschen;" hvartill han, så mycket tiden medgaf, svarade, dels på Svenska, Tyska och Latin, och dels med stumma bugningar.

"Det måtte vara ett rasande artigt folk som kongen fört med sig" — sade Petter.

— "Åtminstone synes det så" — svarade hans herre. — "Men jag skulle heldre önska att någon ville stanna så länge, att jag kunde få fråga hvar kungen eller kommendanten bor?"

— "Dem få vi allt rätt på, kära herre; och dessutom lär hvarken kongen eller kommendanten ta mot folk så här tids på dagen. Nej, jag tycker det vara bäst att se sig om efter ett godt värdshus, der vi kunde få något i magen; och sedan, när minnet blifvit stärkt med en och annan klunk, begifva sig ut att lära vägen till dem man vill träffa. Se der borta till höger! der svänger sig en krans så herrligt i

luften; har herren intet lust att fråga hvem som bor der?"

— "Låt så vara då; men kom ihåg att här behöfs mer försigtighet än i våra bygder, och tag icke för många klunkar när du får kannan om händer."

Icke utan möda erhöll Gustaf ett rum i det nyss omtalta värdshuset; och medan ridknekten utsändes att skaffa kunskap, rörande åtskilliga ämnen som vår hjelte var angelägen att få veta, satte han sig sjelf vid fenstret att betrakta det brokiga hvimlet på gatan. Detta var för honom någonting aldeles nytt, och han trodde i början att en slagtning vore för handen. — Beväpnade hopar marscherade fram och tillbaka mellan trängseln af en mängd vagnar, som förde spannmål och andra varor till magasinen. Muntra matroser gingo sjungande i flockar, och frågade efter närmaste krogar, för att på vingudens altare offra förstlingen af den utbekomna hyran. — Här framskred, efter den skrällande trummans enformiga buller, en fänika, med långa bardisaner beväpnade Svenska knektar, under afmätta steg; der tumlade en Ungersk ryttare sin modiga häst, obekym-

rad om den fredliga borgarens armar och ben, som stundligen voro i fara. I motsatt riktning trafvade en sqvadron Polackar, under rop och svängningar, med sina krokiga sablar för att få plats; och efter dem släpade några anspann bondhästar fältkanoner ned till hamnen. — Husen darrade för de senares tyngd, och under det att de arma bönderne piskade på sina dragare för att komma undan, men dervid icke alltid kunde styra de för dem så främmande fordonen, erhöllo de stundligà påminnelser i ordatermer som de alldeles icke förstodo, och rättelser genom de dugtiga slag af det flata på sabelklingorna.

Ändtligen hörde han dörren öppnas, och Petter ropa: "Här har jag fått tag i en bekant, som skall visa oss till rätta," och då Gustaf vände sig om för att beskåda det lyckliga fyndet, såg han den gamle ryttaren, hvars bekantskap han gjorde på Åreda.

"Välkommen herr junker" — utbrast denne. — "Jag trodde att pocker tagit Er med hull och hår, efter Ni icke hördes utaf; men bättre sent än aldrig — och här ska Ni ta mig tusan få se ett lustigt lefverne, och få slåss med, vill jag hoppas."

— "Jag är rätt glad att träffa Er, min vän;" — svarade Gustaf — "ty jag längtar att blifva konungen föreställd, och få någon passande plats bland de här församlade tropparne."

— "Vill Ni träffa kongen, så måste Ni resa till Östergöthland, ty der är han och eldar badstugan för hertigen; men jag skulle annars ge Er det rådet att uppsöka kommendanten, om Ni vill undvika att anses för spion."

— "Hvem är då kommendant och hvar träffas han?"

— "Det är herr Johan Larsson [8]) — en karl som, besitta mig, icke är rädd att gå i ringdans med hin håle sjelf; men om han för ögonblicket uppehåller sig i slottet eller staden, vet jag ej."

— "Hvad betyder all denna rörelsen af troppar fram och tillbaka på gatorne; är hertigens flotta nära?"

— "Åh, det är ju bara vakterna som ombytas i utanverken, och en hop löst folk, som supa sig fulla för den fägnesamma underrättelsen vi nyss fått."

— "Hvad är det då för glädjande händelser som timat?"

— "Jo, ser han, kära junker, kongen måste nödvändigt litet högre upp i landet, och icke låta stänga in sig i den här råttfällan; men de som skulle råda honom om vägen, blefvo icke öfverens. De klokaste ville att han skulle gå på landbacken, men andra, som kanske hade hareöron under hjelmen, rådde honom att segla; och som den nådige herren icke lärer gerna vilja sakna sina beqvämligheter, så valde han det senare. Emellertid kunde sjömännen väl befalla öfver sina segel, men icke öfver vår Herres vind och väder; och sedan så taga de sig väl litet till bästa på sjön, liksom i land, kan jag tänka — och det har ingen dum lärt dem — hvarföre de seglade förbi inloppet midt på ljusa dagen *). — Sedan så kom en storm på halsen på dem, och kastade den ena hit och den andra dit, och nu hette det, att kongens skuta var hos aborrarne. — En del af krigsfolket hade gått landvägen, och om dem sade man att de vid Norrköping blifvit nedhuggne af hertigens parti. — Våra befälhafvare gingo här så långa i synen, som ett af hertigens plakater, tills ändtligen allt befanns vara idel osanning; ty Sigismund

hade ankrat i Baresund, och är nu på Stegeborg, och den tappre general Weiher satte en lång näsa på herr Karl och gick honom förbi genom skogen. — I morgon eller öfvermorgon skola vi få traktat och många lustbarheter, då jag tänker supa brorskål med de långrockade pratmakare som Ni ser der på gatan. Men hvad hör jag! — det blåser redan till aftonsamlingen och jag måste till mina bussar." — Härvid sprang han sina färde.

— "Ack, låt oss gå och se huru våra tillkommande kamrater se ut, när de bli samlade!" — sade Petter — och hans herre, som ingenting hade att invända mot förslaget, tog sin mössa, hvarefter de begåfvo sig till torget. — Detta var uppfyldt med trupper, hvilka af sina befälhafvare räknades, och midt på platsen höll en man till häst, omgifven af en stor skara granna ryttare. Till växten var han mycket reslig, och i hans blick låg något som både tillkännagaf mod och mildhet, samt spridde öfver det hela ett sorgligt uttryck. — Att detta var kommendanten, eller såsom han också kallades, Ståthållaren, erfor Gustaf snart, och han beslöt ställa sig så, att han

af honom skulle blifva sedd. Detta lyckades också, ty efter några minuters förlopp kom en af de granna ryttarne i sporrstreck, och frågade, å kommendantens vägnar, hvem han vore samt när han anländt.

Vår hjelte sade sitt namn, med mera som han gerna önskade låta den frågande veta, hvarefter han genast fick befallning att träda närmare.

"Det fägnar mig att se en son af Arvid Stålhand i konungens leder;" — sade ståthållaren — "ty den slägten har alltid fäktat med tapperhet och mandom för Gustavianska ätten. — Mina göromål tillåta mig icke att för ögonblicket uppehålla mig längre här; men ännu i afton, huru sent det än blir, skall jag låta föra Er upp på slottet, der vi ytterligare få talas vid. — Gud vare hos Er!"

Glad öfver mötet, skyndade Gustaf hem till värdshuset, klädde sig i full rustning, och väntade med otålighet stunden då han skulle kallas till företräde. — Detta skedde dock senare än han kunde förmoda, och tornväktaren blåste elfva innan det efterlängtade budskapet anlände. — Ledsagaren var en ung vacker riddersman; framför dem

redo tvenne fackeldragare, och efteråt tolf Polska ryttare. Vindbron fälldes för riddarens lösen och de inkommo på borggården. Härifrån begåfvo de sig till fots genom svagt upplysta förstugor, i hvilka tysta skildtvakter, som skumma vålnader vandrade fram och tillbaka. Ändtligen uppnådde de den urgamla unionssalen, der en mängd herrar voro församlade.

"Vänta här ett ögonblick" — hviskade ledsagaren och försvann genom en sidodörr; men han återkom snart med den underrättelsen, att företräde skulle erhållas, och bad Gustaf gå in.

I nästgränsande rummet satt ståthållaren vid ett litet bord, med hufvudet stödt mot handen, och blicken fästad på en framför honom liggande ritning. Gustaf stod länge oviss om han borde stiga fram, eller vänta tills befälhafvaren skänkte honom sin uppmärksamhet. Mellertid hade han tillfälle att beskåda denne, genom sin olycka märkvärdige man, och han erfor dervid en högst sällsam känsla.—Af ljusskenet uppkom en skuggning, som än mer upphöjde de starka, dystra anletsdragen. Det var som han skådat en af forntidens förföljde filo-

sofer, sittande vid fängelselampan under begrundandet af någon religionsidé, som ådragit honom presternas hat, genom hvilket han väntade sig att blifva uppoffrad. — Ingen kroppslig rörelse kunde förmärkas, blott själen var i verksamhet; och om de på ritningen hvilande ögonen icke tillkännagifvit, att tanken sysselsattes med verldsliga föremål, skulle Gustaf helst hafva velat tro, att ståthållaren vore inbegripen i en brinnande bön. I detsamma lät den dånande klockan i tornet höra att midnatten var inne, och med en djup suck uppreste han sig, samt vände blickarne åt den sidan af rummet der Gustaf stod.

"Välkommen min vän!" — sade han. — "Jag har låtit kalla Er något sent, men jag rår ej derför, ty så länge dagen räcker tillhör icke tiden mig sjelf. — Ni ämnar väl taga tjenst under det kongliga baneret?"

— "Ja, herr ståthållare, det är mitt uppsåt, och jag anhåller att ju förr dess hellre få en passande plats, der jag kan aflägga prof på min goda vilja och bekomma nödig erfarenhet."

— "Gerna ville jag gifva Er något be-

fäl, men det strider mot mina grundsatser att gå för hastigt till väga; och dessutom säger ett gammalt ordspråk, att den som vill lära sig befalla, måste först lära sig väl lyda; derföre är det nödvändigt att Ni, åtminstone någon tid, tjenar som simpel ryttare, likväl med rättighet att bibehålla er rustning."

— "Jag är nöjd att underkasta mig allt hvad Ni befaller."

— "Ett sådant svar hade jag också väntat af Arvid Stålhands son; och jag är öfvertygad att er pröfvotid skall blifva ganska kort. Detta hade deremot icke varit min tanke, om Ni, likt de fleste ynglingar som hitkommit, funnit Er förfördelad af en sådan fordran; och jag ser förut, att Ni snart kommer på bättre plats. Mellertid skall jag anställa Er vid Possens regemente, hvilket består af edra landsmän, samt till en del ännu är qvar här i fästningen."

— "Tillåter herr ståthållaren att jag i dag får börja?"

— "Mycket gerna, junker. Jag tycker om att Ni ej vill hvila ut efter resan, ty krigarens lif är oroligt intill den långa hvi-

lan. Men hvarföre har er far icke följt Er hit? — hurudan är sinnesstämningen i er landsort?"

— "I allmänhet är adeln lifvad af kärlek till konungen, men bönderne vackla i sina beslut. — Hvad min far angår, så har endast ålderdomen kunnat afhålla honom från personlig inställelse."

— "Ni har rätt; ålderdomen är ett oöfvervinnerligt hinder för menniskans handlingar, likasom ödet oftast för dess vilja; men säg min vän, har Ni väl betänkt det parti Ni tagit?"

— "Jag hoppas att herr Ståthållaren hvarken misstänker mig för falskhet eller feghet?"

— "Så borde min fråga icke förstås. Den alstrades icke af misstroende, utan nödvändigheten att känna deras öfvertygelse som stå under mitt befäl. Då man erfarit så mycket som jag, måste man betvifla, att icke alla känslans första ingifvelser uthärda eldprofvet; och den som sluter sig till ett parti, hvars öfvervigt ej är gifven, om än trolig i följd af rättvisa och lagliga öfverenskommelser, bör kunna falla med sin

sak, om han ej förmår att låta den segra."

— "Är konung Sigismund icke Sveriges lagkrönte regent, och är icke jag son af en Svensk adelsman, som aldrig sparat sitt lif då det varit fråga om att upprätthålla tronen?"

— "Visserligen; men i allmänhet behöfver hvar och en, som vill stödja en skakad tron, flera grundvalar för sin själsstyrka, om den kommer att pröfvas. Öfvertygelsen om sjelfva sakens rättvisa kan dervid sällan skiljas från ett obrottsligt upprätthållande af den religion, hvilken från barndomen blifvit inplantad i hjertat; och ingen fördold eller kufvad passion bör der slumra för att återuppflamma, om motgångens timme slår. Er egen far gjorde sig samvete af att lemna Eriks hof, hvartill han dock hade högst giltiga skäl, då det deremot aldrig föll honom in att tjena konung Johan; och fastän jag är fullt öfvertygad, att Ni af ett rent nit infunnit Er här, så måste jag, huru besynnerligt det än ser ut, noga undersöka er inre öfvertygelse."

— "Jag börjar nästan tro att någon utspridt elaka rykten om vårt hus, men jag

kan heligt försäkra Er, herr ståthållare, att så väl min far som jag hvarken haft eller kunna få andra drifſjedrar för våra handlingar, än inre öfvertygelsen och hedern."

— "Och deri ligger just orsaken till den enda fruktan, som för er skull hos mig kan uppstå. — Ni är öfvertygad, att Sigismund har laglig rätt till tronen, och hedern bjuder Er i följd deraf, att försvara konungen; men Ni tror ock, att han bör iakttaga vissa skyldigheters uppfyllande, hvaribland Lutherska lärans vidmakthållande står främst. — Religionsstrider äro ofta i början ej annat än hårklyfveri, eller fala medel för politiska ändamål; men de blifva slutligen verkande orsaker; och jag frågar: skall Gustaf Stålhand strida med samma nit för Sigismund, om vapenlyckan ej blir honom trogen, och hertigen genom inblandning af religionstvister förstår att låta misstänka konungens afsigter, som nu, då han endast skyndar att upprätthålla sin laglige, misshandlade regents rätt till kronan? Föreställ Er sjelf att Ni står instängd med en liten hop trogne krigare på någon punkt af kusten, i nödvändighet att antingen för evigt gå i sjelfvillig landsflykt, eller öfver-

gifva den sak Ni ditintills med lif och blod förfäktat, och säg uppriktigt hvad Ni i en sådan belägenhet skulle göra? Jag kan ej begära att få höra ert hjertas svar; men jag kan, efter detta prof af min uppriktighet, fordra, att Ni närmare tänker på saken, och att få veta om jag skall räkna Er bland dem som försvara Svenske konungen, så länge han strider på Svensk jord, eller dem som aldrig öfvergifva Sigismund, hvars ärfda och besvurna rättigheter ingen mensklig makt kan låta upphöra att vara gällande?"

Den unge Stålhand hade aldrig med sig sjelf grundligt öfverlagt dessa ämnen, och de oförmodade frågorne uppväckte hos honom en villervalla i tankarne, som alldeles gjorde honom stum. Ändtligen återtog ståthållaren:

— "Jag har öfverraskat Er, och den derigenom uppkomna förvirringen var mig icke oväntad. Min öppenhjertighet, liksom tiden och stället för vårt samtal, böra bevisa Er att Ni ej är mig likgiltig; och jag tillstår, att er första åsyn uppväckte ett deltagande som jag sällan erfar. Er ungdom

dom och blygsamhet, renheten i edra anletsdrag, och den styrka som naturen synes hafva med slösande hand i förtid tilldelat Er — allt sade mig att Ni kan blifva en ovanlig man; men huru gerna jag än önskar sammanlänka ert öde vid min älskade konungs sak, vill jag likväl ej binda er eftertanke, som, för sent uppvaknad, skulle kunna göra både er och vår olycka."

— "Men tillåt, herr Ståthållare," — inföll slutligen Gustaf — "att jag vågar i min ordning framställa en fråga: huru skulle jag kunna blifva farlig för konungens sak, och är det ens troligt att den kan misslyckas?"

— "Konungens sak är rättvis, men kan, som alla menskliga företag, motarbetas, ja till och med förloras; ty den, med hvilken han har att göra, är, på en vida lägre samhällsplats, mer oinskränkt genom styrkan af sin vilja, än monarken som beror af rådgifvare, hvilka skola stadga besluten innan de blifva lag. De gamle, som strida i våra leder och hafva mycket att förlora af egendom eller slägtskap, äro blott till en viss grad användbare, då deremot den till-

växande styrkan bäst passar för ändamålets ernående; men äfven hos ungdomen finnas förhållanden, som ej böra förbises. — Jag vet, att ert fädernegods ej är större, än att det lätt kan i värde ersättas om det går förloradt; men Ni kan hafva förbindelser som röra hjertat; Ni kan till exempel älska en flicka af någon slägt som ej tillhör oss. — Sådant är mig nödigt att veta, ty jag bör icke inleda Er i företag, som Ni ej kunde uppfylla, utan på bekostnad af edra skönaste förhoppningar. Låtom oss antaga att konungen nödgas lemna Sverige ännu en gång, och att Ni under de föregående striderne förvärfvat Er en plats bland de vigtigaste befälhafvarne. Äger Ni då styrka, att öfvergifva er lefnads hela lycka, eller skall Ni genom återgången från konungens parti gifva sista stöten åt hans sårade bröst, och betäcka Er med vanära? — Nej, min vän! verlden är icke sådan som det synes oss vid vårt första inträde på den lofvande lefnadsbanan. Se på dessa djupa fåror som bekymren gjfvit min panna; de skola tala med mer styrka än min svaga stämma förmår. — Tro ej att jag vill skrämma, än mindre jaga Er ur konungens

leder; ty min aning har ännu aldrig bedragit mig, och jag är öfvertygad att Ni blir oss nyttig. — Jag vill endast ställa Er på en plats, der Ni ej är för evigt bunden, och jag känner att edra tänkesätt skola qvarhålla Er på densamma i det längsta. — Ert första prof må blifva tystlåtenhet, ty förutan den är mannen ett oting. — Nämn ej för någon hvad jag nu sagt Er, öfvertänk noga hvad jag till ert begrundande framställt, och börja i morgon er tjenstgöring. — Gud vare hos Er!" —

Med en bugning lemnade Gustaf rummet, och fann sin ledsagare i den numera tomma Unionssalen, hvarifrån han genast fördes hem till sin boning.

"Hvilken obegriplig man!" — utropade han, då han blifvit ensam. — "Med hvilken trollkraft har han icke förstått att skaka hela min själ! — Ni kan, till exempel, älska en flicka af någon slägt, som icke tillhör oss — sade han. — Ja, du har gissat rätt. — På din panna står det underbara, som föregår i dess djup, tecknadt, och lik en Egyptisk prest måste du läsa händelsernas lopp i himmelens stjernor; men mina första förhoppningar äro förbi. De lyckliga

drömmarna af lifvets barndomssömn hafva flytt, och jag står nu endast omgifven af den fattiga verkligheten. — Hvad blir då mera naturligt, än att jag sluter mig i farans famn, obekymrad om den riktning som ödet vill taga! Men ett ändamål måste jag hafva för mina bemödanden, och jag vill omfatta Sigismunds sak med all den värme hvaraf mitt hjerta är i stånd. Hvarföre skulle lyckans tärning just för honom falla på ett oskickligt sätt, när allt annat talar till hans fördel; och hvarföre skulle hans kämpar endast se hotande spöken i framtiden? Bort från min inbillning förvillelsens gyckelspel! viljan går framåt, ej tillbaka. Må händelserna hafva sårat den mjältsjukes manliga hjerta; — mitt är ännu ungt, och de ärr som det kan bära skola med tiden växa bort. — I alla fall, hvad kan jag bättre önska, än ett öppet fält för mina krafters öfning? — För det goda uppsåtet måste nödvändigt en belöning finnas, och krigarens belöning är att stiga från höjd till höjd, ända dit der han står högst, och hvarifrån han faller i den tysta mörka natten!"

På stormen följer lugn — säger ett gam-

malt ordspråk, — och vår hjelte njöt en välgörande sömn efter den upprörda känslans häftiga yttringar. Knappt hade han åter-vaknat, förr än en rotmästare af Possens, eller Smålands ryttare-regemente, kom in för att befalla Gustaf till inställelse hos öfversten.

"Det är en förvånande hastighet, med hvilken Ståthållaren låter utföra sina beslut," — sade Gustaf i det han klädde sig; — "klockan tolf på natten får jag veta att jag skall tjenstgöra vid en viss trupp, och innan frukosten har befälhafvaren redan gifvit befallning om mitt anställande!"

Alla förmännen mottogo honom ganska väl, och som ingen kunde lära honom något i enskild ridning och vapnens förande, pröfvades blott hans fattningsförmåga i de ämnen, hvilka soldaten i linie, på fältvakt, eller såsom post bör känna. Den gamle ryttaren, som var extra rotmästare vid det kompagni der han anställdes, blef hans egentliga mentor i de lägre detaljerna, och denne gaf sig en sådan möda, att discipeln efter tvenne dagar kunde sina åligganden utantill, hvilka också voro vida mindre vidlyf-

tiga, än gemene mans skyldigheter uti våra reglementariska tider.

"Ni skall i morgon få göra er första vakt såsom ryttare," — sade hans ryttmästare med en fryntlig mine — "och jag hoppas att få heder af min rekryt."

— "Jag tackar" — svarade Gustaf — "men om jag befinnes skicklig, hvarföre får jag ej börja vaktgöringen i dag?"

— "Nej för tusan! det går icke an. — I dag skola vi muntra oss, och sådana gossar som Ni skola icke gömmas i en postkur, när flickorna lyfta på foten för att dansa. — Var icke så ifrig herr junker; ty att lära Er soldattjensten, dertill har Ni hela er lifstid öppen, men det vankas icke alla dagar lustbarheter."

— "Den omtalta festen skall då nu firas — kan jag förstå; men jag är i allmänhet ingen älskare af bullrande nöjen, och hvad dansen beträffar, så är den alldeles icke min sak."

— "Nå så kan Ni väl få annat att syssla. — Jag ger mig hin i våld att Polackarne komma med något upptåg, som de trotsa Svenskarne att eftergöra; och som deras konster mest gå ut på att ha qvicka rörel-

ser, så tillhör det våra ynglingar att bestrida dem segern; — och skulle det ej heller vara i er smak, så måtte Ni väl åtminstone ej neka att dricka de skallige figurerna öfver ända?"

Gustaf, som såg att inga undflykter skulle hjelpa, lät saken dervid bero; men beslöt att blifva en så stilla åskådare som möjligt.

Vid middagstiden började Polackarne att ringa i alla stadens klockor; och munkar, klädde i långa rockar af olika färger, tågade med fanor och krucifixer kring gatorna. — Detta skådespel behagade alldeles icke vår hjelte, och han begrep ej huru Ståthållaren kunde tillåta sådana upptåg. — Det skar honom in i själen, att innevånarne uti en Svensk stad skulle nödgas stillatigande låta så heliga saker kringbäras såsom gyckelspel. Med innerligt deltagande såg han, huru mången vördig matrona satte händerna för ansigtet, att slippa beskåda styggelsen, och huru mången ålderstigen borgare rynkade ögonbrynen af harm, då processionen sjungande drog förbi hans boning. Ungdomen, men isynnerhet flickorna, kunde deremot icke öfvervinna sin ny-

fikenhet, och ehuru man bland den tillströmmande skaran af åskådare, här och der hörde ett missbilligande uttryck, tyckte likväl mången att det var högtidligt, eller sade: "Katolikerne hafva ändå vissa intagande bruk vid alla religions-ceremonier, som vi Lutheraner sakna." — Efter munkarne, kom den del af de Ungerska ryttare, som ej medföljt konungen på sjöresan. — Deras på bröstet nedhängande långa mustascher, höga mössor, och med många sorter snören belagde kläder, gaf en vacker krigisk anblick, och efter dem följde Polska kavalleriet. — Detta var också utrustadt med hvarjehanda ovanliga prydnader. Från lägre skinnfodrade mössor nedhängde svajande mjuka fjädrar öfver ena axeln, och med dyrbara pälsverk hebrämade samt rikt broderade kappor fladdrade likt flaggor i luften, under de muntra hästarnes språng. På begge sidor bakom sadeln, hade de förnämare tvenne höga fjäderställningar, som höjde sig öfver de med hvarjehanda stickeri utsydde valtrapparne, och framtill hängde långa svärd, jemte silfver- och guldbeslagna runda sköldar, koger, eller stridsyxor. Sedan kom Sven-

ska kavalleriet med sina tjocka harnesk och hjelmar. Det saknade visserligen utlänningarnes prålande beklädnad, och fria hållning, men dess åsyn uppväckte ett varaktigare intresse. I hvarje blick låg ett allvar, som väl icke tillkännagaf att man tågade nöjet till mötes, men som deremot tydligt sade: här bor pålitligheten. — Polska, Svenska och Tyska fotfolket gingo blandade, dock under hvar sina fanor; och slutligen kom ståthållaren på en hvit häst, prydd med hälften Ungersk, hälften Svensk sadelmundering, och omkring honom redo de förnämste befälhafvarne af alla på stället varande nationer, samt lifvakten.

Utanför stadsporten var en stor ingärdad plan, i hvars medelpunkt ståthållarens tält under en lummig lind och på en konstgjord upphöjning stod uppslaget. — Till höger och venster voro andra tält, der fri förtäring skulle erhållas, och längst bort, vid ändan af planen, stodo några gamla ekar på en liten kulle, hvilken var utsedd för dem af bönderne i grannskapet som ville beskåda högtidligheten. Bakom och närmast ståthållarens tält voro upphöjde bänkar, der åtskilliga förnäma fruar,

samt stadens fruntimmer i allmänhet tagit plats.

Då tåget anländt, framträdde en härold och uppläste ett plakat rörande de lyckliga underrättelser, som föranledde dagens glädje; hvarefter han uppmanade samtlige närvarande till lekar och nöjen, samt pålyste, i konungens namn, frid och enighet.

Nu skyndade hvar och en till det tidsfördrif som han för sig utvalt, och fältmusiken uppstämde lustiga dansar. — Först utförde en trupp utvalde Polske ryttare ett slags konstridning, i det de, än sittande i sadeln, än stående upprätt på hästarne, svängde långa pikar, med hvilka de i luften genomstungo uppkastade bollar, mössor och dylikt, eller liggande långs sidan af hästen, upptogo på marken utlagde handskar. — Derefter framträdde några Ungrare att dansa en nationaldans, och slutligen uppstämdes den välbekanta Polskan, i hvilken alla kunde deltaga. Ståthållaren gick derunder från den ena gruppen till den andra, skänkande de skickligaste sitt bifall och uppmuntrande de blyga till ett försök.

Förfriskningstälten voro mellertid de orter som flitigast besöktes, och snart såg

man mången som heldre i drömmen än vakande njöt glädjen. Bondflickorna, som i början troget hållit sig på afstånd, fattade småningom mod, stretade väl en stund emot, då en brun Ungrare eller skäggig Polack tog dem i handen, men gåfvo slutligen efter, och försvunno inom dansringen.

Gustaf ansåg sig, såsom tjenstgörande simpel ryttare, ej böra besöka de förnämares kretsar, men han ville också undvika sina för ögonblicket varande kamrater. Åtföljd af Petter vandrade han derför till och från de särskilte grupperne, allt efter som det föll honom in och han kunde få rum. — Ett gällt skratt hördes från midten af en större samling, och han begaf sig dit för att erfara orsaken. Då såg han en Polack som utmanade de Svenske knektarne att brottas, och ständigt blef segervinnare till främlingarnes stora fägnad. Just som Gustaf anlände hade han börjat leken med en lång Vestgöthe, hvilken syntes böra kunna krossa sin motståndare med blott ena handen; dock berodde här allt på vighet. Svensken fattade Polacken väldigt i kragen, men denne kastade sig baklänges, stötte knäna mot hans harnesk, och i sam-

ma ögonblick som Vestgötheryttåren, efter en kullerbytta, låg på ryggen, satt Polacken grensle öfver hans mage, klappande med begge händer. Den senares landsmän utbrusto härvid i högljudda bifallsrop och Svenskarne skreko: "Vestgöthen hade nog tuktat honom, om han icke varit hindrad af sitt harnesk." Derpå framträdde en Smålands soldat af fotfolket, att försöka sin lycka, men blef, efter tappert motstånd, också öfvervunnen. Nu kände den segrande inga gränser för sitt högmod, utan trotsade både med ord och åtbörder de kringstående Svenskarne; hvilka åter, harmsne öfver att se sina kamraters förödmjukelse, började säga sins emellan: "låtom oss gripa till verkliga vapen, och visa att vi kuna köra hela det der tattarepacket på flykten!"

Gustaf, som sluppit att rida med i kompagniet, hade för dagen påtagit en hårdt sliten kyllerrock, och en gammal mössa, så att ingen med visshet kunde säga, om han hörde till gemenskapen eller de befallande. — Hans landsmäns skymf gick honom visserligen till hjertat, men han skulle likväl hafva förblifvit en stilla åskå-

dare, om icke saken, såsom nyss är nämndt, tagit en betänklig vänning, hvilken han ansåg sig böra förekomma. "Inga våldsamheter mina vänner!" — ropade han till de uppbragte Svenskarne — "det är ju bara lek; och hvad den der storskrytaren, som lyckan gynnat, beträffar, så skall jag, om ni viljen hålla er stilla, försöka att låta honom stoppa pipan i säcken."

"Ge rum! ge rum!" hördes öfver allt, och vår hjelte stod på stridsplatsen. Polacken betraktade honom en stund från hufvud till fot och fattade honom, efter ett föraktligt leende, med begge armarne om lifvet. — Gustaf gjorde detsamma, men aktade sig noga att i början vara den anfallande, utan nöjde sig med att genom all möjlig uppmärksamhet gissa sin motståndares afsigter och förekomma dem. Detta hade beräknad verkan. Polacken började frukta, och mattades genom misslyckade försök. Länge var segren oafgjord, tills ändtligen den sistnämnde trodde sig hafva funnit ett passande ögonblick, och satte sin högra fot bakom Gustafs venstra för att kasta honom baklänges. Detta hade junkern väntat, och samlande hela sin styr-

ka, inböjde han motståndarens rygg i veka lifvet under det han med sitt hufvud förde dennes bröst tillbaka, samt med sin högra stöfvelklack trampade honom på den gillrande fotens tår, hvarvid Polacken förlorade jemvigten och föll, under ett genomträngande skri, till jorden. Långt ifrån att tro sig säker, eller att hafva gjort nog, blef Gustaf icke liggande öfver den fallne, utan reste sig genast så mycket, att han kom med högra knäet i marken och det venstra framför sig. Med ett hopp ville nu Polacken åter komma på stående fötter, men under detta bemödande och medan han ej ännu fått fotfäste, fattade Gustaf honom åter om halsen, nedböjde honom öfver sitt uppstående lår, och gaf honom med flata handen ett slag på den högst liggande kroppsdelen, eller, hvad man på Svenska kallar, en stut.

Jubilerande höjde sig härvid Svenskarnes hurrarop, och den förödmjukade Polacken räckte sin besegrare handen, liksom för att sluta fred. — I detsamma kände Gustaf någon slå sig på axeln, och då han vände sig om, såg han ståthållaren stå helt nära.

— "Jag tackar Er af allt hjerta," — sade denne — "för det Ni genom er fintlighet förekommit våld, och genom er skicklighet hämnats edra landsmäns besegrande."

— "Om jag gjort Er till nöjes, så är jag rikligen belönt; och jag anhåller att, som ett bevis på ert bifall, få slippa all utmärkelse för ögonblicket."

— "Ehuru ogerna vill jag dock samtycka till er begäran, men jag kan ej undgå att yttra min förundran öfver den styrka, skicklighet och lugn, som jag sett Er ådagalägga. — Vi träffas snart vill jag hoppas, och då mer i detta ämne."

Slåthållaren aflägsnade sig, och junkern skyndade att i folkmassan undvika sine landsmäns tacksamhetsbetygelser.

Det hade mellertid lidit mot aftonen; dansar och lekar upphörde, och man syntes vilja sluta lustbarheten. Då uppsteg ståthållaren i sitt tält, fattade en vinbägare och begärde tystnad. Gustaf och Petter befunno sig derunder nära den för bönderna afsedda kullen, och de blefvo der qvarstående, för att åskåda hvad som ytterligare skulle föregå. Med hög röst ropade nu Johan Larsson: "Låtom oss dricka en

välgångsskål för Sveriges och Polens konung! Lefve vår beherrskare Sigismund! honom ske lycka af höjdene!" — Ljudet af en mängd pukor och trumpeter skallade i luften, och rundtomkring höjdes tusentals hurrarop. — "Ja, lefve Sigismund, Sveriges och Polens konung!" skreko Svenskarne, och kastade sina hattar i vädret; "vivat Sigismundus, Polonorum et Svecorum Rex!" — svarade Polackarne i det de svängde sina mössor. — Så hade det fortfarit en lång stund, då en i grannskapet stående, något rusig Polsk ryttare blef liksom rasande och pekade med ena handen, under hiskliga grimacer, åt kullen, i det att han med den andra fattade om sitt sabelfäste. Alla bemödade sig att upptäcka hvad det kunde vara som så retade honom, men Gustaf såg ej annat än en lång karl med en vid hatt på hufvudet. Han gissade genast att detta var stötestenen, och som han tillika förmodade det vara en främmande bonde, som icke hört eller begripit ståthållarens tal, stod han just i begrepp att ropa till honom angående hattens aftagande, samt säga åt Polacken, på latin, att

sådant

sådant endast skett af missförstånd, då Petter hviskade honom i örat: "så sannt jag lefver, är det icke han med tuppfoten." — Gustaf fann snart att Petter gissat rätt, och skyndade till den hotades undsättning; men förr än han kunde verkställa sitt uppsåt, hade en mängd Polackar omringat föremålet för deras harm. — Lugn och orörlig stod den besynnerlige mannen qvar på sitt ställe, med korslagda armar, och såg utåt fältet, liksom ingenting hade händt. — Han var nu klädd i svart jacka af fint kläde, gula skinnbyxor och ett par snygga lätta ryttareströflor. — Vid venstra sidan satt en ovanligt lång knif med elfenbensskaft, instucken i en öppning på byxorna, och om hatten hade han ett rödt band. En af de stormande Polackarne drog sin sabel samt fattade honom i kragen. — Liksom uppvaknad ur en dröm, kastade nu mannen en förfärlig blick på den angripande, och sade: "Lemna mig i fred, ty jag vet mig ej hafva gjort något ondt." — Antingen Polacken ej förstod Svenska, eller ansåg för sin pligt att förfara våldsamt, så gaf han sin förmente fånge ett slag med

ryggen af sabeln öfver nacken, och i ögonblicket voro flere blottade klingor i vädret för att följa exemplet. — Härvid fattade mannen sin långa knif. Den som slagit honom låg genast simmande i sitt blod på marken; och ehuru de andre anföllo ursinnigt, parerade han deras hugg med en färdighet, som satte åskådarne i högsta förundran. Troligen hade han också kommit på flykten, om ej Ståthållaren, åtföljd af sin lifvakt, anländt, och med dundrande stämma befallt honom gifva sig fången.

"Hvem är du, som vågar bryta konungens fred?" — frågade Johan Larsson.

— "En fredlig man har jag varit intill den stund, då jag utan orsak blef öfverfallen," — svarade den fångne med lugn uppsyn.

— "Men du har visat vanvördnad mot konungen, du har mördat en af hans tjenare!"

— "Jag visste icke att min hatt skulle vörda konungen; — Jag hämnades en skymf och försvarade mitt lif."

— "Hvarifrån är du kommen, menniska! Hvad heter du, och hvad vill du här?"

— "Jag är kommen från mitt hem, heter Sten Bondesson, och ville, liksom andra, beskåda högtiden."

"Det är visst en af hertigens spioner," skreko några ur hopen. — "Det är en Dansk" ropade andra; och slutligen framkom Polska befälhafvaren, för att begära brottslingens arrestering och afförande till fästningen, der han sade sig genast vilja låta hålla ståndrätt och hänga honom.

— "Men egentligen har han ej gjort något så ondt, att det förtjenar repet," — återtog Ståthållaren — "ty den som anföll honom var rusig, och denne försvarade sitt lif."

— "Han har mördat en af konungens tjenare," — svarade Polacken — "och jag fordrar ett sådant straff, som lagarne för dylika illgerningar utsätta. — Jag tänker att man bör gifva lif för lif, och ämnar göra processen kort."

— "Men jag deremot tillåter ingen att bestraffas utan behörig undersökning och dom. — Vakt! för honom till slottet; säg fogden att han blir mig ansvarig för den fångne, och låtom oss nu återvända med processionen till staden."

Fången var redan bunden, och affördes under en af Svenskar och Polackar sammansatt vakt. — Gustaf och Petter gingo bredvid; den förre för att göra sig bemärkt, den senare för att se om han ej skulle flyga sina färde; men ingendera lyckades i sitt uppsåt, ty den besynnerlige mannen fortsatte med nedslagna ögon sin väg rätt fram, utan att synas bekymra sig om sällskapet. — Vid vindbryggan drog Gustaf sitt svärd, för att bland de bevakande kunna komma in på borggården, samt, om möjligt, få veta hvarest fången skulle förvaras.

Slottsfogden inställde sig genast, och då befälhafvaren för bevaknings-truppen framfört Ståthållarens befallning, ropade han: "Wentzel, heraus! — hier ist etwas für dich!" — På denna kallelse framträdde, ur en liten sidodörr i muren till höger, en lång, starkt byggd man, klädd i en svartgrå lifrock, omkring hvilken var spändt ett bredt skinnbälte. — Vid detta hängde på venstra sidan ett stort svärd, och på den högra var en dolk fästad. — I venstra handen höll han en ofantlig nyckelknippa och i den högra en karbas, sam-

manflätad af rått oxläder, och således till sina beståndsdelar ej olik kosackernes kantschucks. — Ett svart, med några grå hårstrån här och der marmoreradt skägg, föll långt ned på bröstet, och hans buktiga hvassa näsa, som från den breda pannan sköt fram mellan ett par ljusbruna runda ögon, gaf honom likhet med en berguf. — Efter att noga hafva beskådat sitt rof, rynkade han ögonbrynen och frågade med en sträf basstämma: "Ist er des Todes?"

"Ja! freylich" — svarade slottsfogden, och gjorde med handen ett tecken att eskorten skulle lemna borggården.

Knappt voro de utom porten, förr än Petter sade: "Nu få vi se, om han är den jag tror; ty då gör han nog den långa bengelns näsa ännu längre."

— "Håll inne med sådant enfaldigt prat" — svarade Gustaf. — "Jag tycker du borde skämmas att vara otacksam mot den som räddat ditt lif."

— "Det är väl sannt; men om han icke varit säker på att kunna gå sin väg när han behagar, så hade han väl icke varit så dum och stått qvar, då Polackarne kring-

rände honom; och sedan såg herren nog, liksom jag, att han gjorde sig hård, så att deras hugg ej beto på honom?"

— "Han må vara hård eller mjuk, så är han vår välgörare, och hans öde går mig mycket till sinnes."

— "Ja, om jag visste att han icke kunde rädda sig sjelf, så skulle jag gerna vilja räcka honom en hjelpsam hand."

— "Det blir ingen lätt sak, ty hvem kan ens veta i hvilket rum han förvaras; och sedan är slottet så väl befäst, att ingen kommer hvarken dit eller derifrån utan tillåtelse."

Under sådana betraktelser hunno de hem till värdshuset, der Gustafs rotmästare väntade honom.

"Jag är i ett stort bryderi, och kommer för att be Er hjelpa mig" — sade denne.

— "Låt höra, om det står i min förmåga."

— "Jo, saken är den, att det fattas mig en man till vakten som vårt kompagni skall lemna, och som vi icke hafva någon aftonsamling, i anseende till högtiden, samt de fleste dessutom tagit för mycket till lifs, så vet jag ingen råd att få full styrka, om

icke Ni vill gå på vakt. Jag känner allt för väl att er tur icke infaller förr än i morgon, men om Ni villfar min begäran, skall jag ej glömma att räkna Er det till godo i framtiden."

— "Om jag kan tjena Er med så litet, är jag genast färdig; ty jag önskar ingenting högre än att snart slippa den simpla soldat-tjensten, hvilken endast såsom lärospån är mig förelagd. — Men antingen kommer jag på vakt här i staden eller på slottet?"

— "Vår tur är nu till slottsvakten. Den är visserligen tystare och således ledsammare än i fästningen för öfrigt; men i det hela är saken ändå densamma."

— "Så fort jag fått uppsadladt, skall jag infinna mig på larmplatsen, der vi träffas."

I Gustafs dåvarande sinnesförfattning, kunde icke något förslag göras honom, som bättre öfverensstämde med hans önskan, än det hvilket rotmästaren framförde. — Det var visserligen troligt att han ej skulle erhålla tillfälle att se, än mindre tala med den väl förvarade fången; men han kom honom ändå på detta sättet närmare, och kunde möjligtvis få några underrättelser om hvem han verkligen var, samt det öde som

ämnades honom. — Ståthållarens lugna uppförande vid sjelfva arresteringen gaf hopp att han kanske kunde undgå döden; men, att dömma efter hans tappra försvar, syntes lifvet honom mindre kärt än hedern, och utan ett, densamma sårande straff, kom han ej ur Polackarnes våld. — Trumpeterna kallade nu till samling, och efter de vanliga ceremonierne, afmarscherade och intågade vår hjelte i sitt led på slottet, der han fick sin post framför vaktstugan.

"Den, som ändå tjente vid fotfolket," — sade han för sig sjelf — "så hade jag tillåfventyrs kunnat få posta vid fängelserna; men här, på min plats, kan man icke en gång ana att någon olycklig suckar i de djupa hvalfven. — Likväl måste jag söka att få veta något, under den tid jag är fri från tjenstgöring, och kanske jag lyckas bättre än det ser ut."

Knappt hade han stått sitt pass, förr än Ståthållaren anlände. En stund derefter, kom den ofvan omtalte Tyska fångvaktaren in i corps de gardet, för att begära några man till bevakning af en fånge, som skulle upp till förhör, hos "der gnädige Herr" som han uttryckte sig.

Gustaf drog i ögonblicket sitt svärd, och ställde sig vid sidan af fångvaktaren; och befälhafvaren, som i denna rörelse endast såg ett berömvärdt tjenstnit, befallde honom, jemte tvenne andra, att utgöra betäckningen. — Genom den angränsande förstugan gingo de, försedde med facklor, till ett torn, hvars ingång förvarades af en tjock jernport, och vidare en trappa uppföre till ett hvalf, som på sidorne hade flera, med starka lås försedde dörrar. — En dödskalle stod målad på den som var längst in, och denna öppnades, hvarefter fången, hvilken var belagd med svåra kedjor, utkallades, och befanns vara just den som vår hjelte sökte. Med lugn, och utan att serdeles betrakta någon af de kringstående, frågade han hvart man skulle föra honom, och Gustaf, som trodde att fångvaktaren ej förstod Svenska, var i begrepp att erbjuda sin tjenst såsom tolk, då den trumpne tysken gaf fången ett slag på munnen med sin karbas, och ropade: "Du schall icke pladdre, din spitsbub." — Gerna hade vår hjelte betalt den omensklige med lika mynt; men i hans belägenhet var sådant icke rådligt och han kunde ej nog beun-

dra den köld, med hvilken den lidande upptog våldet. Då de anländt till dörren af unionssalen, stannade alla utom fångvaktaren, som inträdde för att anmäla fångens framkomst. När han åter kom ut, sade han: "schtå hier, aber lass den schelmen nicht los!" — och gick sedan sina färde.

De tvenne soldaternes närvaro hindrade i början Gustaf att begynna något samtal med fången, synnerligen som han ej kunde påhitta ett passande ämne; ty att tala utan ändamål, syntes honom ej löna mödan, och att i oförtäckta ord tillbjuda sin hjelp gick för ingen del an. Slutligen frågade han: "om kedjorna ej voro mycket tunga?"

— "Deras tyngd öfverstiger ej mina krafter att bära dem," — svarade den fängslade.

— "Hvarifrån är Ni? — jag vill nästan draga mig till minnes att jag sett Er förr."

— "Många ansigten finnas som likna hvarandra, men jag kan, åtminstone här — vid det svaga ljusskenet ville jag säga — icke påminna mig att hafva sett Er."

— "Ni har begått en svår gerning, och om Ni ej kan bevisa att den skett i en öf-

verilning, eller för sjelfförsvar, fruktar jag att Ni får stå till hårdt ansvar."

— "Jag lärer icke kunna påräkna några antagliga vittnen i en okänd ort, och hvad man icke kan förhindra måste man täligt lida."

Härvid utkom en page, för att underrätta vakten om förhörets uppskjutande till följande dagen, emedan Polska befälhafvaren ej infunnit sig, samt gaf i ståthållarens namn befallning om fångens återförande. — "Gå då, ni mina vänner," — sade Gustaf till sina begge medbröder — "på hvars ett håll, att uppsöka fångvaktaren, så skall jag under tiden bevaka fången."

Och så snart de voro allena, fortfor han; "Jag tviflar ej att Ni känt igen mig; kan jag hjelpa Er, så skynda att derom gifva upplysning."

— "Det ser mörkt ut med den saken, men kanske en möjlighet finnes. — Har Ni papper på Er?"

— "Ja, men ett ganska litet stycke."

— "Så göm det i min hatt och lös utaf det röda bandet, som Ni ser på densamma. Försök sedan att i morgon vara tillstädes, då jag förs till domstolen, och märk noga

om jag fäller ett bref. — Skulle så ske, bör Ni upptaga detsamma, och, när Ni kommit hem, kläda Er i en simpel drägt, fästa bandet på er hufvudbonad så att spännet väl syns, och gå till hamnen. Kommer der någon sjöman och frågar Er sakta hvad Ni vill; så svara: jag söker mannar [10]). Tar han sig dervid om hakan med högra handen, kan Ni tryggt lemna honom min skrifvelse och befalla, att han skyndsamt ställer den till närmaste befälhafvare af våra, ty stor fara är å färde."

— "Är detta allt hvad Ni begär?"

— "Allt! men jag hör redan de andre återkomma, stig tillbaka och var tyst. Måtte Gud belöna Er!"

Under samtalet hade hattbandet blifvit aftaget och papperet gömdt; och fången återfördes till sitt förvaringsrum.

KAP. V.

Om Gustaf Stålhand haft lust att närmare lära känna den hemlighetsfulle fången, redan före den i slutet af fjerde kapitlet beskrifna händelsen, så är det naturligt, att begäret blef än starkare efter densamma. Att han ej var en vanlig eller obetydlig man syntes klart, då han förmådde befalla annars temligen fria menniskor, blott genom ett tecken; men grunden för hans makt kunde hvila på hvarjehanda förhållanden. "Vore han till exempel en förnäm Dansk herre, som blifvit utskickad på spioneri," sade Gustaf till sig sjelf — "så skulle han visserligen kunna hafva ett anhang bland det förhyrda skeppsfolket; men då hade han också troligen icke vågat dröja så länge, som han gjorde vid festen, och sedan skulle han haft allierade i grannskapet, som, utan vidare budskickningar, kommit honom till hjelp. — Vore han åter rätt och slätt en bonde, så är det ännu besynnerligare att hans makt sträcker sig längre än till landbacken, och vore han

en röfvareanförare, så skulle han väl få vänta sin undsättning från skogen; men hvarken en simpel bonde eller en röfvare lärer förstå att nyttja skrifdon, än mindre bära sådant på sig för att utfärda befallningar. Till allt detta kommer hans oförklarliga uppförande på Åreda, hans förtrolighet med presten i Himmesjö, hans kännedom eller rättare spådom, om hvad som skulle hända mig sjelf, samt slutligen hans möten med Anna, i fall han verkligen är densamme som hon omtalte."

Tidigt påföljande dagen anlände Polske befälhafvaren, åtföljd af flere officerare och munkar, till slottet; och kort derefter tågade ett kommando af den så kallade lifvakten, under fångvaktarens anförande till fängelsetornet, för att hämta brottslingen till allmänt förhör, vid hvilket man sade att ståthållaren sjelf skulle presidera. Gustaf, som hvarken kunde eller ville deltaga i bevakningen, blandade sig i åskådarehopen, hvilken likväl icke tilläts att komma inom den förr nämnde jernporten. Hans hjerta klappade vid tanken på hvad han nu skulle våga; ty han borde förmoda, att fångens minsta rörelser blefvo iakttagne,

och något tillfälle för enskilt samtal var icke ens att vänta. Tåget fortgick till salen, utan att något papper blef synligt, och Gustaf ställde sig der, straxt inom dörren, för att både vara nära till hands, i fall han kallades till vapen, och kunna tydligt höra hvad som förehades. Ståthållaren gjorde ungefärligen samma frågor som vid sjelfva arresteringen, och svaren voro också till det mesta desamma. — Allt hvad som utreddes var, att den hemlighetsfulle mannen kommit från Danska området och af nyfikenhet infunnit sig vid gårdagens högtidlighet, der han, okunnig om Svenska seder och bruk, samt fördjupad i åhörandet af ståthållarens tal, icke aftagit hatten, hvilket Polska soldaterne ansett för vanvördnad mot Sigismund. De hade för denna orsak öfverfallit honom, och under striden hade en blifvit mördad. — Ståthållarens mening, i följd häraf, var den: "att han borde med dryga böter försona sin öfverilning, eller, i brist af penningar, plikta med kroppen."

Mot detta beslut ville Polska befälhafvaren vädja till konungen, på den grund, att den brottslige, i fall han verkligen vore

en bonde såsom han föregaf, icke borde vara okunnig om den allmänna seden att aftaga hatten, då det offentligen talades i konungens namn, eller rörande dess höga person; samt att han ej borde kunna anse sig så förnärmad af ett slag, att han derföre skulle mörda. — Härtill svarade fången: "På andra sidan hafvet må ni gerna prygla edra lifegne så mycket ni behaga, men på vår jord slår man ej ostraffadt en fri man."

Ståthållaren, som antingen hade några politiska åsigter, dem han ej ville åsidosätta, eller verkligt fruktade att konungen skulle lyssna till Polackens klagan, om ej den brottslige straffades till lifvet, gaf slutligen det utslag, att: "Då han ej fann något brott vara begånget, som fordrade Svenskt straff; men dermot ej kunde neka, att Polska nationen, dels genom det nyss gifna svaret, och dels genom mordet, vore förfördelad, öfverlemnade han både undersöknings- och domsrätten till Polske befälhafvaren, hvilken blef ansvarig, så väl för den dom han fällde som dess framtida följ-

der,

der, i händelse af några rekonventions påståenden från Danska regeringen."

Nu skulle bevakningen ombytas, och blifva Polsk i stället för Svensk; hvarunder delinqventen vände sig om och sade, i det han betydnihgsfullt såg på Gustaf: "är här ingen som vill förbarma sig öfver mig med en dryck vatten?"

Just vid sidan af den unge Stålhand befanns ett bord, hvaruppå man, för slottsbetjeningens behof, ställt en stor vattenkanna och en tennbägare. Vår hjelte fyllde genast den senare, och gick dermed fram till fången, som hastigt nedsväljde drycken och, låtsande att vara besvärad af armbojorna, höll begge händerne öfver kärlets öppning, då det återlemnades. — Att något låg på botten såg Gustaf genast, och beslöt att taga vara derpå, ehuru det för ingen del liknade papper. — Detta blef honom lätt att verkställa, under det han utkastade några qvarblifna droppar, hvarefter han, för att göra sin omsorg ännu mera gällande, sjelf drack en på nytt ifylld bägare.

Ransakningen, som Polska Krigsrätten

anställde, skedde på latin, hvilket språk för den anklagade var okändt; och man blef således nödsakad att se sig om efter en tolk. Af de närvarande Svenskarne ville ingen i sådan egenskap uppträda, mer än en munk, som hertigen kört ur riket, och som längtade efter tillfälle att tjena de utländske herrar, under hvilkas beskydd han vågat återvända till fäderneslandet. — Denne man var emellertid ganska okunnig, och ville öfversätta allting bokstafligt, hvarigenom protokollet, om der annars fördes något, kunde hafva varit ett märkvärdigt dokument att äga för vår tids herrar jurister. — Redan vid de första frågorna kom han, som man säger, på det hala; ty då fången uppgaf sitt namn, Sten Bondesson, fick han det olyckliga infallet att tolka detsamma med "Steno Bondefilius" — och när ordföranden syntes tveksam, om han skulle nöja sig med denna upplysning eller ej, blef hans förklaring, att mannen hette "filius Rusticus."

Så gick det allt igenom, under åhörarnes högljudda löje, tills slutligen den anklagade förlorade tålamodet, och med oväntad skicklighet jäfvade en domstol, hvars

ledamöter hvarken sjelfve förstodo hvad parten till sitt urskuldande anförde, eller ens hade någon åklagare, som för honom redigt kunde uppgifva de förbrytelser, hvilka lades honom till last. — Öfverallt började man höra yttringar af missnöje, och förmodligen hade hela rättegången blifvit afbruten, om icke munken dragit sig till minnes en sentens, som han hört priorn i ett kloster på gränsen mellan Brandenburg och Polen anföra, då en till kroppsstraff förfallen tjenare sökte protestera mot den hotande agan. Med betydande mine steg han fram och sade: "Lex non sino, servus homo caussa oro! thet är på Svensko uttolkadt: lagen tillåter icke en tjenare, träl, dagakarl eller bonde att processa; therföre måste tu stillatigande åhöra beslutet." — Denna invänning måtte hafva synts domstolen ganska giltig; ty efter en kort öfverläggning kungjordes, att: "Som den anklagade icke kunde med vittnen styrka, att han icke vore en spion, ej heller att han, till fredande af sitt eget lif, utan endast af hämndelust för en så kallad skymf, hvilken han var född att tåla, stuckit ihjäl en af konungens soldater, samt sårat flere

med knif, så dömdes han, sig sjelf till näpst och androm till varnagel, att följande dagen varda hängd!” — hvarefter åhörarne åtskiljdes.

Så fort Gustaf blef ensam, undersökte han sitt fynd, som var en sammanveckl*ad* med tråd ombunden oxblåsa, hvaruti låg ett konstigt ihoplagdt bref, hvilket ej kunde öppnas utan att till en del sönderrifvas, och vår försedt med ett tecken i stället för utanskrift. — Gerna hade han sett att författaren varit mindre skicklig brefläggare, för att utan våld kunna få erfara skriftens innehåll; men alla försök att skadesfritt öppna densamma, voro förgäfves. Huru fången fått penna och bläck förblef också en gåta, hvars upplösning han måste lemna åt framtiden, och han beslöt att utan vidare forskningar fullgöra sitt gifna löfte, hvarigenom han äfven fick tillfälle betala en skuld. — Sedan han om aftonen hemkommit, bortsände han Petter, under någon förevänning, påklädde sig dennes lifrock och hatt, sätte bandet på densamma, och begaf sig till hamnen. — Under hattbandets påfästande föll han i förundran öfver spännets sammansättning. — Det be-

stod af trenne delar, men så som fången vanligtvis nyttjade det, syntes endast de, begge yttre, utgörande tvenne släta fyrkanter, på hvilka bokstafven N var graverad. — Mellersta delen bildade ett kors, i hvars medelpunkt satt en ovanligt vacker rubin, och uddarne eller benen voro prydde med diamanter. — Ehuru han fruktade att detta smycke skulle ådraga honom mängdens uppmärksamhet, måste han följa föreskriften att låta det väl synas; och blodet uppsteg i ansigtet hvar gång en Svensk officer gick honom förbi.

Länge vandrade han af och an på stranden, utan att af någon tilltalas, oaktadt han träffade många matroser, och med ledsnad såg han mörkret hota att alldeles afbryta det försvinnande hoppet. — Förgäfves sökte han upptäcka att flere båtar skulle nalkas bryggan; de foro alla derifrån; och öfver Öland reste sig ett tjockt, svart moln, ur hvilket då och då en ljungeldsstråle nedsköt. — Ändtligen blef han varse en välklädd äldre sjöman, som tycktes vara någon sort befälhafvare och som stannade midt framför honom, med blickarne riktade på hattspännet. — "Ser jag rätt?" —

sade denne halfhögt. — "Ja! det är hans tecken, men huru i all verlden har det kommit på en sådan panna?" — Derpå fortfor han med högre röst: "om Ni är den Ni synes vara, så säg hvad Ni vill?" — Gustaf svarade i enlighet med den gifna föreskriften, och tillade: "faran är större än Ni ens kan tänka, ty han sitter fången på slottet och blir i morgon hängd." — "Gif då för Guds skuld fort hit brefvet!" — återtog sjömannen, som, efter att hafva erhållit detsamma, hufvudstupa kastade sig i en vid stranden liggande slup, och ropade till sitt manskap: "ro så att årorna må springa i stycken!"

Snart försvann farkosten mellan de i hamnen för ankar varande skeppen, och Gustaf skyndade att aftaga sitt igenkänningstecken samt begifva sig hem.

Då Petter kom in sade han: "detta blir väl maken till Åreda-natten kan jag tänka. Hör herren hur det regnar? Och värden här nere har svurit på att vi få en faslig storm. Det är ändå en stor lycka att icke vara sjöman; ty när vi nu krypa i våra goda sängar, ligga de arma ankorna der ute på fjärden, och guppa som notvakare."

— Gustaf hade icke lust att afbryta sina alfvarsamma tankar genom besvarande af ridknektens enfaldiga anmärkningar, och det dröjde ej länge, förr än begge öfverlemnade sig åt ensligheten och hvilan.

Medan de sofva vilja vi med våra tankar återvända till slottet, der Ståthållaren, i skötet af sin familj, hade föranstaltat ett litet gille, hvartill blott några af hans förtrognaste underhafvande voro bjudne. — Efter slutad måltid gick bägaren sin glada rund kring bordet, och tömdes för konungens lycka och den goda sakens framgång. — Samtalets lifiighet tilltog och den älskvärda värdinnan [11]) fick höra mångfaldiga artigheter.

"Jag har i dessa dagar" — sade Ståthållaren — "gjort tvenne bekantskaper af ganska olika beskaffenhet, nemligen med en ung adelsman vid namn Stålhand, och med den mer än besynnerlige så kallade bonden, som i dag blifvit dömd till döden. — Den förre är uppriktigheten sjelf, och jag har aldrig sett en så öppen, manlig och blygsam yngling. Den andre åter, är en fullkomlig gåta, sluten, fåordig och högmodig. Hvad den senare beträffar skulle jag

visserligen hafva lust att erfara, hvem han i sjelfva verket är; men som han ej öfverlefver morgondagen vore sådant en onyttig möda. — Deremot önskar jag att mina spådomar, rörande den adlige junkern, gå i fullbordan; ty då är jag ej allenast säker om att äga en utmärkt soldat under mitt befäl, utan också en talisman, för hvilken alla damer vid hofvet skola darra som asplöf."

— "Du menar väl blott de ogifta?" — inföll Ståthållarens husfru.

— "Jag menar ingen, ty nog vet jag att damernas bröst i allmänhet är lika ogenomträngligt som slottsmuren här ute; men jag ville blott säga, att min nya bekantskap har ett par ögon som äro i stånd att likna ett stort anfalls-batteri, för hvars skott alla förskansningar kunna ramla. — Derför har jag också gömt honom undan bland soldathopen; ty om någon dame, äfven af de här närvarande, hade sett honom, fick jag visserligen i detta ögonblick skarpa förebråelser."

— "Af hvilken anledning, om man vågar fråga?"

— "Emedan han, om jag ej allt för

mycket misstager mig, just nu postar i det hiskliga ovädret."

— "Kors bevars! står den unga, vackra menniskan på vallarne, i denna blåsten och regnet? — Hu! det är ändå fasligt att så handtera folk."

— "Ha, ha, ha, se der ha vi det! — När han på én löslig beskrifning kan uppväcka ett sådant deltagande, hvad skulle han då ej göra, om han vore riktigt känd? — Men jag hade väl lust att höra, om han finns bland vaktmanskapet här på slottet, då jag skall låta kalla honom. — Hör hit! är der någon småsven?"

I detsamma inträdde slottsfogden med förstördt utseende och sade, under en djup bugning: "Här har händt någonting allt för besynnerligt, hvarom jag velat skynda att gifva Eders Välborenhet underrättelse."

— "Hvad är på färde?" — frågade Ståthållaren med forskande blickar.

— "För en timme sedan, eller klockan vid pass half elfva, anlände trenne personer, insvepte i stora kappor. De sade sig vara Tyske officerare och önskade tala med fångvaktaren, den gamle Wenzel, till hvilken den ene af dem stod i slägtskapsför-

bindelser. — De gåfvo riktig lösen, och ingingo i Wenzels rum. Efter någon stund har man sett denne, åtföljd af två beväpnade karlar, klädde såsom Eders välborenhets lifvakt, gå till fängelsetornet, der postkarlen såg dem stiga upp för trappan, samt återvända bärande en stor säck. — Nu äro de föregifne Tyskarne ingenstädes att finna, dörren till fängelsetornet är läst och Wenzel har försvunnit. — Jag lät utsända folk åt alla kanter, men ingen har ännu inbringat den ringaste underrättelse, och posterne på vallarne hafva ej märkt någon flykt vara å bane."

— "Antingen är detta ett purt narrverk, eller också en händelse af större betydenhet än någon anar. Hör på, min kära Lars Rålamb! tag hälften af lifvakten och undersök vallarne åt sjösidan; och Ni, herr Gyllengrip, tag Ni den andra hälften, för att göra en rund på motsatta hållet. Sjelf vill jag begifva mig till fängelsetornet, och hålla förhör med posten; hvarefter vi träffas i vaktstugan, om ingen signal eller larm dessförinnan hörs."

Fruntimren fingo härunder en ganska bedröfvad mine, och som de icke rätt kunde

fatta meningen af ståthållarens ord, bestormades deras inbillning af tusende fasansfulla föreställningar. — I öfrigt rådde ett lugn, såsom alldeles ingenting händt, och de, hvilka ägde kallare blod eller voro mer vande vid krigstiders allmänna oro, väntade under ett slags löje gåtans upplösning.

Sedan de kring vallarne utsände återkommit med oförrättadt ärende, och ingen upplysning utom hus kunde erhållas, beslöts att än en gång undersöka Wenzels boningsrum. — Allting stod der i sin vanliga ordning, och ståthållaren var i begrepp att åter lemna detsamma, då någon trodde sig höra ett besynnerligt qvidande; men hvarifrån ljudet kom var icke lätt att utfinna. — Ändtligen föreslogs att alla saker skulle utbäras. Vid verkställigheten häraf upptäcktes fångvaktaren vara fastbunden under botten af sin egen säng. Öfver mun och näsa hade han ett stycke tätt linne fastsatt med ganska starkt munlim och försedt med några små hål, genom hvilka det blef honom möjligt att, ehuru med högsta möda, få luft för andedrägtens underhållande. Fri från sin ömkliga belägenhet,

ingen af deras folk eller hyresgäster i natt varit ute, och huru är sådant möjligt att ansvara för?"

— "Hvad mig angår, kära värd, så kan Ni gerna svärja på den saken, och min rättknekt kan dessutom, om så behöfs, vittna att jag ganska tidigt i går afton gick till sängs."

— "Nästan samma befallning har allt öfver- och underbefäl fått" — sade rotmästaren. — "Hvar och en skall uppgifva, huru dess underhafvande tillbringat natten."

— "Men hvad har då händt?"

— "Det vet ingen så noga;" — fortsatte värden med en betydande min — "men att något ovanligt har förevarit på slottet i natt, det låter gissa sig. Mellertid får jag be Er, att Ni ej, under någon förevänning, lemnar ert rum, förr än husvisitationen som ej är långt borta, varit här; ej heller må Ni bortskicka er dräng."

— "Jag lofvar att efterkomma er begäran, så framt det ej blåses till samling, ty då måste jag lyda order."

— Ni får icke gå ur huset förr än jag återkommer" — sade rotmästaren, som tillika med värden nu gick ut.

Ett kommando Polska och Svenska soldater anlände kort derefter, samt omringade huset, under det att deras befälhafvare genomsökte alla rum och upptecknade namnet på hvar och en som der bodde. Efter några timmars förlopp återkom rotmästaren med underrättelse, att Gustaf obehindradt kunde gå hvart han ville; men någon upplysning om orsaken till visitationen med mera, sade han sig ej vara i stånd att lemna.

Petter bråkade sin hjerna oupphörligt med fåfänga gissningar, och gick derunder som oftast in i källarstugan för att lyssna. Mellertid återtog rörelsen på gatorna sin vanliga gång; portarne öppnades, och morgonens händelser voro redan om aftonen till större delen glömda. Gustaf var likväl icke lugn till sinnes. Något måste hafva händt den besynnerliga mannen, tänkte han vid sig sjelf, och jag skulle gerna vilja våga ett steg för att erfara rätta sammanhanget. Men huru och genom hvilka medel blir sådant möjligt? — Jag vill visserligen tro att den som mottog brefvet gjort sin skyldighet; men derföre är det icke sagdt, att han kunnat komma in på

slottet, söfva vakten och uppbryta fängelsedörrarne. — Dessutom skulle ju fången i dag offentligen hängas; och månne icke straffet blifvit verkställdt under det att stadsportarne voro stängde? Om så är, har det i alla fall ej kunnat ske med den hemlighet att ingen dertill varit vittne, och talet om dylika uppträden sprider sig vanligtvis ganska fort. — När jag sammanlägger dessa omständigheter, har jag ingen annan utväg att taga, än vandra kring staden och höra hvad folket pratar. — Härvid inträdde värdshusvärden och frågade sin gäst, om han antingen ville gå ner i källarstugan, der en Holländsk skeppare, som med honom önskade ett samtal, uppehöll sig, eller den främmande fick stiga upp på hans kammare. Under den mängd af föreställningar, som vid detta oförmodade budskap hos Gustaf uppkommo, var han nära att taga ett ganska oklokt beslut; men efter något besinnande svarade han; "jag kan icke draga mig till minnes att jag känner någon Holländsk skeppare; dock må han stiga upp om han behagar, så får jag se hvem det kan vara."

Värden aflägsnade sig och en oformligt fet man i Holländsk drägt steg in. — "Jag har ej tid att länge uppehålla mig här;" — sade han —. "ty både för er och min säkerhet är nödigt att jag snart går härifrån; men jag måste återfordra mitt hattband och tacka Er för den tjenst Ni gjort mig. — Nu förmår jag ej vedergälla den, men en dag kan komma då sådant icke blir omöjligt, och då skall Ni finna om jag förstår att vara tacksam."

— "Huru i Guds namn har Ni blifvit räddad?" — frågade Gustaf, hvilken — liksom läsaren troligen gjort — igenkände fången.

— "Edra frågor måste nu blifva obesvarade, och allt hvad jag kan säga, är att ingenting är omöjligt för en fri man, utom att lefva med vanära. — Gif mig mitt hattband åter, och nämn aldrig för någon den tjenst Ni gjort mig."

— "Här har Ni ert band; men då jag för Er vågat så mycket, tror jag mig hafva rättighet att fråga hvem Ni verkligen är?"

— "Om jag sade Er det, skulle Ni ej tro mig, ty med mitt namn är ingenting,

hvarken märkvärdigt, eller, som Ni torde förmoda, brottsligt förbundet. — Ni kan emellertid glädja Er åt, att i mig hafva återgifvit underhafvande en förman, som de icke vilja mista. — I öfrigt behöfver Ni ej frukta, att jag är inblandad i hertigens och konungens stridigheter; och jag kan i dem ej deltaga på något för ert fäderneslaud egentligen farligt sätt."

— "Jag vill tro hvad Ni säger; men efter denna bekännelse ser jag också ingen möjlighet att Ni i farans stund skulle kunna bispringa mig."

— "Jag kan till en början åtminstone gifva Er ett godt råd. Följ ert hjertas kallelse att strida för Sigismund, men sammanlänka aldrig edra förhållanden oupplösligt med konungens sak. — Gör er skyldighet som soldat, men låna aldrig er hand eller ert hufvud åt invecklade planer; ty de skola antingen föra Er till en förtidig död, eller aflägsna Er från fäderneslandet. — Så länge ungdomens eld uppvärmer hågen för äfventyr, ser man verlden öfverallt öppen för sig; men när känslan med åren förslöas, är man en olycklig främling öfver allt, utom i den bygd, der ens anhörige

lefva och hvarvid forntida outplånliga minnen fästa hjertat. Hofgunst och titlar äro en farlig snara, i hvilken mången yngling invigt sig åt olyckan, under hopp om ära, och endast den frie mannen har ett mål, som är oberoende af lyckans omvexlingar. — Men jag glömmer att tiden oåterkalleligt flyr, och att stunden ej är min; derföre, lef väl! — Gud bevare Er!"

I hast lemnade han åter rummet, och Gustaf föll i betraktelser öfver det sällsamma äfventyret.

När Petter återkom, kunde hans herre tydligt se att han visste något som han gerna ville meddela, och gjorde honom derför det nöjet att fråga, hvad han hört för nytt.

— "Herren trodde icke hvad jag sade i förrgår, men se nu kan jag berätta att Petter icke är så dum. — Vet herrn hvad som gaf anledning till allt det satans spektaklet i morse? — Jo, ingenting mer och ingenting mindre, än att han med foten krupit ut genom nyckelhålet och flugit sin kos öfver både torn och vallar. Den dumma fångvaktaren föreger väl att han blifvit bunden af några som inträngt på slottet,

men huru är det möjligt? — Nej, jag sade till folket som pratade så i källarstugan, att jag kände karlen, efter jag sett honom förr, och sade dem också hvem han var, och se deri fick jag medhåll af en munk, som äfven var der nere."

— "För tusan!" — ropade Gustaf — "huru har du vågat säga att du känner honom?"

— "Nå, nå, blif icke så het kära herre, hvem känner icke hin håle?"

— "Du skaffar både mig och dig sjelf en olycka på halsen till slut, med din dumma pratsjuka och vidskepelse."

— "Men jag kan alldeles icke finna något ondt uti, att säga det man sett hvad man verkligen har sett?"

— "Derpå torde du få upplysning vid en Polsk domstol, och jag lägger ej två strån i kors för att hjelpa dig. — Har du icke så mycket menskligt förstånd, att du kan finna, huru hvarje underrättelse om rymmaren skall vara välkommen för ståthållaren, Polske befälhafvaren och fångvaktaren? Och tror du icke att när du sagt A, man skall tvinga dig att säga B? — Då måste du göra dem redo för din förra be-

kantskap med honom; hvarvid händelsen på Åreda kommer i ljuset, och huru skall jag sedan kunna försvara, att jag icke uppgifvit hans fordna förhållanden, eller afskudda mig misstankan att hafva hjelpt honom ur fängelset?"

— "Ja, jag börjar nästan tro, att herrn har rätt" — svarade ridknekten i en ganska ängslig ton. — "Men de mätte väl kunna begripa, att hvarken herrn eller jag hafva makt att gå genom lyckta dörrar?"

— "Måtte de blott begripa att du är en narr, så skall jag vara nöjd; men hör på! gjorde munken dig ej några vidare frågor?"

— "Jo, han ville ändtligen veta hvar jag sett honom förut, och det sade jag honom; men jag sade också att han då hade en synlig tuppfot, hvilket munken höll för ganska troligt."

— "Den enda utväg jag ser att slippa ur detta krångel vore, att munken är lika enfaldig som du min kära Petter; och nu befaller jag dig att ej för någon annan upprepa din berättelse."

Gustaf fortsatte sin tjenstgöring till alla förmännens nöje, och någon tid förflöt utan

märkvärdiga tilldragelser. — Slutligen blef han kallad att infinna sig på slottet hos ståthållaren. Denne mottog honom ganska kallt och frågade: "Huru är Ni nöjd med er belägenhet?"

— "Mycket väl," — svarade Gustaf — "och jag önskar ingenting högre, än att herr ståthållaren ej hade något att anmärka mot mig."

— "Jag skulle önska detsamma, herr junker; men jag finner att äfven den mest lofvande yta icke är att lita på. — Hvad ert tjenstenit beträffar, så är det utan allt klander; men en krigsman har många skyldigheter, utom tjensten, att iakttaga, synnerligen då han räknar på att stiga i graderna. Jag vill minnas att jag vid vårt första samtal sade, att uppriktigheten är en egenskap som soldaten bör äga, eller var det icke så?"

— "Jag ber om förlåtelse, herr ståthållare, sådant har jag icke hört af er mun; men deremot sade Ni: ert första prof må blifva tystlåtenhet; — och jag vet mig ej hafva felat mot denna föreskrift."

— "Såå! — Ni vill slå mig med mina egna vapen märker jag? Nå väl, — det

har jag sagt; men dermed var ej meningen, att Ni skulle förtiga något för mig, som jag borde veta."

— "Vågar jag anhålla, att Ni talar tydligare."

— "Det skall jag göra, utan er anhållan, när tider blir; men vi måste gå i ordning med saken. — Var Ni icke på vakt här i slottet samma natt, som den föregifne bonden rymde?"

— "Nej! — då låg jag hemma."

— "Kan Ni bevisa det?"

— "Om min stalldrängs och min värds vittnesbörd äro antagliga."

Härvid ringde ståthållaren, och en page inträdde genom en sidodörr, hvarefter den förre fortfor: "Kan du påminna dig, att hafva sett denne unge man tillförene?"

— Ja, Eders Välborenhet," — svarade pagen — "om jag ej bedrager mig, så var han en af dem som bevakade fången den aftonen förhöret blef uppskjutet."

— "Den aftonen förhöret blef uppskjutet?" — sade ståthållaren betänkligt, läste derefter länge i ett papper som låg på bordet, och återtog, i det han med ett tecken lät pagen aflägsna sig: "Jag ser att det för-

håller sig så; — men gick Ni ej den derpå följande aftonen förklädd vid hamnen?"

— "Förklädd, om man så vill; men hvar och en som sett mig förut, kunde i denna förklädning igenkänna mig; ty den rock jag då bar tillhör min ridknekt."

— "Man går icke i sin ridknekts kläder utan orsak, och hvilken var nu er?"

— "Ett infall att närmare lära känna den klass af menniskor, som aldrig talar sitt hvardagsspråk då någon af högre stånd nalkas. — Men i alla fall trodde jag, och tror ännu, att en så oskyldig sak ej skulle kasta någon skugge på min vandel."

— "Det skall framtiden utvisa. Emellertid fordrar jag, att Ni säger hvart Ni begaf Er från hamnen."

— "Hem, till min boning, som jag redan sagt."

— "Hvem rår om den Tyska officersdrägt, som Ni sedan tog på Er?"

— "Jag har aldrig burit en sådan drägt."

— "Det är åtminstone troligt." — Härvid ringde han tvenne gånger, och Wenzel inträdde. — "Var denne icke en bland dem som öfverföll dig?"

"Nein, ihro hochwohlgebohren" — svarade fångvaktaren med en djup bugning.

"Gå då din väg" — återtog ståthållaren, och när fångvaktaren var borta fortfor han: — "Ni är en besynnerlig menniska. Allt talar på en gång både för och emot Er, och jag ser att vi måste börja från ett annat håll. — Hör min vän! i förtrolighet frågar jag Er, har Ni aldrig tillförene sett den fången Ni bevakade, och som på så förvånande sätt kom undan?"

— "I förtroende måste jag härtill svara ja!"

— "Då måste Ni också säga mig hvem han är, och hvem som hjelpt honom ur fängelsetornet?"

— "Jag kan vid min heder försäkra, att jag hvarken känner det ena eller andra."

— "Men Ni visste att han skulle rymma, och angaf det ej?"

— "Jag hade anledning att tro honom kunna rymma, ty jag är öfvertygad om hans klokhet, styrka och makt; men hvad en sådan angifning angår, så var den mig icke möjlig, äfven om jag med egna ögon sett honom gå sin väg; ty han har frälst

mitt lif, utan annan driffjeder än mensklighet."

— "Har Ni sett honom, sedan han rymde?"

— "Nu kan jag ej svara längre, ty ett löfte binder mig; och mina löften äro heliga."

— "Äfven om de äro gifna till konungens fiender, och konungens skada?"

— "Sådana kunna aldrig af mig gifvas."

— "Ni är ej allvetande, och dessutom allt för oerfaren att riktigt bedömma verlden, äfven med bästa vilja; och jag är fulleligen öfvertygad, att er gamle ärlige fader högtidligt skulle ogilla ert uppförande, om han visste att Ni svikit rättvisan genom att ej tillkännagifva brottsliga företag, att Ni haft personligt umgänge med spioner, och slutligen nekar att genom öppenhjertighet godtgöra ert fel. Jag har sjelf haft mycket goda tankar om Er, och jag mottog Er på ett sätt som borde tillvinna mig ert hjerta; — jag lät Er förstå, huru jag i framtiden ämnade göra er lycka; — jag ålade Er att noga öfverväga beslutet att tjena under konungens baner, ehuru hvar och en kan straffas för uppror som sådant vägrar;

— och om Ni ej för allt detta vill vara tacksam, så måste Ni åtminstone bekänna, att den försigtighet, genom hvilken jag lät Er börja i den lägsta af tjenstegrader, icke var öfverflödig. — Kort och godt! — Ni måste för mig upptäcka allt hvad Ni om den undkomne känner, eller ock måste jag, ehuru ogerna det än sker, förfara på ett sätt som medför högst obehagliga följder."

— "Vågar jag tala öppet, herr ståthållare?"

— "Det är just hvad jag fordrar, hvad jag i konungens namn befaller Er att göra."

— "Då måste jag, hvilka följderna än blifva, tillstå att ert tal på det högsta förvånar mig, — Med själ och hjerta tillgifven min lagkrönte konung, skyndar jag att ställa mig under hans fanör, och angripes försåtligt af några ursinniga bönder bland hertigens parti. Utan all personlig anledning framträder en okänd man och räddar mig, samt för mig under sitt beskydd ända tills jag är i fullkomlig säkerhet. Denne man ser jag såsom en fredlig åskådare af vår högtid öfverfallas och försvara sig; ser honom släpas, belagd med bojor, i ett svårt fängelse och dömmas till döden, —

Min skyldighet mot honom var att tacksamt hogkomma de tjenster han gjort mig, ej att söka uppdaga hvad han syntes vilja hålla hemligt; ty om sådant var nödigt, för det allmännas väl, tillhörde det Er, herr ståthållare, eller hans domare. — Jag fick en viss anledning att tro honom kunna undkomma, och om det behöfts hade jag deri efter min tanke bordt gifva honom all den hjelp, hvartill jag utan att skada andra, eller åsidosätta mina öfrige pligter, varit i stånd. — På ett högst oväntadt sätt såg jag honom åter, sedan han blifvit fri, och han dröjde blott för att meddela mig vänskapliga råd, under försäkran, att han ej på något skadligt sätt hvarken var inblandad i konungens eller hertigens sak, och ålade mig att ej för någon säga när och hvar vi träffats. Detta är sanna förhållandet, och jag väntar nu, tryggad i medvetandet att hafva handlat rätt, er dom. — Något straff som kränker min heder, skall aldrig utöfvas på annat än min döda kropp, och jag begär ingen högre plats än jag har; ty den, hvilken med rent uppsåt slåss i ledet som simpel knekt, tjenar sin konung likså väl som den, hvilken svänger kommandostaf-

ven. Ödet har redan utestängt mig från den enda jordiska lycka jag önskat äga, och hvad bryr jag mig om att framtiden är mulen, då jag endast söker dess åskor? Ni, herr ståthållare, som är född under en lyckligare stjerna, som trycker en älskad maka till ert hjerta, och snart åter inträder i edra för en stund umburna husbonderättigheter, för Er äro mina känslor en främmande sak; — men jag begär ej edra känslor, jag begär endast er rättvisa och ert behjertande af en handling, som Ni i mitt ställe ej kunnat undvika att begå."

Under detta tal hade ståthållaren med hastiga steg gått från ena ändan af rummet till den andra, och, då Gustaf slutat, stannade han midt framför honom. I hans ögon glänste en tår och han började:

"Oaktadt jag borde straffa, så förlåter jag Er. — Ni har handlat orätt såsom konungens tjenare; — Ni har handlat ädelt såsom menniska. — Dessa begge förhållanden borde ej strida mot hvarandra, men hvarken Ni eller jag förmår hjelpa att så är. — Ni söker blott framtidens åskor. — Akta Er att åkalla dem, ty de skola säkert ej uteblifva. — Om min lycka och mina käns-

lor kan Ni icke dömma, och de olika punkter på hvilka vi stå hindra all vidare förklaring. — Ståthållaren kan ej hafva andre förtrogne än sina närmaste underbefälhafvare, och äfven dem blott i frågan om krigssaker; men att jag förstår ert hjertas rörelser, derom kan Ni vara försäkrad. — I morgon skall jag härifrån sända förstärkningar till konungen, i Östergöthland, och med dessa trupper vill jag låta Er såsom officer afgå. Snart torde ert mod och er skicklighet på allvar komma att pröfvas, och ve Er! om Ni då bedrager min väntan. — Hertigen vill ej ingå i Sigismunds erbjudna förlikning; kring upprorets fana samla sig dagligen stora hopar, och tyvärr läter svärdet komma att afgöra saken. — Betänk, medan det ännu är tid dertill, att Ni kanske måste strida mot egne landsmän, vid sidan af främmande trosförvandter. — Spelet är högt; men sedan det är börjadt, ges ingen återgång. Vi måste segra eller förlora allt. — Förstår Ni mig?"

— "Fullkomligt; men jag fruktar icke. — Om Gud pålägger vårt arma fädernesland tvedrägtens gissel, torde jag visserligen komma att erfara ännu obekanta mot-

gångar; men jag strider för min öfvertygelse och jag kan ej finna annat än att rättvisan är på vår sida. Herrån skall icke öfvergifva sin smorda, så länge han vill regera folket efter de af honom besvurna lagar; —.och så länge han det gör, är ingen uppoffring för hans skull för stor."

— "Gud styrke Er i eder tro! den är rättfärdig; men hjertat har sina svagheter. Öfvermakten, statsklokheten och lyckan hafva många retelser, och menniskan är af kött och blod. — På framtidens himmel stå dystra moln, mot dem skall man icke rikta hopens uppmärksamhet; märk detta väl! och begif Er nu hem för att sätta Er i ordning till resan."

Hamnen i Calmar fick en förökad liflighet. Skeppen, som legat för ankar ute på redden, lade sig, i mon af deras storlek, invid eller nära bryggorna, för att intaga trupper af alla slag. Detta var för vår hjelte ett nytt skådespel, och ehuru han långt heldre velat gå landvägen, lofvade han sig dock ett slags nöje af de äfventyr, som kunde inträffa under den ovanliga färden. Petter blef deremot alldeles utom sig

af förskräckelse. "Skall den rara stridshingsten och min kära grålle ända upp på de der speleverken?" — frågade han. — "Nej! det är platt omöjligt. Detta ser ju alldeles ut som den stora ritningen, hvilken står i er fars gamla bibel. — Der gå alla sorter kreatur i procession upp i arken; men då skulle det ju också blifva en syndaflod, och de stackars kräken kunde ej på annat sätt få behålla lifvet. — Sedan var det en riktig, för ändamålet inrättad brygga, som de gingo på, utan alla dessa satans tågen, som draga den ena lemmen hit och den andra dit. Några oborstade skeppare, som svärja långa rader, finnes der icke heller, utan Noak, en gammal hederlig kavallerist, står der helt beskedligt och visar dem vägen. — Nej, hör på kära herre, låt oss rida landvägen rakt fram, och jag håller mitt hufvud på, att vi skola komma före detta ledsamma sällskapet."

"Denna gången kan jag icka följa dina råd; ty både jag och du måste lyda. — Dessutom går det oss ej värre än de andre, och du ådrager dig endast ett rättvist löje genom din rädsla. Men går det verkligen illa, så är det ingen annans skuld än din,

som

som omtalat hvad du borde förtiga, och som genom din pratsjuka förorsakat mig ett ganska ledsamt förhör hos ståthållaren."

— "Herre Jemine! Hvad menniskorna ändå äro besynnerliga! Presterne säga dagligen på predikstolen, att man skall akta sig för hin onde; men en stackars ridknekt får ej omtala, att han verkligen lifs lefvande sett honom. — Nå, nå, jag lofvar att tiga hädanefter, om vi också skulle få besöka sjelfva Blåkulla, och förbinder mig dessutom att offra två mark till Säby kyrka, om resan går lyckligt."

Här afbröts oratorn genom ett kanonskott, som förkunnade att alla borde begifva sig om bord, och med gynnande vind styrde flottan ut i öppna hafvet, samt ankrade efter två dagars segling utanföre Stegeborg.

På en holme i viken Slättbaken höjde detta urgamla slott sina trotsande murar, och från vårdtornet svajade den kongliga fanan. — Pukor och trumpeter hördes på långt afstånd, och tillkännagåfvo att det gick lustigt till på borgen; men det hela gjorde ej något angenämt intryck, såsom

en regents vistelseort. — De dystra skogbevuxna bergshöjderna, på motsatta stranden, sågo nästan ut som en ny rad af förskansningar, och de många slags undersökningar, som hvar och en, hvilken nalkades slottet, måste underkasta sig, antydde att en obehaglig fruktan rådde inom detsamma. För dem som sjelfve sett eller hört omtalas, huru de gamle Svenska konungarne valt sina boningsplatser, antingen på landtställen, der de varit nära omgifne af idoge jordbrukare, eller i större städer, var det en nedslående anblick, att se Sigismund gömma sig på kusten bland en utländsk krigshär, till hvilken de inhemske soldaterne endast voro ett slags hjelptroppar. Taflan förmörkades än mer, då man visste att hertigen framryckte med betydlig styrka, för att aftvinga landets fader nya försäkringar.

De trupper, som med flottan från Calmar ankommit, kunde icke få plats inom slottet, utan gingo i ett så kalladt borgläger på sidan om detsamma. Här rådde en fullkomlig overksamhet, och sådana nöjen som lättjan gerna söker, Utskickade ströfkorpser förskaffade födoämnen i öfverflöd,

och från de uppbringade köpmansskeppen fördes dricksvaror i land. Man drack oupphörligt konungens skål, men han visade sig icke sjelf, utan på afstånd, då han i något af slottsfönstren vinkade med sin hatt, för att låta förnimma det han hörde hurraropen, som vid bägaren höjdes till hans ära.

Gustaf var i allmänhet ingen älskare hvarken af dryckeslag, eller bullrande samqväm. Tiden föreföll honom sålunda ganska lång, och han måste ofta uppdikta hvarjehanda förevänningar, för att slippa sine kamraters inbjudning till de bachanaliska festerna. Den stora skicklighet att jaga, som han i sin födelsebygd förvärfvat, kom honom nu ganska väl till pass; och de dagar, på hvilka han visste sig vara fri från tjenstgöring, fördjupade han sig, redan vid solens uppgång, i närgränsande skogar, eller rodde till någon af öarne, der han var säker att finna tillräckliga föremål för den önskade sysselsättningen.

En gång hade han hela dagen ej kunnat göra något skott, och stod just i begrepp att återvända, då hundarnes skall tillkän-

nagaf, att ett villebråd var uppskrämdt. "Tomhänd skall jag icke komma hem, så vida mörkret ej allt för hastigt öfverraskar mig" — ropade han, och sprang för att uppsöka ett godt håll, hvilket han visserligen icke gjort, om han kunnat förmoda att det var en räf som stöfvarne fått upp. Endast sysselsatt med tanken att få skjuta, följde han jagtens ljud, tills han ändtligen började fatta misstankar om djurslaget, och insåg, att mödan var fåfäng; men det var då redan så skumt, att han ej med säkerhet kunde finna återvägen. — Nog visste han i hvilket väderstreck han borde vandra, men moln öfverhöljde alla himlens stjernor, och, ehuru en ljusare rand ungefärligen utvisade vestern, behöfde han dock en noggrannare öfversigt af nejden, än den han nu kunde få, för att finna stället der hans båt väntade. Petter hade från början varit hans följeslagare, men de hade skiljts åt, och han beslöt att genom det vanliga jägareropet kalla honom till sig. Detta blef flere gånger förgäfves upprepadt, och då han ändtligen erhöll svar, tyckte han det vara en obekant stämma som lät höra sig; men som han ej förnummit någon annan jagt

vara å färde i grannskapet, trodde han sig hafva hört vilse och gick efter ljudet.

På en liten kulle såg han en varelse skymta, och då han kom närmare sade en mycket len karlstämma: "Det är högst oförsvarligt af Er, Grefve Abraham, att lemna mig allena på detta sättet. Skynda Er nu, att återföra mig till det andra sällskapet, så att vi må få fara hem; och jag måste på det alfvarsammaste förebrå Er, att hafva ställt mig i denna obehagliga belägenheten. — Ja! detta har varit första, och skall blifva sista gången som Ni narrar mig att deltaga i edra galna jagtpartier."

"Ni misstar Er alldeles, min herre, jag är ingen Grefve Abraham" — svarade Gustaf.

— "Nå hvem är Ni då, menniska? — För Guds skull, hvad vill Ni mig?" — fortfor den talande med en ganska osäker röst.

Gustaf visste icke, om han skulle skratta åt eller ömka sig öfver den, som det tycktes, förskräckta mannen, hvilken beständigt höll sig på ett visst afstånd, och han fick under tiden en oemotståndlig böjelse, att

närmare känna till hvad möte händelsen fört honom.

— "För hvem håller Ni mig?" — frågade han.

— "Jag håller Er för ingen" — svarade den andre, — "Men om Ni gör ett steg till, så är Ni förlorad; ty jag är försedd med eldgevär och skjuter väl."

— "Det kan väl vara, men jag råder Er emellertid att icke byta skott med mig, och tycker, att om Ni liksom jag är en vilsefarande jägare, så gjorde Ni klokast att gemensamt uppsöka, antingen er eller min båt, för att lemna ön; eller se till att finna någon hydda, der vi kunna fråga oss före."

— "Om jag kan lita på att Ni är en ärlig man, vill jag antaga ert förslag; men hvad heter Ni? hvem är Ni?"

— "Hvad jag heter och hvem jag är, kan vara Er likgiltigt; och om Ni hellre vill ligga här i skogen öfver natten än följa mig, så gör som Er behagar."

— "Nej, nej! jag följer Er gerna." — Härvid fortsatte de vägen framåt. Efter en stund sågo de ett ljus skimra mellan träden på afstånd. Ditåt ställde de kosan, och kommo slutligen till en vid sjöstran-

den belägen hydda. I förmodan att der endast bodde en fiskarsfamilj, stego de genast in, men funno långt annorlunda beskaffadt värdsfolk än de väntat. Kring ett bord sutto sex med värjor och dolkar försedde sjömän, af hvilka några spelade tärning och några skötte ölkannan. I sängen satt dessutom en beväpnad karl, hvars drägt visade att han var någon sorts befälhafvare, och på bordet lågo tvenne långa bössor, som syntes utgöra hela förrådet af detta sällskaps eldgevär. — Gustafs första göromål var, att, i det han hälsade, närmare betrakta huru följeslagaren såg ut, och märkte dervid genast, att han hade kommit i färd med en förnäm herre. — Insvept i en ganska fin grön kappa, kunde väl icke mycket synas af hans lifkläder, men på hatten, som vid ena sidan var uppviken, satt en stor reijer-fjäder, och derunder ett blixtrande juvelsmycke. Ansigtet, ehuru prydt med pipskägg och ett par uppvridna mustascher, hade ett starkt uttryck af godhet, och ögonen voro matta som på en trånsjuk menniska; men, detta oräknadt, ej utan behag. — "Hvad djefvuln är detta för patroner?" frågade en af sjö-

männen, som satt vänd mot dörren och grep efter ena bössan. — Den okände följeslagaren smög sig härvid tätt intill Gustaf, och hviskade hönom i örat: "försvara mig, så skall jag ej allenast bistå utan också rikligen belöna Er!" och vår hjelte som fann, att här måste handlas med raskhet, svarade oförfäradt: "Vi äro ingalunda den ondes tjenare, utan rätt och slätt tvänne jägare som gått vilse, samt önskade att i första boning få veta vägen till stranden."

Mannen i sängen sprang nu upp, och betraktade de ankomne från hufvud till fot, och en annan sjöman sade halfhögt: "bedrar jag mig ej, så måtte det vara ett par förnäma spioner af konungens parti;" hvarefter den förre återtog: "de må vara hvilka som helst, så förbjuder jag er, att låta dem gå ur rummet, förr än jag återkommer, och fått veta kaptenens vilja." Härmed fattade han sin hatt, jemte den ena bössan, och gick ut.

"Ni ämnar således behandla oss som fångar?" — frågade Gustaf.

"Alldeles," svarade den matrosen som sist talte, och ställde sig med draget svärd för dörren.

— "Då får jag åter säga, att J gören en stor obetänksamhet; ty hvarken jag eller min följeslagare hafva i ringaste mån förfördelat Er; ej heller äro vi några stackare, som låta handtera sig efter ert godtycke. Lemna dörren fri, eller skolen J, så sannt jag vill dö som en ärlig Lutheran, snart ångra er! — Kamrat, lägg an midt i högen och skjut ner den förste som rör sig; dörrvaktaren åtar jag mig klyfva midt i tu."

Den oförväntade ton, hvarmed detta sades, samt Gustafs allvarsamma och djerfva utseende, måste hafva verkat ganska afgörande; ty den på post vid dörren stående matrosen gick ovilkorligt några steg åt sidan, och en af de andra svarade anständigt: "att det endast var i följd af löjtnantens befallning, som de blefvo qvarhållne, men att de för öfrigt skulle bemötas med all aktning.

"Er löjtnant" — återtog Gustaf lugnt — "har ej någon rättighet att arrestera oss; och min vän, Peder Stolpe, skall för öfrigt nog veta att straffa den som förgriper sig på våra personer. Mellertid kan det ju vara billigt, att vi stanna qvar;" — tillade han,

för att ej reta sina motståndare till våld — "men som vi ej känna Er, så måste också vi vara på vår vakt."

"Är herren en vän af underamiralen," — frågade den vid dörren stående — "så måste Ni höra till hertigens folk, och då hafva vi ingenting att gräla om."

"Det är just hvad jag tycker" — svarade Gustaf och närmade sig oförmärkt till bordet, der den andra af vederparternes bössor ännu låg obegagnad. — Denne fattade han hastigt, och återtog sin plats vid rummets nedra ända.

"Hvad är det för förräderi?" — ropade sjömännen om hvarannan, och reste sig med hotande åthörder.

"Håll!" — svarade Stålhand — "jag ämnar ej göra er något ondt, men fördelarne böra vara lika på begge sidor. Ni ha flere armar och svärd än vi, derföre är det billigt, att vi hafva flere kulor att ge er i utbyte mot huggen; men på det att ni måste se hur ärligt jag menar, vill jag återlemna bössan så fort jag lossat skottet i luften; — och då måste väl åtminstone er grefve Abraham komma oss till hjelp," — hviskade han åt sin följeslagare, som tyck-

tes vara nära att förlora modet. — Utan att lyssna till matrosernas invänningar svängde han luntan, sparkade upp den på glänt stående dörren, lät skottet smälla af, och kastade den toma bössan på golfvet, i det han genast gjorde sig färdig att med sin egen fälla den förste som skulle våga ett angrepp.

De hade nu åtminstone vunnit så mycket, att med fördel kunna strida på afstånd, och Gustaf eftersinnade ytterligare medel att än vidare uppehålla sina vederparter, som ständigt framställde nya protester mot hans förfarande, då den ofvannämnde officern instörtade, under utrop: "Spring alla man genom fönster och dörrar till båten, ty här kommer ett satans stort följe af kungens parti i hack och häl efter mig!"

"Än fångarne då? de äro af vårt folk" — sade posten vid dörren.

"Om så är" — svarade löjtnanten — "kunna de få följa oss; för öfrigt ger jag dem djefvulen, ty de äro inga sjömän," — och så fort de smala utgångarne nånsin tilläto, blef stugan fri från allt annat sällskap än Gustaf och hans följeslagare.

Det dröjde dock ej länge förr än ljudet

af en mängd röster lät höra sig, och huset omringades af ett grannt jagtparti, blandadt med öns nyfikne invånare. En ung man, i prydlig drägt och af vackert utseende, nedföll på ett knä framför Gustafs olyckskamrat, och sade: "Värdes förlåta, Eders Majestät, att jag icke haft nog uppmärksamhet på er dyrbara person, och jag kan ej beskrifva min ängslan, då jag hörde skjutas åt denna trakten."

"Ni har varit ganska felaktig;" — svarade allvarsamt den andre, som Gustaf nu fann ej kunde vara någon annan än Sigismund sjelf — "och vi hade ej väntat oss, att Ni, min kära Grefve Brahe, skulle öfvergifva vår person för den lumpna hedern att få döda ett villebråd. Går det så, då Ni i egenskap af vår fändrik, under striden, skall föra vårt baner, torde följderna kunna blifva värre än de denna gången varit. Emellertid hafva vi också nu med möda undgått en stor fara, och endast genom denne behjertade ynglings hjelp hafva vi sluppit att falla i händerna på ett parti, som förmodligen tillhör någon i grannskapet varande hertigens kryssare."

— "Jag erkänner min stora förseelse,

och anhåller i djupaste underdånighet om Eders Majestäts nåd; ty jag bedyrar heligt, att jag hvarken begriper huru Eders Majestät kom mig ur sigte, eller genom hvilken förvillelse Eders Majestät ej af oss sedan kunnat träffas."

"Det var ett dumt prat; man kan grant höra att han ej är någon riktig jägare, som är okunnig om hvad skogsnufvan förmår" — mumlade i hopen, halfhögt en röst; hvilken vår hjelte igenkände att vara Petters stämma. — Sigismund återtog i sin vanliga, milda ton: "Jag förlåter Er, stig upp! och som jag ej kan förebrå någon annan än mig sjelf dårskapen att hafva lyssnat till ert galna jagtförslag, befaller jag er samtlige att hålla hela händelsen så hemlig som möjligt. — Jag har nu en annan pligt att fullgöra." — Härvid vände han sig till Gustaf. — "Hvem är Ni unge, förträfflige man, och genom hvilken nåd kan jag bevisa Er min erkänsla?"

"Jag heter Gustaf Stålhand; är en bland Eders Majestäts yngste officerare, och tjenar vid ett af de regementen som med sista förstärkningen från Calmar hitkommit. Hvad belöning angår för det jag ovetande

gjort, så har jag en mer än tillräcklig uti Eders Majestäts Nådigst yttrade bifall, samt i medvetande att hafva uppfyllt en skyldighet, äfven om den, jag lyckats hjelpa, ej vore en så dyrbar person."

— "Deremot kan jag ej låta saken bero vid ett tomt beröm, och skall ej underlåta att vid första passande tillfälle ådagalägga min välvilja."

"Men Eders Majestät glömmer" — inföll en äldre man — "att det lider mot natten, och att något svar från hertigen torde vänta Eders Majestät på slottet."

"Vi skola också nu begifva oss på hemvägen" — svarade konungen, hvarefter hela tåget satte sig i rörelse åt det ställe der båtarne lågo, hvilket var beläget på motsatta sidan af ön. Det gick nu rakt genom skogen, och främst buros påtända bloss, hvilka, då de snart af elden förtärdes, skulle förstärkas med nytt brännämne vid en liten enstaka koja. — Under uppehållet som detta förorsakade, framträdde en karl till Gustaf och bad honom stiga in, emedan der var någon i huset som gerna ville tala vid honom. — Han efterkom begäran, och fann i det svagt upplysta

rummet en bonde, hvars anletsdrag han dock ej kunde se, men som med låg röst sade: "Ni har gjort en vacker gerning, junker Gustaf; likväl bör man ej sjunga segersång förr än leken är ändad. Hertigens sjöfolk skola säkert återkomma med förstärkning, eller åtminstone, för att kunskapa, och ehuru jag ej har med den saken att göra, undantagandes att frälsa Er, om jag kan, så ber jag Er råda konungen att låta utsläcka blossen, så fort ni kommit ur skögen; ty annars, och synnerligen sedan ni satt er i båtarne, kan man vänta, att ni skola bli påhelsade med ett och annat lod." — Knappt var sista ordet sagdt, förr än talaren störtade ut genom dörren, och den frågan: hvem är Ni? bortdog onyttigt på Gustafs läppar. Han skyndade icke desto mindre att följa rådet, som af konungen fanns vara ganska välbetänkt, och stod just i begrepp att lemna ön, då någon fattade hans hand, samt hviskade honom i örat: "Farväl min vän; som jag tror kommer Ni nu lyckligen hem, men i morgon torde det bli en het dag. Tag Er då tillvara, så mycket Ni kan, att utgjuta edra landsmäns blod, ty det hänger länge vid

fingrarne. — Drag ej någons uppmärksamhet på mig, genom onyttiga frågor; Ni skall i alla fall få veta, hvem jag är." — Härvid förde han Gustafs hand till sin hatt, och öfverfor med densamma ett spänne, som vår hjelte ganska väl kände.

KAP. VI.

Vi måste nu återvända till det inre af Småland, der vi lemnat en för vår berättelse icke likgiltig person, eller Anna Stolpe. Den unge Stålhands oförmodade ankomst till hennes lugna bostad hade återväckt kära minnen, som hon sedan länge börjat anse för endast barnsliga, drömmar, och den bana han beträdde blef nu, i samma mon som den aflägsnade sig från hennes egen, ett föremål för något mer än blotta vänskapens bekymmer. Det oförderfvade qvinnohjertat har alltid en naturlig böjelse för ömt deltagande i dens öde, vid hvilken det först blifvit fästadt; pligten må för öfrigt fordra hvad uppoffring

som

som helst. Detta utgör, i den fördomsfrie betraktarens ögon, en af qvinno-karakterens vackraste sidor, som ty värr rätt ofta misstydes, eller ställes i en falsk dager genom främmande omständigheters inverkan. Mannens ovilkorliga fordran i anseende till det svagare könet är, att hos detsamma finna en okonstlad uppriktighet och obrottslig tillgifvenhet; men huru skall den senare kunna tänkas, om den ej får tillhöra ett sjelfvaldt föremål, som den förra tillkännagifver? — Likväl nekas sådant rätt ofta. Antingen måste man förlåta att förställningen kommer den lidande till hjelp, eller öfverse med hennes hjertas hemliga känslor, då hon har nog styrka att tysta dem vid den påtrugade pligtens befallande röst, och endast öfverlemnar sig åt deras tärande njutning i ensligbetens sköte.

En ny fråga, eller: "Kan du älska den, hvilken din far för dig utsett till make?" uppsteg småningom i flickans hjerta, och hvad förståndet i förening med barnsliga lydnaden än måtte tala till sakens förmån, hviskade dock känslan, att ingen kunde blifva henne så tillgifven som Gustaf, i hän-

delse nemligen; att omständigheterne tillåtit ett närmare samband af deras öden.

Vid framtidens grundliga beräkning, har mannen oftast en afgjord öfvervigt; men konsten att riktigt bedömma och nyttja ögonblicket förstår qvinnan bättre. Annas handlingssätt, så länge barndomsvännen var tillstädes, eller då oförmodade händelser hotade honom, visade hennes förstånd i en förmånlig dager; men ensam och öfverlemnad åt sina känslor, var hennes styrka på långt när ej densamma. Hon ägde ingen förtrogen af eget kön, som kunde dela hennes bekymmer, och på samma gång hon var glad att utan vittnen få umgås med sitt eget hjerta, önskade hon att snart få lemna sin aflägsna bostad, i förhoppning, att en vidsträcktare umgängeskrets skulle öppna möjligheten för något som hon sjelf ej kunde beskrifva, men hvarom hon dock hade en namnlös aning.

Några dagar efter den unge Stålhands afresa satt hon, som vanligt, under huslig sysselsättning hos sin fostermor, då denna började: "Du är så tyst mitt kära barn, att jag nästan fruktar för något illamående, som du ej vill omtala."

— ”Nej, jag mår visst icke illa, min goda mor” — svarade flickan.

— ”Men hvarföre talar du då aldrig? — Fordom var du så språksam, och gissade nästan mina tankar innan jag hann att be dig om något. — Nu, deremot, sitter du och suckar som en af forntidens nunnor, och gör ingenting utan förnyade tillsägelser. Det der hänger aldrig rätt tillhopa, och om jag ej kände dig så väl som jag gör, skulle jag nästan tro, att den unge junkerns besök varit mindre nyttigt för dig.”

— ”Jag vet i sanning icke, hvilken skada hans korta vistande härstädes skulle kunnat förorsaka mig?

— ”Nå, nå, det kan så vara; men en flickas lugn är en ömtålig sak, och man kan umgås med otillåtliga tankar, utan att vilja vara felaktig.”

— ”Förlåt, min goda mor! men den förklaringen synes mig gåtlik.”

— ”Då skall jag tala tydligare. — En flicka har ett hjerta, och den onde fienden hviskar henne förr eller senare i örat: gif bort det! — Följer hon denna röst, och lyder ej sina uppfostrares förmaningar om

ärbarhet och sedlighet, så lyssnar hon, liksom Eva i paradiset, till det försåtliga talet, samt får något att dölja; eller med andra ord, hon känner en böjelse, som samvetet säger henne vara en förbuden frukt, den hon redan plockat, men hvarken kan hänga tillbaka på trädet eller vågar smaka. — Jag säger visst icke att denna beskrifning kan lämpas på dig; men en ung vacker man är ett farligt syndanät för en jungfrus hjerta, och såsom varande i moders ställe, bör jag varna dig, eller, som man säger, stämma vattnet i bäcken innan det kommer i ån. Det förföriska tal, som junkern höll då han drack din skål, behagade mig alldeles icke; ty ville han utan onda afsigter hafva sagt någon artighet, så var det till mig som han bordt vända sig."

— "Men jag hörde honom ej tala om annat än vår barndoms bekantskap, och i den vägen kunde han ju ej vända sig till Er, min goda mor?"

— "Jag bryr mig också icke om er barndoms bekantskap; men hvad var det för otyg han pladdrade om blomstrande skönhet, eller dylikt?"

— "Ja så! — ja, jag tror nästan att han

sade någonting ditåt, men det var visst en grannlåt åt könet i allmänhet, och om det också varit åt mig, så kunde jag ju icke gifva honom någon förebråelse, för det han fann mig vacker?"

— "Jo! det hade du ej allenast kunnat, utan också bordt göra. Jag hade min sann ej velat råda någon att säga sådant till mig vid dina år, oaktadt jag, skam till sägandes, var rätt så vacker som hon, min jungfru; och sedan bör du besinna, att du redan är bortlofvad af din far."

— "Min fars befallningar skall jag med vördnad lyda, och alltid tro att de äro gifna för mitt väl; men jag har hört Er sjelf, min mor, ofta säga: att man skall vara sina vänner tillgifven; och hvad skönhetens beröm angår, kan det ej vara brottsligt, när sjelfva prinsessorna vid offentliga torneringar låta säga sig tusende artigheter i den vägen."

— "Men du är förmst och främst ingen prinsessa, utan rätt och slätt en adlig jungfru, som vet hvem hon snart skall tillhöra; och sedan är det en faslig skilnad på ett beröm som säges vid ett tornerspel, då hela allmänheten kan se huru fruntimret

rodnar, och en hop smickrande ordvändningar, som kunna peka både hit och dit. Hvad som har skett kan dock ej göras ogjordt, och allenast du derigenom icke förfaller i några otillbörliga tankar eller umgås med fåviska planer för framtiden, vill jag ej mera tala om den saken; ty i alla fall är han en af dem, som strida för den rena sanna läran och vår beskyddare, hertigen, hvars ingång och utgång Herren bevare! — Ja, allt annat är flärd som snart försvinner; men den som bygger på den rätta klippan, hans hopp skall icke komma på skam."

— "Jag är fullt öfvertygad, att Gustaf är en renlärig Lutheran, såsom hans fader alltid varit; deremot är det mig omöjligt att säga till hvilket parti han egentligt hör, ty sådant beror på hvars och ens begrepp om rätt. — Konungen är lagligen krönt, och jag förstår icke, om han förverkat sin rättighet till kronan."

— "Du talar som en dåre; men du har också ännu knappt uttrampat barnskorna, och det är ej mödan värdt att ens derföre gifva dig förebråelser. Jag vill således för denna gången ej säga vidare, än att du bör

hedra din fader och tro som han, intilldess din tillkommande make och herre öfvertager rätten att leda dina tankar."

— "Men, min goda mor, det är nu bra längesedan min far lät höra utaf sig, och jag är ofta rätt orolig, då jag besinnar att den olyckliga spänningen mellan Sigismund och hans farbror tilläfventyrs kunde utbryta i en uppenbar strid, hvarvid flottorna säkert blifva de som börja leken."

— "Deri har du rätt, min flicka; men antikrist måste förr eller senare bort, och hans välde krossas både till sjös och lands. Äfven jag väntar med otålighet bref från min bror, och längtar rätt mycket att erfara hvad han besluter, angående vår tillkommande bostad.

Följande morgonen hade Anna knappt hunnit vakna, förr än hon erhöll befallning att inställa sig hos fostermodren, som hon nu fann, mot all vana, redan uppstigen och sysselsatt med ett brefs läsande. — "Ändtligen" — sade den senare — "har det efterlängtade budskapet kommit, och här är i sanning mycket nytt att inhämta. — Sätt dig der vid bordet, mitt barn, så

skall du få höra," och derefter uppläste hon följande bref:

"Högtärade kära syster, Guds välsignelse och allt godt Edher vänligen tillönskendes, nu och tillförene, får jag låte Edher vete, huru jag mig i tiden befinner, som är Gudi vare lofvadt väl, oansedt all besvärlighet och längtan att återse Edher, jemte min älskade dotter. — Krigsaffairerne stå som vanligt, dock äro vi förväntandes, att konungen fuller ej länge sig på kusten uppehålla kan, synnerligen om flottan, såsom jag hoppas, snart kan församlad varda och intränga i viken, då konungen på alla sidor innesluten sig till något lempeligt resultat beqväma måste och afresa med alle sine prester och jesuiter till Polen, therifrån the komne äro oss till ringa fromma. Emellertid och som hyrestiden för Edher redan för längesedan är ute, så måste jag vara betänkt att skaffa Edher en annan bostad, ehuruväl jag ingalunda fruktar, att J icke gerna fån bo qvar till vintren i det ringaste. För Eder flyttning har jag äfven andra vigtiga orsaker, i thy, att vi måste låta oss angeläget vara, att snart föra Anna i brudestolen, och som hennes tillkom-

mande herre, i de krigiske praktiker som förmodligen förestå, antingen kommer i tillfälle att göra sig Hans fursteliga Nåde än yttterligare bevågen, eller ock, hvilket Gud afvände, sin bane finna kan, hvarigenom antingen stor förkofran för de nygifte så till heder som egendom låter sig förmoda, eller ock, i fall af ofärd, jag helst skulle önska min tillkommande mågs redan ägande gårdar i den bedröfvade unga Enkans händer, alltså bedje vi Edher kära syster att så snarliga som möjligt beställa allt derhän, att J kunnen med min dotter och all omvårdnad draga åstad till Linköping, der jag genom min gamle vän Erik Stubbe skall låta Edher med all nödtorft förse, som ej skall blifva så ringa om vi välsignas med goda priser. — Edra gamla pigor kunnen J gerna lemna qvar i deras hemort, ty annars blifver resan för dyrbar och tjenstefolk får man allestädes. Med budet följer nödige resepenningar efter särskild uppgift. Ännu vankas ej annat än vårt vanliga mynt, men jag hoppas att snart kunna låta Edher förnimma huru Polske Gyllen äro beskaffade. — Under resan måste Ni hålla Edher inuti landet, ty kusten är farlig och förma-

nar jag Edher att icke med någon strida om konungens eller hertigens rättigheter, som icke med mundväder kunna afgöras, utan dragen såsom sedesamma fruntimber Eder väg rakt fram till bestämd ort, der jag hoppas snart personligen få Edher åtminstone på ett ögonblick besöka, hvilket dock likväl beror af hertigens beslut och företaganden. — Sluteligen beder jag och lägger Edher granneligen på hjertat, att J kära syster för ingen menniska, eho det vara månde, utom för Anna, visen detta brefvet, eller derur något relaterar, ty i dessa vanskeliga tider kan det ringaste ord vara till svår molest och nachdel, utan anbefaller jag Edher Gud allsmäktig kärligen och vänligen nu och alltid

Peder Pederson.

P. S. De husgerådssaker och öfrige effecter som J icke kunnen föra med Edher beder jag Edher öfverantvarda i mäster Sven Torchillii händer, att dem förvara intilldess jag varder skrifvande om deras försändning mig tillhanda, eller lämpelig afsalu. P. P.

"Se så mitt barn," — fortfor hon vidare — "nu börjar det se ut som jag önskar,

h när solen tredje gången efter denna
gen uppgår, vilja vi i Herrans namn dra-
i åstad mot Östergöthland, din fader och
lkommande make till mötes. — Börja nu
nast med inpackningen, men lägg de dyr-
raste sakerna för sig sjelfva, att de all-
l må kunna föras under våra ögon, ty
öjligtvis stöta vi på något af konungens
röfpartier, och af det folket bör man ej
nta sig serdeles godt, emedan man, en-
ligt det gamla ordspråket, skall dömma
narena efter deras herre."

"Min bästa mor," — svarade Anna —
llt hvad Ni befaller skall jag för min
el noga iakttaga, och huru väl jag än be-
nnit mig här på detta kära ställe, lem-
ır jag detsamma nu med nöje, då hoppet
t få återse min älskade fader tyckes när-
a sig till verklighet."

"Och du längtar icke att se någon annan
ksa?" — frågade gumman med en spets-
ndig mine. — "Nå, nå, det är som sig
ır; blygsamheten utgör flickans dyrbara-
e smycke, och du är ej den första jung-
u Stolpe som ägt den dygden."

Vi vilja icke uppehålla oss med resans
dare tillagning, utan lemna våra damer

allena till det ögonblick då de redan h
nit ett stycke på vägen. De åtföljdes
flere beväpnade manlige tjenare, och åt
liga packhästar, så att tåget hade ett t
ligen förnämt utseende, och de ställde k
direkte mot Eksjö, för att så fort som m
ligt komma in uti Östergöthland, hvil
provins var hertigen mer tillgifven än S
land. Ju närmare de nalkades den n
der Annas barndom förflutit, desto kra
gare vaknade hos henne ljufva minn
blandade med sorgliga, eller åtminst
hotande aningar för framtiden. Nu u
stod den frågan, antingen man skulle r
öster eller vester om sjön Sommen. I f
ra fallet skulle de färdas genom en m
vild trakt, och tillryggalägga en i flere
seenden besvärligare väg; men i det sen
kunde de befara att stöta på tågande tr
per, och det var osäkert under hvilk
fanor dessa framryckte. Amiralen h
emellertid gifvit det rådet, att de bo
hålla sig så långt som möjligt från kust
och tågets beherrskarinna beslöt att
skulle fortsättas från Bona öfver Säthä
o. s. v. "Då vet jag ett godt nattqvarte
— sade Anna med så liknöjd ton, som h

vid förmådde antaga. — "Hvar kan det
a?" — frågade fostermodren. — "På
lboda, hos gamle riddare Arvid, som sä-
rligen skulle blifva mycket smickrad att
göra er bekantskap och, som jag tror,
d att återse mig."

— "Ditt förslag kunde vara bra nog;
n hvem ansvarar för att han är en af
ra, synnerligen då du sjelf sagt mig att
ej vill gå i borgen för sonens tänkesätt?"

— "Han må tänka hvad han vill, så kan
dock försäkra att han är en hederlig
n, hvars grundsatser om landets styrel-
icke inverkar på gästfrihet och vänskap;
h han torde dessutom kunna meddela
arjehanda nyttiga upplysningar, som kan-
e komma oss till pass."

— "Men om han nu är en af konungens
mliga jesuiter, så skall hertigen aldrig
l upptaga, att vi med honom plägat um-
nge, då vi kunnat resa hans dörr förbi.
ej min vän, jag ligger heldre i den läg-
a bondstuga bland ringa men renläriga
bsförvandter, än undfägnas på präktiga
rregårdar af mammons trälar."

Anna såg sålunda sin oskyldiga uträk-
ing misslyckas, och den lilla karavanen

trafvade raskt öfver de allt talrikare bli vande backarne. Ändtligen började hästa ne mot skymningen låta förstå, att dagsr san varit nog lång, och den gamla dam längtade sjelf efter hvila. — "Du som kä ner denna nejden så väl," — sade hon t fosterdottren — "kan du säga, om vi snart äro framme vid Säthälla?"

— "Om jag ej allt för mycket bedr mig, hafva vi ännu en timmas väg, att til ryggalägga" — svarade Anna.

— "Detta är en odräglig färd; men i det ingen by nära de begge tornspetsarn som glimma der borta?"

— "Jag kan icke påminna mig att nå gon kyrka finnes här i grannskapet, ehur jag också ser någonting skimra. Men an tingen det är en synvilla eller verklighet så tycker jag att de blänkande föremåle äro straxt bakom den lilla kullen, som skju ter ut här vid vägen, och att de röra sig

Knappt hade hon slutat denna mening förr än våra resande sågo tvenne med blan ka spjut beväpnade ryttare komma fram p sidan om en liten höjd, och efter dem föl de en större skara. "Hvem kommer?" - ropade en sträf basstämma, så att damen

na hoppade högt i vädret, och den främst ridande tjenaren vände i fullt sporrstreck tillbaka; för att fråga hvad han skulle svara. — "För Guds skull, min vän" — sade den gamla fröken — "upplys dem att vårt tåg endast bildas af några adliga fruntimmer, som med deras betjening flytta bostad, och laga att jag kan få tala med anföraren."

Detta uppdrag fullgjordes, och en ryttare i prydlig rustning nalkades med instucket svärd. — Efter ömsesidiga frågor och förklaringar upplystes, att det ankommande krigsfolket var uppbådade rusttjenstskyldige från Grefve Axel Lejonhufvuds gods i Vestergöthland, hvilka i Säthälla erfarit, att en stark afdelning, konungen tillgifne Smålänningar, skulle dit anlända samma natt, hvarföre de beslutat taga vägen öster om Sommen. — Resan måste oafbrutet fortsättas och anföraren erbjöd damerna sitt beskydd, om de ville följa honom, hvarvid han tillade: "Om också de vilda slynglarne icke upptäcka edra namn, och således ej kunna göra er ondt på den räkningen att ni äro amiral Stolpes anförvandter, så är det likväl sannolikt att ert medförande gods blir dem en alltför oemotstånd-

lig retelse till våld." — Dessa underrättelser voro ingenting mindre än angenäma, ty gamla frökens krafter hade under den besvärliga dagsresan till större delen blifvit uttömde, och kunde hon således ej ens tänka på att färdas hela natten; men å andra sidan var det lika svårt att finna något säkert härberge. "Vår vägvisare" — sade den artiga främlingen — "är hemma här i trakten och han torde kunne upplysa oss. Hör hit, du gårrock der borta! Vet du något passande ställe der dessa adliga damer kunna tillbringa natten? Men hos ärligt folk förstår du; ty om det händer dem det minsta ondt, så vrider jag halsen utaf dig, när jag härnäst kommer på denna orten."

"Nådig hans Nåd" — svarade den unge bonden — "jag vet si Gu intet bättre ställe i hela sockna än Stålboa, som ligger en go half mil härifrau, es man vill ria gent öfver, men huru sa jag kunna svara för om dä händer dä förnäma sällskape nået?"

"Nej? nej!" — inföll fröken Barbara — "till Stålboda vill jag icke fara, utan heldre tar jag in i någon bondgård."

— "Å dä så fatt, nådi hennes nåd, så sa jag visa henne med hela pagaget till Sven Olssons, och dit ha vi inte mer än en och half fjälings väg."

Det beslöts nu, att damerna skulle resa till den anviste bondens gård, och ryttarne följde dem till dess grannskap; hvarefter de togo af åt höger, och de förre fortsatte vägen, genom en hage, till några vid slutet af densamma liggande boningshus.

De främmandes oförmodade ankomst tycktes sätta alla gårdens fredlige innebyggare i stort bryderi. Värden, en äldre högväxt man, betraktade våra resande, med ett bloss i den venstra handen och en yxa i den högra, från hufvud till fot, och några halfnakna barn sträckte sina ljuslockiga hufvuden framom den halföppna stugudörren. — Den gamla fröken sade i korthet orsaken till besöket, hvarefter den ankommande husmodren bad damerna stiga in, medan mannen skulle visa drängarne hvar stallet var beläget. — Sådana förfriskningar, som det välvilliga bondfolket kunde erbjuda, framsattes genast, och torra tallstickor lades på spisen att upplysa rum-

met. Anna skulle gifva befallning om sakernas inbärande, och mötte dervid midt framför eldstaden den beställsamma värdinnan, hvilken slog tillhopa begge händerna och ropade: "Herre Gud, bedrar mig mina ögon, eller är det icke sjelfva min fröken?"

— "Är det du min kära Brita?" — svarade Anna, och kastade sig i bondhustruns armar. — "Aldrig hade händelsen kunnat föra mig till ett bättre möte, än det jag nu gjort. — Detta är" — sade hon, vändande sig till sin fostermor — "min gamla sköterska, vid hvars sida jag och Gustaf som barn sprungit öfver berg och backar, och på hvars uppriktiga tillgifvenhet jag haft så många säkra prof."

— "Då äro vi ju på ett ganska godt ställe" — inföll gamla fröken; — "men hindra icke menniskan i sina göromål; vi skola sedan språka när vi spisat."

Aftonmåltiden var snart slutad, hvarefter värden satte sig vid spisen och hans hustru ställde sig hos sina förnäma gäster, för att besvara deras frågor. Den barnsliga vördnaden ålade Anna tystnad och fröken Barbara började: "Är detta er egen

gård, eller lyda ni under något adligt gods?"

— "Vi bo på Riddar Arvid Stålhands ägor," — svarade värdinnan. — "Denne ädle herre är både vår husbonde och välgörare, hvarföre vi dagligen med våra barn bedje, att Gud ville vedergälla honom i tid och evighet."

— "Också jag har hört mycket godt om honom, och hederliga, godhjertade menniskor träffas icke alltid i våra dagar. Men är han icke ute för att deltaga på någondera sidan i fejden mellan konung Sigismund och hertig Karl?"

— "Nej, den gamle välsignade mannen har nog fått strida för landets väl i sina unga dagar, och nu vill han i fred och ro vänta den stund då Herran kallar honom; men som alla hans underhafvande önska att så sent som möjligt måtte inträffa. — Deremot drog hans ende son, en lofvande, vacker yngling, som fröken Anna kan intyga, för någon tid sedan åstad, för att träda i sin faders fotspår."

— "Vet Ni hvarthän han ställde sin kosa?"

— "Det vet jag ej med visshet; men om

jag skall tro hvad folket pratar, så tog han vägen åt Calmar, hvilket också kan vara troligt; ty kongen lär vara der, att med hans furstleliga Nåde uppgöra rikets styrelse, och bilägga det gamla grollet, som så långliga tider gjort villervalla i landet."

— "Tror du då, min gumma, att Sigismund, som redan tillförene velat införa påfveväldet och katolska läran, skall kunna tänka lika med den renlärige Lutherska kyrkans ädle beskyddare, hertig Karl?"

— "Det må Gud i himmelen veta, Ers Nåd; men det tror jag, att junker Gustaf aldrig hade rest till kongen, om han haft ondt i sinnet, eller ville förstöra vår heliga lära."

— "Ungt folk tänka ej alltid på följderna, då äran kittlar deras fåfänga, och om din junker verkligen rest till Calmar, är han antingen bedragen af falska löften, eller i hemligt förstånd med de olycksaliga affällingar, som vilja återställa antikrists fallna välde."

— "Derifrån bevare Gud både honom och oss; ty jag har hört sägas att presterne i Katolska tiden fingo ett fasligt tionde, eller var det icke så kära far?"

— "Jag tycker" — svarade värden — "att våra prester i den ändan äro temligt katolska, ty jag kan aldrig minnas när de fått nog. Annars kan ingen klaga på vår kyrkoherde; men han är också en bedagad Lutheran."

— "Och han har" — återtog bondhustrun — "upptuktat junker Gustaf, liksom han lärde nådig fröken att läsa i hennes barndom; och se derföre tror jag också icke att kongen menar så illa som det pratas."

— "Nå jag vill icke bestrida er tro" — inföll den gamla fröken; — "men ändan kröner verket, och vi behöfva ej frukta så länge hertigen lefver."

— "Och håller sig till allmogen," — svarade bonden — "ty den är ändå det säkraste stödet, både för konungar och hertigar. Låt dem prata och gräla om mässor eller hvad som helst, med ordstrid blir ingenting uträttadt, och knappt något annat än skrämskott med alla de utländska legda knektarne, hvilka på sin höjd kunna brandskatta några sjöstäder. — Men reser sig menige man inuti landet, då blir det annat att syssla, och så skedde det när salig kong Göstaf körde Danskarne ur riket. Det unga

folket hör jag löper än hit än dit, allt efter som herrarne af båda partierna tala för dem, eller i anseende till husbonderätten kunna befalla; likväl vill jag se den i synen, som kan neka att Sigismund är Sveriges laglige, krönte och besvurne konung, eller som lyfter honom af trönen, om han blir qvar i landet, uppfyller sina gifne försäkringar och regerar som en kristelig potentat egnar.

— "Då här ju junker Gustaf handlat rätt, som uppsökt Hans Maj:t?" — frågade hustrun.

— "Ja, det har han så till vida gjort, min gumma; men en annan fråga är, om Sigismund kan hålla hvad han lofvat. Och si då blir det kinkigt för en herreman, att med heder ställa sig på andra sidan; ty, som jag sagt, hertigen håller sig till allmogen, är katig mot adeln, och har åtminstone af sin salige fader — välsignad i åminnelse — ärft en oblidkelig stränghet."

Samtalet fortsattes ännu en stund, hvarefter de resande begåfvo sig till hvila. Det bästa rummet inrymdes naturligtvis åt gamla fröken, och som det var ganska litet, föreslog värdinnan att Anna skulle bebo ett

annat, hvarmed den sistnämnda också af många skäl fann sig mycket belåten. Förslaget mötte väl i början någon motsägelse af fröken Barbara; men, antingen hon af en händelse var vid ovanligt eftergifvande lynne den aftonen, eller hon föredrog den lockande sängens behag för en disput, så biföll hon dock till slut, med den anmärkningen: "Jag kan nog begripa att ni, pratsjuka varelser, vilja sladdra om edra fordna tider utan vittnen, och det får nu vara för denna gången; men det säger jag, i morgon bittida vill jag resa så tidigt som möjligt, och kom då icke med något pjunk om trötthet."

Så fort Anna och bondhustrun voro allena, började hundrade ömsesidiga frågor, och sedan nyfikenheten blifvit något stillad, sade den förra: "Det gör mig mycket ondt att vara så när min gamle hederlige vän, riddare Arvid, utan att få se honom. Ja jag vet icke hvad jag ville göra, för att blott ett ögonblick få råka honom."

— "Att smyga oss ut och gå till Stålboda, vore väl enklast, men också alltför mycket vågadt" — svarade Brita. — "Men får riddaren erfara, att Ni varit här och

jag ej underrättat honom derom, så blir han säkert förargad på mig, ty han älskar Er som sin egen dotter, och Gud vet om ni nånsin mer få se hvarann?"

— "Kan du då icke finna på någon utväg, som vore förbunden med mindre fara?"

— "Jo, hör på! jag skall gå till min man och be honom rida till herregården, för att underrätta riddaren om er oförmodade hitkomst, samt de orsaker som hindra Er att komma till honom; mellertid skall jag städa upp kållstugan, och känner jag herr Arvid rätt, så dröjer det ej länge förr än Ni få språka tillsammans. Är Ni nöjd med det?"

— "Af allt mitt hjerta, min redliga Brita, men skynda att utföra din plan."

Bondhustrun lemnade nu rummet och då en timme förflutit, inträdde hon åter med fryntlig mine. "Han är redan här, följ mig!" — hviskade hon — och Anna, för hvilken denna tillsägelse ej behöfde upprepas, trycktes snart mot den gamle riddarens faderliga hjerta.

"Hvad du blifvit stor och skön min älskade flicka!" — utropade han. — "Mina

förhoppningar hafva således, hvad den saken beträffar, icke blifvit bedragne; och jag tackar Gud, som unnat mig den glädjen att ännu en gång se dig, innan detta gråa hufvud instänges i den trånga mörka kammaren, från hvilken ingen återgång till lifvets njutningar finnes."

— "Älskade fader!" — svarade Anna — "tillåt mig att begagna detta namn, hvilket jag så ofta med den barnsliga kärlekens hela värme uttalat. Jag vågar knappt tro min lycka vara sann, ty äfven jag, huru ung jag än är, har redan erfarit, att hoppet icke alltid håller hvad det lofvar, och att barndomens sköna bilder ofta förvandlas till liflösa spöken, då man hinner dem nog nära för att upptäcka deras verkliga gestalt."

— "Detta tal förvånar mig i sanning, och jag kan ej fatta, hvilka tilldragelser som kunnat lägga sådana ord på din tunga?"

— "Om jag sade att jag är olycklig, så skulle jag vara otacksam, och om jag sade att jag är lycklig, så skulle jag säga en osanning; men låtom oss tala om andra ämnen, ty det är edra händelser sedan

jag lemnade ert hus, och icke mina egna, som jag önskade att erfara."

— "Huru kan du begära att jag skall språka om likgiltiga ting, då jag hört, att ditt hjerta lider?"

— "Nej, nej! mitt hjerta lider icke; jag lemnade blott ett allt för fritt lopp åt mina känslor, i återseendets öfverraskande ögonblick. — Jag ville säga att barndomsglädjen är för mig en vissnad blomma; men den blir ju så för alla? och det slumrande minnet får dubbel kraft vid åsynen af de föremål, åt hvilka man egnat sin första kärlek."

— "Älskade Anna! ser du dessa fåror, hvilka åldern plöjt i min panna, säga de icke att erfarenhet bor under dem? — Äger du någon hemlig sorg, som det vore brottsligt att yppa, så behåll den för dig sjelf, och jag skall likväl bedja Gud att han till dess bärande förlänar dig styrka; men har ödet lagt sin jernhand på ditt unga bröst, och kunna goda råd hjelpa dig att afkasta bördan, så tala rent ut. — Den gamle krigaren har väl ingen djup lärdom, med hvars tillhjelp han kan uppställa spetsfundiga tröstegrunder mot händelsernas oför-

rätter, men hans själ är öppen för vänskapen och olyckan. I min enslighet har jag haft tid nog att skåda tillbaka på den tillryggalagda banan; jag känner lidelsernas makt, och hågkommer lifligt huru mången strid dess öfvervinnande kostat mig. — Jag dömmer således icke strängt om andra, så länge uppsåtet är rent, och detta möte skulle i dubbelt hänseende vara mig kärt, om det gaf mig ett tillfälle att antingen genom upplysningar eller handling tjena dig." —

Intagen af begäret att återse den gamle riddaren, som Anna näst sin egen far mest af alla vördade, hade hon icke beräknat till hvilket slut hennes hjertas obemantlade uttryck kunde föra, och det händer icke sällan, att den som har något att dölja, tror sig läsa en oangenäm upptäckt i de omgifvandes blickar. Hon hade sagt för mycket för att skylla på slumpen, och hon kunde icke säga mer, utan att förråda en svaghet, hvilken det ej var omöjligt att Stålhand redan gissat. Den enda utväg hon ännu fann öppen, var den, att framställa sin förestående förening såsom en oväntad befallning af sin far, hvilken ej kunde an-

nat än kasta skugga på framtidens förhoppningar, så länge hon ännu ej kände, huruvida den tillkommande maken hade de egenskaper hon önskade, men äfven denna bekännelse borde icke genast göras och hon återtog derföre: "Jag ser att Ni alldeles missförstått mig, och jag skulle från början hafva talat tydligare, om jag icke fruktat, att genom för mycken vidlyftighet onyttigt förslösa den korta tid, jag kan uppehålla mig i ert sällskap. Vet då, att jag egentligt ej är bekymrad för annat än min far öde i den ovissa striden, som synes icke kunna undvikas; ty, ehuruväl ett giftermål, i hvilket jag enligt min fars befallning måste ingå, stundom ger mina tankar en mindre behaglig stämning, emedan jag ej känner den person, med hvilken jag skall sammanknyta det oupplösliga bandet, ålägger mig dock den barnsliga tillförsigten att hoppas det bästa, och att dervid förmoda ett förnuftigare val än min egen oerfarenhet kunnat göra."

— "Hvad fruktan för din fars öde angår, så är den ganska naturlig; men det blef mannens lott att tänka och strida för sig sjelf och andra, och på hvilken sida af

skranket ödet kastar handsken, måste han upptaga densamma. Heldre hade jag sett den tappre och rådige Stolpen vara kungens man; men jag klandrar ej hans beslut, så länge dess orsaker äro mig okände. Lyckan flyger från det ena väderstrecket till det andra, men oftast bistår hon den djerfve; och, ur denna synpunkt betraktadt, har din far valt ett klokt parti. Huruvida hjertat dervid visat vägen, tillhör icke mig att bedömma. Om ditt giftermål kan jag ingenting säga och behöfver ej heller derutinnan råda dig; men att jag önskar Guds välsignelse till allt hvad du gör, derom kan du vara säker. Fordom ägde jag kanske en önskan, rörande din framtida bestämmelse, men det var ett inbillningens bländverk, som händelsen uppställde och förstörde. — Jag älskar dig likväl som vore du min egen dotter; och faller din far — det Gud förhindre — så är du dock ej utan stöd så länge jag och min son andas."

— "Jag skall aldrig glömma i hvilka förbindelser jag står till ert hus, och alltid värdera den rena vänskap alla medlemmarne deraf visat mig; men jag önskar

att icke falla Er till besvär, och öfverger lyckan ej allt för hastigt min far, så vågar jag hoppas att min önskan går i fullbordan; äfven om jag dessförinnan ej erhåller det stöd som naturen danat för qvinnan. Er son är en hoppfull yngling, men det är ovisst om vi nånsin återse hvarandra, ty hans bana har en helt annan riktning än min."

— "Det är sannt, men någon gång skola sinnena förenas."

— "Sådant är äfven mitt hopp, fastän mina blickar ej kunna inttränga i framtiden. Då Gustaf lemnade oss, var det en bitter tanke, att han kanske snart skulle strida mot min far."

— "Lemnade oss, säger du? — Har han varit hos Er?"

— "Var hans besök hos oss Er okändt?" — inföll Anna hastigt, och en liflig rodnad betäckte hennes kinder.

"Mer än okändt" — svarade riddaren efter en stunds tystnad. — "Ja, nästan obegripligt. Din synbara förlägenhet måste betyda något. — Vet du med visshet, hvar och huru han nu befinner sig?"

— "Han måste vara i Calmar, och jag förmodar att han befinner sig väl."

— "Men hvarföre har han då rest en sådan omväg? Dock! en aning börjar sprida ljus i mina mörka tankar. De svårmodiga ögonblicken, för hvilkas tillvaro jag ej kunde finna annan orsak än naturlig fällenhet, — den besynnerliga smaken, att med armarne i kors stå och se på insjöns blanka yta, då solens sista strålar speglade sig i densamma, eller månen frambröt ur de sammanhopade molnen, — de halfqväfda suckarne, som framlockades genom tal om det förflutna — med ett ord, alla de för en kraftfull yngling annars ovanliga yttringarne, som jag fordom ej begrep, äro mig numera ingen gåta, eburu jag fruktar att snarare hafva förlorat, än vunnit på upptäckten. — Min dotter!" — härvid fattade han hennes hand och betraktade henne med ömhetsfull uppmärksamhet — "säg mig uppriktigt, visste du att han skulle komma till dig?"

— "Nej, — hans ankomst var mig en fullkomlig öfverraskning."

— "När fick han veta, att du var en annans trolofvade?"

Den ledtråd riddaren funnit och begagnade, samt de frågor han i följd deraf gjorde, försatte naturligtvis Anna i en svår belägenhet. Att bedraga honom var henne omöjligt, och hon måste således vara uppriktig. Med den oskuldsfulla öppenhjertighet som var henne egen, omtalade hon nu allt hvad som tilldragit sig under sista sammanvaron med Gustaf, hvilket också läsaren redan känner. Den gamles ögon fuktades dervid af tårar, och då hon slutat, återtog han: "Gud ske lof att min son blott gjort en oförsigtighet, men ej något brott! Glöm de uttryck som hans uppflammande ungdomskänsla förestafvade, och beröfva honom ej din vänskap, fastän försynen nekar dig att skänka honom ditt hjerta. Undergifvenhet för Guds skickelse är menniskans skönaste dygd, ty hon kan ej öfva den, utan att på något sätt öfvervinna sig sjelf. Jag hoppas numera, med visshet, att Gustaf blir en värdig stridsman för landets väl, efter den öfvertygelse han derom äger, och ehuru jag gerna sett dig blifva hans maka, har jag från detta ögonblick ingen lifligare önskan, än att se dig fullkomligt

lycklig

lycklig vid en annans sida. — Arvid Stålhands son kan icke äga amiral Stolpes enda dotter; men Anna, hon må erhålla huru stort och mäktigt namn som helst, kan likväl uppfylla sina barnsliga pligter, utan att förneka sina uppriktigaste vänner."

— "För Guds skuld tala icke sådana ord! Jag är oskyldig i allt hvad som händt, och sjelfva detta samtal är ett bevis på mitt tänkesätt."

— "Du är en god varelse, sådan som qvinnan bör vara. Måtte den onda verlden aldrig kunna förderfva dig! För första gången i min lefnad saknar jag nu min fordna styrka, och beklagar den gamle orkeslöse kämpen, som, skiljd från allt hvad kärt han äger, icke har annat val än att sucka och bedja för dem som han ej kan bistå. Dock! ännu måste det finnas styrka qvar i de föråldrade senorna, då hjertat kan slå så häftigt. Hör på! hvarthän är er kosa bestämd?"

— "Till Linköping, för det första."

— "Alltså till närheten af den punkt, från hvilken stormen måste utbryta, eller

på hvilken de hotande farorna skola skingras. Jag kan ej erbjuda dig mitt beskydd under resan, ty jag är icke färdig att i dag lemna mitt hem, men kanske vi snart nog återse hvarann."

— "Ni skulle således vilja utbyta ert lugn mot mödor och faror?"

— "Mig händer ingenting, som ej Gud vill; och ålderdomens vanlige följeslagare hafva redan hviskat till mig: beställ om ditt hus, ty du måste skiljas hädan! — Min son kan behöfva råd, emedan hans känslor kunna blifva upproriske mot pligten, om han erfar att du ej är långt borta från tummelplatsen, dit han också troligtvis kommer, och då jag vet detta, bör jag icke vara sysslolös."

Bondhustrun inträdde nu för att underrätta om den gamla frökens uppvaknande, och som det för ingen del gick an, att hon erfor något om Annas möte med riddaren, — huru oskyldigt det än var — så måste samtalet upphöra och begge vännerne åtskiljas.

Damernas resa fortsattes; men då ingenting derunder hände dem, som i något af-

seende hör till vår berättelse, må de på egen hand få anlända till Linköping.

KAP. VII.

Vid det kongliga jagtpartiets återkomst till Stegeborg var allt i rörelse på slottet. Sigismund hade nästan smygt sig bort, och hvart han tagit vägen kände endast hans förtrogne. Bland desse var banerföraren Grefve Abraham Brahe, en ung glad herre, som alldeles icke fann behag i det overksamma lif han nödgades föra, medan de höge kontrahenterne underhandlade; och han trodde sig göra konungen en verklig tjenst, om han kunde förskaffa honom något slags förströelse. — Sjelf mycket benägen att jaga, föreslog han monarken ett lustparti till en af de närmaste öarne. — Förslaget antogs efter många betänkligheter, och hvad som dervid vidare tilldrog sig, känna vi redan; åtminstone intill det ögonblick då båtarne lade ut från land. — Ön, der jagten skett, var väl icke belägen särdeles långt från slottet, men i anseende

till mörkret måste man ro midt i stora farvattnet, eller, med andra ord, göra en omväg. På Gustafs inrådan hade facklorna blifvit släckta, och detta försigtighetsmått klandrades af de flesta, då en båt med ovanlig fart ilade förbi, vände åter tillbaka och skickade från något afstånd åtskillige kulor, som dock ej gjorde skada, men troligtvis träffat, om facklorna varit lysande och tjent till mål att rikta på. — "Detta går alldeles för långt" — sade Sigismund; — "och jag begriper icke, huru det packet kommit ända hit upp i viken; men ännu mindre huru man vågar skjuta på oss, då våra fartyg ej kunna vara långt borta?" — "Hertigen har ett satans raskt sjöfolk," — svarade en af sällskapet, nemligen Johan Gyllenstjerna — "och den af hans bussar, som nu komplimenterar oss, vet väl huru Eders Majestäts skepp ligga. — Dessutom är det ingen lätt sak att fånga en båt, som ror så snällt och hvars styrman säkert är bekant med alla smyghål, genom hvilka han kan komma undan."

Sigismund kunde icke upphöra att beundra Gustafs förutseende, och då de ändtligen uppnådde Stegeborgs brygga, sade

han: "Min kära Stålhand, du lofvar att blifva en förträfflig krigare, och bör icke bortblandas i hopen af vanliga soldater. — Ännu i denna natt skall du flytta in på slottet, och få en plats bland min sammansatta lifvakt; ty jag är öfvertygad att din tapperhet liknar ditt förstånd."

Mellertid hade hela hofskaran skyndat till stranden, för att lyckönska konungen, och visa sin glädje öfver dess höga återkomst. —. Främst gingo fältherren Fahrensbec och Amiralen Sten Banér. — Sigismund vände sig genast till den senare och sade: "Det är visst och sannt, min kära Banér, att edra skeppskaptener just hedra sig i vaksamhet, som låta hertigens bespejare tränga sig ända upp under slottets murar." — Amiralen var i begrepp att svara på denna oväntade helsning, då Fahrensbec sålunda tilltalade konungen: "Förlåt att jag vågar afbryta Eders Majestät; men här är ingen tid att förlora, ty hans furstliga Nåde har behagat skicka en enspännare, som inom några timmar måste hafva svar, annars kommer hans Höghet sjelf med sina bönder."

Konungen vinkade med handen, liksom

för att be Fahrensbec tiga, och skyndade till sina rum. — Gustaf följde hoffolket, dels af nyfikenhet att höra hvad som var å färde, dels för att efterkomma befallningen att flytta upp på slottet, hvilket snart kunde fullgöras, enär dertill ej behöfdes mer, än att Petter hämtade hästarne, rustningen och några kappsäckar.

Om det borde smickra den unge Stålhands fåfänga, att han blifvit så utmärkt nådigt behandlad af monarken, och erhållit en plats som satte honom i tillfälle att visa sin tapperhet, samt räkna på snar befordran, så förekom det honom likväl obehagligt att flyttas ur Svenskarnes leder och ställas bland utlänningar. — Visserligen hörde han en och annan bland sina nya kamrater nämnas med kända namn, men deras ägare hade nästan alla antagit främmande skick under ett längre vistande utom fäderneslandet. — För ögonblicket fick han icke särdeles tid att anställa betraktelser öfver enskilte personer; ty alla voro i verksamhet för att väpna sig, och framförandet af konungens handhästar tillkännagaf ett snart förestående uppbrott. — Den besynnerlige mannens sista ord kommo honom i

minnet, och dessa, tillsammans med hvad han såg, läto honom förmoda, att den olyckliga tvisten, som han börjat anse nära bilagd, nu skulle utbryta i uppenbar fejd. — Huru som helst måste han dock intaga den plats, hvartill han var utnämnd; men då ingen fått närmare befallning i detta ämne, ville också ingen besvara hans frågor derom. Han beslöt derföre att ställa sig i konungens väg, och vandrade till detta ändamåls vinnande uppföre slottstrappan. Till höger i öfra förstugan såg han en stor dörr som stod på glänt, och inkommen genom densamma, befann han sig uti en svagt upplyst pelaresal. Vid rummets öfversta ända gingo tvenne personer fram och tillbaka, inbegripne i ett lifligt samtal, hvars innehåll han likväl, i anseende till afståndet, ej kunde uppfatta. — Af fruktan att synas nyfiken stannade Gustaf vid dörren; men de talande tycktes alldeles icke bekymra sig om hans närvaro. Efter någon stunds förlopp öppnades en sidodörr, och konungen, företrädd af tvenne pager med facklor, samt åtföljd af en man, som Stålhand igenkände för fältherren Fahrens-

bec, inkom i salen, och gick fram till de nyssnämnde personerne.

"Nå, hvad är er mening, min käre Hans Weiher?" — sade Sigismund på Tyska till den som stod honom närmast, och som var en stor axelbred karl med blixtrande ögon, samt svart yfvigt skägg. — "Jag håller på" — svarade denne — "att stålsätta vår vän, Göran Posse, som ser spöken på väggarne, och grälar för det jag satt hertigens bond-ambassadör med sine falske trompetare i tornet."

— "Har Ni arresterat enspännaren?" — frågade konungen med en sorglig mine. — "Det är hvarken min vilja eller rätt gjordt."

— "För allt hvad heligt är, Eders Majestät!" — inföll Fahrensbec — "gif icke längre efter, utan våga ett manligt steg. — Lyssna icke till dessa eviga klagovisor, som sjungas af våra Svenska vänner, hvilka frukta att hertigen lägger ramarna på deras egendomar. Har man väl någonsin hört en sådan oförskämdhet, som att våga föreskrifva en konung lagar i sitt eget rike? — Gifves väl i hela historien något exempel, att undersåter vågat säga till monarken: förklara Er inom den eller den timmen,

eljest vilja vi med vapen i hand komma och fordra redo, — utan att de blifvit ansedde för rebeller och såsom sådane straffade? — Och hvilka äro sedan desse oförskämde, som våga att tala ur en sådan ton? Jo! en prins som, bakom religionens täckmantel, vill bana sig vägen till tronen; några förstörda ädlingar, som vilja rikta sig på den högre och trogne adelns bekostnad, och slutligen en hop bönder och soldater, hvilka, lystne efter rof, hoppas att få plundra Eders Majestäts medförda skatter."

"Tyst, tyst, käre Fahrensbec," — afbröt konungen — "det är ljuft att återföra de förvillade till sina pligter, och jag förbehåller mig, att Ni talar med mera vördnad om vår farbror. Ännu har ingen beväpnad styrka visat sig; men vågar någon att träda fram med svärd i hand, skall jag också förstå att straffa."

"Ers Majestät är alltid ädelmodig" — sade den tredje af de kring konungen stående — eller Possen; — "det blottade svärdet kan snart hugga till, men såren det gifver äro ej lika lätt läkte. Fahrensbec! Ni känner ej Svenskarne. — Liksom alla

nationer kunna de förvillas, men med vapen skrämas de icke. Bonde är i Polen ett föraktadt namn, emedan det der betyder slaf; här åter betyder det en fri man. Den som en gång smakat frihetens ljufva behag, som vet att den är en skänk af fädren från urminnes tid, han böjer icke nacken för hot, men han kan vinnas då man upplyser honom om sanningen."

"Vid Sanct Stefanus," — svarade fältherren med ett hånskratt — "en sådan predikan har jag icke hört sedan jag lemnade Warschau. Hafva vi då med en krigshär dragit öfver hafvet, för att plugga förstånd i Svenska allmogen, eller för att lära oss sjelfve skillnaden mellan en Polsk och en Svensk bonde? Med lif och blod tillhör jag Ers. Majestät, och hoppas att få visa min tillgifvenhet innan jag lemnar detta gråstensnästet; men om jag förmodat att vi, på sådant sätt som nu sker, skulle låta en hand full upprorsmakare ostraffadt köra oss från det ena stället till det andra, så hade jag heldre i min hembygd velat tigga för hvars mans dörr, än bland de fria bönderna låta mitt svärd rosta i skidan." —

Härvid öppnades stora dörren och en

man i Ungersk drägt inträdde med skyndsamhet. — "Se der kommer Beckes," — sade konungen. — "Hvad bringar du för nytt, min käre Uladislaw?" —

"Glädjefulla tidningar, Ers Majestät" — svarade den ankomne. — "Med Guds hjelp få vi i dag ett vackert arbete, ty hertigens armé är i anmarsch, som jag med egna ögon sett."

— "Hvad säger du? Du har visserligen tagit hertigens hofmän för en armé, och att han personligen skulle komma var mig icke oväntadt."

— "Då har hans fursteliga nåde mycket hoffolk, emedan skaran räcker en fjerdedels mil. Nej, som jag har nåden att anmäla, så kommer verkligen en hel här antågande, med brinnande luntor och dragna svärd; och bedrar jag mig ej mycket, så torde vi inom en half timma få höra de första skotten. Jag har befallt femtio man att gifva akt på fiendens rörelser, och dessutom skickat ett par hundrade ryttare på hans flanker, hvilka äro sorglöst blottställde."

"Hvad har jag sagt!" — ropade general Weiher i det han skarpt såg på Possen. —

"Hans Majestät torde snart få erfara hvem som menar bäst."

"Rätt sagdt!" — svarade fältherren och skyndade tillika med Weiher ur salen.

"Det är således ingen räddning för de oförståndige," — sade konungen med brutna röst till Possen — "och jag måste vara sträng. Låt röra trummorna och blåsa till häst. — I spetsen för min krigshär vill jag möta hertigen, räcka honom en försonlig hand, om han visar sig underdånig, men straffa hans öfvermod, om han ej vet att värdera min godhet."

Då Sigismund hela tiden tyckts vara den ende inom slottet, hvilken ej förmodade att en strid verkligt skulle äga rum, så behöfdes inga signaler att samla krigsfolket, som hela natten stått under vapen. — Med långsamma steg lemnade konungen sin boning, och blef derunder varse den unge Stålhand, hvilken allt jemt bibehållit sin plats vid salsdörren. — "Är det du, min raske jagtkamrat?" frågade den förre med ett vänligt leende. — "Ja, till Ers Majestäts tjenst" — svarade Gustaf. — "Du skall i dag rida bland mitt hoffolk," — fortfor konungen — "och ser jag något till-

fälle att använda dig, skall du icke bli glömd. — Jag behöfver förmodligen armar som gernà hugga till, men jag torde också behöfva dem som äro skonsamme."

Huru obehagligt det än måste förefalla Gustaf att veta sig tåga till strids mot egne landsmän, kunde han likväl ej undgå att känna sig lifvad vid åsynen af de beväpnade skarorna, som, dels till fot, dels till häst, med skyndsamhet och vid fackelsken strömmade genom slottets portar. Trummornas och trumpeternas ljud betecknade stundligen att en ny trupp satte sig i rörelse, för att, först med långsammare takt och uppburna vapen, i så stor frontlinie som rummet medgaf, passera det stället der konungen satt på sin stridshäst, derefter genom svängning bilda en smalare marschordning, för att kunna komma genom portarne och öfver bryggan, samt, slutligen förvandlade till en djup massa, intaga någon af höjderne kring den i sydvest belägne slottsängen. Sist lemnade Sigismund Stegeborg och, efter att hafva tagit vägen längs linierne, valde han sin plats på en backe [12]), från hvilken han kunnat öfverskåda hela nejden, om

icke, i den nu inbrytande dagningen, en tjock dimma fallit och bortskymt alla aflägsnare föremål. Fältherren Fahrensbec infann sig snart hos konungen, för att lemna honom närmare del af den intagna slagordningen. "Om jag ej bedrager mig," — sade han — "så skall hertigen få en kostlig frukost. Liksom segren redan vore afgjord till hans fördel, tågar han rakt fram, utan minsta försigtighetsmått. Jag har befallt Weiher att med kavalleriet hålla sig på fiendens flank och, så fort striden begynner, göra en rörelse i hans rygg, så att han på alla sidor innestänges. Den dominerande höjden, eller enebacken der borta till höger, har jag öfverlemnat åt hejdukarne, och sedan har jag ställt Polackarne samt Skottarne bakom höjden, för att kunna rycka till det ställe som först blir attackeradt. Svenskarne stå till någon del på högra flygeln, men massan af dem utgör reserven."

"Det är bra" — svarade Sigismund; — "men ännu har jag ej uppgifvit allt hopp att kunna undvika striden, ty hertigen kan väl aldrig vara så korttänkt, att han skulle på detta sättet rusa till sin undergång, om

ej hans mening vore att, tillika med den armé han sammandragit, ställa sig under mina fanor?"

— "Den förmodan låter ganska artigt, Ers Majestät, men den är, enligt min öfvertygelse, allenast ett luftslott, som er godhet uppbyggt och hertigens öfvermod spränger. — Hvilken nu utgången må bli, har jag tagit alla mått och steg mot en öfverraskning, och måste åter begifva mig till förtrupparne."

Den djupaste tystnad rådde öfverallt. Fåfängt sökte de nyfikna blickarne att trotsa dimmans ogenomträngliga slöja, som inskränkte synkretsen till några få alnar, och om ej hästarnes gnäggande stundom låtit höra sig, skulle Gustaf nästan hafva trott sig försatt i en dröm. Ändtligen hördes ett doft, aflägset buller, som, i samma mån det kom närmare, blef till sina beståndsdelar lättare att af örat uppfattas, och ingen kunde längre misstaga sig om dess orsak. Skramlet af vapen, blandadt med häststegens dån, och stundom ljudet af ett kommandoord, lemnade icke en gång hoppet qvar åt Sigismund, att se sina fromma aningar uppfyllde. Han befallde visserligen

att man noga skulle lyssna, om icke någon trumpet hördes, för att förkunna hertigens anhållan att få nalkas; men detta skedde på ett så bemödadt sätt, att man tydligen såg huru litet han sjelf trodde sina ord. I detsamma skallade Ungrarnes, eller de så kallade hejdukarnes anrop, och straxt derefter utbredde sig skotten i en löpeld åt höger. Som det var omöjligt att se stridens gång, började konungen att blifva orolig, och han sände ridande personer åt alla håll för att skaffa underrättelser; ty sjelf syntes han hafva beslutit, att icke öfvergifva sin en gång intagne plats. Mellertid skingrades dimman genom skjutningen, och nu såg man hertigens armé, som hade utbredt sig på ängen, samt var anfallen både i fronten och på begge flyglarne. Några slutna massor anryckte mot enebacken och stormade densamma under gälla hurrarop, hvarvid Ungrarne blefvo tillbakadrifne. Denna rörelse kunde hafva varit af ganska menliga följder för de kungliga trupperne, om den blifvit riktigt understödd, och hertigen, under sin frammarsch, iakttagit nödiga försigtighetsmått. Sigismund

syntes

syntes ganska villrådig, och frågade, med mer än vanlig häftighet efter Fahrensbec, då denne, liksom han anat hvad konungen tänkte, ankom i sporrsträck. — "Frukta icke, Ers Majestät" — ropade han redan på afstånd; — "jag har beräknat hvad som händt, och skall snart återställa öfvervigten på vår sida. Befall Polska infanteriet," — sade han till en af sitt medfölje — "att återtaga backen hvad det än kostar." Några ögonblick derefter var han försvunnen i krutröken.

Den gifna befallningen verkställdes med yttersta skyndsamhet. Svenskarne måste för öfvermakten vika tillbaka ned på slätten, och, från den fördelaktiga punkt de sålunda lemnat, spriddes döden på ett förfärligt sätt bland deras sammanpackade leder. — Fältherren lät nu alla till hands varande kanoner upprycka på höjden, der de under Polska infanteriets betäckning i all maklighet liksom sköto till måls på hertigens folk, och krossade hvad handgevären ännu ej hunnit förstöra. Till fullkomnande af Svenskarnes olycka anföllos de i ryggen af general Weiher, med kavalleriet, och, en-

ligt all mensklig beräkning, var ingen utväg till räddning — ej en gång genom flykten — möjlig. Svenskarne stridde likväl med en ovanlig köld. De sårades jemmerrop, som uppfyllde luften med ett rysligt skrän, inverkade icke på de vapenföres mod, och hela hären syntes hafva beslutat dö, liksom Grekerne vid de Termopyliske passen. Då sprängde riks-rådet Jöran Knutsson Posse fram, genom hoffolket till Sigismund, och sade: "Om icke Ers Majestäts hjerta är af sten, så måste det brista vid desse tappres ömkliga belägenhet! Besinna att de äro Edra undersåter; att de icke börjat striden, utan endast försvara sig; och att Eders Majestät genom fortsättningen af detta hiskliga mördandet icke skall skörda annan frukt än en förtviflad nations hat, som heldre står till sista man, än lyder en konung, hvars fotspår drypa af blod."

Vid ett annat tillfälle hade ett så beskaffadt tal kunnat ådraga sin author en ganska allvarsam tillrättavisning, men Sigismund var — hvilka fel man för öfrigt må tillägga honom — hvarken grym eller hämdgirig; och i detta ögonblick voro hans känslor, genom de sårades jemmer, redan så

upprörda, att den ena tåren jagade den andra utför kinderna. "Du förekommer mig" — sade han sorgligt leende, i det han räckte Possen handen. — "Så långt ville jag aldrig att det skulle komma; men det är Herrans vilja, och liksom David är jag blott ett medel i hans mäktiga hand. Alla mina kammarjunkare skola rida hvar på sitt håll och befalla att striden upphör; och om hertigen önskar företräde, skall han genast, utan vidare anmälan, föras till mig. Skynden er att uträtta min befallning, ty jag kan ej längre se, att man på detta sättet mördar."

Ända hittills, hade den unge Stålhand blott med nyfikenhet åskådat hvad som tilldrog sig omkring honom, men i detta ögonblick föregick något inom hans bröst, hvarom han aldrig kunnat göra sig föreställning. Visserligen låg det klart för hans sinne att Sigismund, såsom laglig regent, borde fordra lydnad af alla sina undersåter, eller, i händelse af vägran, med vapnens makt straffa de uppproriske; men att detta skulle ske genom legda utlänningar, hvilka icke allenast funno ett efterlängtadt nöje i Svenskarnes besegrande, utan äfven

i stöd af den öfvervigt ödet beskärde, till tidsfördrif alldeles förkrossade dem, upprörde både hans begrepp om mensklighet och hans nationalkänsla. Föga fattades, att han hade ställt sig i hertigens leder, för att antingen till dem återföra segren, eller stupa med sine landsmän. Ett så förtvifladt beslut var emellertid icke lätt att utföra, ty på känslans uppmaning att bispringa de lidande, svarade alltid minnet af de pligter han sig sjelfvilligt ålagt: "blif på din anvista plats."

Med hängande tyglar jagade en ryttare uppföre höjden till konungen och sade, i det han upplyfte sitt nedslagna hjelmgaller: "Är det möjligt, att Ers Majestät kan ha anbefallt stridens upphörande i sjelfva segrens stund?" — "Ja, det är verkligt min befallning, Gottberg" — svarade Sigismund; —"ty jag tycker att förmycket blod redan flutit. Dessutom kunna de missledde ej mer än till en viss grad ansvara för deras anförares tilltag, och jag förmodar att den lexa, mina motståndare fått, skall vara nog för att återkalla dem till lydnad."

—"Nej, nej!" Ers Majestät," — återtog öfverste Gottberg — "detta är långt ifrån

nog, och om vi nu ej begagna vår erhållna fördel, svär jag vid alla helgon att ångren icke skall länge uteblifva. Har icke hertigen år efter annat gäckat det konungsliga tålamodet? Och blott nöden kan tvinga honom till lydnad. Stå icke dessa förhärdade rebeller som de voro gjorde af jern eller träd, och låta slå ned sig utan att be om nåd; och om vi nu skola sluta, hvad får jag väl då för tack för min vaksamhet, som hindrade hertigens utsände att komma till Ers Majestät innan striden började?"

— "För Guds skuld! hvad säger Ni?" — svarade konungen. — "Har Ni vågat förhindra hertigens sändebud att nalkas vår person?"

— "Ja, det har jag, och huru skulle det annars nu sett ut med oss? Ville Ers Majestät att jag skulle låtit hertigen, under anmälan af oantagliga anbud, bemäktiga sig höjderna, på hvilkas ägande stridens utgång berodde, eller fordrar kanske Ers Majestät att jag, utan ifver för den furste jag tjenar, utan omsorg för mine underhafvande och utan känsla för min krigsära, skulle stå med korslagda händer, tills bönderne blifvit färdige att nedgöra oss allesamman? Nej, vid Gud! Sådant kan ingen monark i verl-

den med skäl begära af sine krigare." — Här afbröts talaren genom fältherrens ankomst. — Öfverhöljd af stoft och blód anlände Fahrensbec på sin skummande stridshingst. Af den lummiga fjäderbuske, som vid stridens början så stolt reste sig öfver hans hufvud, syntes nu blott här och der, långs kammen, en och annan naken uppståndare. På spetsen af den långa sabeln, som han höll upprätt i högra handen, grinade ett afhugget hufvud, hvilket nyss tillhört en Svensk soldat. Hjelmgallret nedhängde, sönderhugget på ena sidan, och genom den sålunda fria öppningen blef man varse, huru de stora, skarpa ögonen vildt och orörligt voro fästade på det ohyggliga standar han förde. Han liknade ett fånget lejon, som genom skjutluckan å den trånga buren betraktar det styckade djur, som snart skall stilla dess hunger. Denna syn kunde Sigismund ej uthärda. Hastigt vände han sin häst åt ett annat håll; men Fahrensbec låtsade ej förstå konungens mening, utan följde rörelsen och höll åter fram sitt blodiga segertecken för den sistnämndes åsyn. "Detta är ett lyckligt omen, Ers Majestät," — ropade han — "och vår

seger skall blifva så fullkomlig som någon ännu varit, allt sedan verldens begynnelse. På ett hår när hade likväl allt gått förloradt genom en uppskrämd tuppkyckling till page eller kammarjunkare, som ropade af alla krafter, att striden på Hans Majestäts befallning skulle upphöra. Redan började de obudne gästerna att repa mod, för att ånyo angripa våra soldater, som drogo sig tillbaka, då jag lyckligtvis fick tag i den satans skrikhalsen och lät kasta honom i en grop. Derpå satte jag mig i spetsen för knektarne, klippte nacken af den första fiende jag träffade, och har nu nåden att i underdånighet presentera min fångst, under önskan: gånge det så med alla hans medbrottslingar! Men mitt egentliga ärende var, att anhålla om Ers Majestäts stränga befallning till hoffolket, att icke göra oreda bland de stridande, och, missbrukande Eders Majestäts höga namn, utdela så vansinniga befallningar som att blåsa till återtåg, när fienden är mer än till hälften slagen."

— "Fahrensbec, Fahrensbec!" — svarade Sigismund i en förebrående ton — "du är en djerf och skicklig soldat, men du har

ett hårdt hjerta. Jag har gifvit befallning att striden skulle upphöra, och allt det oskyldiga blod som derefter flutit, komme öfver dig!"

— "Dermed har det goda vägar, Ers Majestät," — återtog fältherren — och om så verkligen skedde, vore det icke första gången som tjenaren uppbar följderna af hvad hans herre tillställt; men jag anhåller i underdånighet att Ers Majestät täcktes besinna hvad han gör. — Åt en flyende fiende är det någon gång nyttigt att bygga gyldene bryggor, men en instängd och hårdnackad rebellhop måste man utrota. Ännu en timmas tålamod, och Svenskarne skola som lydiga, ångerfulla barn, komma att begära förlåtelse af deras vredgade fader; då deremot en blott till hälften begagnad seger ofelbart skall uppblåsa deras högmod, genom den föreställningen: han vågade ej vidare försöka sina krafter mot oss. Dessutom skall efterverlden med löje läsa våra bedrifter, och på sin höjd tillägga: skada, att så tappra soldater stridde för en så blödig monark!"

"Håll!" — svarade Sigismund med värdighet — "rätt snart är mitt tålamod slut,

Jag är konung; och vill bli lydd! — Den, som ej förstår meningen af dessa ord, må darra om jag vidare behöfver tolka dem. — Vore du ej Fahrensbec, och visste ej Sigismund att i det längsta förlåta, hade ditt hufvud redan varit ett motstycke till det som nu vanpryder din klinga." — Härvid vände han sig till hoffolket och fortfor: "Stålhand! visa du att Svenskarne i mina leder förstå att lyda, lika väl som de i hertigens förstå att dö. — Tag min handske till tecken att du för mina befallningar; sätt dig i spetsen för hundrade ryttare, och flyg från ena flygeln till den andra med bud om stridens upphörande. Den som vägrar att lyda må straffas till lifvet!"

Fahrensbec var född till befälhafvare, och oaktadt hans djerfva mod någon gång satte blodet i för stark jäsning, var hans begrepp om lydnad sådant, att det hos honom sjelf nedtystade passionen, samt blef en ovilkorlig lag för alla hans underhafvande. Öfverraskad af Sigismunds ovanliga beslutsamhet, erfor han en blandad känsla af förebråelse att hafva gått utöfver pligtens gränsor, och harm att se konungen

omedelbarligen meddela befallningar, som genom honom bordt utgå. — Efter en kort inre strid, sade han med lugn ton: "Sedan Ers Majestät beslutit att låta lyckan gå sig ur händer, vågar jag ej längre göra invänningar; men jag hade trott, att de trupper, hvilka jag i dag anfört, skulle förtjena en bättre behandling, än att se deras fältherres värdighet åsidosatt, eller erhålla befallningar genom någon annan än honom."

— "Är det väl min skuld?" — svarade Sigismund. — "Det minsta, som kan hända den olydige, är att se sig blifva förbigången i förtroende; men jag har aldrig förblandat öfverilningen med uppsåtet, och det står fältherren ännu fritt, att verkställa hvad ingen utom honom bordt kunna göra."

Under tiden hade den unge Stålhand bland lifvakten och hoffolket uttagit den anbefallda styrkan och galopperade förbi monarken, hvars befallning han, af mer än ett skäl, skyndade att sätta i verket.

Fältherren, hvars uppmärksamhet detta ej undgick, gaf genast sin häst sporrarne och ropade till vår hjelte: "Ni behöfver ic-

ke göra Er besvär, herr junker, att rida till fotfolket, som jag sjelf vill föra ur striden, sedan jag ser det vara konungens alfvar, att den skall slutas; men general Weiher torde behöfva veta ett ord om saken, ty till honom har säkerligen ingen af de först utsände kunnat framtränga, emedan han tagit fienden i ryggen." — Gustaf, som hört en del af Sigismunds samtal med Fahrensbec, ansåg rådet vara godt, och huru gerna han än, enligt ordalydelsen af den förres befallning, skulle hafva börjat sin beskickning på närmaste flygel, trodde han sig dock handla klokast, då han undvek att ytterligare såra den mäktige mannen, hvilken väl kunde tåla monarkens förebråelse, men icke skulle utan yttersta ovilja se sig nedsatt i anseende hos krigshären. — Han skyndade således tvärs öfver ängen, der striden egentligen stod, till skogen, vid hvars rand han såg Sigismunds standarer framskymta mellan den stundom skingrade krutröken, och snart fann han sig hafva kommit på rätta punkten. — Weihers Tyska och Polska ryttare hade afskurit en del af Svenska hären. Fotfolket var till det mesta skingradt och ned-

höggs, eller rättare slagtades, som upptröttnadt villebråd. Blott en ringa del hade slutit sig till de ännu med ordning stridande kavalleri-massorna, och bildade med sina långa spjut ett slags pallisadering, hvilken visserligen icke tillfogade fienden någon skada såsom anfallsmedel, men dock hindrade honom att intränga i luckorna. — Efter något bemödande, lyckades han att finna generalen, som just stod färdig till ett förnyadt anfall, och meddelade honom konungens befallning. — Lik en örn, som slår miste om rofvet och fastnar med klorna i en trädstam, kunde Weiher i början ej svara genom annat än vilda blickar, hvilka på en gång tolkade en fruktlös vrede och begär att hämnas på det mellankomna hindret. — Slutligen utbrast han: "Om jag för ögonblicket måste lyda denna förderfliga befallning, som i följd af edra och de öfrige Svenske förrädarnes falska tal i en olycksalig stund undsluppit konungens tunga, så vet likväl att jag på Er skall i sinom tid kräfva hämd, ja en sådan hämd att barn och barnabarn skola tala derom. Min arm hafva edra ord förlamat, men se sjelf till, huru Ni får de andre att

afbryta striden, ty jag ger aldrig en befallning, som är på en gång skadlig och vanhedrande."

I följd af Fahrensbecs uppförande, hade Gustaf redan från början anat många obehagligheter af sitt uppdrag; men hvad han nu fick höra öfvergick all föreställning. — Föga fattades att hans vrede uppblossat på ett sätt, som både för honom sjelf och den goda saken kunnat blifva skadligt; men lyckligtvis hade den hedern att vid ett så maktpåliggande tillfälle vara regentens organ, ännu ej uppblåst, utan endast kittlat hans högmod, som sålunda var underordnadt fosterlandskänslan och mensklighetens fordringar. Den hästige ynglingen, som oförmodadt erhåller rätten att befalla, blir ofta derigenom blygsam, då deremot en sådan händelse hänför mannen, som redan är van att fordra lydnad. Med ett lugn, som till och med gjorde Wesher förvånad, svarade han: "Herr general, jag har till Er framfört konungens befallning, och det blir Er ensak att ansvara för, huru Ni densamma efterkommer. — Jag skall nu vidare fullgöra min pligt hos Edra underhafvande, som Ni ej vill draga tillbaka, och jag

skall lyckas; ty jag har makt att till lifvet straffa den som ej lyder. Hvad edra förnärmande utlåtelser i öfrigt angår, så heter jag Gustaf Stålhand, och lofvar att, så fort skyldigheten medger, icke allenast inställa mig, till uppbärande af Er hämd, utan också å min sida fordra redo af Er."

Ehuru ej utan möda, lyckades han dock att på åtskilliga ställen få striden slutad, men en af de ofvannämnde kavalleri-trupperne, hvilken ända från början slagits med ett utomordentligt mod, hade så uppretat några Tyska sqvadroner, att desse icke ville upphöra förr än deras motståndare alldeles voro förstörde. — Hvarken befallningar eller handgriplig stränghet hjelpte, och han fick ej en gång större plats för sin person än han kunde rödja sig med sitt svärd. Svenskarne hade redan till större delen stupat, och Tyskarne skreko: "Ner med allesamman, ingen nåd, ingen nåd! — I spetsen för de få ännu återstående, stridde en man i präktig rustning. Ingen fiende kom honom nära, som icke måste vika för hans kraftiga hugg, och det såg nästan ut som han trott sig vara oöfvervinnerlig. Denna tapperhet gjorde ett starkt intryck på Gustaf och han

ropade: "ännu en gång befaller jag Er, i konungens namn, att sluta, om Ni ej viljen se att jag i spetsen för lifvakten hugger in och straffar Er olydnad; och Ni, anförare för hertigens trupp, hvem Ni än må vara, vik tillbaka, om Ni ej vill bli tagen och straffad som rebell!" — Äfven denna uppmaning var utan verkan, och nu anföll vår hjelte med sin trupp utan åtskillnad vän och fiende. — Detta steg gjorde mer intryck, ty de eftersta lederna af Tyskarne skingrade sig genast, och inom några ögonblick stodo ej flere qvar än tolf man, mot hvilka den nämnde anföraren ensam pröfvade sina krafter. Knappt var Gustaf kommen inom stridsringen, förr än han fick uppbära ett hugg tvärs öfver hjelmen, men hvarvid också motståndarens svärd sprang utaf vid fästet. — På alla sidor sväfvade klingor i luften, för att genomborra den vapenlöse, och hans tid hade varit kommen, om ej Gustaf med röst och arm försvarat honom. Ändtligen fick han slut på striden, efter att hafva erhållit tvenne obetydliga sår, ty han afvärjde mindre huggen för sig sjelf än sin förra motståndare, och kämparne betraktade hvarandra med

stum förundran, liksom de slutat ett på befallning slutadt tornerspel, hvars belöning skulle tillfalla den tappraste.

"Ni är min fånge om jag vill" — sade Gustaf; — "men jag har ej tagit Er med vapen i hand, derföre är Ni fri. — Det enda jag begär, är, att få se hvem Ni kan vara, och på det Ni ej skall säga att jag fordrar för mycket, vill jag sjelf först blotta mitt ansigte."

"Er begäran" — svarade den okände — "är icke obillig, och hvarken under eller efter striden fruktar jag att låta se mig." — Härvid öppnade han hjelmgallret och tillade: "Om jag ej allt för mycket bedrager mig, så äro vi icke okände för hvarandra, och jag tillstår, att ehuru jag vid vårt första möte anade hvad Ni med tiden kunde blifva, hade jag dock aldrig föreställt mig att af Er på detta sätt öfvervinnas. Krigslyckan är en ombytlig tärna, hvars gunst ingen kan vara säker att för alltid bibehålla; men äran är en klenod, som man kan och bör bevara. — Hade mitt svärd ej sprungit, så torde Ni än i detta ögonblick haft ett godt stycke arbete ogjordt,

och

och hade ej er befallning i konungens namn att sluta striden hos mig upptändt hoppet om en fredlig öfverenskommelse mellan furstarne, så hade jag, vid Gud, aldrig lefvande råkat i ert våld. Jag beklagar, att jag sett Er strida i Sigismunds leder, och det gör mig ondt att Ni för min skuld blifvit sårad; men här är ej stället att tala om det förra, och i min nuvarande belägenhet kan jag ej vedergälla det senare. Er handling förtjenar annat än tomma ord, och skulle det vara Guds vilja, att den olyckliga striden fortsättes, må de af edra krigare, som falla i mina händer, bedömma om jag förstår att värdera ert ädelmod."

Den unge Stålhand blef på det högsta öfverraskad, då han vid närmare betraktande fann sin vapenlöse motståndare vara den vidtberyktade öfversten Anders Lennartsson, som han för första gången sett i sin faders boning, dagen förr än han lemnade densamma. Öfver de öppna sköna anletsdragen hvilade nu ett uttryck af dysterhet, som visade, att hjelten inom sig led af sin närvarande ställning; men det lugna modet strålade likväl ännu ofördunk-

ladt af motgången ur de stora blå ögonen. "Jag erkänner" — sade Gustaf — "att lyckan i dag gynnat mig på ett högst oväntadt sätt, och tillskrifver mig icke en förtjenst, för hvilken jag blott har slumpen att tacka. Drag i fred, hvart Ni behagar, och om Ni anser Er vara mig något skyldig, så återgälda denna skuld genom ett troget bemödande att hindra vidare blodsutgjutelse." — Derpå räckte han öfversten sin hand och red sina färde.

Slagtningen hade upphört. Hertigens lilla återstående armé hade dragit sig tätt tillsamman vid slutet af ängen, och mellan honom och konungen voro underhandlingar redan började. Försänkt i betraktelser, under hvilka han lät dagens händelser ordna sig framför minnets spegel, red Gustaf långsamt tillbaka. Oförmodadt fattade någon honom vid handen och, då han vände sig om, såg han general Weiher, som obemärkt hade nalkats. "Jag har gjort Er orätt herr junker" — sade generalen — "och kommer nu för att be Er om ursägt. I drabbningens hetta trodde jag Er vara en af desse lycksökare, som under namn af hofmän tränga sig kring monarkerne,

att skörda lönen för andras mödor; eller en af desse egennyttige Svenske adelsmän, hvilka, af rädsla att förlora en gård, hafva liksom tvenne ansigten, för att på en gång kunna grina bifall både åt Sigismund och hertigen; men jag såg Er i striden; jag såg Er utföra den erhållna befallningen så, som om Ni varit en gammal befälhafvare, och jag fick andra tankar. De sår, Ni derunder erhöll, äro klenoder dem hvarje äkta krigare förstår att värdera, och om Ni så fortfar skall Ni en dag blifva vår armés prydnad. Detta vare mellertid ej sagdt såsom ersättning för den oförrätt Ni af mig lidit. När och hvar Ni behagar är jag färdig att derföre ge Er upprättelse; men om Ni sätter värde på min vänskap, så mottag försäkran derom och blif i nästa träffning min sidoman."

Uti den sinnesstämning Gustaf då var, ägde han ingen känsla af hämd. Föreställningen om fiendtligheternes upphörande för alltid, uppfyllde hans hjerta med så glada förhoppningar, att han gerna räckt handen till förlikning åt alla så kallade fiender, äfven om han kunnat frukta att af dem tillbakastötas. Generalen hade visserligen

förolämpat honom, men det hade skett af öfverilning, och den felande gjorde första steget till förlikningen. ”Jag medger” — sade han derföre — ”att min ankomst ej kunde vara annat än oangenäm för Er, och jag finner huru obehagligt det måste hafva varit att nödgas sluta en strid, som ovilkorligt snart skulle skänka fullkomlig seger. För mig var hvarje skott ett dolkstyng, genom föreställningen att det dödade en af mina landsmän; men Ni deremot kunde icke hysa särdeles broderliga känslor för desse olycklige, som i edra ögon blott äro rebeller. Hvad konungens beslut angår, så finner Ni sjelf att jag på min underordnade plats ej kunde hafva någon del deri, ehuru det öfverensstämde med mitt hjertas önskan, och jag antar gerna ert tillbud att glömma hvad som oss emellan händt.”

— ”Dermed är jag också nöjd” — återtog Weiher; — ”men tillåt mig nu att fråga, om Ni kände den granna herren, som Ni så ridderligt lät slippa ur fångenskapen?”

— ”Ja, jag kände honom. — Det var en öfverste som heter Anders Lennartsson.”

— ”Så! var det den märkvärdiga mannen? Man har sagt mig att han är en af

hertigens bäste krigare," och i så måtto hade det varit försigtigt att behålla honom; men å andra sidan var han er landsman, och det är vackert att visa ädelmod mot den öfvervunne."

Under detta samtal fick Gustaf tillfälle att närmare beskåda generalen, hvars yttre gjorde på honom ett mindre behagligt intryck. En sådan blandning af vildhet och återhållsamhet hade han aldrig föreställt sig att få se, och han visste icke om hela förlikningen var allvar eller skämt. Uti sjelfva orden som yttrades, låg ingen tvetydighet; men minerna, som åtföljde dem, påminte om de besynnerligt sammansatta ansigten, hvilka i feberdrömmar, genom svärmande fantasispel, framstå för den sjukes slutna ögon. Hvarje del för sig är skarpt tecknad, men så rörlig, att den ej ger något bestämdt uttryck åt det hela, som alla ögonblick ombyter utseende. Så motsades nu munnens vänliga småleende af den rynkade pannan eller sammandragna ögonbrynen, och då ögonen strålade af mildhet och bifall, visade de hårdt sammantryckta tänderna och den högt uppförda underläppen, att känslorna voro delade.

Det måste vara en farlig karl, tänkte Gustaf vid sig sjelf, och hann omsider fram till konungen, för hvilken han afladé berättelse om sina åtgärder.

Hertigens i början visade underdånighet ingaf Sigismund den tro, att han vunnit en seger, som skulle för alltid nedslå den stolte farbrodrens högmod, och göra honom hvarje Svenskt hjerta beväget. Under gästabuden, som han till den lyckliga händelsens firande anställde, ville likväl glädjen icke riktigt slå rot hos de utländske krigarne, och hans ynnest vände sig derföre mot de Svenskar, hvilka omgåfvo hans person. Nådebetygelser utdeltes åt alla som på något sätt bidragit till stridens lyckliga slut, och Gustaf Stålhand, hos hvilken han stod i ännu ej godtgjord förbindelse för räddningen under jagtpartiet, blef slagen till riddare.

Slut på Första Delen.

NOTER

TILL

FÖRSTA DELEN.

1) Uppbygdt af fältmarskalken Karl Gustaf Wrangel.

2) Var kyrkoherde i Säby från 1580 till 1602.

3) Det hörde till den tidens plägseder, att då en yngling ansågs fullkomligt vapenför, blef han förklarad för fullgod man, eller varaktig. Detta skedde med en viss högtidlighet, hvarunder svärdet hängdes vid den nye krigarens sida.

4) Anders Lennartsson var hertig Karls fältöfverste, och utmärkte sig vid alla tillfällen, genom klokhet och tapperhet. Werving förmodar honom hafva varit den uti 30-åriga kriget namnkunnige fältherren Lennart Torstenssons farfader; men von Stjerneman rättar detta misstag, genom en Note till sidan 169 i 1:sta Delen af Konung Karl IX:des historia, och upplyser, att han varit bemälte fältherres farbror. Somliga skrifva honom för Lindormsson, andra åter för Lindersson, såsom Schenberg, hvilken, i sin berättelse om slaget vid Stångebro anför: "Then så ofta nämnda Anders Linderson kan jag ej finna eller få veta hvad Familia han varit utaf. Mycket likt synes, att han varit af Torstensoniska slächten, efter uti then många finnas af thet namnet Linder eller Lenart. Men man är änthå i ovisshet." ---

5) I allmänhet kallad Peder Stolpe den yngre, till åtskilnad från sin fader, som äfven hette Peder, och var ståthållare i Narwa. Slägten härstammade från Småland, och dess här anförde medlem blef, efter att hafva tjent sig upp genom de lägre graderna, utnämnd till vice-amiral på den flotta, som år 1598 gick till sjös under Joachim Scheels befäl.

6) Genom hertig Karls Plakat år 1592, befalldes att taverner och gästgifvare skulle, af befallningsmännen, på tjenlige orter och ställen förordnas.

7) Prestgården i Hofmantorps församling af Kronobergs Län, hette fordom Kårlanda; och Sveno Torchilli — en af dem som undertecknade Uppsala beslut 1593 — lärer hafva varit kyrkoherde å förstnämnde ställe, ända till år 1619.

8) Johan Sparre Larsson tillförordnades vid konung Sigismunds afresa den 11 Maj 1598, att vara ståthållare öfver Calmar slott och stad.

9) Detta misstag är alldeles historiskt; och hade den påföljd, att ej mer än fjerdedelen af konungens flotta — som skingrades genom en storm, — uppnådde Stegeborg, sex dagar derefter.

10) Uti de så kallade eröfrade provinserne, men egentligen i Skåne och södra delen af Blekinge, säger allmogen, ännu i våra tider, *mannar* i stället för *män*, synnerligen då någon acklamation skall uttryckas t. ex.: "Kommer mannar! Ståuen pau jer mannar!" o. s. v. Ordet man betyder derstädes äfven en dugtig

karl, och i komparativ form säges: "Det är en mannaman!"

11) Margaretha Brahe; dotter af Riksdrotzet Pehr Brahe.

12) Hela beskrifningen på slaget vid Stegeborg är till sina grunddrag fullkomligt historisk; endast det som rör Gustaf Stålhand tillhör fiktionen.

DEN SISTE

FRISEGLAREN,

AF

PEHR SPARRE.

- - - - - What is a man,
if his Chief good and market of his time
Be but to sleep and feed? a beast, no more.
SHAKESPEARE.

ANDRA DELEN.

STOCKHOLM,
HOS L. J. HJERTA, 1832.

små pungar fyllde med penningar; och den andra, som var ännu helt ung, bar en korg, hvari förvarades bröd, kött och några flaskor kirsedrank. De närmast stående bönderne aftogo hattarne, och den äldre damen sade till dem: "Varen välkomne mina vänner, den rena lärans och landets trogne söner! Emottagen mina lyckönskningar till edert ärliga och kristliga förehafvande. J sen huru edra landsmän skynda att på allt sätt understödja er, och vår nådige herre, den stormäktige fursten hertig Karl, skall säkert ej underlåta att belöna eder trohet och ifver för den rättmätiga saken. Gerna skulle jag bland eder utdela större understöd än det jag nu bringar, men jag är sjelf en främling här på orten, och har ej kunnat medföra några förråder." — Härvid utdelade hon penningarne och hennes följeslagerska matvarorna.

"Nådiga fru!" — svarade en äldre bonde med långt yfvigt skägg — "Guds välsignelse för eder godhet. Vi hafva likväl icke kommit hit för att uppbära skänker eller lefva i öfverflöd, ty Han, som föder foglarne under himmelen och kläder liljorna på marken, skall icke låta oss förgås;

men vi hafva kommit, att försvara vårt land mot inkräktande utlänningar, och vår heliga lära mot påfvens utskickade; liksom våre fäder gjorde, under den högtsalige kong Göstaf, välsignad i åminnelse. Kring alla landsändar är det nogsamt bekant, huru Sigismund aldrig håller sine gifne försäkringar, och sålunda sjelf styckevis afsliter det band, som i följd af arfföreningen borde binda folket vid honom, såsom dess rättmätige och lagkrönte konung. Väl veta vi, att allmogen bör lyda dem som Gud till en öfverhet satt hafver, och icke heller upphäfva sig till domare öfver deras gerningar; men angriper öfverheten den sanna läran, då står det skrifvet: gifver Gudi det Gudi tillhörer och dernäst kejsaren det kejsaren tillhörer. Den heliga bibeln är Guds, allom trognom gifna rättesnöre, hvarefter de sitt lefverne rätta skola, honom till pris och sig sjelfvom till timmelig och evig fromma; men som de Katolske icke vilja tillåta, att Herrans ljus lyser för menniskomen, utan fördölja det medelst egne funder och förvillelser, och Sigismund icke vill afstå från att vara en påfvens, den lede antikrists förvillade tjenare, icke heller

bygga och bo såsom en kristlig konung bland landsens barn, så hafva vi gripit till vapen, för att på fädrens vis [illegible] honom förlikning eller kräfva hämd."

— "Du talar som en Salomo," — återtog damen — "och Herran skall icke låta dem komma på skam som vandra hans vägar. Sveriges allmoge har, från urminnes tider, alltid utgjort landets säkraste värn, liksom adeln, hvilken likväl, Gud bättre, i våra dagar icke allmänt håller sig till det rätta. Dock är det förnämligast den så kallade högre adeln, som af fruktan eller egennytta förråder den goda saken; men, liksom Esau, den der uti fåvitsko sålde sin förstfödslorätt för en lumpen välling, skola också de falske snart finna, huruledes de bortbytt ett bättre för ett sämre, och då får man se, hvartill anor utan kristeliga dygder kunna tjena. — Deremot skola vi, som utan stöd af så urgamla sköldemärken, blott i förlitande på rättfärdigheten af vår sak, angripa antikrist, skörda både jordiska och himmelska frukter."

— "Vet nådi frun" — inföll en ung soldat, som stod nära invid — "om det är sannt, att de der Tyskarne eller hvad de

kallas, som kongen har i sitt följe, medfört mycket silfver och guld, och om de hafva sin upplagsplats på Stegeborg?"

— "Det vet jag icke, min vän, och kan ej heller inse hvad sådant egentligen rör oss rättfogna?"

— "Jo, hvad det rör oss, nådig fru, ty hvem tar ej hellre betalning för sitt arbete, än tröskar för bara halmen? Vår prest har vidlyftigt beskrifvit huru konungen medfört tolf apostlabilder af rödaste guld, inlagda i silfverskrin och stora som vanliga menniskor. Dessa beläten skola munkarne, om de få fast fot, föra kring landet och låta tillbedja, samt Polackarne dervid taga fatt på alla, som till sådant afguderi ej vilja beqväma sig. Sedan sända de dem såsom boskap till hundturken, hvilken köper folk, och gerna lärer vilja hafva Svenskar."

— "Sådana försändningar skola ej blifva lätta att göra; ty först och främst hoppas jag, att hvar och en som kan föra vapen icke låter taga sig, och sedan skolen J veta, att hertigens flotta håller sjön ren, så att ingen oantastad kommer öfver hafvet, hvilket jag desto tillförlitligare kan påstå,

som min egen bror, den välbekante amiralen Peder Stolpe sagt mig det."

"Fördenskull är jag också icke rädd" — inföll en annan äldre soldat; — "men de der guldapostlarne måste vi hafva fatt på, och derföre längtar jag att få vara med vid stormningen af Stegeborg, der de skola förvaras; ty ser hon, nådig fru, jag skall lära dem att predika Svenska."

— "Nå, nå, min vän, Ni kan tids nog komma med. Mellertid skolen J förtära mitt lilla, i välmening medförda matförråd, eller dricka hertigens skål för mina penningar; och jag, som icke är någon krigsman, utan endast en adelig jungfru, skall icke upphöra att bedja godt för Er."

"Ja så," — mumlade soldaten — "är den matronan en jungfru? det kan min själ ingen tro, som ej hört det omtalas."

Damerna, hvilka vi efter det nyss anförda yttrandet igenkänna för Barbro och Anna Stolpe, ämnade nu att tillika med deras ledsagare, som var den i amiralens bref omtalte Erik Stubbe och deras nuvarande värd, begifva sig hem, då ett doft buller hördes bland folkmassan. Detta uppväckte deras nyfikenhet, och de stannade qvar,

för att närmare erfara orsaken. — "Se der kommer långa Jola [1]), den klipparen" — ropade en stämma. — "Ge rum, ge rum! han är hertigens man, och har visst något märkligt att förkunna, ty han ser så betänklig ut."

"Svetten dryper från pannan på honom" — skrek en annan. — "Tala om hvad du vet! — På sådant sätt ropades från flere håll, och alla trängde sig kring den ankomne, hvilken af en händelse stannat just framför damerna. Det var en lång, mager karl, omkring femtio år, klädd som en vanlig Östgöthabonde, men beväpnad med en kort bössa, hvilken han bar i en rem öfver högra axeln. På hufvudet hade han ett slags vintermössa, och från densammas undra kant nedhängde ett långt eldrödt hår, som betäckte större delen af pannan, och genom hvars glesa lockar man upptäckte ett par små gråaktiga, men ganska lifliga ögon. Den i en skrattande ställning half-öppna munnen, spridde öfver hans annars icke fula ansigte ett starkt uttryck af slughet, men för öfrigt tillkännagåfvo hans åtbörder ett slutet väsende. Han stod en lång stund stillatigande, likasom för att lå-

ta sin omgifning väl tala ut, och sade ändtligen: "Jag kan fälla inte just säga, att hertugen skickat mig hit, men inte heller ä han okunnog om hvart jag tagit vägen. Så mycket kan J lecka tro, som att det blir hett vid Stegeborg i dagningen. Annars skulle jag be, att få veta hvem som är er anförare; ty med honom har jag ett par ord otalte."

—"Nej, du har något bakom örat, som intet syns för det röda håret," — svarade en annan bonde — "och vi släppa dig icke förr, än vi pelat fram det. Anförare äro vi litet hvar, derföre ut med sanningen och berätta hvad du vet."

— "Ja, ut med sanningen!" — ropade alla — "så ska vi föra dig till den du söker; men icke förr."

— "Jag menar J ä' tokuga! jag har ingen ting mer att säga, som J få veta, och jag tänker att jag må få gå i fre på allmän gata, när jag ingen talar till?"

"Inte ur fläcken" — ropade de kringstående — "förrän du sagt ditt ärende. — Få vi inte veta hur det står till, så kunna vi gå samma väg som vi kommit, men du

ska svara både för oss och Hans. Fursteliga Nåde, om du är orsak att truppen skingrar sig."

— "Nå, efter J ä' så katuga; så får jag väl lof att säga er litet mera. — Hertugen har brutit opp för att antingen fånga kongen med alla sina rådgifvare, eller tvinga dem att skrifva under en ny försäkran. — Se så! ä' J nu nöjda?"

Under tiden hade en af de verklige befälhafvarne anländt. Han tog Olof afsides, samt återkom efter en stunds förlopp, och höll följande tal till sina vapenbröder:

"Jag har fått goda tidningar från hertigen, som, enligt hvad J redan veten, anfaller eller åtminstone öfverraskar Sigismund i natt. Förmodligen är det mesta afgjordt, innan vi hinna fram till Mem, der vårt parti har sitt läger; men alla räfvarne kunna icke samlas i en kula, och längre fram torde vi också få något att syssla. — Tagen er nu till bästa, go vänner, och hvilen ut, ty i morgon bittida bär det åter åstad. — Lagen edra vapen väl i ordning, så att vi vid uppbrottet äro fullt färdige till strids. — De som skola utgöra

vakterna vid stadens portar, må för ingen del taga för mycken välfägnad till sig, utan ständigt vara vaksamma och redebogna; Gud vare hos er, god natt!"

Anna, som hela tiden blott varit tyst åskådarinna, hörde nu någon draga en ovanligt djup suck tätt bredvid sig. Hastigt vände hon sig om, och såg den gamle riddaren Stålhand, hvilken tycktes vara försänkt i så djupa betraktelser, att han alldeles icke gaf akt på hvad som hände i grannskapet.

Öfverraskad af detta oförmodade, eller åtminstone icke just då väntade möte, lät hon ett utrop af förvåning undfalla sig, hvilket deremot icke undföll fostermodrens uppmärksamhet. — "Hvad går åt dig flicka?" — frågade den sistnämnda. — "Är du rädd för den gamle mannen der, eller känner du honom?" — Gerna hade Anna undvikit att svara, men då sådant icke var möjligt, och hon dessutom insåg, att enda medlet till umgänge med sin gamle vän var hans bekantskap med Barbro, gick hon modigt fram till riddaren och sade: "Är det icke Arvid Stålhand, som jag har den lyckan att se?" — Derpå vände hon sig till

fostermodren och fortfor: "Min goda mor, här får jag föreställa Er den hedervärde mannen, i hvars hus jag tillbringat en del af min barndom, och som jag så länge önskat att Ni skulle lära känna. — Detta är min fostermor, herr riddare, eller den af min fars systrar, som öfvertog min uppfostran då jag lemnade Er."

Denna fintlighet kom riddaren väl till pass, och efter några vanliga höflighetsbetygelser för den gamla damen, blef han genast upptagen i sällskapet, som numera styrde kosan hem. Talet vändes naturligtvis på dagens händelser, och Barbro sade: "det fägnar mig i dubbelt hänseende att hafva gjort er bekantskap här, herr riddare; ty jag väntade i sanning icke att finna Er bland hertigens krigare; och hade, i anseende till er sons uppförande, starka misstankar att Ni var af Sigismunds parti."

— "En så gammal man som jag" — svarade Stålhand — "kan egentligen ej göra nytta åt något parti; men så länge jag andas, är Sveriges välgång mitt hjertas valspråk; och jag hoppas att en billig förlikning mellan de höga vederparterne snart

blir afslutad, hvarigenom landet fredas från ett olyckligt krig, samt inbyggarnes religion och frihet stadfästes. — Härom är jag så mycket säkrare, som konungen nu bör hafva lärt att känna hvad hans frid tillhörer, och hertigen är en äkta Lutheran."

Under ett fortsatt samtal, hvarvid riddaren förstod att undvika en öppen bekännelse af sina politiska åsigter, uppnåddes damernas boning, och Barbro bad honom komma snart tillbaka; med tillägg," att hon gerna såg en så vältänkande landsman, samt icke ägde några särdeles bekantskaper, med hvilka hon och hennes fosterdotter kunde fördrifva tiden."

Bittida följande dagen hördes trummorna, som förkunnade den ofvannämnde truppens samling till aftåg; men dess medlemmar visade, att de ännu ej voro krigsvane; och mången hade icke hunnit bortsofva verkningarne af det under natten förtärda ölet. — Ändtligen började man komma i ordning fram mot middagen, och massan satte sig i rörelse vid åskådarnes högljudda glädjerop, då några flyende ryttare anlände med den underrättelse, att hertigen blifvit kringränd af konungens armé, vid

Stegeborg, och vore antingen fången eller dödad. — De berättade vidare, att blott en del af hertigens trupper deltagit i slaget, men som de vid Mem qvarblifne voro alltför svage att motstå konungens makt, skulle de snart komma till Linköping.

Den villervalla, som genom denna oförmodade händelse uppstod, är svår att beskrifva, ty faran verkar ofta dubbelt på afstånd, och det gifs en viss del af folket, till hvars karakter det hör, att alltid hålla med den starkaste. — Den så kallade pöbeln började genast ropa: Lefve konungen! — En del af bönderne smög sig bort, under det att andre med tvekande blickar betraktade hvarannan, liksom för att utforska grannens tankar. Köpmännen började att undangömma de dyrbaraste af sina varor, och det täcka könet fällde tårar, vid föreställningen om alla de våldsamheter, som utlänningarne skulle tillåta sig när de anlände.

Jungfru Barbro höll just på att sätta sig till bords, med sin fosterdotter, då olyckan hann fram till hennes öron genom värdens mun. — "Herre Jemine!" — utbrast hon —. "det hafva vi för våra synder. Liksom

Herran gaf Jerusalem till spillo åt hedningarne, skola Papisterne nu få makt med oss. — O ve! o ve! — fort min vän, skaffa oss genast hästar att vi må komma undan."

— "Hvem tror Ni kan skaffa hästar nu?" — svarade Erik Stubbe. — "Befälhafvarne för krigsfolket hafva redan börjat taga alla dragare uti hela staden i beslag, för att dels skyndsamt fortskaffa deras egen tross, och dels vara i beredskap för den från Mem kommande styrkan."

— "Men hvad skola vi då taga oss till, min kära vän?" — ropade gumman alldeles utom sig.

— "Bli qvar, och i lugn och fred äta er middag!" — svarade Arvid Stålhand, som inkommit i rummet, utan att jungfrun i sin förskräckelse blifvit honom varse. — 'Man bör icke låta skräma sig af några backharars berättelser, som ej kunna vara annat än öfverdrifna; ty om de ägt för ett öre mod, hade de blifvit vid arméen och slagits, men icke ridit landet omkring för att sprida oordning och fasa. Om också konungen segrat, så är han ju landets monark? — I sådan egenskap kan han omöj-

ligt tillåta, att man gör värnlösa fruntimmer något ondt. Nej, lyd mitt råd, låt stormen sakta sig, så blir det väl något att göra som är bättre, än att utan öfverläggning bege Er ut på landsvägen, der Ni lätt kan träffa på ströfvande trupper. — Det är ej första gången jag upplefvat sådana händelser som den närvarande, och jag lofvar att, om så skulle behöfvas, bistå Er med mitt svärd, hvilket väl numera måste föras af en föråldrad arm, men ändå ej är så lätt att rödja ur vägen."

— "Ni är en herrans engel, herr riddare," — återtog Barbro — "och jag släpper Er icke ifrån mig förr än all fara är förbi."

— "Han är sig lik" — tillade Anna; — "alltid den värnlöses försvarare, den öfvergifnes rådgifvare."

Det återstående af dagen inlupo beständigt oroande underrättelser för hertigens vänner, och äfven den gamle riddaren började nu tro att Karl var alldeles slagen. — Detta var i sig sjelf för honom ganska angenämt, men han iakttog en noggrann tystnad rörande sina egna känslor, och förblef beständigt hos damerna för att trösta dem. Slutligen kommo redigare budskap; och man

möjligt vore, äfven resa dit på några dagar. Vägen till nämnde stad var alldeles icke stängd, och det berodde blott på konungens begifvande, huruvida Gustaf kunde efterkomma begäran. Inga hinder mötte den önskade tillåtelsen; han fick blott uppdrag att taga noga kunnedom om sinnesstämningen in i landet, och följande aftonen sjönk han i sin älskade faders armar. Den gamle riddaren kunde icke afhålla sig från att yttra stor förundran öfver den märkbara förändring, som Gustaf undergått på så kort tid de varit åtskiljde, ej heller dölja sin glädje, vid åsynen af den glimmande guldkedjan, som han icke väntat att så snart se på sin sons bröst. En manlig allvarsamhet hade utbredt sig öfver ynglingens hela väsende, och i de eldiga ögonen låg ett starkt uttryck af svårmodighet, som fadren tillförene aldrig oftare blifvit varse, än då han någon gång öfverraskade honom i solnedgången vid Säbysjön. Efter den första fägnaden öfver återseendet, följde mångfaldiga frågor å ömse sidor, och den gamle ville framför allt veta, genom hvilken bragd hans son förtjent sig riddarevärdigheten. — Gustaf berättade

i korthet så väl detta, som sina öfrige äfventyr, men förteg likväl besöket hos Anna och Barbara Stolpe, samt hvad som dermed hade gemenskap, och då han slutat, sade Arvid: "Det synes mig som du reste bra långsamt mellan Stålboda och Calmar."

— "Visserligen!" — återtog den förre med synbar förlägenhet — "men ovanan att färdas på egen hand, äfvensom mindre kännedom om vägen fördröjde färden; dock kom jag tidigt nog till min bestämmelse, för att afgå med förstärkningstrupperne."

— "Huru finner du din närvarande belägenhet såsom tjenstgörande bland konungens omgifning, och hvad har Hans Majestät å bane för att åter komma i full besittning af sina rättigheter?"

— "Allt sedan den dagen då fältslaget stod, har jag lefvat helt och hållet sysslolöst; emedan jag ej ens vill räkna för göromål, att någon gång stå vakt vid konungens dörr. — Hvad åter den senare frågan angår, kan jag alldeles icke gifva något svar derpå; ty för mina ögon ser det ut som Sigismund — oss emellan sagdt — icke kommit hit, för att återtaga sina kongliga rättigheter."

— "Icke kommit hit för att återtaga sina rättigheter! — Hvad är det du pratar?"

— "Om det varit hans mening, inser jag ej hvarföre han släppte hertigen från valplatsen förr, än denne undertecknat en billig förlikning, utan lät honom fritt aftåga och inom ett nästan otillgängligt läger åter börja sitt gamla vingleri."

— "Det är således sannt hvad ryktet säger? Dock, konungens godhet, ja till och med flathet förändrar ej saken till sina grunder, och att andra göra orätt, blir ej för den vältänkande något skäl att göra så med. Tiden kan utveckla hvad det för handen varande ögonblicket höljer i mörker, och ingen bör bedömma ett halfgjordt arbete. Såsom trogne undersåter måste vi tro, att konungen handlar riktigt, åtminstone så länge han vidmakthåller landets lagar och ståndens privilegier. Låtom oss derföre vända tankarne på våra egne angelägenheter."

— "Det gör jag rätt gerna, helst som jag derigenom får stilla min nyfikenhet, och fråga hvad som kunnat föranleda Er, min far, att komma hit till Linköping, samt genom hvilka medel Ni från Norrköping

kunnat göra en af konungens förnämste officerare, eller general Weiher, till brefdragare oss emellan?"

— "Hvad den första saken beträffar, så är ännu ej tiden kommen för dess förklarande. Genom din mun har jag först erfarit, att någon general Weiher finns i verlden, och hvem som förde brefvet dig tillhanda är mig äfven alldeles obekant."

— "Det ser, vid Gud, ut som ingenting vanligt kunde hända i dessa tider, och som jag vore född för att dväljas bland gåtor."

— "Nå, nå, den som döljer för andra, bör vänta att i sin ordning få gissa sig till rätta; emellertid kan jag ej neka att historien om brefvets fortskaffande är högst besynnerlig. Genom din utrustning var jag i saknad af vissa vapen, och reste till Norrköping för att vid harneskmakeriet fylla mitt behof *). Att få erfara något rörande dina omständigheter samt hvar du vistades, låg mig om hjertat, och alla mina efterspaningar här på stället hade varit fruktlösa. I Norrköping giok det på samma sätt; ty ehuru jag bodde på gästgifveriet, och dagligen besökte vinskänkarne, lyckades jag ej att träffa någon som kände, af hvilka trup-

per konungens krigshär bestod, eller kunde uppgifva namnen på de Svenskar den hade under sina fanor. Aftonen före min tillämnade affärd anlände många resande, hvaribland åtskillige sjömän, och, som vädret var ovanligt vackert, beslöt jag att tillbringa en stund vid kägelbanan, som en Tysk krögare anlagt i stora kongsträdgården *). Rundtomkring ekeborden voro många dryckeslag, hvilkas medlemmar under språkförbistring tömde sina bägare eller höllo vad i det de väntade på plats vid banan. Spelet var i sig sjelf ej särdeles högt; men den, som under en och samma pott slog tre gånger bom, pliktade ett stop Rhenskt till de öfrige, och frukten af alla vunna vad förtärdes gemensamt. En stor, till åren kommen mörklagd karl, hvilken i anseende till klädedrägten tycktes vara Holländare, men talte nästan ren Svenska, vann beständigt, och jag kan ej påminna mig hafva sett någon med sådan styrka och säkerhet handtera sitt klot som han gjorde. För att riktigt få beskåda hans skicklighet, trängde jag mig så nära banan som möjligt, och höll en obetydlig summa på hans hand med min granne, emedan jag ej såsom blott

åskådare ville väcka förargelse hos de spelande. Mot min förmodan gick då just den sista potten, och som jag vann måste jag också deltaga i den allmänna förtäringen. Vinet löste, som man säger, tungornas band, och samtalet kom snart på tidens krigiska händelser. Meningarne voro mycket delade och de fleste, eller utlänningarne, tycktes höra till konungens parti, som de i följd af Stegeborgsslaget förespådde lycka. En Tysk, som kallades doktor, ville isynnerhet låta påskina mycken kännedom om Sigismunds planer, och talte vidt och bredt om de förfärliga stridskrafter han samlat. Till och med deras indelning i fanor och fänikor visste han att berätta, och ehuru jag genast tyckte mig finna, att han var en pratmakare till profession, ansåg jag dock för möjligt att han kunnat komma till Sverige med konungen, och således kände hvilka som befunno sig på Stegeborg. Hans berättelser kunde fördenskull ej vara mig likgiltige, och då han uttömt det mest påträngande af sin talförmåga, samt derunder så utledsnat åhörarne, att ingen mer ville låna honom sin uppmärksamhet, steg jag närmare. Detta

undföll honom icke. För att visa sin erkänsla hade han så när förlorat andan. Ändtligen blef det mig möjligt, att få säga ett ord, och genom några omvägar komma till mitt mål, som var att fråga om någon ung adelsman, med namnet Stålhand, fanns inom det kungliga borglägret? — Jag vill påminna mig — svarade han — att hafva hört det namnet; men som jag, oss emellan sagdt, icke umgicks med andra än de högst förnäma, har jag icke fäst mig vid en så ringa person, och kan ej bestämdt svara på frågan. Deremot kan jag på håret göra Er reda för alla af den högre adeln. — Nu började han åter sitt skryt, huru den eller den rådsherren ingått med honom i förtroliga öfverläggningar om rikets ställning, eller huru generalerne rådfrågat honom om förmånligaste indelningen af de olika trupperne m. m. Till slut sade han ganska liknöjdt: "Det är möjligt, att jag snart åter kommer till Stegeborg; då vill jag uppsöka den mannen Ni nämnde, och, om Ni så behagar, föra bref eller hvad som helst till honom; men i sådan händelse, äfvensom i fall han ej der träffas, måste jag utbe mig att få veta

ert namn, på det jag må kunna antingen skrift- eller muntligt låta Er känna utgången af mitt uppdrag."

"Denna artighet hade jag icke väntat, och jag satt verkligen villrådig om jag borde antaga eller afslå tillbudet. Å ena sidan fann jag det vara oförlåtligt att sätta sig i beroende af en okänd storpratares tystlåtenhet, men å den andra, tyckte jag mig ej böra försumma det kanske enda tillfälle som erbjöds, för att underrätta dig om min vistelse i Linköping; synnerligen som jag, i anseende till vissa orsaker, ej sjelf ville resa till hofvet. — Inbegripen i denna öfverläggning, hörde jag någon bakom mig säga: hvad tusan är Ni för en spelare, som ej vill smaka er egen vinst? I detsamma kände jag en stöt på axeln af en bägare, och det med sådan häftighet, att vinet som den innehöll öfversköljde mina kläder. — Förargad öfver detta näsvisa förfarande, vände jag mig hastigt om, lade handen på svärdsfästet och frågade, hvem som understod sig att så skymfa en Svensk riddare och adelsman? — Jag är också ett slags adelsman — svarade den som döpt mig, och hvilken jag nu såg vara den högväxte

Holländaren, af hvars utmärkta skicklighet vid kägelspelet jag blef så intagen. — Min mening var dock ej att förolämpa Er — tillade han; — men hvad som är skedt kan ej göras ogjordt, och jag är färdig att genast gifva Er upprättelse. Den enda anhållan, jag å min sida måste framställa, är, att vi genast begifva oss härifrån, för att utan vittnen afgöra saken, eller utsätta stället der vi skola träffas. — Låt mig få följa Er! — ropade doktorn; men i detsamma fattade en annan Holländare honom i armen, och drog honom till bordet der bägarne stodo, hvarvid min vederdeloman hviskade mig i örat: följ mig, så skall Ni få underrättelser om er son. — Jag visste knappt om jag drömde eller var vaken; men dessa ord och den skymf jag lidit fordrade begge att ej släppa karlen ur ögonsigte, hvarföre jag följde honom tätt i spåren, under det han skyndade till staden. — Vi hade ej gått särdeles långt, förr än han vek utaf till höger, stannade utanföre ett litet snyggt hus, öppnade dörren och bad mig helt vänligt stiga in. Så fort jag efterkommit denna hans begäran, fattade han mig förtroligt vid handen

och sade: Jag ber Er mycket om förlåtelse för min djerfhet, men jag hade ej annat medel att afbryta ett samtal, som jag fruktade skulle inleda Er i en obetänksamhet; ty jag känner fadershjertats fordringar, och Ni var i elakt sällskap. — Hvem är då Ni? — svarade jag — och hvad rättighet har Ni att blanda Er i mina göromål? — Till det senare har jag, i andra fall än detta, ingen rätt, — återtog han — och det första kan jag ej upplysa Er om. Må det vara nog då jag säger Er, att den så kallade doktorn är en af hertigens spioner, som kunnat göra Er mycket ondt, om Ni lemnat honom något bref till er son. — Deremot skall Ni genom mig få ett budskap säkert fram till Gustaf, hvilken verkligen befinner sig på Stegeborg, så vida han ej stupat i träffningen: — Huru kan Ni känna mig, och veta att Gustaf Stålhand är min son? — frågade jag. — Jag kände Er ej — svarade han — förr än jag hörde Er fråga doktorn efter denna yngling. Då slöt jag af den likhet som Ni med honom äger, att Ni måste vara hans far, och som jag också vet att Ni är af Sigismunds parti, tänkte jag: nu är ingen tid

att förlora. Här är skrifdon, begagna det efter behag, och skulle er son mot min förmodan vara död, så skall Ni inom åtta dagar härefter få ert bref tillbaka, jemte noggranna underrättelser om ynglingens sista öden. — När han sagt detta, framsatte han en stol vid bordet och gick ut. — Jag behöfde en stund för att samla mina sinnen, och skref derefter det bref du emottagit. — Holländaren återkom, bad mig ännu en gång om ursägt, tryckte min hand och försvann, utan att besvara mina ytterligare frågor. Nu måste jag således begära, att af dig få veta hvem han kunde vara?"

— "Om jag ej allt för mycket bedrager mig," — svarade Gustaf — "så kan er Holländare ej vara någon annan än en besynnerlig varelse, som åtskilliga gånger visat sig för mig under hvarjehanda skepnader, och som jag lyckats att göra en vigtig tjenst i Calmar. — Han berättade äfventyret med den förmente bondens arrestering och flykt, äfvensom deras sammanträffande på ön, hvilket allt vi redan känna, men deras första möte på Åreda trodde han sig böra förtiga, för att icke vidröra resan till Anna.

— "Vi måste således" — sade den gamle iddaren — "lemna denna gåtas upplösning it framtiden. — Gå nu och putsa dina läder, så skola vi sedan följas åt till ett ällskap, der jag tänker tillbringa aftonen, ch som jag äfven hoppas skall förskaffa lig något nöje."

Snart var denna befallning åtlydd, och adren förde sin son till ett hus, hvars ttre utseende bar stämpel af välmåga. De tego in i ett stort rum till höger i förtugan, och emottogos af en äldre borgersnan, som bad dem sitta ned, medan han underrättade damerna om deras anländande. Efter en stund öppnades dörren till en ärgränsande kammare, från hvilken komno tvenne fruntimmer. — Med en skalkktig mine fattade Arvid sin son vid handen, förde honom de ankommande till mötes, och sade: "Nu skall jag visa, att det var mitt fullkomliga alfvar, då jag utbad mig att i afton få föröka vår vanliga sällkapskrets med någon, som kunde gifva säkra underrättelser om tillgången vid Steeborgs slaget. — Jag får äran att här föreställa en ung riddare, hvars namn tills vidare må blifva onämndt, men för hvars

deltagande, för hvars åskådning han gerna velat underkasta sig en mångdubbelt svårare belägenhet än den, uti hvilken han nyss varit invecklad. En tår framträngde öfver den klara emaljen, och rullade utför de glödande kinderna. Knappt märkte flickan denna, som det syntes, mot hennes vilja uppkomna inre rörelse, förr än hon lät sitt arbete falla på golfvet. Det dröjde länge, innan hon hade hopsamlat allt och åter fått nålen i sin vanliga gång; men från detta ögonblick var hennes uppmärksamhet odeladt egnad åt sömnaden. — Tusende tankar genomströmmade Gustafs hjerna, och den ena tysta frågan utträngde den andra. — "Var denna tår" — sade han till sig sjelf — "en uppflammande gnista af den kärlek, som jag vet henne hafva föresatt sig att utsläcka? — Var den pressad af vissheten om ett äktenskap, som hon förutser blifva mindre lyckligt? — Eller var den endast en tolk af medlidande öfver det sätt, på hvilket hennes fostermor uttryckte sina misstankar, i anseende till mitt uppförande under fältslaget? — Månne hon lät sömnaden falla på golfvet för

det

det att jag skulle hjelpa henne med dess upptagande, och hon derunder få tillfälle att obemärkt säga mig något som jag bör veta? — Kunna fruntimren gemensamt vara i hemligt förstånd med min far, för att sätta mig i bryderi? — Ja! dertill är all anledning, då jag besinnar, att min far som låtsade tro mig för dem, eller åtminstone för den gamla, vara en okänd person, alldeles icke visade sig förundrad, då hon tilltalade mig såsom en gammal bekant. — Men nej! — man har icke sådana blickar som Anna, då man vill skämta eller straffa."

På sådant sätt hade Gustaf troligtvis än längre fortsatt sin tysta monolog, om icke Barbros gälla stämma väckt honom till besinning. "Hvad i Guds namn tänker han på, min unge riddare?" — sade hon. — "Han låter ju både hatt och handskar falla på golfvet, utan att märka det?" — Lik en skolgosse som, under det att kamraterne läsa, inslumrar och fäller boken, och derigenom ådrager sig magisterns förvillande frågor, till hvilka han förgäfves söker ett svar, hopsamlade nu Gustaf sine på golfvet liggande effekter, utan att kunna uppgifva något skäl hvarföre han, helt

medvetslöst, lät dem få en så opassande plats. — Ödet tycktes likväl denna gången vilja skicka honom oväntad hjelp, då en tjenare hastigt inkom och hviskade den gamla jungfrun något i örat, hvarefter hon lemnade sällskapet.

När hon var borta, uppsteg Arvid, tog sin son vid handen, förde honom afsides i rummet och började: "Min vän, du bör ej förundra dig öfver den brydsamma belägenhet, hvari jag satte dig. Detta var det minsta straff du kunde vänta för ett bedrägeri mot din far. — Försök ej att framdraga några ursägter, ty har jag förtjent att du för mig döljer dina tankar, i ämnen som röra din välfärd, så tvingas du naturligtvis till nya osanningar; och har du åter på ett oförtjent sätt ställt mig bakom ljuset, så kan du ingenting anföra, som rättfärdigar din handling. Här är hvarken tid eller tillfälle för någon vidare förklaring. Jag vill blott säga dig, att dina vägar och händelser, mellan Stålboda och Calmar, icke äro mig obekanta, och att du, alldeles oberoende af dem, nu måste handla såsom det höfves en ädling och riddersman, hvilken genom sitt uppförande stämplar det parti

han tillhör. — Menniskan vore ett lumpet ting, om hon ej hade annan skyldighet att iakttaga än lyssna till sina svallande känslor och tillfredsställa sina begär. De förra måste hon hålla inom sansningens gränsor, de senare måste hon tygla. — Riddaren, framför alla andra, åligger att underkasta sig de försakelser, hvilka dygden och samhälls-förhållanderne i allmänhet kunna kräfva; och äfventyret, huru lockande som helst, får ej reta honom till försök hvilka träda annor mans rätt för nära. Men jag hör någon komma och vi måste återtaga våra platser. — Var lugn och manlig, och glöm ej att Anna är en annans brud."

Den dörr, genom hvilken Barbro utgått, öppnades åter, och hon införde tvenne herrar i granna kläder. — "Jag vill också hålla mitt löfte" — sade hon — "och hoppas att samtlige skola få en rätt angenäm afton. — Min herr broder! här ser Ni tvenne gamla bekante, fastän den ene kanske växt något ur känseln, — som man säger — samt dessutom i annat hänseende är sig olik; men den andres oförändrade halt får lemna honom ersättning för det förlorade värdet." — "Min bästa syster tala ej

så" — svarade amiral Stolpe. — "I den husliga kretsen måste de allmänna åsigter, en person tilläfventyrs äger, icke tagas i beräkning, och dessutom kommer man till samma mål på olika vägar. Att jag med vänskapens och erkänslans oskrymtade glädje återser Er, riddare Arvid, behöfver jag väl icke säga; och att få förnya bekantskapen med er son, skall för mig utgöra ett stort nöje. Från en vild, lofvande gosse, har han, som det synes, tidigt blifvit en mogen man, och få kunna vid hans år visa ett bröst som prydes af den ridderliga kedjan." — Härvid vände amiralen sig till Anna, kysste henne på pannan, tog hennes hand och fortfor: "Öfverste Lennartsson, jag får det nöjet att göra Er bekant med min dotter, samt tvenne riddare Stålhand, far och son. Hos den äldre står jag i mycken förbindelse sedan den tid, då jag ännu icke hade sett lyckans milda ansigte."

"Tillåt," — svarade öfversten — "att jag i tillbörlig ordning yttrar mig. Om er sköna dotter med nöje ser min närvaro, är detta också den lyckligaste dag jag upplefvat; och jag vågar hoppas, att den skall grundlägga en glad framtid för oss båda.

Riddare Arvid är en af de sällsynte män, hvars rykte skulle kräfva min aktning, äfven om jag ej personligen kände honom. Till hans son står deremot jag i förbindelser, som ödet högst sällan lemnar tillfälle att återgälda, men som måste knyta vänskapens band, hvilka förhållanderne i öfrigt må vara. Ädle, tappre riddare! låt mig få trycka Er till mitt hjerta, låt mig få lemna fritt lopp åt de känslor, som jag vid vårt sista möte ej kunde yttra."

Den grupp, som det lilla sällskapet nu framviste, skulle gifvit rika ämnen för en skicklig målares pensel. Jungfru Barbro och amiralen sågo med stum förvåning på hvarandra; Anna smälte i tårar, och Arvid betraktade med korslagda armar sin son, som snyftande gömde ansigtet mot öfverstens bröst. Det var nu mera ej någon gåta för Gustaf, hvem som skulle beröfva honom det käraste han ägde, och den känsla af stolthet, som uppsteg vid medvetandet att njuta tacksamhetens lön för en ädel handling, bröt sig våldsamt mot den smärtande vissheten att hafva beredt sin egen olycka. Denna arm, tänkte han vid sig sjelf, hade kunnat förverkliga min en gång

gjorda botelse, utan att befläcka min ära! Dock, jag följde dervid hederns lag och bör ej ångra att ödet lekte med min hämd. Men detta är likväl en hård pröfning. Gud gifve mig förmåga att redligen bestå! Med så mycket lugn, som han i sin kritiska belägenhet förmådde samla, tackade han öfversten för dess vänskapsfulla yttranden; och småningom tog hvar och en sin stol, för att beqvämligare kunna fortsätta samtalet.

"Jag är ganska förundrad" — sade amiralen — "att finna en så hjertlig vänskap vara knuten mellan tvenne krigare af olika partier, som jag nyss sett, och är verkligt nyfiken att lära känna orsaken dertill."

— "Den är också egen i sitt slag" — svarade öfversten. — "Åtminstone vet jag mig aldrig hafva blifvit något skyldig på stridsfältet förr än vid Stegeborg, och till denne unge man, som jag här så oförmodadt återfunnit." — Härpå berättade han sin räddning genom Gustaf, hvarefter denne af samtlige fick uppbära många artigheter. "Det kan man kalla att vara en rättskaffens krigare," — sade Barbro — "och jag skall hädanefter innesluta Er i alla mina böner,

med önskan att Gud förer Er på den rätta vägen, den Ni med er dagliga omgifning lätteligen kan förlora. Paulus kom ock till slut bland de heligas antal, fastän han förföljde de rättrogne."

— "En herrlig gerning!" — ropade amiralen — "ja, den skönaste som händt i Sigismunds härar." — "Jag vill påminna mig," — inföll Anna med nedslagna ögon — "att jag en gång hört min barndomsvän, under våra lekar, sjelf spå något ovanligt om sin första vapenbragd. Jag skall på stridsfältet, sade han, uppsöka den farligaste af mina fiender och - - - - rädda honom!" Härvid upplyfte hon ögonen och kastade på Gustaf en blick, som återkallade minnet af den stund, då han i trädgården förklarade henne sin kärlek.

Längre fram på qvällen föröktes sällskapet genom stadens Biskop, Petrus Ben, Borgmästaren Peder Eriksson och några af hertigens officerare, hvarefter amiralen för gästerna tillkännagaf sin dotters och öfverste Lennartssons trolofning, som af Biskopen välsignades. Annas blödiga uppförande härvid, ansågs som en verkning af hennes qvinliga blygsamhet, och under det bä-

garne vandrade kring laget, tycktes ingen märka att hon tidigt försvann. Gustaf satt tankfull och tyst i en vrå, räknande timmarnes långsamma gång. Det var för honom ingen glädjefäst, och aftonen syntes honom en plågande evighet, hvars efterlängtade slut aldrig ville inträffa. Ändtligen hade midnattstecknet skallat från domkyrkotornet och uppbrottet började. Lik en krigsfånge, som vid underrättelsen om den afslutade freden skyndsamt hopletar det lilla han än äger qvar, för att genast kunna anträda återresan till det älskade fäderneslandet, fattade han sin hatt och begaf sig hem med så ilande steg, att fadren omöjligt förmådde följa honom.

"Jag tror, min sann, att pojken blifvit förryckt," mumlade Arvid Stålhand, och skyndade efter flyktingen, så fort hans föråldrade ben medgåfvo. Vid hemkomsten till deras boning, fann han Gustaf i ett verkligt febertillstånd, och nu först föll det honom in, att ynglingen blifvit ställd på ett allt för hårdt prof. Den faderliga myndighetens fordringar gåfvo vika för fruktan att förvissas om en oöfvervinnerlig böjelse, som aldrig kunde tillfredsställas, men som

troligtvis skulle slutas på ett olyckligt sätt. Af tillfällighet eller naturanlag, i förening med sin tids uppfostran, hade den gamle aldrig rätt känt den lågande passionens makt, och det var för honom en alldeles oförklarlig gåta, att ett barndomstycke i enslighetens sköte skulle kunna utbilda sig till verklig kärlek, långt ifrån det föremål, hvars närvaro syntes honom oundgänglig för dess underhållande. Emellertid var saken icke tvifvelaktig. Något botemedel måste snart användas, men hvari skulle det bestå? — Gustaf hade, när han bättre betraktade saken, med undantag af besöket hos de adliga jungfrurna, ej gjort något som egentligen förtjente förebråelser, och hans uppförande vid allmängörandet af Annas trolofning, kunde i det hela ej klandras. Den gamle fann nu, att det varit långt klokare handladt, om han åsidosatt sin hämd, uppriktigt sagt sin son, huru Anna för honom tillstått allt, samt låtit ynglingen i förväg få veta de förbindelser hon på sin fars befallning skulle ingå. Ofta var han nära att, i stöd af fadersväldets rättighet, befalla Gustaf afstå från en sorg, som vore syndig, då den uppkommit genom ön-

skan att äga en annans fästeqvinna; men då han såg honom med nedfällda armar och hopknäppta händer nästan utan medvetande vandra fram och tillbaka i kammaren, fruktade han att strängheten skulle åstadkomma något farligt utbrott. Vid nogare besinnande beslöt han derföre att lemna ynglingen i fred, och när den storm, som inom honom föregick, rasat ut, med ömhetens och förtroendets språk återföra honom till skyldigheten och sig sjelf.

Den beräknade sinnesförändringen inträffade likväl icke, och en tillkallad läkare försäkrade, att ynglingens tillstånd vore ganska farligt, i anseende till en svår sjukdom som hotade att utbryta, men hvars beskaffenhet dessförinnan icke vore möjlig att rätt bedömma, ehuru han trodde sig kunna gissa att den uppkommit, antingen genom kufvadt själslidande eller en svår förkylning. Så försvunno fyra dagar, under hvilka riddare Arvid icke lemnade sin sons sjuksäng. Femte dagen hördes ett starkt bultande på porten, och straxt derefter instörtade Petter, hvilken, såsom vi känna, fått ett slag af en häst och blifvit af sin herre qvarlemnad på Stegeborg. Gläd-

en att återse sin gamle husbonde och smär-
an öfver att finna Gustaf sjuk, lade för en
stund band på den trogne ridknektens tun-
ga; men det dröjde ej länge förr än den
naturliga fallenheten uttog sin rätt, och
han började: "Här är min själ icke tid att
ligga sjuk eller sitta med händerna i kors
uti kammaren, för den som ej har lust att
låta hertigens bödlar få roa sig med ens
fattiga lekamen, eller, såsom de Polske
musikanterne, spela för fiskarne!"

— "Hvad i Guds namn har då händt?" —
frågade riddare Arvid, ganska förundrad
öfver Petters häftiga åtbörder.

— "Jo, fasliga saker. Der lågo vi på
borgen, och trodde på hertigens erkänsla,
för det kongen släppte honom ur kläm-
man, tills hans flotta anlände, slöt in oss
på sjösidan, tog alla våra skepp och hand-
terade de stackars fångarne så, att Turkar
och hedningar ej kunnat göra det värre [6]).
— Med fiender både framföre och bakom
oss skulle vi snart ha svultit ihjäl, om
kongen ej fattat det visa beslutet att lemna
den gamla kåken åt sitt öde, och draga sig
hit inåt landet. — Men nog kunde han
dervid ha burit sig litet ärligare åt än han

gjorde; ty så när som på ett hår hade jag kommit ur askan i elden. — Sedan min herre reste, fick jag icke mer som förut ordentligt foder åt min stackars grålle, och då jag beklagade mig deröfver, svarade man, att jag gerna kunde. — liksom det andra löspartiet — ligga i lägret utanföre borgen, eller begifva mig till någon af de närbelägne byarne. — Det der tyckte jag vara både otacksamt och, med förlof, näsvist, så att jag sadlade upp och red till närmaste bondgård. I går kom underrättelsen om hertigens flotta, och hur den huserat, till mina öron; men då hette det att hela krigshären skulle i dag tåga ut och alldeles förgöra fienden. — Efter som jag icke var riktigt bra i mitt knä, tänkte jag att på behörigt afstånd åskåda drabbningen, och lade mig i god tid för att kunna vara så mycket förr uppe. Men så när hade jag aldrig mer stigit upp; ty kongen packade sig åstad med hela sitt följe vid midnatten, och lät mig ligga der som en sjelfspilling. — Jag drömde just att jag satt vid ett präktigt grötfat på Stålboda, då det började smälla så att fönsterna darrade, och jag for upp från sängen som ett urvä-

der. — Hertigen tar slottet! skrek värdinnan. — Och kongen? fråga' jag. — Han är sin kos, svara' hon. — Så för tusan! tänkte jag, hvad skall det nu bli utaf? Och aldrig har hvarken jag blifvit så fort klädd, eller grålle så fort sadlad som då. — Men i ångsten tog jag en oriktig väg, och innan jag hann besinna mig, så var jag midt bland hertigens bussar. — Hvad är du för en? — ropa' man till mig. — Öfverlöpare! skrek jag af full hals. Kom då och följ med mig till anföraren, — ropade en annan, och så förde man mig till ett hus som låg nära viken, och antingen af våda eller vilja stod i ljusan låga. — Der var en hel mängd församlad, och vid stranden lågo många båtar. Min ledsagare fann ej den han sökte, utan befallte mig att stanna qvar tills han kom tillbaka, och red derpå sina färde. — Det dröjde ej länge förr än en lång bengel kom och tittade mig in i ansigtet, och jag visste ej om jag skulle bli ängslig eller glad, då jag i densamma igenkände — honom med tuppfoten! — Hvar är din herre? fråga' han sakta. — I Linköping — svara' jag. — Det var rätt bra; sa' han; — men hur

skall jag också komma dit? sa' jag. — Vänd om och rid raka vägen din narr, sa' han; — och befallte derpå sitt anhang att gå om bord. — Så fort jag såg mig ensam, kastade jag om hästen, som, så sannt jag är en ärlig man, knappt fick draga andan till sig, förr än jag upptäckte det välsignade tornet på domkyrkan här i staden."

— "Nå hvar är då konungen med krigshären?"

— "Han kommer hit allt hvad han hinner, men se det går ej så fort för fotfolket som för oss ryttare, ehuru de ej spara sålorna."

Hvad läkemedlen ej förmått, uträttade Petters tal. Liksom vaknande ur en lång dvala, reste Gustaf sig krampaktigt i sängen. — "Var mig välkommen, efterlängtade stund!" — ropade han med vilda åtbörder. — "Denna gången vill jag ej vara så hjertnjupen som sist. Fort hit med mitt svärd, och min rustning! — Sadla hästen Petter! till strids! till strids!"

— "Herre Gud, hvad han ser blek och matt ut! kära riddare" — svarade ridknekten. — "Jag tycker han gjorde bättre att ligga stilla och dricka ett stop dubbelt

öl, än genast fara åstad för att slåss. — Dessutom torde det bli långt tills hertigen kommer efter."

— "Stilla dig min son," — tillade Arvid — "och uttöm ej dina krafter fruktlöst. — Sansa dig, njut några stärkande medel och begagna de ögonblick af lugn, som försynen ännu skänker, för att bereda dig till den stund då din arm påkallas."

Med oväntad undergifvenhet lydde nu ynglingen fadrens tillsägelse, och läkaren, som vid sin ankomst fann sjukdomen betydligt hafva förändrat sig, lofvade snar bättring, om blott patienten sjelf ville söka förströelser och nyttja hvad han föreskref.

KAP. IX.

Under hoppets beskydd kan kärlekens tålamod uttänjas, ända till finheten af en spindeltråd, men låter ödet en främmande hand, väpnad med den oupplösliga förbindelsens symbol, hota, att för evigt åtskilja tvenne älskande hjertan, så fattas de merendels, antingen af förtviflans vilda hänfö-

relse, eller den stumma, långsamt tärande smärtan. Att Gustaf öfverlemnade sig åt den förra, känna vi, och skola nu se, hvad som föregick med Anna.

Hon hade underrättat den gamle Stålhand om amiralens förestående ankomst, och att han medförde öfverste Lennartsson, hvilken var utsedd till hennes make. Riddare Arvid, hvilken trott sig äga sin sons fullkomliga förtroende, och icke kunde förlåta honom att hafva sökt dölja sina tankar i anseende till Anna, ville hämnas på ett sätt, som skulle tillintetgöra den, enligt hans förmodan, barnsliga böjelsen, eller åtminstone afskära möjligheten för honom att öfvergå till hertigens parti, hvilket han sjelf aldrig kunde tillhöra, och som han ansåg förloradt, efter händelsen vid Stegeborg. — Visserligen fann han det vara nog hårdt, att utan alla förberedelser nedslå de förhoppningar ynglingen ännu möjligtvis kunde hysa, men faderskänslan var förnärmad, och om sina rättigheter ägde han en despotisk öfvertygelse. — Anna sökte att mildra hans beslut och ville, i fall detta ej lyckades, våga allt för att få träffa Gustaf

och

och genom underrättelsen om hvad som förestod bereda honom till undergifvenhet och sjelfförsakelse; men händelserna fogade sig annorlunda än hon beräknat. — Amiralen och öfversten anlände en dag förr, än de i bref uppgifvit; och då riddare Arvid hörde af Gustaf berättas, huru han skänkt Lennartsson lifvet och friheten på slagfältet, tänkte han för sig sjelf: ynglingens högmod skall här komma mig till hjelp, och segraren kan icke täfla med den öfvervunne.

Den goda flickan såg på detta sätt den farliga stunden nalkas, och hennes bekymmer växte med hvar minut. Gustafs förlägna utseende, liksom fadrens munterhet då hon inträdde, uppväckte misstanken om en redan träffad öfverenskommelse dem emellan. — För att förvissa sig härutinnan, beslöt hon att våga det enda försök anständigheten och tillfället medgåfvo. Hon fällde sömnaden under bordet, i förhoppning att Gustaf skulle hjelpa henne med dess upptagande, och hon dervid få göra honom en upplysande fråga, eller gifva en varnande vink om hvad som skulle hända.

Men han förblef orörlig på sin stol, och från detta ögonblick ville hon finna det mindre svårt att gå sin bestämmelse till mötes, — kanske äfven derföre, att den qvinliga fåfängan hviskade något om lättheten att afstå å Gustafs sida. — Emellertid älskade hon just nu mer än nånsin tillförene. Aldrig hade ynglingen förefallit henne ädlare och skönare än då öfversten berättade sin räddning. Med ny förskräckelse upptäckte hon snart den förtviflan som rasade i Gustafs bröst, och hon måste lemna sällskapskretsen, för att i en ström af tårar mildra sitt eget hjertas plågor.

Den på förlofnings-aftonen följande dagen, ville Stolpeska familjen åter hafva begge riddarne Stålband till gäster, hvarvid alla dess medlemmar med deltagande erfaro att Gustaf var dödligt sjuk. Ingen mer än Anna insåg likväl rätta orsaken härtill, och hennes belägenhet, redan ömkansvärd genom den älskades lidande, blef odrägligt genom den artighet som öfversten visade, för att vinna hennes tycke. Ju mer hon lärde känna denne man, desto flere goda egenskaper upptäckte hon hos honom; och så mycket detta skulle fägnat henne

om hjertat varit fritt, så myeket sorgligare målade sig nu för henne framtiden, under hvilken hon ej allenast såg sig tvungen att lida, utan äfven att vara otacksam. Öfversten hade å sin sin sida gerna önskat, att hos sin tillkommande maka finna mera öppenhjertighet och förtroende, och började misstänka, att någon äldre böjelse kunde vara honom i vägen; men då amiralen, för hvilken han yppade sin fruktan, försäkrade, att flickan aldrig ägt tillfälle till någon kärlekshandel, ansåg han hennes nedslagna och förbehållsamma uppförande såsom följd af den blygsamhet, hvilken den tidens jungfrur, antingen det nu var allvarligt eller konstladt, måste låta sig påskina.

Amiralen återreste genast till flottan; men öfversten erhöll hertigens tillåtelse att tills vidare qvarstanna i Linköping, och utgjorde de adliga jungfrurnas dagliga sällskap. Att den tid han kunde använda efter eget behag ej skulle blifva särdeles lång, insåg han lätt; derföre uppoffrade han densamma helt och hållet åt sin trolofvade, med undantag af de få stunder, på hvilka han i början gjorde några besök hos riddarne Stål-

hand. Den äldre af desse ville ej tillåta någon främmande att dela omsorgen för sin sons vård, och då Gustafs tillstånd ej medgaf någon förströelse, blef öfversten mer och mer sällsynt, men försummade icke att dagligen genom budskickningar efterfråga huru den sjuke befann sig; hvarvid alltid det svar erhölls, att nionde dygnet borde, efter läkarens mening, afvaktas, och dessförinnan ingenting annat var att göra, än hafva tålamod.

Fem dagar hade sålunda framskridit, under beständigt tilltagande oro å Annas sida. Öfversten kände att Gustaf var hennes barndomsvän, och talade derföre ofta med henne om denne ovanlige yngling, hvars sjukdom han ansåg såsom följd af fältlefnaden. Att ej visa deltagande hade varit att synas känslolös, och dessutom för henne omöjligt; men att yttra deltagandet på ett sätt, som ej gaf anledning att det kom från annan källa än jungfruliga vänskapens, var ej heller någon lätt sak. Troligen hade öfversten snart upptäckt hvad hans fästmö af allt helst ville dölja, om icke gamla Barbro, dels af nyfikenhet att höra hvad de trolofvade sinsemellan sade,

och dels af pratsjuka i förening med den högmodiga föreställningen, att ingenting inom familjen kunde afgöras eller ens uppgöras utom hennes råd, oupphörligt blandat sig i deras samtal. En sådan trio var just uppstämd vid frukostbordet, då öfverstens tjenare, som blifvit sänd att efterhöra den sjukes tillstånd, inträdde.

"Nå, min vän" — utbrast Barbro — "det är väl i dag, som i går, kan jag tänka?"

— "Nej, med förlof, det är det alldeles icke" — återtog tjenaren. — I går låg riddaren röd som en blomma, och svettades i sängen; i dag deremot, satt han blek som en gast vid bordet, och mönstrade sina vapen."

— "Mönstrade sina vapen!" — utropade öfversten förundrad." — "Du måste ha sett i syne?"

— "Nej, se det har jag nu icke gjort, nådig herre; — men jag tror att pocker drifver sitt spel med hela det huset. — Gamle herren giek fram och tillbaka på golfvet och mumlade, liksom presten i vår församling, när han lördagsqvällarne läser

öfver predikan, och derunder hvarken hör eller ser; och så hade der kommit en rasande menniska till ridknekt, som utan återvändo pladdrade om bataljer och stormningar, hvarvid han vred ihop en lång osammanhängande trada om hans fursteliga nåde hertigen och kongen, hvilka han påstår vara beggè två på marsch hitåt."

— "Ingen rök utan eld; likväl är det mig obegripligt att jag ej fått underrättelser, om någon rörelse å hertigens sida verkligt vore företagen, så framt nemligen konungen icke haft nog skicklighet att smyga sig obemärkt från Stegeborg, och sedan uppfångat dem som skulle föra mig bref tillhanda. Sadla i alla fall genast min häst, och haf den i beredskap tills jag återkommer från riddarne, dit jag går för att närmare utreda förhållandet."

— "Låt mig få följa Er!" — ropade Barbro — "ty om det är fara å färde, må ingen inbilla sig att jag sitter stilla här, med mitt lilla lam framför ulfvagapet; och jag väntar dessutom att Ni, min tillkommande frände, ej skall låta en utkorade brud stanna midt ibland fienderna?"

Förgäfves sökte öfversten förmå gumman,

att åtminstone vara stilla tills han återkom från besöket; och då han tog sin hatt, hade hon redan sin kapperonika öfver axlarne, och följde honom med jemna steg gatan uppföre.

Af alla som vi nyss sett utgöra det lilla sällskap, hvilket budbäraren störde, var ingen mer än Anna som väntade gåtans upplösning med lugn, om vi annars få tillägga hennes sinnesförfattning en så filosofisk benämning. Den, som hotas, anser ofta en ny fara för möjlighet till räddning, eller åtminstone såsom ett uppskof i den närmast för handen varande, om än utvecklingen i båda fallen är lika problematisk. Så kunde hon väl icke, i hvad hon hört berättas, se någon bestämd möjlighet att, mot den tillämnade föreningen med öfversten, få utbyta en annan med Gustaf; men det syntes henne troligt, att den förre, genom härarnes närmande till Linköping, skulle bli tvungen att resa; och hon, åt sig sjelf lemnad, möjligtvis få tillfälle att ännu en gång se den älskade, som ödet tycktes hafva föresatt sig att slita från hennes hjerta; eller, om äfven detta slog fel, åtminstone genom tiden lära sig att bättre bära en

oundviklig, ehuru mot hennes böjelse stridande, lott. För ögonblicket hade hon ej annat att göra, än stilla afvakta sakernas utgång, färdig att begagna det första tillfälle som skulle yppa sig för ett samtal med Gustaf, hvilken kunde behöfva hennes hjelp, om han på sjuksängen blef fången, eller borde mottaga hennes sista farväl, om han förmådde deltaga i striden.

Öfversten och Barbro återkommo snart, men med oförrättadt ärende. Det hade svarats dem, att riddare Arvid var utgången, och Gustaf förbjuden att, i anseende till sin sjukdom, tala vid någon. Rätta orsaken hvarföre riddarne tycktes vilja undvika ett samtal, kunde visserligen vara oskyldig nog; men sammanlagd med hvad man redan visste, syntes den misstänkt. Öfverstens mine tillkännagaf att han icke var nöjd. Tanten deremot lemnade fritt lopp åt sina känslor och sin tunga. — "Det lär väl ändå till slut" — sade hon — "visa sig, att mina misstankar ej voro ogrundade, då jag trodde den skenhelige herr Arvid spela under täcket, och i sitt sinne vara antikrist tillgifven; ty annars hade han tagit sin junker son i örat, och ledt

honom på rätta vägen, när han smög sig till Calmar. Ja! hvad säger hon nu, min kära jungfru Anna? Är hennes gamle hederlige vän, som hon så ofta kallat honom, ej uppenbarligen en förrädare mot hertigen, och som bara nästlat sig in i vår slägt, för att kunna gifva fienden underrättelser; — eller hvad menar hon sjelf?"

— "Jag menar ingenting;" — svarade flickan helt saktmodigt — "men det vet jag, att han sjelfmant inställde sig till vårt försvar, när ingen visste annat än att hertigen var förlorad, och då kallade Ni honom vår skyddsengel — eller var det icke så, min bästa mor?"

Med åthäfvor som tillkännagåfvo den högsta grad af vrede, tog Barbro nu plats midt framför sin fosterdotter, för att, som man säger, riktigt läsa lagen för henne, då kammardörren öppnades och ett hufvud tittade in, hvars blotta anblick var nog för att genast dämma den hotande strömmen af gummans talförmåga. Det var samme man, hvilken bragte underrättelsen om hertigens nederlag vid Stegeborg till de församlade bönderna på torget, och i följd af den beskrifning läsaren redan fått på hans utse-

ende, blir han säkert ej förundrad öfver den verkan det hade. Knappt blef öfversten honom varse, förr än han med liflighet utropade: "Aha! är du der din gamle spejare? Nu gissar jag hvad klockan slagit; fort! hvad har du att förkunna?"

Utan att förlora sitt vanliga, baksluga lugn, sträckte bonden hufvudet åt alla sidor af kammaren, liksom för att noga räkna huru många åhörare han kunde hafva, vände derefter mössan några gånger mellan händerna och sade, pekande på damerna: "Di der si fella just icke farliga ut; men jag har ingen allmän kungörelse att meddela, — och säger således helst ett ord till herr öfversten mellan fyra ögon."

— "Jag förstår" — återtog den sistnämnde — "följ mig;" och innan Barbro hann begära att få vara med i förtroendet, voro både den som förde och den som skulle mottaga underrättelsen försvunne i nästa kammare. — "Hvad skola vi nu göra?" — utbrast hon i en slags förtviflan. — "Att med våld tränga oss in, är likså opassande som omöjligt, och den gemena bonade ekdörren sluter på köpet så tätt, att mina svaga öron svårligen skulle kunna uppfatta

något ord af hvad de säga, om än nöden tvang mig till en, för ett fruntimmer af min börd, så oskicklig utväg som att lyssna. Men du, mitt barn lilla, du har bättre hörsel — skäl, ville jag säga, — att äfven på otillåtliga vägar utspana de faror, som kunna hota din fästman; stig derföre litet närmare, så få vi se om du ej kan uppsnappa något."

Det gifves tillfällen, då menniskan med mer än vanlig omsorg söker uträkna, om det hon är i begrepp att göra, skulle kunna anses för orätt; oaktadt hon endast behöfver draga sig till minnes de första moraliska reglor hon i barnaåldern erhållit, för att få ett tillfyllestgörande svar. Likväl är just denna enkla utväg den enda hon ej vill begagna. Efter något betänkande svarade Anna: "Visserligen skulle det vara förlåtligt att söka underrättelser, hvilka så nära kunna röra mig, som hvad bonden nu meddelar öfverstan, men någon kunde komma, som kanske ej vill betrakta saken ur samma synpunkt som vi."

Gumman var för skarpsynt och för erfaren i dylika fall, att ej genast inse huru mycket flickans ursägt verkligen gällde. Så-

ker på, att blott hennes närvaro hindrade verkställigheten af hvad hon önskade, och i förhoppning att sedermera, antingen med godo eller stränghet, framlocka de upplysningar som skulle erhållas, lemnade hon genast rummet, och var också ej förr ute, än Annas små fötter trippade mot den stängda dörren, och hennes glödande kind hvilade mot nyckelhålet. — Samtalet var nära att slutas; men hon hörde likväl följande: "Det går icke an, herr öfverste, ty Ni blir på ögonblicket igenkänd och uppfångad, utan vänta till natten, så skall jag föra Er på en omväg till Bjursholmen, der hertigen ämnar taga sitt läger." — "Men om dessförrinnan konungens folk ankommer, är jag ju så mycket säkrare fångad här i staden?" — "Åh nej! derföre har jag redan dragit omsorg. Borgmästaren är underrättad om allt, och vakar öfver att ingen nalkas Sven Hanssons trädgård, som jag utsett till ert ställe." — "Sven Hanssons trädgård! är du förryckt, den är ju näst intill det hus der båda riddarne Stålhand bo?" — "Än se'n då? — De våga min själ ingenting, och dessutom tänker jag snart fånga dem." — "Det tillåter jag ej, ty Gustaf har frälst

nig." — "Ni skall också ej ta dem, utan ag; men jag får ej längre uppehålla mig här, ty — —." — Nu var det tid för Anna att retirera, och hon hann med möda att ställa sig vid fönstret, innan de talande åter inträdde.

Bonden aflägsnade sig, och öfversten, fattande Annas hand med en förtrolighet som han förr aldrig visat, framsatte en stol för henne och tog sjelf plats på en annan tätt invid. — I hans blickar låg ett uttryck af sorg och ömhet, som djupt skakade hennes känslor, och som hon nästan förebrådde sig att ej kunna dela. — "Att i detta ögonblick ostördt få anförtro dig mitt hjertas käraste tanke," — sade han — "är en lycka som jag knappt vågat vänta, och som jag derföre ej vill låta obegagnad gå mig ur händer."

Men Barbro var ingen af dem, hvilka, enligt ordspråket, försumma att smida medan jernet är varmt, och som hon ej kunde se bonden gå utan att tänka: nu måste öfversten väl säga något till flickan, som ger ljus i de brutna ord hon kanske uppsnappat, — var det klart att hon snart skulle störa de trolofvade med sin närvaro.

— "Älskade flicka!" — hörde hon öfversten säga, under det hon på tå smög sig genom dörren — "faran närmar sig; men stormen skall rasa ut, innan den molnbetäckta himlen återklarnar. — Att jag för dig skulle upptäcka allt hvad jag nyss fått veta, är du för klok att ens fordra; men jag kan och bör ej dölja, att du ännu i natt måste resa inåt landet. Troligen anländer konungens folk i morgon vid dagningen, och den som då ej är undkommen, får lof att stanna qvar bland stridsbullret."

— "Hvarföre få vi ej resa genast?" — inföll Barbro.

— "Emedan det icke låter sig göra" — svarade öfversten och uppsteg missnöjd från sin plats. — "Det Polska och Ungerska lätta kavalleriet svärmar redan norr och söder om staden, och det är först sedan mina kunskapare inbringat säker underrättelse om riktningen af deras ströftåg, som jag kan bestämma den väg ni bören taga. — Mellertid skall jag gifva eder säkra ledsagare, så att ej något ondt må hända er."

— "Vore det då så farligt att stanna qvar?" — frågade Anna med låg och osäker röst.

— "Bestämdt kan jag ej besvara denna fråga, men det skadar aldrig att vara försigtig; och hvem vet, om ej konungen eller dess rådgifvare gerna skulle, såsom gisslan, behålla Amiral Stolpes dotter och min fästmö?"

— "Och mig sedan som är äldsta grenen i Stolpeska stamträdet?" — sade Barbro med en betydande mine.

"Äfven det" — fortfor öfversten småleende — "och derföre ligger er säkerhet mig också om hjertat. — Men jag har en annan sak att afgöra, som nödgar mig att lemna er på en kort stund." — Härvid gick han ut och Barbro började, som man lätt gissar, att fråga hvad Anna förnummit. — Denna, beredd på förhöret, sade sig ej hafva kunnat urskilja mer, än att konungen var i anmarsch och att man fruktade för den kommande natten.

Efter en stunds förlopp inträdde öfversten åter, hållande ett papper i handen: — "En krigares öde" — sade han — "är likt hafvets svallande våg; det går beständigt mot okända rymder, men träffar slutligen någon klippa, som splittrar dess kraft. — Den mäktige, för hvilken seglaren fruk-

rade, som höjde hjessan trotsande upp emot molnen, återfaller till den jemnade ytan och sjunker i djupet. Dess minne slocknar som en flämtande lampa, hvars olja är förtärd. — Jag har svurit min furste en obrottslig tillgifvenhet, och de faror som hota honom skola först drabba mig. — Mottag detta svaga bevis på min uppriktiga kärlek; — mottag och förvara detta papper, det innehåller min sista vilja. — Om vår sak vinner framgång, vill jag skynda att sätta kronan på min lycka; — om jag faller, vill jag i grafven medtaga minnet att hafva gjort något för den som vunnit mitt hjerta, och för hvilken jag så gerna skulle uppoffra resten af mina dagar. — Mina fädernegods kan jag ej bortskänka, men jag äger, utom dem, en betydlig förmögenhet. — Det är en förskrifning på denna, som jag önskar lemna i säkert förvar, och hvar finner jag ett säkrare än hos min älskade Anna?"

— "Det är för mycket" — utropade flickan och döljde sitt ansigte med båda händerna. — "Jag har ej förtjent denna godhet. — Nej! vid allt heligt, behåll! behåll!"

Numera

Numera är det alldeles omöjligt att säga, huru långt hon kunnat blifva förd af sina upprörda känslor; men det är troligt, att hon gjort en bekännelse, som i det ringaste afklippt ledtråden för hela det återstående af berättelsen, om ej i ögonblicket det smattrande ljudet af en trumpet ådragit sig allas uppmärksamhet. — "Långrockarne äro redan här" — ropade Olof i dörren; — "fort herre! om ett par minuter är all räddning förbi."

— "I afton är jag hos er tillbaka" — sade öfversten och lade papperet på bordet. — "Varen då tillreds med alla edra saker och lemnen ej er boning dessförinnan."

— "Skynda, skynda!" — afbröt honom Olof med ifver. — "Se här är en bondkappa och en stor hatt." Härvid kastade han dessa plagg öfver Lennartsson och förde honom, så godt som med våld, trappan utföre.

Bestörtning och villervalla rådde snart i hela staden. Ingen visste med säkerhet, huru han skulle bete sig. Konungens förtroppar utspridde, att deras herre alldeles tillintetgjort hertigen, och de lägre folk-

klasserne voro ej senfärdige att genom högljudda hurrarop visa deras glädje deröfver; men de förståndigare funno det misstänkt, att ej någon drabbning ägt rum sedan Sigismund lemnade Stegeborg, och ville deraf göra den slutsats, att han nödgats fly. Detta, om också rättast tänkt, förminskade likväl icke den ögonblickliga faran för hertigens hemliga vänner, och de fruktade med skäl, att en sträng dom skulle öfvergå dem, om deras tänkesätt upptäcktes innan deras beskyddare anlände. Misstroendet slöt allas munnar; hvar och en skyndade att förekomma de obudne gästernas önskningar, hvilka till större delen utgjordes af penningar och goda dryckesvaror.

Så förflöt det öfriga af dagen, och sedan våra jungfrur inpackat och till snar afresa iordningställt alla sina effekter, inräffade en sysslolöshet som gaf nytt lif åt Barbros nyfikna lynne, hvilket göromålen för en tid dämpat. "Detta är en faslig belägenhet!" — utbrast hon. — "Före midnatten lära vi ej få återse öfversten, och i hela vida verlden finnes ingen utom honom, som förbarmar sig öfver oss värnlösa varelser. Vår värd har sedan middagstiden icke va-

rit hemma, och allt folket springer för att begapa de stundligen ankommande utlänningarne. Ingen menniska deltar i vårt öde. Ingen bringar oss underrättelser. Jag börjar nästan ångra att jag skickade så hårda helsningar i dag till riddare Arvid; ty hvem vet om han annars ej kommit till oss i vår enslighet; men nej! — det ångrar jag ändå alldeles icke, ty det onda är och blir ondt, och de godas vägar måste gå genom tistel och törne. Men hvad i alla dagar tänker hon på, min tärna lilla! Hon ser ju ut som hon hade ett helt rike att styra för? Nå, nå, jag kan väl förstå att kärastens ömma afsked ännu ljuder i öronen på henne. Trösta sig likväl! — de svåra tiderna skola snart gå förbi, derom har jag en hemlig aning, och sedan skall hon i ostördt lugn sitta som en drottning på sitt slott och befalla; alldeles som jag gjorde i Småland, förrän jag måste företaga denna besvärliga resan. Det är ändå bra påkostande att så här nödgas umbära sina vanliga beqvämligheter, och nästan vara sin egen piga. Men hvad är det jag hör! är det icke Erik Stubbe, vår gamle värd, som talar derute? Jo, min sann är

det så; nå, då måste jag kunskapa litet" — och derpå gick hon ut.

Anna såg med nöje att få blifva allena, ty gummans monolog hade alldeles icke varit något angenämt störande af de planer, som hon var sysselsatt att uppgöra. Sedan hon hört huru bonden ville taga Gustaf till fånga på ett förrädiskt sätt, hade hennes bekymmer blifvit dubbelt stegrade. Att ensam begifva sig till den älskades boning, förbjöd så väl anständigheten, som de oöfverstigliga hinder, hvilka på alla sidor omgåfvo henne. Utan Barbros vettskap tycktes det vara henne svårt att ens lemna rummet, och, om hon också varit i stånd dertill, huru skulle hon våga att ensam bevandra de genom främmande krigare osäkra gatorne, eller huru skulle hon hinna tillbaka innan hon saknades? Dessutom kunde ju öfversten infinna sig förr än Barbro trodde. Den ena tåren jagade den andra utför hennes kinder. Dessa sorgens härolder, visade de af månen upplyste föremålen rätt ofta i skimrande glans, men förmörkade icke destomindre det mer och mer försvinnande hoppet. Aftonen var utmärkt skön; kring nejden rådde klarhet och

lugn. Den milda naturen är alltid en helande balsam för ett lidande hjerta, och dess åskådande rycker, åtminstone för en stund, aningen till den medelpunkt, från hvilken händelserna utgå. Ögat förmår visserligen icke framtränga till densamma, men dess blickar ila mot det herrliga ljus, som strålar i tusende brytningar från rymden, hvilken, genom sin omätlighet och öfvermått af prakt, är det enda synbara bevis, att den som kan njuta, som kan fatta dessa bilder, icke är en bortglömd kastboll för ödets nycker.

Kammaren blef henne snart för trång, och i det öppnade fönstret inandades hon begärligt aftonens svalka. De första blickarne flögo mot den trakt af staden, der föremålet för hennes tankar bodde, men de förmådde ej att upptäcka hvad hon önskade. Derefter vändes de mot stjernorna; hos hvilka de i brinnande förtjusning dröjde, tills ändtligen den ljufva dröm deras åskådning uppväckte, stördes af en förbiridande ryttaretrupp. Knappt var denna försvunnen förr än hon märkte en karl, som, insvept i sin kappa, smög fram och tillbaka och tycktes noga betrakta henne.

Gerna ville hon förklara denna omständighet till sin fördel; men att det ej var Gustaf såg hon tydligt, emedan han var en mycket resligare gestalt, än den som nu stod utanför hennes boning. Mellertid tycktes den okände jemt hafva sina blickar mot fönstret der hon stod; och då han såg sig vara bemärkt, nalkades han så nära som möjligt, och frågade: "vågar jag tala med jungfru Anna?"

— "Om edra budskap äro goda," — svarade hon — "vill jag ej förneka Er denna begäran; men säg mig först hvem Ni är?"

— "Åh; herre Gud! hon känner väl gamle Petter, vet jag? — Men jag kan ej dröja länge här, ty det är så mycket folk i rörelse. Jag skulle annars helsa från riddare Gustaf, och fråga huru jungfrun mår?"

— "Ingenting annat?"

— "Åh jo, visst har jag myeket annat att säga, bara jag hade tid, men det angelägnaste måste nu först fram. Kongen kommer säkert hit i natt, eller i morgon, och som min herre måste återtaga sin tjenstgöring, ämnar han att ännu i afton fara honom till mötes. Det gör han likväl ej med godt hjerta, ty de här Ungrarne, och

hvad de allt heta, äro ett satans pack, som förvrider hufvudet på alla flickor, och som —. ja, ja, —"

— "Hvar är din herre för närvarande?" afbröt Anna med häftighet.

— "Han är icke långt borta, utan bara här ute vid lilla bron, der våra hålla på att ställa upp en fältvakt."

Nu föddes hos Anna en tanke, som i sedlighetens ögon endast torde vara förlåtlig genom den hastighet, med hvilken han uppstod; och endast möjlig genom den ilande kraft, med hvilken en hotad qvinnas känslor dana beslutet för utförandet af en vågsam plan. "Kan du låna mig din kappa och din hatt, och vill du ledsaga mig till Gustaf," — sade hon — "så skynda till bakporten af detta hus, der jag genast möter dig."

— "Nog kan jag låna Er både kappa och hatt," — svarade Petter; — "men tänker Ni på hvad Ni vill göra?"

— "Bry dig ej om hvad jag tänker, utan säg endast om du vill tjena mig?"

— "Visst vill jag det, bara hon inte får olägenheter sedan."

Det sista ordet hann han ej att utsäga

förr, än hon var försvunnen ur fönstret; och oaktadt han sprang temligen fort till andra gatan och bakporten, stod hon der redan väntande före honom.

Öster om staden, framflöt ån Stång i sin jemna, oafbrutna fart, och emellan dessa begge föremål låg den tiden en med trän och buskar bevuxen nejd. Längst fram mot det porlande vattnet, hade en liten trupp ryttare nyss slagit läger, och utsatt poster framom en qvarn, hvars hjul med deras enformiga buller afbröto den högtidliga tystnad som annars rådde i grannskapet. Längre tillbaka satt en ung man i full rustning, med öppet hjelmgaller och hopknäppta händer, skådande dystert framför sig. De rika lockarne, hvilka nedföllo från hans tinningar, tycktes vilja dölja den blekhet som öfvertäckte de fordom så röda kinderne, och det manliga bröstet andades tungt under sin hårda beklädnad. Vid ett prasslande i de närstående buskarne, sprang han upp, och grep krampaktigt med högra handen om svärdsfästet, i det han med ihålig stämma frågade: hvem kommer?

— "Det är jag kära herre;" — svarade

en välkänd röst — "men jag kommer icke ensam."

— "Det ser jag," — återtog den förre — "men hvem är det som du ledsagar, och hvarföre är du barhufvad?"

— "Gustaf! älskade Gustaf!" — ropade följeslagaren — "du väntade icke att här se din barndomsvän, under denna förklädning, och i sanning måste icke omständigheterne vara så tvingande som de äro, för att hafva förmått mig till detta steg."

— "Är det möjligt?" — utropade Gustaf förvånad — "Är det möjligt att jag ännu en gång får skåda min lefnads engel, förr än hon räcker mig sin hand till inträdet i ett bättre lif! — Om jag ej tjuses af en synvilla, så återgäldar detta ögonblick tusendefallt det lidande jag utstått; — men det kan ej vara verklighet! — Säg uppriktigt hvem är du?"

Under den grofva kappan framsmög en liljehvit hand, som fattade om den tunga jernhandsken och förde densamma mot ett högt klappande hjerta. — "Till och med den hårda metallen kan ej hindra det språk som här talas, att framtränga till sina känslor" — sade en välljudande röst, hvars

toner voro för djupt intryckte i Gustafs minne för att nu ej igenkännas.

— "Det är då verkligen du, älskade varelse?" — utropade han. — "Må orsaken till din hitkomst vara hvilken som helst, jag vill ej fråga efter densamma, när jag sluter dig i mina armar."

— "Lyckans stunder äro alltid korta" — återtog Anna — "och jag måste genast återvända. — Mitt öde är afgjordt, min hand bortgifven, och jag sjelf kanske snart nog öfverste Lennartssons maka; men jag vill glömma mig sjelf och endast hålla mig vid det egentliga föremålet för min hitkomst. — Skynda att aflägsna dig så fort som möjligt, och framför allt, gå icke tillbaka till den trädgård som omgifver det hus du bebott. Der kringsmyger en af hertigens spioner, i uppsåt att taga dig och din far till fånga. — Så länge du är i frihet, har Anna åtminstone ett mål, hvarvid hon kan fästa sina sorgblandade tankar, i enslighetens sköte; men vid allt hvad heligt är, skynda från denna stad, eller aflägsna dig icke ett enda ögonblick från konungens trupper."

— "Du återkallar mig då till lifvets sällaste njutning, för att visa huru dess sista

minut redan slagit? Du är snart en annans maka, säger du, och ber mig sörja för min räddning. — Hvad har jag numera väl att förlora? Jo hämden! — Den skall jag utkräfva. — Må de komma, desse föraktlige lönnmördare; min arm skall visa dem tillbaka med blodiga hufvuden, och försvara min äldre rätt till ditt hjerta. Skåda denna bleknade kind, den säger dig nog; men allt är glömdt om du bönhör mig. — Kom, låt oss fly! — När du är i säkerhet skall jag återvända, och ve honom som kommer i min väg!" — Vid dessa ord drog han sitt svärd, hvars högburna klinga glimmade som en ljungeld i månskenet.

— "Erinra dig" — sade Anna med högtidlig ton — "vårt möte i Småland. Jag älskar dig nu dubbelt mer än då; men att hafva aktning för mina pligter, skall jag aldrig glömma."

Vid dessa ord sänkte Gustaf det blottade vapnet, men knappt rörde dess spets mot marken, förr än han kände sig bakifrån fattas af tvenne starka händer kring armarne. "Hit åt — här är han!" — hördes en obehaglig stämma ropa, och ett par ugg-leögon framtittade öfver hans högra axel.

Nu först märkte riddaren huru mycket febern medtagit hans styrka, ty det var honom omöjligt att göra sig lös. — Under ett anskri föll Anna till jorden, i det att fyra med pikar utrustade karlar gingo honom på lifvet. — "Släpp honom!" — skallade en dunderröst — "eller skjuter jag ned er" — och öfverste Lennartsson stod med uppspändt gevär midt i den förvånade gruppen. — "På detta sättet vill hertigen ej segra!" — fortfor han. — "Jag ber dig, min kära Ola, öfverskrid ej den befattning du fått." .

— "Hvad den saken angår kan Ni ge Er tillfreds" — svarade Östgöthabonden, hvilken vi flere gånger sett uppträda. — "Jag handlar i hertigens namn, och vill se den som skjuter mig; men drängen har undkommit och här är ingen tid att förlora. Hugg den krukan, som ligger der, i vingkranken, och sedan framåt!"

Då hördes ett starkt dån af hästfötter, och med fällda lansar framstörtade en beväpnad styrka, från den närstående Polska fältvakten, som Petter kallat till hjelp. — De nyss anfallande släppte sina rof för att,

liksom öfversten, rädda sig bland buskarne, dit de ej af ryttarne kunde förföljas.

Så snart Anna kommit sig före, bad hon Gustaf att återbringa henne till sin boning, eller rättare bakporten af densamma; och då han förgäfves sökt att ändra hennes beslut, verkställdes hemfärden under eskort af de Polske ryttarne, hvilka väl, efter begäran, stannade på behörigt afstånd, för att icke väcka misstankar, men dock ej återvände till fältvakten förr än Gustaf, som i skiljsmessans sista ögonblick tryckte en brinnande kyss på den sköna flickans läppar, gifvit dem tillkänna, att all fara var förbi. — Äfventyret hade emellertid haft för många vittnen, att ej bli bekant bland dem af Sigismunds krigare, som befunno sig i staden, och fruktan för vidare försåt satte dem i rörelse. Lyckligtvis kunde soldaterne ej gissa hvem den afdånade qvinnan var, och då de trodde, att det från början blott varit ett vanligt kärleks-äfventyr som förmått riddaren att möta en förklädd skönhet i månskenet, bekymrade sig ingen särdeles om denna del af händelsen; men man omfattade desto häftigare det beständigt växande ryktet om tillvaron af ett

förstucket parti, som under natten skulle frambryta. — Så väl torget som gatorna besattes med vakter, och Erik Stubbes hus, hvilket ej låg långt ifrån lilla Stångebro, blef så kringhvärfdt af soldater, att ingen kunde komma hvarken in eller ut ifrån detsamma, utan att anropas och undersökas. — Öfversten måste således, till sin stora förtret, uppgifva försöket att, såsom han lofvat, bortföra jungfrurna Stolpe, och reste för att intaga sin plats i hertigens leder, lemnande åt Olas skicklighet att rädda damerna, hvilkas ängslan man väl kan gissa till, men ej beskrifva, i brist af nödige urkunder.

KAP. X.

På slätten som omgaf Torfvinge, och sträckte sig åt byarna Mörtlösa, Kållersta och Åby, höll konung Sigismund till häst, omgifven af en glänsande hofstat. I alla riktningar arbetade fotfolket och en mängd tillkallade bönder, för att nedrifva gärdesgårdarne, och sålunda bereda en fri plats,

på hvilken hertigen med sin krigshär skulle inväntas. Höjderne voro intagne af samma väl beridne utländske kavalleri-massor, som vid Stegeborg så kraftigt drabbat med de sämre utrustade Svenskarne, och ur mellanrummen framtittade bistra kanonmynningar, liksom de krokodiler, hvilka på sandbankarne i Afrikas och Amerikas floder väl dölja sina långa kroppar bland buskarne, men, ej en gång under hvilan och sömnen, tillsluta de mordiska gapen. — Hertigens krigshär förblef likväl osynlig, hvilket gaf anledning till hvarjehanda otidigt skämt. — Till och med konungen, som den dagen visade en alldeles ovanlig munterhet, började tro att hans farbror fruktade för striden, och sade: "Karl buskekrypare tör ej ut på slätten att låta se sig [*])."

Uppfyllde af ett falskt förtroende till egen styrka och fiendens rädsla, drogo de kungliga trupperne sig åter mot Linköping; men som alla ej kunde erhålla qvarter i staden, blef en del, jemte artilleriet, stående framför den så kallade lilla Stångebro. Emellertid skedde återtåget så långsamt, att endast det lätta kavalleriet hann

fram före midnatten, hvarigenom manskapet i allmänhet, dels af brist på föda, dels af den kyliga väderleken blef ganska utmattadt. Så fort Sigismund anländt till sitt residens, återbörjade dessa lustbarheter, med hvilka hans omgifning så gerna sysselsatte sig. — Från altanen, hvilken sammanband slottsflyglarne, skallade Polackarnes pukor och trumpeter, liksom de skolat förkunna en redan vunnen seger, och i salarna höjdes fyllda pokaler under gälla hurrarop. — Då tycktes konungen återfalla i sitt vanliga dystra lynne, och i det han begaf sig till ett af de inre rummen, lät han kalla Lindorm Ribbing, som senast öfverbringat hertigens förslag till förlikning, hvarefter dörren tillslöts.

Bland den för dagen tjenstgörande lifvakten sågs en lång gestalt, med sluten hjelm, som icke deltog i den allmänna fröjden, utan hade smygt sig i ett hörn, der han på en stol tycktes fördjupa sig i betraktelser. — "Hvem är den der sömniga herren?" — frågade general Weiher, som i detsamma gick genom salen, och fick till svar, att det var riddare Stålhand. — "Det

är

är just honom jag söker" — återtog han med ett försmädligt leende. — "Strapatser äro väl icke gjorde för ungt folk, men han är försigtig, och hvilar sig troligen blott för att få desto fler krafter till striden." Derpå gick han närmare till Gustaf, som förblef i oförändrad ställning, och sade: "Ni torde påminna Er, herr riddare, att jag vid Stegeborg utbad mig den hedern, att i någon drabbning få äga Er vid min sida; men då konungen under den verkliga bataljen, i fall annars hertigen skulle våga en sådan, säkert vill att Ni skall vara bland dem som omgifva hans höga person, har jag anhållit om tillåtelse för Er att följa mig på en liten rekognoscering, som jag just nu skall företaga, och vid hvilken det torde komma an på att ha goda armar. Men hvad i Guds namn går det åt Er? Antingen är Ni färdig att uppgifva andan, eller drömmer Ni ännu om den der okända skönheten, som höll på att lura Er i händerna på hertigens lönnmördare?"

Krampaktigt reste sig Gustaf från stolen, uppskjöt hjelmgallret och fattade generalens hand, under det han med matt stämma

svarade: "aldrig hade er uppmaning till strids kunnat för mig vara kärkomnare än nu, oaktadt jag fruktar att min arm ej kan blifva Er till särdeles nytta, då en svår sjukdom medtagit mina krafter; men äfven på brädden af grafven, skall jag ej tveka att öfvertyga den om sitt misstag, som tror att jag hellre drömmer om okända skönheter, än fullgör hvad pligten eller äran bjuder."

Weiher var, som alla hans gerningar bevisade, hvarken någon blödig eller rädd karl; men han kunde ej afhålla sig från en obehaglig rysning, då han nu fick skåda Gustafs ansigte. Detta hade han alltid liknat vid en blygsam jungfruskylt, som inbjöd till kärlek och lofvade ömma känslor; men i detta ögonblick hvilade öfver detsamma ett uttryck af förtviflan och beslutsamhet, som hotade att, i utbrottet af ett snart upplågande raseri, anfalla både vän och fiende; och han nästan fruktade att hafva misstagit sig om person. "Då Ni är sjuk, herr riddare," — sade han — "vill jag för ingen del att Ni skall följa mig, ty min förrättning blir ganska besvärlig och vågsam. Att i mörka natten framtränga mellan fi-

endens posteringar, göra fångar och skaffa upplysning, fordrar en oförsvagad kroppsstyrka, synnerligen då man har att göra med en så vaksam karl som Anders Lennartsson." — "Så mycket bättre! Så mycket bättre!" — ropade Gustaf. — "Att jag ej vid dagsljuset fruktar honom, har Ni redan sett, låt mig nu få visa att jag ej heller är skumrädd."

Med hundrade man utvalda ryttare, traf-vade Weiher och Stålhand straxt derefter mot Bjursholmen, der den främsta af hertigens förposter, efter berättelse, var utsatt. Tjocka skyar betäckte himlen, och hindrade månens strålar att upplysa nejden. Sjelfva förrättningen fordrade tystnad, och Gustaf kände ej heller någon kallelse till samtal; men för hans inbillning stod ett kärt föremål, om hvars öde och tankar han oupphörligt gjorde sig frågor. I förhoppning att jungfrurna Stolpe ej skulle kunna lemna Linköping, hade han straxt efter konungens första ankomst skyndat till deras boning, för att erbjuda dem sin tjenst; men till hans ledsnad och förvåning mötte honom det svar, att de redan voro borta. Allt hvad han om deras resa vidare kunde

utleta var, att en, till utseendet bonde, fört dem utom staden, der hästar stodo i beredskap. Huru dermed i öfrigt tillgått, förblef för honom en gåta, med hvars upplösning han som bäst var sysselsatt, då generalen fattade honom i armen och hviskade: "här måtte fan vara med i spelet! ty, oaktadt förtruppen, som består af utmärkt skicklige partigängare, tillkännager att vi äro tätt inpå förposterna, bedyrar vägvisaren, att ingen man af hertigens folk finnes på denna sidan om ån, som afskär landsvägen der borta."

— "I dessa tider kan man ej tro någon," — svarade Gustaf — "och vägvisaren kan vara falsk; derföre tycker jag att vi böra stanna och närmare undersöka förhållandet."

— "Det går numera icke an;" — återtog generalen — "ty de kunna hafva upptäckt vår ankomst och få då tid att utlägga försåt. Om vägvisaren ljugit får han en kula för pannan, och dermed är den räkningen uppgjord. Alla af mitt folk hafva säkra tecken för att igenkänna hvarandra, samlas, anfalla eller draga sig tillbaka, och dessa förstå vi Polackar, om det vore än

aldrig så mörkt. Håll Er rätt vid min sida, och nu raskt framåt." I samma ögonblick hördes ett Svenskt anrop, på hvilket generalen svarade med en gäll hvissling, hvilken i alla riktningar åter upprepades, och med hängande tyglar bar det åstad utåt vägen. Hertigens förposter, som stodo mycket längre fram än man väntat, jagade undan; men större delen upphanns och nedsablades, då ingen ville gifva sig fången. Slutligen var man vid bron, under hvars passerande farten måste minskas. "Nu vill jag tala ett ord vid bonden," — sade generalen, och så fort vägvisaren blifvit framförd, fortfor han: "Du har velat narra oss, din skurk, och jag skall belöna dig efter din förtjenst; men som jag olyckligtvis ej har tid att låta piska dig till döds, måste jag offra ett skott krut på din förrädiska hjerna."

— "Haf barmhertighet, nådig herre!" — ropade bonden med darrande stämma. — "Jag skall upptäcka alltsammans, så att Ni kan få ett godt slut på saken."

— "Fort då!" — skrek generalen, — "ty jag har ej tid att höra dig länge."

Bonden hade härunder kommit upp på

sidan om Gustaf, samt framdragit en dold pistol, och då båda anförarne som bäst spände uppmärksamheten för att lyssna till den bekännelse han skulle göra, hvinade en kula tätt förbi generalens tinning. I samma ögonblick kastade den försåtlige mördaren om sin häst, och fick, under den bestörtning som hans djerfhet förorsakade, tid att undkomma; men vid skenet af skottet, såg Gustaf samma ohyggliga apsigte, som tittade honom öfver axeln vid mötet med Anna.

"Är det Lennartsson som kommenderar här," — ropade Wejher, skummande af vrede — "så svär jag vid den helige Stefanus, att hämnas på ett sätt, som skall förtaga honom lusten för öfverrumplingar genom legda lönnmördare." Härvid hvisslade han åter, och erhöll som förra gången svar af sina krigäre.

Mellertid blåstes larm i Svenska lägret, skotten föllo tätare, och Gustaf kunde ej nog beundra Polackarnes skicklighet, att, under det de öfverallt voro spridde, likväl bibehålla ett riktigt samband sins emellan, så att hvilken enskilt som anfölls, i ögonblicket erhöll undsättning. Kring sin per-

son hade Weiher endast några få man, hvilka under djup tystnad långsamt skredo framåt. Himlens tjocka molnbetäckning började nu skingra sig, och mellan de flyktande molnen framblickade då och då den bleka månen på de stridande. "Ändtligen ha vi fått en fogel i nätet" — utbrast generalen, i det en sårad Svensk ryttare framfördes till honom, och med pistolen för bröstet på den fångne, fortfor han: "Om ditt lif är dig kärt, så tala sanning; — till hvars trupp hör du, och hvilken anförare är här närmast?"

— "Jag hör till fältöfversten Anders Lennartssons egen fana," — svarade Svensken, — "och att han för befälet öfver den styrka som ryckt ut, för att undsätta fältvakten, hoppas jag Ni snart får erfara."

— "Behåll honom i säkerhet, ty bedrar jag mig ej allt för mycket, så kommer öfversten sjelf just i rättan tid der borta; — blås en appell trumpetare!"

På något afstånd nalkades verkligt en trupp, framför hvilken red en man, hvars rustning och yfviga hjelmbuske tycktes tillkännagifva ett högre befäl. Vid trumpetens ljud stannade Svenskarne, och anföra-

ren frågade: "I hvad ändamål blåses till samtal, då man så lömskt anfaller midt under nattens mörker?"

— "För det man önskar att tala vid någon som kan framföra ett förslag till hertigen," — svarade generalen — "och anfallet kan Ni skrifva på er egen räkning, då Ni har folk som ej känner de öfliga krigsbruken."

— "Kan jag på krigsmans tro och lofven nalkas?" — återtog den Svenske befälhafvaren.

— "På så säker tro och lofven som Ni sjelf håller."

— "Om så är, vill jag i Guds namn möta Er."

Gustaf, som anade att den uppbragte Polacken hade onda uppsåt, var i begrepp att göra honom föreställningar, helst då han tydligt hörde, att det ej var Lennartsson, som tilltalte dem; men Svensken hade redan hunnit helt nära, och Weiher ropade: "griper den skälmen an och fånger honom!" hvarvid de Polske ryttarne med höjda sablar kringhvärfde den ankommande. "Se så, öfverste Lennartsson, nu skall jag betala Er med samma soppa som Ni kokat åt mig," — tillade han vidare — och blott om Ni med

fogligbet ger Er fången, kan Ni räkna på att få behålla lifvet."

—. "Icke är jag den tappre öfverste Lennartsson," — men jag vill visa Er, att Henrik von Ahnen ej heller låter taga sig lefvande." Härvid sträckte han den närmaste Polacken till marken med ett pistolskott, och lät sitt tunga slagsvärd drabba i alla riktningar, under det hans häst, som på ett eget sätt var inriden, slog omkring sig, så att alla, hvika ej ville äfventyra att bli krossade, måste vika åt sidan [8]). På detta sätt fick von Ahnen tillfälle att undkomma, och från alla sidor framrusade nya fiender, så att generalen såg sig tvungen att gifva tecken till återtåg; hvilket troligen blifvit svårt att verkställa, om ej de Polska hästarne varit goda springare, och en uppstigande tjock dimma hindrat Svenskarne att se på afstånd. Vid bron kom det likväl till en skarp fäktning, i hvilken Gustaf nödgades deltaga, och oaktadt han ganska hårdt ansattes, höll han stånd tills alla kommit öfver.

"Ni slåss som en bra karl när det gäller;" — sade Weiher till den vid hans sida under djup tystnad ridande riddaren —

"men detta var likväl en förbannadt dum början. Jag vill hoppas att Fahrensbec icke låtit krigshären gå till för djup hvila, ty jag fruktar att hertigens anfall sker förr än vi tro."

— "Han måtte väl hålla sig stilla, tills Lindorm Ribbing kommer med konungens beslut tillbaka" — svarade riddaren.

— "Han anfaller nu på morgonen, säger jag, och Ni skall få se att det slår in. Alla berättelser jag fått af mitt folk, utvisa att hertigen erhållit stora förstärkningar, och som han med hela styrkan uppbrutit från Lighem, samt småningom kommit oss så nära, utan vår vetskap, har han bestämdt i sinnet att våga ett fältslag, hvars rätta tidpunkt nu för honom är inne; ty han har ganska klokt beräknat, eller fått veta, att våra trupper onödigtvis, mot både Fahrensbecs och mina råd, stått i flera dygn under vapen, utan mat och hvila. Sedan det kommit så vida, önskar jag blott att konungen måtte öfvervinna sin vanliga vankelmodighet, och låta det bli något afgörande uppträde. Vårt utstrapserade fotfolk kan väl icke jemföras med hertigens; men det behöfver endast stå fast en stund, så

svarar jag för att kavalleriet och kanonerne skola bringa seger på vår sida."

Som återtåget skedde hastigt, hunno de utskickade snart till stadens grannskap. Ännu hade ej den siste af de trupper, som fått sig qvarter anviste, hunnit längre än till stadsporten, och öster om ån Stång var mycket folk sysselsatt med gärdesgårdarnes nedrifvande på fältet framför och emellan broarne. Ändtligen höllo de återkomne på borggården; och generalen, jemte Gustaf Stålhand, begåfvo sig genast till konungen. Deras skyndsamma gång väckte mycket uppseende, då de passerade stora salen, der dryckeslaget ännu oafbrutet fortfor; men Weihers allvarsamma blick afhöll hvarje af nyfikenhet påkallad fråga. Kammarherren anmälte dem, och de instego i Sigismunds gemak, just som han uppsteg ifrån ett knäfall framför ett på väggen upphängdt krucifix, hvilket bigtfadren skyndade att dölja med en guldstickad sidenslöja.

"Hvad bringar J för tidningar?" — frågade konungen, i det han aftorkade några tårar.

— "Vårt ströftåg" — svarade generalen — "har ej varit särdeles rikt på fångar, men

men det har öfvertygat mig att hertigen lägger sina snaror öfverallt; ty den förrädaren, som så skenheligt erbjöd sig att visa oss vägen, hade på ett hår nära narrat oss midt ibland fiendtliga hären; ja, blott genom ett underverk undgick jag att falla offer för hans tilltänkta lönnmord. Nu är jag med de fleste af mitt folk åter tillbaka, och hertigen kommer efter så fort han hinner. Jag besvär derföre Eders Majestät, att genast uppställa hären i slagtordning, om vi ej skola öfverrumplas."

— "Min Gud, hvad hör jag!" — utbrast Sigismund med ängsliga åtbörder. — "Lönnmord! — öfverraskning! — hvad skall jag göra?"

— "Slåss Ers Majestät! och genast gifva befallning till utryckning."

— "Men Lindorm Ribbing är ännu här; folket i staden kan göra uppror, om jag först börjar striden."

— "Folket håller alltid med den som segrar, men för att kunna segra måste man vara stridsfärdig. Låt kalla magistraten och presterskapet; säg dem, att de med sina hufvuden skola ansvara för stadens lydnad,

och vid åsynen af våra modige krigare skola de lyda af fruktan, om ej af böjelse."

— "Kalla då Fahrensbec, jemte mitt Svenska Råd, och infinn dig sedan sjelf min kära Weiher; så skola vi öfverlägga; — men den helige Nepomucenes! hvad du ser blek och eländig ut, Stålhand, är du sårad?"

— "Nej, Ers Majestät!" — svarade Gustaf, i det generalen lemnade rummet — "jag är blott utmattad af den häftiga sjukdom, från hvilken jag nyss kommit upp, och af den hastiga ridten."

— "Och likväl håller du dig ej undan? Den konung som har sådane tjenare är icke alldeles olycklig, äfven då ödet lyfter sitt gissel öfver hans krona. Ack! du förstår ej hvad det vill säga, att styra tvenne obändiga folk. Det är värre än en feber! Gå nu och tag dig någon hvila, och då du tackar Gud för det beskydd han i natt låtit dig vederfaras, så glöm ej att anropa honom om nåd och styrka för sin smorda."

Med en vördsam bugning gick Gustaf nu till salen, der det första föremål som hans öga träffade, var hans far.

— "Välkommen, käre son, tillbaka från din

farliga färd!" — utbrast den rörde gubben — "hvad har du upptäckt?"

— "Låt oss gå hem;" svarade Gustaf — jag behöfver hvila, och skulle dessutom här öfverhopas af frågor som jag ej kan besvara."

Snart uppnådde de qvarteret, der Gustaf, sedan han aflagt rustningen, och kastat sig på sängen, började: "Har ingen underrättelse om Anna ännu inlupit?"

— "Nej, min son! men hon måste vara i säkerhet; ty hvarken har Petter, som sprungit kring alla gator, eller jag, som frågat alla befälhafvare, kunnat upptäcka det minsta om henne."

— "Då är jag så till vida lugn; men oss förestår snart en het strid. Hertigen lärer oförtöfvadt göra ett anfall, och denna gång aflöper saken nog icke så lätt som vid Stegeborg."

— "Skall jag då vid grafvens brädd deltaga i den olyckliga tvedrägt, som sönderslitar mitt arma, älskade fädernesland? Store Gud! du lägger en tung börda på din tjenares skuldror; men jag vill handla efter pligt och samvete, och offra mina sista krafter för det allmänna. Af allt hvad jag

ser och hör, kan jag icke draga några goda slutsatser, och jag fruktar, att konungens vankelmod torde besegras af den illsluge, hämdgirige Karls beslutsamhet. Med verlden har jag uppgjort min räkning, och skall gerna lemna denna usla skådeplats för ränker och meneder, om det så är Herrans vilje. Blott hos dig står jag i skuld, blott om din förlåtelse har jag att bedja, på denna sidan om evighetens gränser. I ett godt uppsåt uppmanade jag dig att strida för Sigismund, och jag trodde, att då han nu återkom med en talrik krigshär, skulle kronan ej längre vackla på hans hufvud. Men bindeln har fallit från mina ögon. Stupar jag sjelf under det Karl segrar, lemnar jag dig såsom en landsflyktig tiggare; ty hoppas aldrig, att den stränge tyrannen skonar våra gods. Jag har tillintetgjort dina sköna förhoppningar om egandet af Annas hand, och du kan numera aldrig bli hennes make. Gustaf! välsignar du ännu din far?" — Härvid lutade han sig ned öfver den rörde ynglingen.

Liksom vid slutet af en stormig dag, det bleka vestanmolnet hastigt purpurfärgas af den nedgående solen, just som det sjunker

mot den snöbetäckta fjellspetsen, för att upplösas till regn, gömde Gustaf sina glödande kinder i fadrens silfverlockar, och hans tårar föllo ned på dess blanka rustning. "Är jag icke en Stålhand," — sade han — "och skulle jag vara den ende som befläckar denna ädla slägts minne? — Ni fullgjorde blott min egen önskan, då Ni uppmanade mig att strida för konungens sak, och hvad min kärlek angår, så beroddе dess framgång af en högre makts vilja. Men ännu är ju allt hopp för oss icke försvunnet; krigslyckan förklarar sig ofta till den svages fördel, helst då han har rättvisan på sin sida; och om än den stränge hertigen röfvar min fädernejord, skall han dock ej förmå mig att vara en menedare. Gud är stor, och äfven den häftigaste storm låter han upphöra. När Svenskarne länge suckat under Karls jernspira, skola de bryta sönder henne, om icke en mildare furste dessförinnan bestiger tronen."

— "Se så min vän;" — återtog fadren — "stilla dina upprörda känslor, och försök att begagna de få ögonblick som ännu lemnas dig till hvila."

Den

Den utmattade ynglingen föll snart i en djup sömn, som likväl ej hade räckt en full timme, då trumpeterna, i förening med trummornas skräll, gjorde larm i staden. Gustaf skyndade till kungliga borgen, och ännu ej fullkomligt mästare af sina sinnen, stannade han först vid ingången till konungens rum, der drabanternes korslagde partisaner stängde vägen för hvarje opåkallad. Men i detsamma upplätś dörren och konungen, ledsagad af riksråderne Gustaf och Sten Banér, Erik Sparre, Thure Bjelke, samt Göran Knutsson Posse, utkom i full rustning. Efter dem följde fältherren Farensbec, biskopen i staden, Petrus Ben, och borgmästaren Peder Eriksson. I salen stannade Sigismund, satte handen för ögonen, liksom han begrundat något, och sade till biskopen: "Hör på! Skulle det ej gå an att befalla en allmän gudstjenst under sjelfva slagtningen, hvarvid den högstes välsignelse nedkallas öfver vår rättvisa sak?"

— "Det lärer svårligen sig göra låta, allernådigste konung;" — svarade presten med en helig mine — "ty först och främst är det svårt att behålla andakten samlad

vid ljudet af stridens buller, och sedan vill hvar och en gerna vara hemma, för att se till sitt, eller trösta qvinnor och barn; men om det ej onådigt anses och upptages, vågar jag i djupaste underdånighet föreslå ett allmänt ringande i klockorna, på det att den som tid hafver måtte påminnas, att nedfalla på sina knän och bedja om en lycklig utgång?"

— "Gör så, gör så!" — återtog Sigismund vänligt. — "Alla skola deraf hafva uppbyggelse; ty klockorna kalla hvarje kristen till andakt, utan afseende på de dogmer han bekänner."

Nu inträdde Weiher med sin vanliga hastighet. "Hertigens förtruppet" — sade han — "vexla redan skott med våra; men huru han för öfrigt rycker an, kan ingen förnimma, i anseende till det tjocka töcknet. Detta torde väl hindra oss att låta styckena börja spela så tidigt som de annars kunde, men så måste också hertigens anfall derigenom uppskjutas, hvilket i anseende till venstra flygelns dröjsmål att intaga sin ställning, vore ganska önskligt."

Sigismund kastade en frågande blick på Fahrensbec, som rodnade upp öfver ögo-

hen, och inföll: "Tillåter Eders Majestät, att jag får taga befälet öfver venstra flygeln från den odräglige Arvid Drake, som aldrig här i verlden blir färdig med någonting, och som i dag säkert förderfvar oss genom sin långsamhet?"

— "Det är väl icke så farligt heller som du tror, min käre Fahrensbec" — återtog konungen. — "Draken är en tapper man och trogen tjenare, och när du nu kommer ut på fältet stå hans trupper säkert i full ordning."

— "I ordning?" — svarade Weiher — "nej de ha ännu icke kommit öfver bron."

Fältherren bet tänderna tillsammans, stampade med foten i golfvet, så att den stora sporrklingan på högra foten skramlande vände sig flere gånger kring sin axel; men snart hejdade han sig, och nalkades konungen, under en vördnadsfull bugning. "Jag tror mig veta" — sade han — "Eders Majestäts nådiga vilja; får jag för resten fritt handla efter omständigheterne?"

— "Vi ge Eder denna rättighet, vår fältherre!" — svarade Sigismund gravitetiskt, men tillade hastigt: "intill dess vi densamma återkalle," — liksom han ångrat sig att en

gång i sin lefnad hafva fattat ett raskt beslut.

Fahrensbec och Weiher gingo nu ur salen, och biskoppen, som med mycken uppmärksamhet följt samtalet, skyndade sig äfven bort, i det han yttrade: "Jag måste se till att ringkarlarne snart blifva i ordning, för den nytta de kunna göra."

Slutligen lemnade Sigismund med rådsherrarne slottet, för att, då luften klarnade, intaga någon upphöjd punkt, hvarifrån det väntade fältslaget kunde betraktas, och red mellertid, omgifven af sin lifvakt, kring gatorna, för att genom vänliga helsningar visa, huru mycket han litade på stadens trohet och var invånarne bevågen. Just som tåget svängde upp på storgatan, möttes det af en gammal riddare i blänkande rustning, endast åtföljd af en tjenare. "Hvem kan det vara som rider så ensam?" frågade konungen.

— "Det är en af Eder salige herr farfars ännu få lefvande kämpar, riddare Arvid Stålhand, som redan lärer hafva gjort sin underdåniga uppvaktning, efter hvad jag hört sägas" — svarade riksrådet Göran Posse, hvilken red närmast monarken.

— "Det var ett lyckligt möte, ty han bör kunna lifva modet hos sine yngre landsmän, om så behöfs" — återtog konungen, hvarefter han höll stilla, helsade på Arvid och fortfor: "Det ser ut som Ni ännu ej fattat ert beslut, om hvilken trupp Ni vill följa i fältslaget, vördnadsvärde riddare?"

— "Vid min ålder" — svarade den gamle Stålhand — "är man på visst sätt öfverflödig på alla ställen; men jag kan åtminstone intaga en plats efter någon som stupar, och i min ordning dö för landets rättmätige konung."

— "Tala icke så, herr riddare! — Jag har alltid förstått att värdera förtjensten, och jag förebrår mig att icke redan hafva gifvit Er något befäl; men då man har mycket att tänka på, blir också mycket förgätet. — Om Ni vill visa mig en godhet, så rid ut till krigsfolket och se efter huru sakerna stå, och kom sedan tillbaka att aflägga er berättelse derom. Ensam får Ni likväl ej begifva Er åstad, och jag hoppas att kunna lemna Er en trogen sidokamrat." — Nu lät han framkalla Gustaf, och far och son ilade till lilla Stångebro.

På den så kallade Ladugårdsbacken, stod

öfverste fälttygmästaren Maydel med största delen af de Polska fältstyckena, och Göran Nilsson Posse *), som der förde befälet öfver konungens högra flygel, hade allting väl - beställt. Dimman började visserligen sjunka, men sväfvade ännu till några alnars höjd öfver marken, och var derigenom så mycket mer sammanpackad och ogenomskinlig. De utskickade träffade dernäst general Weiher, som med sitt kavalleri höll bakom backen, för att kringgå densamma och falla hertigen i ryggen, så snart han ville marschera mot kanonerna; men med ställningen på venstra flygeln var Weiher ganska missnöjd. — "Antingen är der förräderi å färde" — sade han — "eller också hafva de upptäckt, från den höga backen derframme, att hertigen drar sig åt denna sidan, så att de måste gå öfver lilla bron. — Detta kan likväl ej vara annat än ett krigsknep, ty stora bron får han lof att taga, om han vill intränga i staden, och vi äro förlorade om den lemnas utan tillräcklig betäckning. Men det faller mig något in; — låtom oss rida till höjden, så kunna vi bättre bedömma saken."

— "Må göra" — svarade riddarne, gåf-

vo sporrarne, och voro snart, med generalen, på den så kallade Gumpekulla backe. Här sågo de, att man lemnat denna vigtiga höjd obegagnad, fastän man från densamma kunde iakttaga så väl hertigens som Svenskarnes rörelser; ty vapenspetsarne räckte öfver dimman. Endast ett obetydligt antal trupper stodo öster om ån, framför stora Stångebro, mot hvilken hertigens hela högra flygel anryckte, under det att den venstra framskred mot ladugårdsbacken. Hvad som likväl aldramest öfverraskade dem, var, att hertigens trupper syntes ordnade i ett riktigt förhållande till Svenskarnes ställning, som af dem icke kunde upptäckas; och att marschordningen förändrades, i samma mån som någon af de motstående Svenske trupperne rörde sig, eller fick förstärkning. — Sådant kunde ej ske genom en slump, och det syntes dem väl mödan värdt att närmare undersöka förhållandet, men dertill var nu ej tid. General Weiher, som fann att fienden började komma inom skotthåll, ansåg sig derom böra underrätta Possen och red tillbaka. — Riddare Arvid skyndade till konungen, för att aflägga berättelse om den hotande

faran, samt anhålla om den venstra flygelns kraftiga understödjande, och blott Gustaf stannade qvar för att se stridens början, som närmare borde utveckla hertigens planer.

Läsaren torde benäget påminna sig, att riddare Arvid åtföljdes af en tjenare, då han mötte konungen. — Denne tjenare var Petter, hvilken nu stannade hos Gustaf, och knappt voro de allena, förr än han gaf luft åt sin pratsjuka, och började: "Detta är alldeles maken till morgonen på Stegeborg; dimma var det då, dimma är det nu; och jag skulle tro att utgången blefve lika lycklig, om icke klockorna lät så besynnerligt; ty jag hörde alltid min salig mormor säga, att när klockorna icke ljuda sams, så är någon olycka å färde."

— "Hvad hör du då för ovanligt i klockornas ljud i dag?" — frågade Gustaf, mera för att svara någonting på ridknektens tal, än för att med honom inlåta sig i någon tvist om järtecken, och hade mellertid uppmärksamheten fästad på hertigens trupper.

— "Kors! märker han icke, herr riddare, huru än den ena, än den andra kloc-

kan mister ljudet, oaktadt jag ger mig hin på, att man ringer friskt i begge två; — hör nu bara — slår icke blott den stora: bång! bång! bång! bång?" — Gustaf såg i detsamma, huru hertigens högra flygel började skynda framåt — "och se nu skall man tro, att den lilla får brottom: ping, ping, ping, ping, skriker hon så fint, så fint." — Härvid satte hertigens venstra flygel sig också i rörelse — "Men hör nu bara på, så de skramla begge på en gång, liksom när man ringer till högmessan på sjelfva påskdagen."

Hastigt uppsteg hos Gustaf den misstanken, att hertigens medhållare från kyrktornet kunde gifva honom några tecken genom ringning, och snart fick han visshet derom, då vid alla klockornas gemensamma ljudande fienden anföll på alla punkter [10]. — Den framför stora Stångebro stående styrkan försvarade sig tappert, men måste snart vika för öfvermakten, och hertigens högra flygel, anförd af Anders Lennartsson och Samuel Nilsson framträngde ända till brohufvudet; hvarifrån den beskött ej allenast de flyende, utan äfven de på andra sidan stående trupperne. — Mår-

skalken Hans von Masenback, Hans Eriksson Ulfsparre, samt Stallmästaren Anders Nilsson Rosfeld anföllo Ladugårdsbacken; men de der placerade kanonerne tvingade dem snart till återtåg, och spridde en gruflig förhärjelse i Svenskarnes leder. — Ulfsparre samlade likväl åter några fanor att förnya anfallet, och Weiher satte sig i marsch för att taga honom i ryggen. — Gustaf, som såg att hertigens högra flygel utbredde sig mot höjden der han stod, drog sig småningom närmare lilla bron, men ville likväl dröja i det längsta, för att se utgången af Weihers rörelse.. På kullen var en hög bautasten, och bakom denna höjdes i detsamma en stång, på hvars öfra ända en grå bondtröja var fästad. Vid denna anblick stannade Ulfsparren, och drog sig skyndsamt tillbaka, så att Weihers väl anlagda plan alldeles misslyckades. "Jag vill åtminstone se hvem den förrädaren kan vara, som drifver sitt spel der borta" — utropade Gustaf, och ilade till signalstället; men allt hvad han upptäckte var, att samma bonde, hvilken anföll honom under mötet med Anna, och om natten hade varit Weihers vägvisare, nu flyd-

mot en af hertigens anryckande trup-
r, som tycktes ämnad till kommunika-
nens underhållande mellan begge flyg-
ne [11]).

"Låt oss för Guds skull vända om till
våra" — bad Petter med ömklig ton, och
n ingen tid var att förlora, efterkoms
ıast förslaget. I förbifarten underrättade
ıstaf general Posse om orsaken hvarföre
:allet mot honom afstannat, samt lofva-
, att omtala förhållandet för konungen,
n han snart träffade på torget, i ett lif-
t samtal med sin fältherre.

— "Jag besvär Eders Majestät" — hörde
n Fahrensbec säga — "att ej låta liffa-
n stå här bakom syslolös, utan rycka
m öfver bron; ty blott om Edert eget
ıer svajar i spetsen, kan man vänta att
daterne förnya anfallet!"

— "Det är i sanning hög tid, att fienden
ås bort från andra stranden vid stora
ın;" — inföll Gustaf — "ty annars blir
n tappre Possen också öfvervunnen. Han
r dessutom ålagt mig att anhålla om
ına nåd, och jag har med egna ögon
t huru stor faran är."

— "Nå så tag då, i Guds namn, hoffolket

och Svenska adeln, min kära Johan Gy-
lenstjerna" — svarade Sigismund — "och
drabba efter som fältherren önskar. Och
du, Abraham Brahe, för min egen fana med
tapper hand till segrens afgörande."

Lik den häftiga stormvinden, som rusar
mot de redan blixtrande åskmolnen, för
att tvinga dem till en annan kosa, ilade
den utsökta skaran af Svenska adelsmän
som, antingen af öfvertygelse eller andra
saker, omfattat Sigismunds parti, mot strids-
platsen. Redan ryckte det kungliga ba-
ret fram på bron, och fiendens kulor för-
mådde ej återhålla de tappre som följde
detsamma, då en dunderstämma skallade
"håll! vänden genast åter och skydden ko-
nungens heliga person, i farans stund."

Gyllenstjerna, som trodde att befallnin-
gen verkligen kom från Sigismund, ropade
genast: "halt!" De efttersta stannade, men
med största möda kunde han förmå Bra-
och sin löjtnant Erik Ribbing att lyda
"Det är en förrädare som fört denna be-
fallning" — sade den sistnämnde.

— "Nej, det var er egen frände, Lindorm
som kom från konungen," — återtog Gy-
lenstjerna — "och vi måste lyda, ty

ma aldrig försvara, om vi lemna St-
mund utan skydd, och hvem vet om
e ett uppror i staden utbrustit?"
Gustaf, som hörde till denna trupp och
des hade intagit sin plats i dess leder,
ade sina stallbröders djupa smärta, att
lgas vända tillbaka i den stund, då de
ske kunnat rycka segerkransen af Karls
vud. Men denne sluge furste hade ej
blifvit varse deras återtåg, än han lät
sina fältstycken spela på bron, som
rt var i det tillstånd, att åtminstone ej
r något kavalleri på densamma kunde
ıma öfver från staden.
På nästa gata mötte Fahrensbec de åter-
ınde, och tvang dem att än en gång vän-
om; men nu var allt bemödande att
å andra stranden fruktlöst, och mången
per ädling föll utan nytta, ett rof för
slutsamheten och det vidriga ödet.
– "Låtom oss då försöka det yttersta!"
skrek den uppbragte fältherren, i det
afdelte de som voro honom närmast,
bland hvilka Gustaf äfven befann sig.
l dem skyndade han att undsätta Pos-
Denne general satte sig genast i rö-
e, och omgifven af den lilla nyss er-

hållna förstärkningen red han främst i sp
sen för sina trupper. Ett ögonblick ty
tes krigslyckan nedtynga vågskålen till d
ras förmån, och hertigens venstra fly
måste öfverallt vika; men då anlände A
ders Lennartsson med sina ryttare, so
ej mera behöfdes vid stora bron. Så sna
Possen, hvilken förr varit hans förtrog
vän, blef honom varse, ropade han: "Br
der Anders, skolom vi här möta hvarand
som fiender?" — "Här gäller nu intet brod
skap, utan lod och krut" — svarade öfverst
och anföll med en häftighet som icke kun
emotstås. Konungens krigare började fly, o
med möda undgick Possen att blifva få
gen. På kanonerna och det utländska k
valleriet hvilade sista förhoppningen; m
hertigens ryttmästare, Nils Germundsso
hade smygt sig längs åbrädden och spräng
Polackarnes krutförråd i luften, hvarv
fotfolket lemnade dem i sticket, flyende ö
ver bron till andra stranden. Den tapp
Maydel måste således gifva sig, midt ibla
sina stycken, som i brist af ammunitio
stodo overksamme.

Lyckligtvis hade hejdukarne fattat pos
i qvarnen på venstra stranden, och afhöl

genom en liflig eld hertigens folk, tills kavalleriet kommit öfver; men det dröjde ej länge förr än några framförde kanoner antände huset, hvarvid flere blefvo inbrände.

Af alla de gissel, som plåga en flyende krigshär, är knappt något förderfligare än förskräckelsen; ty den hindrar att begagna hvarje fördel, om än aldrig så påtaglig. Ingen vågade att, enligt Possens råd, låta infanteriet försöka att vada öfver ån vid stora bron, och återtaga de kanoner som stodo på Gumpekulla backe under en ganska svag betäckning; och Sigismund, som alldeles förlorade hufvudet, skickade en gammal Småländsk adelsman, benämnd Arvid Svan, att begära fred af hertigen. Svaret lydde, att ingen underhandling kunde börjas förr, än han i sitt våld ägde de Svenske rådsherrar, som omgåfvo konungens person och enligt hans tanke voro skuld till all oreda. Förgäfves bad mången om förskoning för dem, förgäfves föreställde man Sigismund, att han ej borde befläcka sitt rykte med en så feg handling; Karl hotade, och fick det nöjet att snart låta sluta sina efterlängtade offer i kedjor.

Liksom allt varit väl beställdt, skallade

pukornes och trumpeternes fröjdeljud. Hertigen mötte Sigismund med låtsad undergifvenhet, och en förlikning uppgjordes, som ingendera tänkte hålla, och som ej egentligt hör till vårt ämne.

Med lösa tyglar red Gustaf sakta till sin boning. En hemlig aning sade honom, att hans öde från denna stund skulle få en olycklig riktning. I dörren mötte han värdinnan och på hennes ansigte stod sorgen målad.

"Gif Er till freds, kära mor" — sade han vänligt, i det han befallte Petter sadla utaf. — "Herren kan återgifva hvad han tagit, och den lycka, som i dag tyckes öfvergifva oss, kan i morgon återvända."

— "Gud gifve, att Ni kan säga detsamma, när Ni kommer på er kammare!" — sade hon med en betydningsfull blick mot höjden, och sprang in.

— "På min kammare?" — upprepade Gustaf och skyndade trappan uppföre. Dörren flög upp vid en ryckning af hans starka hand, men som en bildstod stannade han orörlig midt på golfvet. I sängen låg hans far kämpande med döden, sårad af en

kanon-

kanonkula, som borttagit begge benen. Vid sonens snyftningar, och den straxt derefter inkommande Petters högljudda sorgeskri, öppnade gubben ögonen och utsträckte, under ett mildt leende, händerna. — "Som du ser" — sade han — "är min lefnad slutad, och den hade i alla fall ej kunnat räcka särdeles länge. — Fatta derföre mod, och afhör med lugn min sista vilja."

Sedan Gustaf fallit på knä vid sängen, och tryckt den kallnande fadershanden till sina läppar, fortfor Arvid: "Min död är skön, ty jag har erhållit min bane på ärans fält, och jag slipper att skåda de gruflig-heter, som snart skola sprida brott och förödelse öfver mitt fädernesland, midt i fredens sköte. Det enda som smärtar mig är, att min slägt skall försvinna från den jord hon i århundraden försvarat; men Herran har så beslutit, och ske hans vilje! — På Sigismund har jag mycket missräknat mig; — han förtjenar ej att vara de tappre Svenskarnes styresman — och för den rättfärdiges domstol skall han ansvara, om han lemnar Riksråderne i händerna på Karls blodtörstige bödlar. — Ännu är han

likväl vår konung, och du må icke öfvergifva honom förr, än han öfvergifver dig, eller bryter sin konunga-försäkran. — Får hertigen öfverhanden, som, Gud bättre — det nog ser ut, så är också ditt fäderne-gods för dig förloradt; men verlden är stor, öfverallt behöfvas kämpar, — adelsmannens vackraste yrke är strid, — och andra bättre tider kunna komma. — Öfvergif icke den trogne Petter, om han vill följa dig; — gif honom en summa penningar, om han vill återvända till de sina. Kom närmare till mitt hjerta, ty — snart — slår det för sista — gången; — Gud vare mig nådig!"

Med dessa ord flydde hans ande till de lyckligas boningar.

Nedtryckt af djup sorg, bestyrde nu Gustaf om fadrens begrafning, som knappt var fulländad, förr än han med konungen måste afresa till Söderköping, hvarifrån färden, enligt berättelse, skulle sjöledes ske till Stockholm. Petter, som efter sitt sätt att se, tyckte det vara solklart, att Sigismund skulle bibehålla sig på tronen, och hoppades att från Stockholm snart få återvända till sin hembygd, ville för ingen del

lemna sin herre, utan följde honom såsom en trogen tjenare. — Hertigens trupper begåfvo sig inåt landet, och Gustaf kunde hvarken träffa öfverste Lennartsson eller få minsta upplysning om Anna, utan måste, med i dubbelt hänseende förkrossadt hjerta, gå de öden till mötes, som framdeles skola beskrifvas.

KAP. XI.

Af den, genom en häftig storm, upprörda Östersjöns svallande vågor, kringvräkte Sigismunds skingrade flotta, som, i stället för att afgå till Stockholm, hade fått befallning att styra mot Calmar. På hyttan af ett gammalt, för tillfället hyrdt skepp, som med några snäfva stagsegel sökte pressa sig fritt för Gottland, stod Gustaf Stålhand, med blickarne orörligt fästade på det rasande elementet; och oaktadt kränghningen var så stark, att äfven den sjövanaste matros med möda bibehöll jemnvigten, hade han för sin säkerhet ej vidtagit annat försigtighetsmått, än att stödja venstra axeln

mot ett af mesanvanten. Det såg nästan ut som han med flit ställt sig så, för att bli kastad öfver bord vid första öfverhalning; eller ock, att han, betagen af förskräckelse, förlorat medvetandet. Emellertid fanns af allt, hvad han i denna belägenhet kunde känna, ingenting mindre än fruktan, ty han ansåg sig oåterkalleligt skiljd från hvarje föremål, vid hvilket hjertat vanligtvis fäster sina ljufvaste förhoppningar. Hvad som utom honom föregick, verkade icke mer än i ett afseende på hans känslor, hvilka liknade de hårdt spända strängarne i ett instrument, der tonerna hvila intill dess en yttre kraft tvingar dem i rörelse, eller likstämmiga ljud locka dem till samklang. Hvarje brusande våg, som bröt sig mot skeppet, hvarje hvinande ilning, som for genom tågen, uppväckte ett mäktigt eko i hans själ, utan att synbart skaka hans nerver; ty, liksom all annan jemnvigt, bilda yttre och inre samtidiga stormar ett skenbart lugn, äfven i det ögonblick då förtviflan lyfter sin knotiga hand, för att afskära förståndets sista ledtråd.

Vid sin herres fötter satt den trogne Petter, läste under ömkliga åtbörder alla

de böner hans minne från ungdomen bevarat, och gjorde tysta löften till alla de helgon han hört sin mormor omtala. "De goda varelserne" — sade han till sig sjelf, — "lära väl icke bry sig stort om mig, efter jag är Lutheran; och ej heller passar det sig, som sådan, att åkalla deras hjelp; men då man, enligt gammal sägen, blott behöfver gå öfver ett rinnande vatten, för att våga synda mot det trohetslöfte man ger sin käresta, när man drager i fält, så ser jag ej något skäl, hvarföre man icke må bli så mycket Katolsk, att man begär hjelp af de förjagade helgonen, mot sjögastarnes spökerier på det öppna vilda hafvet, som innehåller tiotusen gånger mera vatten än en liten Småländsk kräftbäck?"

Det är ganska vanligt, att svaga, mindre upplysta menniskor, liksom ovetande våga små försök, för att känna sig före huru långt de kunna gå, när de frestas att återfalla i en för någon tid öfvervunnen passion, eller stå i begrepp att göra en handling, som af deras upplystare likar anses löjlig. Den fromme tjenaren uppräknade också i början namnen på helgonen så tyst, att ingen mer än han sjelf förstod

hvad han mumlade mellan tänderna. Om stormen dervid just icke afstannade så kunde han ej heller finna att den tilltog; och ju flera helgon han nämnde, desto starkare blef hans stämma. Förrådet på dessa undergörande namn var likväl ej större, än att det snart började tryta, och han nödgades begynna på nytt i alfabetisk ordning. — Redan hade han hunnit ett stycke på bokstafven A, då en skyhög störtsjö spolade öfver däcket, och ett förfärligt brakande hördes, under det att fartyget med häftighet kastades på sidan. — "Opp med rodret!" — skrek styrmannen — "förmasten går öfver bord!" — ropade en annan, och Petter, som nyss sagt Sancta, men nu på en gång både blef för rädd för att uttala det dermed förbundna namnet, och likväl ej kunde afhålla sig ifrån ett jemrande utrop, fram-mässade ett så darrande och genomträngande An-n-n-a-a! som om han skolat göra prof till klockare vid en landtförsamling.

Gustaf kunde, oaktadt de djupa betraktelser, i hvilka han var försänkt, hvarken undgå att höra bullret, då masten bräcktes eller den oreda som derigenom uppstod

bland folket. Faran hade aldrig förskräckt honom, nu utgjorde hon en njutning; och vid föreställningen att han kanske i samma ögonblick skulle sluta sina lidanden, tryckte han det gula armbandet, som han fått af sin älskade barndomsvän, med vild glädje mot sitt klappande hjerta, färdig att, med hennes namn på sina läppar, sjunka i det fradgande hafvets kalla sköte.

Då hörde han Petters tragikomiska nödrop och rusade, lik en uppvaknad sömngångare, ned från sin farliga ståndpunkt, utan att bestämdt veta, hvarken hvarthän eller till hvad företag han ämnade sig. — På skanstrappan stötte han mot skeppskaptenen, som skyndade uppåt densamma, för att med tillhjelp af en ofantlig ropare, utdela befallningar om fockvantens kapande och seglens bergning, under det att fartyget, endast stöttadt af rodret, nalkades stranden, hvaråt de flestas blickar oroligt voro riktade. Vid detta möte öfverraskades han af en erinran, som, i anseende till det föremål den angick, mer än de fleste andra saker borde kalla honom till sansning. — Han trodde nemligen, att uti kapten, som han förut ej ansett värd att när-

framstickande bakom udden i lofvart der borta. Trumpetare, blås alle man på däck! — förlåt att jag afbryter Er, herr riddare. Arklimästare, hemta upp amunition och utdela de blanka vapnen! — Gör loss styckena! — färdige att öppna portarne! — hvar och en på sin plats!"

På ett ögonblicks buller följde en dödslik tystnad. De såsom transport ombord varande ryttarne, försеddes med pikar och bilor, samt uppställdes i slutna leder vid relingen; och de matroser, som ej voro delta till manövern, slöto kretsar kring kanonerne, hvilka dock ej utgjorde större antal än tolf. Knektarnes stela hållning, som icke afbröts af annat än en vridning på hufvudet, för att förstulet se åt det ställe der deras kära hästar stodo bundna, kontrasterade på ett utmärkande sätt mot den bekymmerlösa ledighet, med hvilken sjömännen kikade mellan tågen, för att iakttaga det jagande skeppets rörelser. Snart hördes derifrån skjutas Svensk lösen, hvarefter följde det vanliga prejningsropet, på hvars besvarande en sträf, hes stämma gaf befallning att vända, emedan hertigen ej kunde tillåta konungens flotta att styra annan

kosa än till Stockholm, enligt den ingångna dagtingan.

Förgäfves genmälte skeppskaptenen, att han måste uppfylla hvad han i förhyrningskontraktet lofvat, som var att gå till Calmar; och då han på ytterligare anmaning ändock vägrade att vända, vankades ett skarpt lag, som väl icke förorsakade någon särdeles skada på däck, men afklippte flera tåg på den redan svaga tacklingen, mot hvilken det egentligen syntes vara riktadt. Äfven dessa dundrande argumenter inverkade icke på kaptenens beslut, och i sin ordning lät han nu affyra kanonerna, hvarigenom en strid uppkom, som likväl, i anseende till vederparternes olika medel, ej lofvade att blifva serdeles långvarig. Inom få ögonblick låg transportskeppet nästan utan master. Så väl de dödas som sårades antal började blifva betydligt, och sjömännen sågo på anföraren med frågande blickar, så ofta krutröken skingrades kring den plats der han stod. Med åtbörder, som tillkännagåfvo en glad upptäckt, ropade han efter en stunds förlopp: "Friskt mod, bussar! jag har ej bedragit mig; der ha vi det hvita korset." Denna underrättelse be-

svarades med gälla hurrarop, och folkets afmattade ifver fick nytt lif.

Som en pil framsköt ett tredje skepp genom vågorna och lade sig mellan de stridande; dock så, att det på pistolhåll kunde beskjuta det herrtigliga fartyget långs åt, utan att sjelf särdeles lida af dettas eld. Ehuru ej den största, var det likväl den skönaste farkost Gustaf dittills skådat. Dess låga, långsträckta byggnad, hade ett utseende af lätthet som alldeles icke var vanlig för den tidens fartyg, hvilka med sina upptimrade akterkasteller liknade flytande torn; och dess höga master och breda rår visade, i förening med de kanonspäckade sidorne, att det var ett farligt krigsredskap. Men utom dessa yttre fördelaktiga tecken, gaf den hastighet hvarmed hvarje manöver verkställdes, ett högt begrepp, så väl om den kommenderandes skicklighet, som lydnaden hos den stora menniskomassa, hvilken hvimlade på däcket, för att verkställa hans befallningar. Under en hvit gös blåste på förtoppen den tidens stridstecken, en röd flagga; på stormasten svajade en svart standert med ett hvitt kors, omgifvet af bokstäfverne G. W. o. H. W. O.;

och på mesanmasten syntes en röd och hvit vimpel.

Denne tertius interveniens — tänkte Gustaf vid sig sjelf — måtte väl snart göra slut på vår ömkliga belägenhet; och han behöfde ej vänta länge på uppfyllandet af sin tysta uträkning. Ett par lag voro nog, för att bringa den hertigliga skeppskaptenen till besinning och låta honom upphöra med elden. Öfver den afskjutna mesanmastens spillror och segel, kröp han fram till öppningen af den krossade akterspegeln, der en upp- och nedvänd lanterna, ännu qvarhängande på en stor jernhasp, svängde mellan fragmenterne af de förgylta C., som nyss förut prunkat under en stor hertiglig krona, för att fråga: "af hvad anledning han så oförmodadt blifvit anfallen?"

—"Eder fråga" — svarade en röst från det sist ankomna skeppet — "skulle i sanning förvåna mig, om jag ej så ofta erfarit, att den som gör orätt, äfven vill låtsa vara okunnig om sitt felsteg. Är det fartyg, Ni sjelf så illa behandlat, Svenskt, eller tillhör det någon potentat, som är i krig med Sverige, så är det min skyldighet att ge

Er upprättelse; men seglar det under min konungs och herres flagga, på Guds fria haf, i lofliga ärender, så är det Ni som måste stånda till ansvar."

— "Först och främst" — återtog den hertigliga kaptenen — "måste jag veta hvem den konung är, hvars skepp, i stället för flagga, förer en svart standert med en hop märken, som det brukas af sjöröfvare?"

— "Ert försmädliga tal kunde i andra omständigheter få betalas dyrt, men varning må föregå näpst, när tiden så medger, och jag ber Er: sen nogare på saken, innan J bruken eder lösa mun."

Den svarta gösen var nu försvunnen från stortoppen, och en Dansk flagga hade oförmärkt intagit dess ställe.

Den Svenske kaptenen betraktade helt förvånad detta hocus pocus; och då han vidare fick höra att transportskeppet äfven var Danskt, måste han först beqväma sig till underhandling, och sedan förse detsamma med alla de tacklingsämnen han för sin egen fortkomst kunde umbära; hvarefter han seglade sina färde.

Gustaf visste alldeles icke, huru han skulle kunna förklara hvad han sett och hört.

Nog hade han tyckt sig märka att matroserne talade en ovanlig dialekt; men att de voro Danskar kunde han icke misstänka. När han gick om bord vid Söderköping, var han försänkt i så djup sorg, att alla yttre föremål voro honom likgiltiga, och det brydde honom föga, om en blå och gul eller röd och hvit lapp fladdrade på toppen. Han hade hört sägas, att vid sjötransporter fartyg förhyrdes, utan afseende på hvilken nation de tillhörde [12]), och, ehuru han ej var bevandrad i sjölagen, visste han likväl, att ingen ärlig krigare sköt, utan att hafva visat sin rikliga flagg. Det föreföll honom således lika besynnerligt, att det fartyg, hvarpå han for, icke gaf sig tillkänna såsom Danskt, då det blef prejadt, som att dess räddare började striden under helt annat nationaltecken än han sedermera underhandlade. Han förebrådde sig sjelf, ehuru för sent, att icke hafva förmått kaptenen till eftergift i en halsstarrighet, genom hvilken åtskillige af hans underhafvande blifvit, dels dödskjutne, dels sårade, utan något synbart ändamål; men då han tillika betänkte, att de, i händelse man vändt om, möjligtvis kunde hafva rå-

kat i ett slags fångenskap, beslöt han att icke vidröra denna punkt, åtminstone ej förr, än de framkommo till Calmar, eller träffade någon af Sigismunds högre befälhafvare. Som han icke kunde deltaga i fartygets reparation, sysselsatte han sig med de sårades skötsel, hvarvid Petter äfven var behjelplig.

I detta ändamål stod han nära vid dörren till kajutan, då en båt från det andra skeppet anlände. Ur densamma uppsteg en man, insvept i en stor kappa, och alla matroserne aftogo sina hattar, så fort han nalkades. Utan att särdeles fästa sig vid dessa vördnadsbetygelser, gick den ankomne mot kaptenen, fattade hans hand och förde honom ned i kajutan, der ett samtal började, som Gustaf från sin plats ganska väl kunde höra.

— "Min kära Thore!" — sade den okände — "alltid lika tapper men också alltid lika oförsigtig!"

— "Hvad skulle jag göra?" — svarade kaptenen. — "Jag hade ju er befallning att föra mitt anförtrodde gods säkert till Calmar, och Ni skulle förmodligen ej hafva

berömt

berömt mig särdeles, om jag lemnat den unga herren, hvars öde synes ligga Er så mycket om hjertat, i händerne på hertigens tuktomästare?"

— "Det är väl sant" — återtog den förre; — "men kunde du ej i godo hafva fått slippa att följa med den satans Svenska kryssaren?"

— "Nej det var omöjligt; och sedan svärdet var draget, hade jag icke annat val, än stupa eller bli fri."

— "Rätt så min vän! — Du har gjort din skyldighet, fastån det kostat blod. — Har det händt honom något ondt?"

— "Åh nej, han är frisk och sund, så när som i ett fall; men sådan var han, när han kom om bord."

— "Hvad fattas honom då?"

— "Ja det må Gud veta; men antingen äro icke alla skrufvarne i behåll, eller är han olyckligt kär."

Utan att hafva någon direkt anledning, att detta samtal angick honom sjelf, kunde Gustaf icke afhålla sig ifrån att tycka beskrifningen om den der unga herren temligen slå in på sin egen person; men då

han ej förmådde inse någon orsak, hvarföre han skulle vara särskildt ställd under kaptenens beskydd, föreföll det honom långt rimligare, att någon ung man gått om bord som matros, för att dölja sig från förföljelser. Icke desto mindre beslöt han att noga uppfatta samtalets slut. — Samma idé hade Petter också fått; men som han aldrig kunde sysselsätta sig med mer än en sak på en gång, glömde han, att det var ett bräckligt lerfat, som, för de sårades räkning fyldt med en helande balsam, hvilade mellan hans händer, under det riddaren efter behof blötte bindlar i detsamma, på sätt han fått lära af sin informator, mäster Hans, hvilken allmänt var känd för en skicklig fältskär.

Allt som Petter lyssnade, öppnade han munnen mer och mer, och då underkäken ej kunde sjunka längre ned, började fingrarne att spridas, tills ändtligen fatet förlorade sina stödpunkter, föll i däck och krossades. Ett allmänt utrop af de kringstående störde samtalet, och kort derefter tog den besökande afsked. — Afståndet mellan däcken var på den tidens fartyg ej så stort som på våra dagars krigsskepp, och

som den främmande dessutom hade en med fjädrar beprydd hatt, måste han luta sig, för att komma genom kajutdörren. Att Gustaf, efter hvad han hört, gerna ville se huru den talande såg ut, synnerligen då han borde gissa att han vore en högre befälhafvare, var ganska naturligt, hvarföre han ock hade ögonen fästade på det ställe, der denne skulle passera; men hvem förmår att måla hans förundran, då han först på hatten blef varse det välkända juvelsmycket som han sjelf en gång burit, och sedan såg, att den han hört tala ej var någon annan än den besynnerliga mannen, hvilken han så ifrigt önskade att lära riktigt känna. Förgäfves steg han fram för att hälsa, ty så snart mannen såg sig vara igenkänd, vände han sig på andra hållet mot kaptenen, hviskade honom något i örat, hoppade derefter öfver en sönderskjuten kanonlåda, och skyndade i båten.

Som det redan började mörkna, fortsattes arbetet på däck med yttersta drift, och i släptåg efter krigsskeppet återtog transportfartyget sin afbrutna färd, som nu äfven gynnades af en förmånlig, lagom stark vind. Efter många fruktlösa försök att enskildt få

samspråka med kaptenen, satte sig Gustaf i en vrå, för att ostörd göra sina betraktelser. Åsynen af de klara stjernorna, som speglade sig, än i de oroliga vågorne, än i de lätta perlor, som då och då rullade utför riddarens kinder, drog tanken från alla jordiska föremål mot den stilla höjden; men gaf honom derjemte en så mångfaldig riktning, att skeppets lätta vaggning förmådde döfva de afmattade sinnena och skänka en länge saknad, ljuf sömn.

När han åter vaknade, stod solen redan högt på himmelen. Fartyget framskred, endast med tillhjelp af sina egna segel, genom det farvatten som åtskiljer Öland från Svenska kusten. Det andra skeppet syntes nu blott såsom en liten hvit fläck vid horisonten, och mot aftonen uppnåddes Calmar. Gustaf kunde mellertid icke gå i land, förr än han tillfredsställt sin nyfikenhet. Då han var färdig att taga afsked, uppsökte han kaptenen, hvilken kort förut nedgått i kajutan; och som denne var allena, började han, efter tacksägelser för godt sällskap, att begära närmare upplysningar, rörande de händelser, till hvilka han varit ögonvittne under färden.

— "Dessa händelser" — svarade kaptenen — "äro ganska naturliga. Om Ni skänkt den minsta uppmärksamhet åt hvad som kring Er föregick, hade Ni lätt kunnat finna, att detta skepp var Danskt, ehuru för tillfället hyrdt att öfverföra konung Sigismunds trupper. Genom stormen skiljde från den öfriga flottan, voro vi nära att lida skeppsbrott; och, knappt räddade från den hotande faran, blefvo vi öfverfallne af ett Svenskt fartyg, som med våld ville tvinga mig att segla till Stockholm. Detta var stridande mot det kontrakt, till hvars uppfyllande jag mig skriftligen förbundit; och på mitt nekande följde en träffning, under hvilken jag kommit till korta, om icke en af min konungs kryssare anländt och afgjort saken."

— "Allt det der vet jag" — afbröt Gustaf med otålighet; — "men hvem är den mannen, som vi haft att tacka för vår räddning och hvad heter han?"

— "Han heter Sten Bondeson och är befälhafvare på det fartyg, från hvilket Ni såg honom komma och dit han for tillbaka."

— "Jag märker att Ni ej vill gifva an-

dra än tillskrufvade svar, och jag bör tro, att Ni dertill kan äga skäl; men om jag genom ett oafbrutet bemödande att vara nyttig, så långt jag förmått, kunnat förvärfva några anspråk på er erkänsla, så tala på ett mera upplysande sätt. För att gifva kraft åt denna min fordran, måste jag påminna Er om vårt första möte, just här på denna strand, och att det endast var genom mig, som den så kallade befälhafvaren räddades ur fängelset. Ni bedrar Er ganska mycket, om Ni tror, att jag dervid ej lopp någon fara; ty jag anklagades för ståthållaren, och blott genom hans vänskap undgick jag en hård medfart. Visserligen ägde jag en räddningsskuld att betala, och, i anseende till denna omständighet, torde Ni vilja säga, att vi kunna afsluta räkningen med det, som jag redan känner; men andra händelser hafva timat, som göra det till ett vilkor för min framtida belåtenhet, att jag närmare måste veta, hvem den hemlighetsfulle mannen är; och jag lofvar Er på min ridderliga tro och ära, att icke missbruka förtroendet."

— "Om ert öde" — svarade kaptenen med värma — "på något sätt är samman-

väfdt med den mannens, hvilken Ni vill tvinga mig att upptäcka, så kommer nog den tid, då Ni får er önskan tillfredsställd, mig förutan. Äfven jag har pligter att uppfylla, och bland dessa måste Ni erkänna skyldigheten att lyda förmäns befallningar. Se Er omkring! — Här ligga vi uti ett trångt sund, men bakom och framför oss svallar det öppna hafvet. — Denna bild är tidens. — Hvad som händt och hvad som skall hända. står fritt, utom ögonblickets slutna krets, och det vi länge trott oss veta bortblandas lätt i den omätliga framtiden. — Den mannen, som Ni söker utforska, har liksom en dubbel tillvarelse; märkvärdig för dem som af honom bero, men i öfrigt utan all annan betydelse än den, hvilken är fästad vid hvarje enskilt menniska. Detta är allt hvad jag kan, allt hvad jag får säga.

Samma dag som det fartyg, med hvilket Gustaf gjort resan, ankom till Kalmar, ankrade äfven konung Sigismunds skepp på redden. — Monarkens vistande i Sverige blef likväl ej af någon varaktighet. Han skyndade åter till sitt kära Polen, hvarifrån han öfversände en förstärkning, som vid framkomsten utgjorde 340 man; men

detta hindrade icke Svenskarne att, efter en månads förlopp, under anförande af hertigens son på sidolinien, den märkvärdige Karl Gyllenhjelm, kringränna fästningen och börja dess belägring [13].

Med uttryck af deltagande vänskap, hälsades Gustaf af ståthållaren, som med glädje såg sina spådomar fullbordade om hvad den förstnämnde med tiden skulle blifva, och gjorde honom till ryttmästare öfver en fana, eller Gesvader, Svenska ryttare. — Uti denna egenskap hade han fritt tillträde i ståthållarens hus, och försummade ej heller att begagna sig af en sådan förmån. — Hans lynne kunde mellertid icke afskudda sig den nedslagna och sorgbundna stämning, hvaraf det allt sedan bataljen vid Stångebro var besväradt, hvarföre han också ofta inneslöt sig på sin kammare, att utan vittnen få yttra en klagan, som han sjelf erkände för omanlig, men ändå ej förmådde återhålla. — Dessa svårmodighets-anfall slutades alltid med ett oemotståndligt begär att andas den fria luften, och han vandrade då med häftighet kring vallar och gator, liksom han varit förföljd af de grymmaste samvetsqval. Men

om något bort] uppväcka ledsnad, så var det just dessa promenader; ty staden, som nu äfven på sjösidan inneslöts af hertigens flotta, visade icke annat än jemmer och elände. Med obarmhertig snålhet slet modren sista brödbiten från barnets mun, och ingen föreställde sig — hvad som dock sedermera skedde — att nöden kunde uppnå en ännu större höjd. Ofta utspridde man, att förstärkningar och proviant vore i annalkande; likväl motsade Svenskarnes kulor genast det förra, och den stigande hungersnöden det senare. Slutligen nalkades några transportfartyg och försökte att inlöpa i hamnen; men hertigens kryssare voro snart till hands, för att uppsnappa eller jaga dem på flykten. Till allt detta kom en bitter köld, som bortryckte många af de arma invånarne.

En mörk December-afton, satt Gustaf framför en liten eldbrasa i Corps de gardet vid den del af fästningen, der hans ryttare bestredo vakten. — Genom det söndriga fönstret öfver dörren inyrde snön, som en bitter nordanvind dref framför sig, och på knä vid spisen låg Petter, sysselsatt med att halstra ett par små fiskar, som han varit nog lycklig att fånga. — "Detta är ett

Guds erbarmeligt lif!" — sade han — "och sedan Jerusalems förstöring har man väl aldrig sett maken. — Det är visserligen ett gammalt ordspråk, att en Smålänning kan svälta i kapp med en örn; men så kan ingen heller säga annat, än den omilde hertigen vill se om ordspråket sannas. — Oss förestår det snart en ömklig hädanfärd, det kan man se på alla anstalter. Måtte det bara ske snart, ty nu stekas vi vid sakta eld, liksom dessa arma fiskarne."

— "Håll vackert inne med dina spådomar och klagovisor" — föll riddaren honom i talet med en sträf, ehuru ändå ej förebrående ton. — "Knektar få icke tänka på morgondagen, om den hotar med olyckor; och dessutom må vi, som förbundit oss att strida till sista blodsdroppan för konungens sak, icke klaga, då de arma borgrarne lida än mera."

— "Kan väl vara," — svarade Petter, som slutat sitt arbete och räckte sin herre den ena fisken, i det han sjelf bet den andra öfver nacken; — "men jag, som hvarken är knekt eller borgare, och ej har andra förbindelser än att tjena min herre och husbonde, får väl sjunga ut litet, vet jag,

åtminstone så länge som profossen eller gevaldigern icke äro till hands? — Man har dessutom helt olika känslor med tom och med full mage. Bara denna enda varma biten, som jag fått i mig, har genast gjort sin verkan, och jag känner att när hela fisken krupit ned, kan jag skatta mig lycklig, som slipper att stå der ute på vallen i blåsten."

Nu ropades: till vapen! men förr än riddaren hann att fatta sitt mot väggen ställda svärd och tillsluta hjelmen, inträdde Ståthållaren, och befallde ridknekten jemte ryttarne att lemna rummet. — "Min tappre vän!" — sade han, då de voro allena; — "jag har utsett Er till ett farligt men hedrande företag, och väntar att Ni med nöje går min befallning till mötes. Genom spioner har jag fått veta, att de hertigliga förposterne ej äro särdeles vaksamme, och det är min plan att i denna natt förstöra förstaden [14]) med sina väderqvarnar; emedan fienden har skygd mot kölden i den förra och nyttjar de senare till förmalning af den säd, som han så obarmhertigt utpressar af bönderne. Polackarne skola sätta öfver grafven, midt

före Helgeandshuset, och Ni, min kära Stålhand, skall dela fiendens uppmärksamhet, i det Ni med edra ryttare, jemte en half fänika fotfolk, går öfver norra bron och anfaller honom på Stockholmsvägen. Klockan precist half ett bryter Ni upp, och så fort Ni träffar fiendens förposter börjar Ni genast striden; men sen Eder väl före att Ni icke blir afskuren i förstone, ty så snart förstaden börjar brinna på andra sidan, hoppas jag att de draga sig tillbaka, och då kunnen J fritt rasera hvad som ligger i er väg. I förmodan att Ni riktigt uppfattat min mening skyndar jag vidare, ty många hemliga förberedelser måste ännu göras. Tystlåtenhet, försigtighet och mod, behöfver jag ej anbefalla, ty Ni vet sjelf, att dem förutan, ingen öfverraskning kan lyckas."

— "Jag skall försöka att utföra uppdraget på bästa sätt;" — svarade Gustaf — "men måste anhålla att få veta huru långt fienden må förföljas?".

— "Sådant beror på omständigheterne. Förstadens uppbrännande är hufvudändamålet. Kunna några nyttiga upplysningar om fiendens styrka m. m. derjemte vinnas, är det så mycket bättre; men spara folket,

ty hvarje man som stupar är en oersättlig förlust. Gud vare med Er [15])!"

Under förevänning, att Ståthållaren anbefallt en noggrannare tillsyn öfver tjenstgöringen inom fästningen, lät riddaren uppställa folket, öfversåg deras vapen och sadelmunderingar, samt rättade hvad som dervid kunde vara att påminna. En stund efter midnatten stego de i tysthet till häst, och när klockan slog det öfverenskomna timslaget, färdades de främste af tåget öfver den nedfällda, med halm beströdda, vindbryggan, der infanteriet redan väntade. Straxt på andra sidan om densamma lät han en del af styrkan stanna såsom reserv, under löjtnantens befäl, och fortsatte med de öfrige vägen rakt fram, tills de ej långt derefter hörde hertigliga förposternes anrop. Nu befalide han rörskyttarne att sprida sig åt båda sidor, för att kunna öppna elden, och så snart han märkte att fienden började draga sig tillbaka, förföljde han i sporrsträck.

Få saker inverka så kraftigt som vanan, ty genom densamma döfvas till och med våra heligaste känslor, men utrota dem förmår hon dock sällan. Vid Stegeborg ry-

ste Gustaf för blotta tanken att strida mot sine landsmän; vid Stångebro hade han redan hört så mycket om hertigens orättvisa och konungens rättigheter, att han trodde sig böra ställa pligten framför hjertats fordringar, och under belägringen hade han så ofta kallat Svenskarne sina fiender, att han trodde sig verkligen anse dem för sådane. Men nu, under framtågandet i nattens mörker, vaknade erinringar som han gerna tillbakahållit. Hela ryssligheten af den tidens brodermord stod som ett hotande eldgissel för hans inbillning, och hjertat ropade: vänd tillbaka! under det sporrarne uppristade stridshästens sidor, för att öka farten framåt. Med glädje upptäckte han, att den trupp han hade emot sig, var en af de utrikes legda knekthopar, hvilka tjente hertigen för dryg sold, men det oaktadt på ett omenskligt sätt utplundrade landet och misshandlade invånarne.

Bland Gustafs ryttare befann sig en ung man, som nyligen tagit tjenst, och förut varit dräng i staden hos en ansedd borgare. Denne kände trakten fullkomligt väl, samt hade åtagit sig att vara vägvisare. Svenska förposternes motstånd var, redan

från början, ringa, emedan de, i anseende till yrvädret, blefvo öfverraskade; och som Polackarne lyckades att snart antända vestra förstaden, flydde de i alla riktningar, för att uppnå hufvudstyrkan. "Låtom oss stanna kamrater," — ropade Gustaf — "emedan jag förutser, att fienden snart återkommer i bättre ordning, och då torde det behöfvas att kamparne icke flåsat andan ur halsen på sig, ty vi måste betäcka återtåget, som icke kan begynna, förr än fotfolket blifvit samladt efter husens antändning."

— "Det är klokt taladt," — svarade foreraren, som var en gammal härdad krigsbuss; — "men som jag ej på länge fått göra min tjenst, har lusten dertill nu hos mig vaknat, och jag tycker att vi mellertid ej kunna göra bättre än se efter, om icke tilläfventyrs något matförråd finnes i grannskapet. Straxt bredvid ligger ett hus, och hvem vet hvad der allt kan vara undangömdt?"

— "Det är det gamla nunneklostret" — sade vägvisaren; — "men ett stenkast längre fram ligger min fordna herres malm-

gård, och der var min själ både skinkor och öl när belägringen började."

— "Dit måste vi!" — ropade alla — och i ett ögonblick satte hela skaran åstad, oaktadt Gustafs förnyade befallningar att hålla stilla; hvarvid Petter gjorde den anmärkningen, att ingen ryttmästare äger nog starka lungor för att kommendera hårdare än en hungrig mage. Foreraren, som insåg, att han ensam var skuld till oredan, och fruktade för efterslängar, rådde Gustaf att låta folket hållas en stund, så skulle de vid första trumpetljud säkert åter samlas; men riddaren ville ej lemna folket på egen hand, utan åtminstone försöka att bringa några till ordning, för att bilda en trupp, på hvilken de öfrige kunde formera sig, och red således efter.

Under tiden spridde sig elden, från hus till hus, bakom dem, hvilket förökade mörkret framåt och på sidorne, så att ingen såg hvart han tog vägen. Då beslöt Gustaf hålla stilla för att invänta trumpetaren, men han väntade förgäfves, och var nära att qväfvas af harm, vid föreställnin-

gen

gen om den skam, med hvilken företagets olyckliga utgång skulle öfverhölja honom.

Ett gällt nödrop från ett närbeläget hus, nådde i detsamma hans öra; och som det var blandadt med vapengny skyndade han ditåt. I dörren stridde sex stycken af hans ryttare med några Tyska pikenerare, och vid skenet af en flämtande lampa såg han tvenne karlar sysselsatte att binda en qvinnogestalt. Utan att vidare betänka sig steg han af hästen, lemnade tygeln åt den trogne ridknekten, som oupphörligt följt honom, och sprang till fönstret. Här såg han, ehuru otydligt, genom de små blyinfattade rutorne, samma uppträde som han sett i dörren. Bågarne voro för svaga att länge emotstå hans öfverlägsna armstyrka, och inom ett ögonblick stod han med svärdet öfver hufvudet på våldsverkarne, hvilka, både i anseende till deras brottsliga ifver och stridsbullret, icke märkt hans mellankomst.

— "Wilst du nikt mit gahn," — röt en högväxt karl, hvars drägt utvisade att han var officer — "so schall ik dir mores lernen; glöbst du dat ik häb'en ganz monath

gewartet, um dik jetzo zu verlieren? Nein! du kleine pulverhexe, in min bett oder im Grabe". - - - - "Far sjelf dit, vilddjur!" — skrek Gustaf och klöf hans tinning.

"Gud vare mig nådig!" — utropade den misshandlade qvinnan, i det hon sanslös dignade till golfvet; hvarvid den andra karlen, som syntes vara en dräng, flydde under sängen. Hastigt vände riddaren sig nu åt dörren, och anföll de Tyske soldaterne, hvilka, då de trodde sig kringrände, genast bådo om pardon och nedlade vapen. — "Binden dessa uslingar!" — ropade Gustaf åt sitt folk och skyndade åter till qvinnan, för att upplösa hennes bojor.

Äfven som fri, låg hon utan tecken till lif; men med tillhjelp af lampan såg han, att det var en ung, bildskön varelse. Öfver de snöbleka kinderna nedhängde en ljus krans af lockar, och den halföppna munnen, ehuru stelnad i ett ögonblick af förtviflan och fasa, bibehöll det uttryck af godhet, som ofta ännu i döden är oskuldens ovanskliga tillhörighet.

Under det att Gustaf sökte återfå flickan till lifs, ankommo foreraren och trumpetaren, medförande underrättelser om fien-

dens annalkande, hvarvid ryttarne högljudt yttrade deras önskan att börja återtåget, emedan man, som de sade, för en liflös Tysk äfventyrarinna ej borde blottställa hela truppens säkerhet. Riddaren fann visserligen att han måste begifva sig bort, men det var honom omöjligt att lemna den värnlösa varelsen i sina förföljares händer; ty sannolikt var hon icke död, och det syntes honom en oförsvarlig grymhet, att låta henne vid uppvaknandet tro, att hennes räddning endast varit en kort dröm. Han upplyfte henne derföre och lade henne, insvept i ett lakan, så beqvämt han nånsin kunde, framför sig på hästen, med föresats att i det längsta behålla det värnlösa byte som ödet, så till sägande, kastat i hans händer. Emellertid hade ödet äfven skrifvit ett stort kors på hans egen bana; och det dröjde ej länge förr än han såg sig vara afskuren från fästningen. Med förtvifladt mod störtade han, i spetsen för den lilla trupp han hunnit samla, på fienden, och lyckades att bryta sig igenom; men då fann han, att de öfrige, som deltagit i utfallet, redan kommit öfver vindbryggan, hvilken måst uppdragas, för att afhålla de

på alla sidor tillströmmande hertigliga stridsmassorne. Nu öppnades äfven kanonelden från vallarna, och hvart han vände sig hotade död eller fångenskap. Ryttarne flydde i alla riktningar; snart blef han ensam, och kringränd af en hel skara. Till och med den trogne ridknekten hade försvunnit; och det förekom honom som den hvita kalla varelsen, hvilken han höll med sin venstra arm, endast vore en dödsengel som ledsagade honom till evigheten. "Välan då!" — ropade han, liksom i ett slags yrsel. — "Vi skola följas åt — jag och du, arma olyckliga! måtte allenast samma kula skilja oss från detta usla lif, der endast orättvisor och brott kunna trifvas!" — Med det oryggliga beslut, att af sina motståndare genomborras, tryckte han sporrarne så djupt han kunde i hästens sidor, och i kapp med stormvinden rusade stridskampen åstad. "Gif dig, eller är du död!" — dundrade det från alla håll. — "Så döda mig då!" — svarade han med säker ton. Att än mera reta fienden hade han insatt svärdet, och framdrog det ena af sina sadelrör, för att gifva eld. Under denna rörelse lossnade lakanet, i hvilket flickan var insvept, och

blåste öfver hufvudet på honom just som han tryckte utaf. Genom den fladdrande duken lyste skottet för de fiendtlige ryttarne först på ett underligt sätt; sedan frambröt en eldstråle och sträckte deras anförare till jorden. Redan detta var nog för att ingifva bestörtning; ty det var ej lätt förklaradt, huru den som sköt kunde förblifva osynlig; men ännu mera förvånades de, då i stället för en ryttare, som de hade väntat, blott en hvirflande flamma susade emot dem.

— "Det är hin onde sjelf" — skreko några; — andre lossade sina gevär, men af förskräckelse i vädret; och — som det vanligtvis går, när vidskepelsen kommer med i spelet — lederne blefvo brutne af sig sjelfva för att lemna rum åt spöket. — Äfven i den stund när man tror sig blifva ett rof för döden, tar smärtan ut sin rätt; hvarföre också riddaren, som sveddes på alla kanter, och säkerligen blifvit förbränd om han ej varit skyddad af sin starka jernbeklädnad, arbetade på allt sätt för att blifva fri från det antända lärftstycket. Slutligen lyckades han att kasta det ifrån sig, och då ryttarne sågo det

slocknande falla på jorden, ropade de enhälligt: "se, så; nu for han, Gud ske lof, hem till sitt igen!"

Men härmed var faran ingalunda förbi, ehuru aflägsnad. Öfverallt bemärktes han af förposterne; länge hörde han ropet af ihärdige förföljare. — Mot dagningen började hästen att afmattas, och han tyckte sig äfven förmärka någon rörelse hos flickan, som han sjelf af trötthet flera gånger varit nära att låta falla på marken. — Nödvändigheten tvang honom således att stanna, och han visste ej om han skulle anse för lycka eller olycka att då befinna sig fri från vidare efterspaning. På något afstånd syntes ett enstaka hus. — För att uppnå detta, samlade han åter krafterne, men vid hans ankomst flydde alla invånarne, med utrop af förskräckelse, undantagande en gammal gumma, som ålder och sjukdom fängslat vid sängen.

Hans första omsorg blef, att få veta till hvad ställe ödet fört honom. När gumman någorlunda hunnit återkomma från den rädsla hans anländande förorsakat, berättade hon, att stugan låg icke långt från Blekingska gränsen, och att hennes barn flytt,

emedan de trodde honom höra till någon af de ströf-korpser, som, från hertigens styrka utanföre Kalmar, nästan dagligen besökte dem, i afsigt att göra utskrifningar på mat och kläder. Sålunda den starkaste för ögonblicket, uppsökte han foder och stallrum till hästen, hvarefter han på allvar började försöka att få flickan till sans.

Uppvärmd vid spiselden, öppnade hon slutligen ögonen, med uttryck af vild förundran, och det dröjde länge innan hon tycktes våga någon gissning om sitt närvarande tillstånd. Från en isande förskräckelse hade hon fallit i ljuf dvala, endast störd genom bilden af ett missfoster, som hotade att göra henne olycklig för alltid. Nu hade båda försvunnit, och hon fann sig återkallad till en främmande verklighet, genom en ung man, hvars rustning hon noga beskådade, för att öfvertyga sig att han ej var en af de ädla varelser, som mottaga själen vid uppvaknandet ur dödens slummer. Ömsesidiga frågor, besvarade med den okonstlade uppriktighet som en gemensam olycka på ett eget sätt utkräfver, upplyste snart om rätta förhållande.

För att rättfärdiga sin djerfhet att hafva

bortfört henne, gaf han först en kort beskrifning på utfallet, jemte det vidriga öde som derunder förföljt honom; och då han slutat, berättade hon följande:

— "Jag är dotter" — sade hon med en djup suck — "af en förmögen borgare, som äfven ägde den malmgård, der Ni fann mig. — Redan som barn beröfvades jag vården af en mor, hvars ömhet ännu utgör det dyrbaraste minne jag äger; men jag bör numera aldrig klaga öfver denna förlust, ty, ehuru hennes bortgång gaf mitt hjerta ett oläkeligt sår, måste jag tacka Gud som befriade henne från åsynen af all den jemmer jag nödgats upplefva. — Med konungens ankomst flydde all välsignelse från Calmar, och dess välmående innevånare blefvo snart, genom den stränga inqvarteringen och krigsgärderna, en sysslolös tiggarhop. Likväl var detta ett intet mot hvad de sedan fingo erfara, då hertigen började belägra staden. — Oförmodadt blef den kringränd, hvarvid jag och min far befunno oss på malmen. Visserligen hörde vi omtalas att fienden nalkades, men man försäkrade oss, att det ännu skulle dröja länge förr än han vågade sig så nära, och

vi ville icke gerna återvända inom stadsmuren, innan de förråder vi från landsbygden inköpt äfven voro bragte i säkerhet. Denna försigtighet var likväl den största oförsigtighet vi kunde begå; ty ännu samma natt voro vi sjelfve med vår egendom i händerna på menskligbetens afskum. — Beröfvade allt genom den vildaste plundring, ända intill kläderna på kroppen, bådo vi på knä att få draga våra färde. Då anlände en ny skara, hvars anförare, i harmen att se sin snålhet bedragen, hade den grymheten att förklara mig för sin fånge. Min gamle far, som häruti anade en ännu större olycka, tillät sig att göra förebråelser och blef derföre, belagd med kedjor, bortsläpad, Gud vet hvarthän. — Den grymme Tysken, som gjort sig till min plågoande, förklarade, att jag skulle blifva hans hustru; — ""vigseln kunde ske när han framdeles träffade någon prest;"" — tillade hon med nedslagna ögon — men antingen min ungdom uppväckte något medlidande, eller han fruktade att bringa mig till förtviflan, så medgaf han dock att jag skulle få någon betänketid, för att besluta om jag godvilligt gick in på hans förslag. Jag har

svårt för att tro, det någon kan födas utan känslor för dygden, och säkert hade denne usling äfven haft en ålder, då han ej hånade det heligaste menniskan äger. Också lyckades jag att afhålla hans vilda Begär, ända till den stund då edra ryttare ankommo. I första utbrottet af min glädje, när jag hörde dem nalkas, beslöt jag att fly; men han hade misstänkt det, och fordrade att jag skulle följa honom. Jag vägrade och blef bunden; — resten vet Ni bättre än jag."

— "Goda, beklagansvärda barn!" — snyftade den sängliggande gumman, som äfven åhört berättelsen. — "Du må tacka Gud, att du kommit i denne hederlige mannens händer; men hvad skolen J nu taga eder till? Länge kan det icke dröja, tills ett nytt parti anländer, och mina barn återvända icke förr än de sett er rida bort. Om ni bara väl vore inom Danska gränsen, så blef det allt någon råd, och då kunde ni sjöledes komma antingen till Calmar tillbaka, eller till er hembygd."

— "Hembygd!" — upprepade Gustaf dystert — "min hembygd är grafven, och den kan jag ernå hvar som helst; men den-

na arma varelse, numera den enda som fäster mig vid lifvet, hon måste räddas. Hör på gumma! snart torde vi träffas inför den domstol, der viljan så väl som gerningen bedömmes, och jag anklagar dig då för obarmhertighet, om du ej hjelper oss. — Har du någon son, så gif denna flicka hans kläder; har du någon häst, så visa mig hvar han är gömd; och jag skall rikligen betala allt hvad du lemnar."

Efter en stunds besinnande svarade gumman: "Ja, jag kan ej neka att hjelpa er. På loftet häruppe, till höger under spånhögen, ligga min sonsons helgedagskläder, och under tildet i stallet är en sadel; vår enda häst är instängd i kölnan; och här, under min säng, ligga ett par salta köttstycken och några brödkakor. Tag alltsammans och skynda hädan; vi hafva ändå ett litet matförråd undanstucket, och Han, som vedergäller allt godt, ger oss väl något när det tar slut."

"Gud löne dig, goda själ," — sade riddaren i det han kastade några guldstycken på gummans sängtäcke. Sedan skyndade han att uppsöka den uppgifna skatten, och efter en tarflig måltid begaf han sig åter

åstad, jemte sin reskamrat, som nu var förvandlad till gosse.

Den goda gumman hade, så godt hon kunde, beskrifvit vägen som de borde taga, och resan fortsattes hela natten igenom, mesta delen skogsleds. Mången gång fruktade han, att hafva kommit vilse och åter nalkas Calmar, emedan himlen var mulen och stjernorna ej gåfvo någon ledning; men ändtligen såg han den ljusa dagsstrimman till venster om sig, och fann med glädje att de ställt kosan riktigt åt söder.

I herrlig glans höjde sig solen öfver skogstopparne, och blickade ned i den ödsliga dal, der våra resande då befunno sig. "Nu måste vi längesedan vara i Blekinge;" — sade Gustaf — "ty detta land liknar icke Sverige i allmänhet. Denna mängd af ekar och bokar, som så trotsande sträcka sina kronor i höjden, — dessa förvånande klippmassor, som icke tillhöra något stort berg, utan tyckas hvila på en bädd af törne och hagtorn, gifva på en gång ett vänligt och vildt utseende åt nejden."

— "Det är sannt" — svarade flickan, som under färden berättat att hon hette Maria, och hädanefter, i egenskap af gosse,

skulle kallas Mårten; — "men hvad kan det vara för en rad af besynnerliga pelare som resa sig der-borta?"

— "Vi skola undersöka" — återtog Gustaf och vände hästen ditåt. — "Herre Gud!" — utropade han efter en stunds ridt, — "det är skorstenar efter en förbränd by! — och se der, hvilka högar af menniskoben, som ej en gång snön mäktat betäcka. Förhärjelsen och döden hafva också genom dessa trakter framgått hand i hand; — finns då ingen vrå der lugnet är bofast?"

— "Jo, om man bara hittar dit" — svarade en röst bakom ruinerna, och en lång gubbe med spade i handen framträdde. Vid åsyn af den väpnade riddaren drog han sig åter något tillbaka, men frågade straxt derpå: "hvad söken J här?"

— "Hjelp och deltagande," — sade Gustaf i det han red närmare. — "Kan hända att min uppriktighet ej är mig nyttig, men om falskheten bor i ditt gamla hjerta, då du vistas på detta förödelsens ställe, troligen vid lemningarne af din egen fordom prydliga boning, så är det blott ett motstycke till hvad jag redan ofta erfarit. Vore jag din landsman, skulle jag utan

omsvep begära tillflykt under ditt tak; men nu måste jag först säga dig, att jag är Svensk, och ej har annan rätt till din gästfrihet, än den olyckan kräfver."

— "Svensk," — upprepade gubben sorgligt; — "här ser Ni Svenskarnes verk! Vackra minnesmärken som kong Erik och hertig Karl rest åt sig! Säg sjelf, hvilken vedergällning sådant kräfver."

— "Du har rätt, gamle man! Jag skulle kanske tänka som du, om jag vore i din belägenhet. Sjelf har jag icke deltagit i mina landsmäns ovärdiga framfart, och fastän min fader var med i Blekingska fejden, kan jag heligt besvärja att han icke nedlät sig till en så låg handling som att vara mordbrännare. Dessa ruiner tala visserligen till min känsla, men icke förebrående. Dock, hvartill gagnar det, att jag gör dig reda för mina känslor? Säg mig ärligt om du är min fiende, ty då vill jag fly dig och söka en medlidsam varelse, åt hvilken jag kan öfverlemna min unge tjenare, den enda dyrbarhet jag har qvar, och derefter återvända, för att bjuda mitt bröst ännu en gång till skottafla åt mine öfverlägsne förföljare."

— "Stilla, unga vildhjerna" — inföll gubben. — "Ditt väsen behagar mig, och i din blick läser jag att du är tapper. Också jag har en gång kallat kongen i Sverige för min öfverherre, och vi, Blekingsboer, räkna ej så noga med folkslagen. Behöfver du blott fristad, så har jag en att gifva dig, dit ingen objuden utan att ångra sig inträder; ljuger åter ditt öppna anlete, så skyll dig sjelf för följderna, men tills vidare tror jag dig; — följ mig!"

KAP. XII.

Genom den angränsande skogen, förde bonden våra flyktingar till en annan dal, hvars ingång hade liksom ett slags förskansning af sammanförda stenar. Mellan dessa slingrade sig vägen i flere bugtningar mot en liten slätt, på hvilken, utmed brädden af en å, några låga byggnader framskymtade. Till höger och venster syntes flera skjul, bestående af på fyra stolpar hvilande tak utan väggar, och i dessa lågo nybyggets kreatur. Sysselsatte med att kasta snöbol-

lar, sprang ett dussin större barn, lekande i bara linntyget. Så fort dessa halfvuxna varelser blifvit de ankommande varse, uppgåfvo de ett gällt skri; hvarvid med spjut och bössor beväpnadt folk utrusade från alla dörrar, liksom det varit en af sina förposter varskodd fältvakt. Ledsagaren gaf genast ett afböjande tecken med handen, och då han kommit nog nära för att kunna höras, gjorde han en kort berättelse om anledningen till det oväntade besöket, bad riddaren stiga in, och tillsade den förmente ridknekten att föra hästarne i stallet.

Det hus, eller kanske rättare koja, der Gustaf inträdde, föreföll honom utvändigt, såsom ett mot årstidens stränghet tillfälligtvis uppfördt nödvärn, men invändigt visade det en välmåga, som han alldeles icke väntat att derstädes finna. Kring väggarne af den genom ett litet takfönster upplysta stugan, hängde en mängd i botten hvita, med hvarjehanda lysande färger utsydda linnestycken, ej olika vår tids långshawlar, och på de med yppiga bäddar försedda sängarne, prunkade brokiga, virkade ylletäcken. Längst

upp

upp i rummet stod ett långt bord, hvars ena ända höljdes af en hvit, i kanterna genombruten duk, som det syntes, nyss utbredd för måltiden, bestående af bröd, smör och mjölk i nätta, renskurade bunkar af eneträd. Värdinnan, en högväxt ålderstigen qvinna, helsade honom med ett hjertligt: Guds fred! och bad honom, utan vidare omsvep, att göra sig hemmastadd.

Gerna hade han velat hjelpa den stackars förklädda Maria med hästarnes skötsel; men dels ansåg han sig så litet som möjligt böra aflägsna den allmänna nyfikenheten från sin person, hvarunder hon, på egen hand, kunde dölja sin oskicklighet, i det för henne främmande yrket; och dels trodde han sig skyldig att genast söka utleta, huruvida de verkligen ernått en fristad, eller deras olycka endast ombytt former. Han antog således värdinnans tillbud, med skenbart lugn och kring alla kanter spejande blickar; men det dröjde ej länge förrän allvarsamma uppträden åter började.

Värden, som stannat utanföre dörren, inkom i sällskap med flere andra karlar,

hvilka samtlige, med uttryck af ett föraktligt spelöje, betraktade honom från hufvud till fötter. I alla deras åtbörder låg något så retande, att riddarens vrede, under andra omständigheter, ofelbart uppblossat; men späkt af motgången, och fruktande för den oskyldiga varelse, hvars beskyddare han blifvit, ville han ej inlåta sig i någon strid, utan fortsatte att bortlägga de särskilta delarne af rustningen. — Detta skedde likväl icke utan en liflig inre oro, ty hans omgifning hade ett slags vapen, hvars verkan han en gång tillförene sett och som ingalunda var att förakta. — De buro nemligen stora knífvar, instuckne genom en öppning på högra sidan vid yttre byxsömmen, och ehuru endast skaften voro synliga, kunde han af deras storlek sluta till bladens. — Dessutom hade bönderne ett så resligt och kraftigt utseende, att deras besegrande i hvarje händelse tycktes tvifvelaktig. Småningom tillkommo flera qvinnor, bland hvilka åtskilliga fäste hans uppmärksamhet, genom deras ovanligt vackra ansigten, och omsorgsfulla klädnad. — "Sådana varelser finnas icke bland känslolösa barbarer," — sade han till sig sjelf, — "och

om än min tid skulle vara ute, skola dessa säkert gifva skydd åt eget kön."

Man har anmärkt såsom en egenhet hos Svenska allmogen, att den, i enskilta tvister, som skola afgöras med näfrätten, icke gerna vill synas vara den angripande, eller först lägga händer vid verket; åtminstone påstås detta varit händelsen vid de, ty värr ej sällsynta, slagsmål, som fordom ägde rum å gästgifvaregårdarne, och ännu någon gång inträffa; men deremot försummas inga medel att uppreta vederparten. Om detta kan anses för ett arf från den tid, på hvilken riddare Gustaf hade sina äfventyr, må andre afgöra; vi hafva blott åtagit oss att vara berättare, och äro således endast skyldige att säga, att han låtsade icke märka det försåtliga i böndernes uppförande.

Slutligen framsteg värden med ett slags högtidlighet, och frågade, om han ännu kom ihåg det aftal, i grund af hvilket man lofvat honom herberge?

— "Jag vet mig hvarken hafva föreslagit eller åtagit mig uppfyllandet af några vilkor" — svarade riddaren. — "Jag begärde fristad för mig sjelf och min rid-

knekt, eller åtminstone för den senare, emedan han låg mig om hjertat."

— "Ja! att han ligger Er om hjertat," — ropade flere i hopen — "det är min själ icke underligt; men vi äro ärligt folk, som icke vilja hysa några landstrykare, ej hellor deras förklädda frillor. För sådana finnes rum på Lyckå slott, och fogaten är van att herbergera dylika gäster."

— "Nå, nå!" — inföll värden — "sedan han kommit under mitt tak, har han rätt att försvara sig, om han kan; och är han oskyldig, skall ingen röra ett hår på hans hufvud."

— "Låten icke narra Er af hans prat, fader Håkan!" — sade somliga. — "Låtom oss binda honom och föra honom till länsmannen" — skreko andra; men värden blef fast i sitt beslut, och sedan det lyckats honom att stilla sorlet, erbjöd han Gustaf att rättfärdiga sig. Denne, som lätt insåg att Maria blifvit upptäckt för hvad hon verkligt var, antog tillbudet, och berättade helt öppenhjertigt sina händelser från den stund utfallet börjats, och tillade: "Om J ännu ansen mig för en landstrykare, vill jag genast stiga till häst, för att

åter fäkta under min konungs baner, som jag i alla händelser icke ämnar öfvergifva, så länge det svajar på Svensk botten; men neken J skydd åt en värnlös qvinna, eller gören det ringaste försök att fängsla och misshandla henne, skall jag hämnas tills svärdet brister i min hand, och ännu i döden ropa ve och förbannelse öfver ett folk, som icke känner hvad gästfrihetens lagar fordra."

Detta tal hade långt större verkan än Gustaf ens vågat hoppas; ty knappt var det slut, förrän icke allenast bönderne började ropa: "Väl sagdt! — En dugtig karl! — Du skall bli vår man, det svär jag vid min knif!" — med flere dylika acklamationer, utan äfven qvinnorna höjde sina stämmor till den raske herremannens fördel, och yttrade medömkan öfver den stackars däkan [16]), som de skyndade att införa i ett slags triumf.

Maria hade mellertid varit i en ganska brydsam belägenhet. När hon skulle föra hästarne till stallet, märkte den vilda stridshingsten snart, att han råkat i svaga händer, och ville skynda till en grupp af sina likar, som gnäggande välkomnade honom.

Förgäfves använde hon alla sina krafter att stilla hans ifver, och kastades dervid mot en sten, så hårdt, att hon förlorade sansningen. De kringstående ilade till hjelp och upprefvo kläderna, för att bada bröstet med is och vatten. Härigenom blottades några rundade behag, som för deras skönhet skull borde hafva väckt förundran hvar som helst, men aldramest på en ridknekt. Gissningar och slutsatser följde tätt på hvarandra. Hon blef en lastbar äfventyrerska, som rymt med en bröttsling eller förförare; och då hon åter vaknade, låg hon bunden, som ett offer åt rättvisan. — På hennes frågor gåfvos inga svar, blott föraktliga blickar; men när hon som värst plågades af ovissheten om sitt blifvande öde, anlände qvinnoskaran, för att lossa de hårda banden, och gifva henne upprättelse för det oskyldiga lidandet.

Om bönderne nyss visat sig angelägne, att blifva befriade från riddarens närvaro, så täflade de nu i anbud att förmå honom stanna qvar. — "Bär det der skramlet" — sade en ung man i det han pekade på pantsarskjortan — "högst upp på loftet, och anlägg en sådan här ledig tröja som jag

har. I den är jag fri som en fogel, när jag kastat årsskatten i halsen på fogden, och hon hindrar icke senorna i armen, då jag vill hämnas en oförrätt, eller arbeta för födan. Låt Karl, den blodigeln, som jag hade lust att skära en flisa i sidan för det han brände far mins gård, slåss med Sigismund så mycket han behagar, ty ingen kan bevisa att vår Herre skapte Er till en huggekubb för deras knektar. — Hvad förmån har Ni väl, om er så kallade nådige konung vinner? — Jo, ingen annan än att han förer Er till en ny slagtarebänk; och faller Ni i händerna på hans käraälskeliga farbror, så tänker jag att man snart skall höra dödspipet i strupen på Er. — Här i våra bygder bor något, som Ni kanske väl hört omtalas, men aldrig känt; — här bor friheten. — Är det er käresta, som följt Er i gosskläder, så låt henne bli hvad hon förut varit, skicka sedan efter presten och bygg Er en stuga i vår by."

— "Edert tillbud vet jag att värdera" — svarade Gustaf — "men kan icke mer än till en viss grad begagna mig deraf. — Den flickan jag medfört är icke min trolofvade, och jag känner ej en gång om hon

har några förbindelser som röra hjertat. En fristad för ögonblicket, är allt hvad jag önskar och får emottaga, ty framtiden tillhör min konung och herre, som ensam äger rätt att befalla öfver mitt lif och min arm."

— "Hör på!" — föll värden honom i talet — "sådana läror predikar Ni fåfängt i våra bygder. Skulle jag på det viset ha tillhört alla dem som kallat sig konungar och herrar öfver Blekinge, sedan jag begynte minnas, så skulle min arma själ vid detta laget sitta så bar som en spindel på sin väf, der trådarne visa hvar fyllningen borde vara. Ett öfverhufvud måste man för syn skull erkänna, efter det lärer stå i skriften, och köpstadfolket icke kan lefva utan någon som de få kröka ryggen för, och som skänker dem till återtjenst preveleger eller hvad det heter; men en annan sak är det med oss landtfolk, som bor i ett län på gränsen, och ser huru det verkligen tillgår med det beskydd öfverheten lemnar. På liten anledning nog förklaras krig med grannriket, och från båda hållen framtränga legda hopar, som bränna upp husen, mörda gubbar och barn, eller um-

gås ännu omenskligare med de qvinnor som falla i deras händer, tills de förstört allt som, kan förstöras vid stora landsvägen. Sedan pocka de på högre sold, och när vintern kommer, drager hvar och en hem till sitt, skrytande öfver att han slagit fienden. Den som då ligger närmast, skickar sina tjensteandar att uppbära skatter, eller åtminstone göra anspråk på dem — ty i skogsbygden varkas oftare hugg än penningar — och göra utskrifning på medel, till nästa års fälttåg i städerna."

— "Hvad Ni sagt" — återtog riddaren nu — "kan vara en träffande beskrifning på de krig som härjat edra landsändar; men deremot är det icke något bevis, att landets konung ej har rätt att fordra folkets bistånd till sin trons försvar. Jag är sjelf både född och uppfödd på landtbygden, eller i öfra delen af Småland, och äfven till oss har Danska krigshären, med eld och svärd, framträngt; icke destomindre vörda vi vår lagliga öfverhet, och äro honom med hjerta och handling tillgifne."

— "Min kära herreman! om Ni varit född i Wärends Härad, hade Ni kanske tänkt annorlunda. Der har folket mer än

en gång ingått förbund med oss, att tygla sina konungars krigshärar; men äfven i den orten, tänker man olika på säteriet och i bondstugan. Låtom oss uppskjuta dessa ämnen till en annan gång, eller, om Ni så vill, för evigt; och lef som Ni behagar, den tid Ni aktar nödigt att bo ibland oss. Från denna stund anse vi Er som landsman, och göra Er delaktig af alla de förmåner ett fritt folk äger, Ni må förstå att skatta dem eller icke."

Äfven de hårdaste motgångar hade icke förmått rubba Gustafs tillgifvenhet för sin monark, och att vara öfverheten underdånig, ansåg han till den grad förbundet med religionen, att han heldre förlåtit en öfverlöpare från Sigismund till Karl, än den Svensk, som icke ville erkänna någondera för sin herre.

Hvarifrån Blekings-allmogen fått en sådan kärlek för dess så kallade frihet, och hvari den egentligt bestod, enär den på en gång förutsatte bestämda statsformer och likväl tycktes vilja vara fri från en furstes öfverstyrelse, kunde han således icke fatta. Väl hade han läst om de Grekers och Romares republiker, men deras beståndsdelar

hade inga motstycken i Norden; och att en hop bönder skulle hafva bildat deras samhällsskick efter sådana mönster, var för ingen del troligt. Icke destomindre tyckte han, att den hänryckning, med hvilken de talade om sitt lyckliga tillstånd, ännu på gruset af förhärjade boningar, hvarken kunde uppkomma af smak för ett brottsligt sjelfsvåld, eller vara ett tomt hjärnspöke. Det som mest hotade med ett ofördelaktigt slut på en närmare undersökning, var den omständigheten, att han hört många berättelser om Blekingsboarnes oförvägna mod och oroliga lynne, hvilka egenskaper de ärft af sina förfäder. Desse voro åter ryktbara för sina Wikingståg, som visserligen någon gång skedde för blotta äran, men oftare för att, under namn af beskattning, röfva främmande kustländer eller krämarefartyg; och de folkstammar som en gång fått vana att lefva af rof, underkasta sig icke gerna strängare samhällsband.

På hvad sätt tiden än måtte utveckla kännedomen af dessa förhållanden, så kunde de likväl icke förändra hans egen tillfälliga belägenhet; och med eller utan bifall, såg han sig tvungen att qvarstanna på

den ort, dit olyckan och ödet fört honom. Att utan vidare omständigheter återresa till grannskapet af Calmar hade varit, att, till ingen nytta, bli krigsfånge eller dödad som rebell; ty, äfven med bästa vilja, var det omöjligt att från landsidan intränga i fästningen, och sjöledes kunde det ej heller ske, i anseende till hertigens kryssare och årstiden. Riddaren beslöt derföre, att begagna sig af det goda tillbud man gjort honom, bortlade alla yttre tecken af ståndsskillnad och antog den enkla drägt, som nyttjades af hans dagliga omgifning, Maria, som i början var nedslagen, tycktes äfven genom vanan erhålla mera styrka att bära sin belägenhet, ehuru hon ej kunde göra sig fri från en viss dyster sinnesstämning, som kan hända blifvit mindre märkbar, om bondflickorna, i hvilkas krets hon sjelfmant inträdde, icke varit så glada, bekymmerslösa varelser.

En dag, efter måltiden, tog värden Gustaf afsides, och sade: "Det stundar till Jul, hvilken högtid firas med mycken ifver i våra bygder. Hvarje slägt samlas hos någon af de äldre husfäderne inom densamma, och ungdomen öfverlemnar sig åt le-

kar och nöjen. I fjol dracks julölet hos mig; i år är min bror den som skall bestå kalaset; och i morgon drager jag, jemte flera naboer, åstad till honom. Men han bor i en af länets folkrikaste orter, nemligen vid Lyckå stad, och det torde vara Er motbjudande att besöka ett ställe, uti hvars grannskap många af edra egentliga likar, eller herremän finnas. Mellertid försäkrar jag Er, att detta förhållande ingalunda skall förorsaka några obehagligheter; ty inom vår krets kommer ingen utan allmogens tillåtelse, och Ni är bonde så länge Ni behagar, om än någon skulle vilja påstå att han sett Er i annat skinn, som man säger. Önskar Ni bestämdt att här qvarstanna, så må det ske; men vill Ni göra mig till viljes, så följer Ni med oss. I dylika samlingar förefaller alltid något lustigt upptåg, som muntrar sinnet; och det kan vara tid, att Ni höjer litet på underläppen, som alltid vetter nedåt så fort Ni blir ensam. Nu har jag sagt min mening rätt fram, som jag alltid plägar, och ber att få veta hvad Ni tänker om saken?"

Någon särdeles lust för bullrande nöjen, hade Gustaf visserligen icke i sin dåvaran-

de belägenhet; men han var vettgirig, och hade redan sett så många egenheter i Blekingsboarnes hemseder, att han ej kunde emotstå tillbudet att äfven få se dem i större samqväm under en högtid. "Nog kunde jag" — svarade han derföre — "hafva mina giltiga skäl att hålla mig undan; men det enda sätt, genom hvilket jag kan visa min erkänsla för er oegennyttiga gästfrihet, är, att gå edra önskningar till mötes; och då Ni vill att jag skall deltaga i färden, så följer jag med, hvad också deraf kan komma att hända."

Snart voro alla sysselsatte med tillredelserne för resan. Högtidskläderna framtogos, putsades och lades i knyten, hvarefter husmödrarne började att tillaga den så kallade förningen [17]. I bakugnen fladdrade större låga än vanligt, och i alla hörn af spisen fräste smöret på pannjernen, än som grundläggning till den vigtiga äggkakan, än som sås till den nyss fångade, i ringlar sammanvridna ålen. Så fort en rätt var färdig, nedpackades den omsorgsfullt i stora äskor, der öfversta hvarfvet utgjordes af hårdkokta ägg, fint bröd, utskuret i mångahanda figurer, och brynost

Denna proviantering skedde under ett slags inkognito, af ungefär samma beskaffenhet som den, hvilken begagnas af vår tids furstliga personer, då de besöka främmande länder. Ingen vet hvad hela verlden vet, och dussintals utskickade inberätta för hvarje timma, huru fort hans höghet nalkas vederbörande autoriteters residens, der man alldeles icke känner annat än att han, som får hedersvakter och komplimenteras vid stadsporten, är en vanlig resande menniska. Då ingen ting syntes fattas, uppstod en allmän brist; och de hedervärda qvinnorna sprungo från hus till hus, att låna något som de sjelfva icke hade. På ett ställe hörde man: "kära mor, låna mig er kakspade, min har gått sönder" — hvarunder de vanda matmorsögonen noga bespejade, om kakorna lyckats eller voro sammanfallna. På ett annat begärdes, att få låna ägg, för att erfara om husets hela förråd var kokadt. Hvad som sålunda blef utrönt, meddelades i förbigående åt någon vän, under tysthetslöfte, det förstås, och sedesamheten fordrade, att man vid inträdet hos grannhustrun skulle undra hvad hon tillagat, fastän man redan på

fingrarne kunde uppräkna hela hennes anrättning.

Gustaf hade väl förändrat drägt men icke natur, och både af pligt och böjelse kunde han aldrig försumma att visa könet uppmärksamhet. Ur värdinnans händer mottog han beställsamt de för resan framletade effekterne, och hjelpte döttrarne i huset, tvänne täcka flickor, att ordna hopläggningen, som ej blef färdig förr än sent på natten. Då bjöd värden tystnad och sade: "Helgen har ingått med det nyss början dygnet, och oss tillhör att visa, det vi icke äro hedningar." Derpå uppstämde han en högtidlig julpsalm, hvari alla närvarande inföllo, och sedan han ytterligare läst några böner, tillsade han hvar och en att gå till hvila, för att med solens uppgång vara färdig till afresan. Denna befallning blef också punktligt efterkommen; ty morgonrodnaden hade ej förr hunnit sprida sitt gyllene skimmer öfver skogen, och bryta sin purpurglans mot de rimfrostbetäckta grenarnes svandun, än de små, men modiga, hästarne framfördes.

Flickorna hoppade, vid skämt och skratt, upp

upp på sina gångare; men alla hustrurna sutto, med nedslagna ögon, i de med knyten behängda tvärsadlarne, under det att karlarne samlade sig för att bilda en förtrupp åt tåget. Gustafs värdinna saknades ännu, och som han förmodade att hon icke hunnit utbära alla sakerna, gick han åter in i stugan, för att erbjuda sin tjenst. Der såg han henne ur ett väggskåp framtaga ett stort stycke hvitt linne, liknande ett lakan; men vidlyftigare, och omgifvet af spetsar. Då detta var hopveckladt, föll hon på knä och läste andäktigt en tyst bön, hvarefter hon med tårfulla ögon ville lemna rummet.

— "Väcker detta linne en erinran om någon sorglig händelse?" — frågade riddaren. — "Ja!" — svarade gumman — "men om en sorglig händelse, som ännu icke inträffat, och som Gud förbjude att hända på denna resan. Ni känner ännu icke, märker jag, hvarken våra seder eller vårt manfolks vildhet; de tåla ingen skymf, och hämnas hvarje sådan på det grymmaste. Sällan aflöper någon större samling utan strider på lif och död, och det har blifvit

en vana att alla hustrur, då de fara till gästabud, medtaga sina männers svepning [18]. Redan mer än en gång har det skarpa jernet sårat min gubbes sidor; men ännu har, som Ni ser, denna betydelsefulla duk — Gudi lof! — icke blifvit begagnad."

Slutet af meningen fulländades ej förr än de utkommit genom dörren, och värden, som hörde det, samt deraf kunde finna hvad samtalet angick, sade småleende: "det är icke så farligt som mor utmålar; och sedan Ni nu, min käre Gustaf, måste hafva utseende af en fullkomlig Blekingsbo, får Ni för ingen del rynka pannan vid sådana händelser. Jag har ju flera gånger sagt Er, att vi anse oss för ett oberoende folk, som icke hänskjuter hvarje tvist till afgörande vid domstolen eller hos fogden, hvilka ej kunna skaffa annan upprättelse än några eländiga myntstycken. Om man skymfar oss, vädja vi till vår egen styrka; angriparen manas till bältet, och blod måste flyta. Men den saken skall jag vidare utveckla för Er på vägen; sitt nu upp, ty sällskapet rör redan på sporrarne."

Ej långt från det täcka Lyckeby, som den

tiden var en liten stad, kallad Lyckå, eller Lyckna, samt hade ett befästadt slott, lågo några välbygda hemman i bylag. Dit anlände tåget mot aftonen, sedan man under vägen sagt till på åtskilliga ställen. — Framför dörren till det ansenligaste huset, stodo spelmännen på sidorna om värden, hvilken både en stor silfverbägare med kirsedrank i handen, och drack helsningsskålen. Så fort de hunno att sitta af, framträdde de anlände karlarne, hvar efter annan, skakade värdens hand, uttalade ett hjertligt: "Guds fred!" — och tömde det återfyllda dryckeskärlet, till svar på välkomman. I stugan, som omsorgsfullt var pyntad och behängd med granna långdukar, stod ett ganska stort bord, der den hvita julgröten och svällda stockfisken paraderade för gästerna. Liksom i ett slags procession, gingo de främmande hustrurna att ställa sina medförda matförråder mellan husets kost, och ju större värdet af gåfvan var, desto angelägnare visade sig ock gifvarinnan, att hastigt blanda sig med de åskådande flickorna, och genom omväg nalkas värdsfolket, som arbetade med en ändlös tacksägelse.

Småningom, och under väntan på måltidstimman, bildade sällskapet sig till smärre kretsar, der länge åtskiljda vänner ömsesidigt berättade sina öden, sedan de sist träffades; qvinfolken mönstrade hvarandras kläder eller smycken; samt husbönderne afhandlade huru fisket, jagten och årsväxten slagit ut. Härigenom kommo Gustaf och Maria att stå nästan allena, och som deras ansigten voro okända för många, vankades flera frågor i anseende till dem. — "Hvad är det för ett ljuslockigt par der borta?" — sade en skön flicka till sin granne, som hette Elin och var dotter af Gustafs värd, Håkan Frändesson — "Äro de trolofvade — och huru ha de kommit i följe med er?"

— "Ah!" — svarade Elin — "det är bara tvenne, af den stränga hertigen, från Calmar förjagade Svenskar, som under flykten råkat på hvarandra. Att de äro sams [19]) har jag icke förstått; men far har strängeligen befallt, att vi skola anse dem för landsmän, och utgifva dem för slägtingar, om fogden, slottslofven, eller någon annan herreman fäster uppmärksamhet vid deras närvaro."

— "Det lär dock ingen tro," — inföll en närstående ung bonde — "men det är också lika mycket; ty äro de olyckliga, så vore det både synd och skam att ej hjelpa dem med så litet."

— "Dervid får jag dock göra den anmärkningen," — återtog första flickan — "att om de vilja anses tillhöra vår slägt, måste de framför allt lägga bort den der Guds nådliga minen, som hon i synnerhet fått på sig. För öfrigt tycker jag rätt bra om begge två, ehuru den föregifna flykten torde hafva helt andra orsaker än du tror dig veta. Den som ej ser att hon grubblar på sin käraste, är icke mycket spetsfundig; — ja! jag slår vad om en grann nyårsgåfva, att hon just nu tänker: "ack, att jag vore väl gift!"

— "Du pratar nu alltid tok," — svarade Elin — "och om det än skulle förhålla sig på det sätt du tror, så kan väl ingen förtänka henne att hon döljer det på en främmande ort; äfven i fall de, som befatta sig med att spå, derigenom skulle få vänta på upplysningen."

— "Nå, nå, syster lilla! det torde väl ge sig snart nog, huruvida jag pratar i

vädret; och då torde du tillika få veta, att det just är reskamraten som plågar henne."

Här afbröts tvisten, genom värdens uppmaning att gå till bords, som genast åtlyddes; och snart yttrade sig den allmänna glädjen i högljudda samtal.

Ändtligen kom ordningen till grötfaten. När de skulle angripas, reste sig värden och sade: "Gammal vänskap och gamla vapen må icke rosta hos ärlig man; gammal sed må icke glömmas! På förfädrens vis äro vi endrägtigt samlade till Julöl och att förtära de gåfvor Herran skänkt oss. Måtte vi i många år få fira denna högtid tillhopa, i frihet och fröjd, och våra efterkommande njuta samma lycka! — Nu uppmanar jag eder, samt och synnerligen, gammal och ung, om J med godt behag emottagen den ringa välfägnad mitt hus kan åstadkomma, att hvar i sin ordning följer mitt exempel och rimmar för gröten."

"Hvad mor har lagat till jag gerna åt er ger;
Min högsta önskan är, att J begären mer."

— "Rätt bra! fader Ola" — ropades kring hela laget, och så snart han åter satt sig, uppstod hans närmaste granne, sägande:

"Gröten hedrar båd matmor och värd,
frikostig gåfva är gifvarens ära.
Nöjd med sin ärfda jord och sitt svärd
bonden ej nya seder vill lära.
Vanbörding den, som ej värjer sitt land,
ej räcker den nödställde hjelpsam hand."

— "Ärligt talt! — väl rimmadt!" — hördes åter bland gästerna, och sedan fortfor hvar och en att gifva sin sentens, allt efter den förmåga han hade att sjelf författa en sådan, eller upprepa hvad han vid dylika tillfällen hört andra tillförene säga. Den tiden trycktes sällan hvad som skrefs, än mindre det som sades; och då ej heller några recensenter tyglade poeterne, må ingen förtänka att rimkonsten låg i linda, på sätt läsaren sjelf ser.

Deremot kunde man fullkomligt väl sköta bägarne, och desse, fyllde med öl, kirsedrank och mjöd, gjorde oafbrutna turer kring bordet ända till midnatten, då värden åter reste sig och yttrade: Denna dagen är slut, och den kommande böra vi på kristeligt vis begynna, med böner och åkallan uti Herrans tempel. — Jag tackar eder för godt sällskap och beder om öf-

verseende, i fall icke allt gått så till som det borde. — För egen del, hade min glädje varit fullkomlig, om jag icke saknat några väntade gäster, hvilka ligga mig nära om hjertat, och icke nödgats se den plats stå tom, som ingen utom en enda kan uppfylla. — Medan vi i fred och ro njuta lifvets goda, svärmar han säkert omkring på det vilda haf, utsatt för faror och köld. — Allt hvad vi kunna göra, är att önska honom godt, derföre uppmanar jag er, att tömma sista bägaren för den gamles välgång, samt dem som honom följa! — "Den gamles välgång!" — ropade genast alla; och mången rodnande tärna nedslog ögonen, då straxt derefter slutet af meningen upprepades.

Slutligen utbreddes julhalmen, på hvilken hela församlingen med patriarkalisk förtrolighet, i så kallad syskonsäng, lade sig till hvila, för att vid första klämtningen till julottan åter vara på benen och skynda i kyrkan.

Bland dem som njöto en lugn sömn, var åtminstone icke Gustaf. Ehuru han af alla bemöttes med välvilja, och hans nya omgifning låtsade tro att han verkligen var

en bonde, kunde det ej undfalla honom, huru ortens folk sins emellan gjorde sina anmärkningar öfver hans och Marias närvaro. Häri låg visserligen ej någonting ondt, men det ställde honom i ett slags enstaka förhållande; som mindre kändes så länge åsynen af de för honom främmande bruken fängslade uppmärksamheten, än då han, öfverlemnad åt egna betraktelser, kom att tänka på sig sjelf. Stundom uppsteg inom hans bröst en smärtande förebråelse, för det han under overksam liknöjdhet deltog i bullrande nöjen, medan hans kamrater stridde mot fiender och brister af alla slag. Förgäfves beviste han för sin egen känsla, omöjligheten att förändra ödets skickelser; den skakade inbillningen framfödde ständigt nya foster, som hastigt uppväxte till betydelsefulla, hotande spöken på framtidens molnklädda himmel, och jagade tanken åter till det förflutna. Tvenne omständigheter af egen art, bidrogo härtill på ett besynnerligt sätt. Han fann i böndernes högtidsklädsel samma drägt, som den hemlighetsfulle mannen bar, då denne fängslades i Calmar, och flere af de unga flickorna i sällskapet hade ett utseende, som påminde

om Anna. Sedan längre tid trodde han sig aldrig kunna få se något ansigte som liknade hennes, och med svartsjuk omsorg inneslöt han den ljufva bilden af sitt ideal uti hjertats hemligaste gömma. Ingen af de rika hårflätor han om aftonen skådat, föll så ledigt och behagligt som lockarne kring Annas tinning, men flere af dem ägde samma mörka färg. Den blixtrande glansen af hennes svartblå och likväl milda ögon, hade han ej heller fullkomligt träffat, men han hade sett mindre fullkomliga, af samma slag, hvälfva sig under ett par starka, bågiga ögonbryn, och liksom hos henne, på ett eget sätt förhöja glansen af en behaglig rodnad på de liljehvita kinderna. De tandrader, som, likt tvenne orientaliska perlband mellan ett par korallbågar, så ofta bländat hans blickar, voro väl ännu de skönaste han sett, men han kunde numera ej neka att de hade mindre fullbildade syskon. Annas fylliga och likväl smärta växt, hade han trott vara tillkommen endast för att bevisa, huru de mästerstycken som historien omtalar vara utgångne från de odödlige Grekiske mästarnes mejslar, icke voro inbillningsfoster, utan efterapningar af en

skön natur. Öfverallt annorstädes hade han förgäfves sökt ett motstycke, men här hade han funnit flera kopior, fastän i lägre skala; och ehuru de högt igenknäppta spetskragarne icke visade mer än den välrundade halsen, förrådde dock det åtspända lifstycket huru många sköna former som doldes derunder.

Sväfvande mellan ett dunkelt hopp, att kunna upptäcka hvad han så länge önskat veta, och fruktan att den skepnad af likhet med Anna, som han trott sig finna bland bygdens unga tärnor, endast vore ett järtecken om deras skiljsmässa för alltid, kände han blodet än stiga åt hufvudet, än sammanprässas i det flämtande bröstet. "Hvad äro" — sade han till sig sjelf — "alla mina öfriga lidanden, mot förlusten af denna älskade varelse, hvars ägande skulle ställt mig öfver all annan tänkbar lycka på jorden; och hvars förlust störtar mig i en afgrund af qval? Olyckliga stund, då jag erfor hennes genkärlek! Du hade kunnat höja mig till en förklarad engels sällhet, men du sänkte mig till det förfärligt toma djup, der menniskan förvissas att hon är en eländig mask, beroende af allt utom

af sig sjelf. Dock, hvarföre klagar jag, då jag vet att äfven hon lider? Kanske har hon redan vid altarets fot blifvit belagd med den tunga boja, som in i döden skall trycka hennes hjerta? Jag ryser vid denna tanke, men kan ej stöta honom tillbaka!"

En välgörande tår, framträngde nu från det halfslutna ögat; känslan domnade under åskådningen af de irrande vålnader, som vid hvarje pulsslag föddes och försvunno i hans inbillning; tills slutligen tanken åter kunde ordna sig sjelf och fatta en bestämd, sansad riktning. Tystnaden, som rådde rundt omkring, kom honom att glömma på hvilket ställe han befann sig, och vid den djupa suck som derunder frambröt, sade han halfhögt: "Stackars olyckliga flicka!"

— "Stackars Gustaf!" — svarade ett sakta eko; och förskräckt, reste riddaren sig från det prasslande lägret. Men allt var åter tyst, han hörde ej annat än susningen af de sofvandes andedrägt.

I detsamma lät landtmannens vanliga tidmätare, tuppen, höra sin stämma, och vid denna signal blef rörelsen allmän. Med förhoppning att befrias från den pinsamma

belägenhet, som han redan i flere timmar måst uthärda, skyndade Gustaf att förena sig med dem, hvilka gingo till nästa kyrka, kallad Lösen. Skimret, som från en mängd ljus frambröt genom de smala fönstren, syntes redan på långt afstånd mellan trädstammarne och visade, liksom i ett skuggspel, folkets gestalter, blandade med de på grafkullarne uppreste minneskorsen. Här går kanske mången — tänkte han vid sig sjelf — som, lika med mig saknar det käraste han ägt, men har åtminstone den trösten qvar, att det är för honom bevaradt till bättre tider, då jag måste frukta att det för evigt är förloradt. Hvarthän jag flyr, till och med i templets famn, möta mig nya föremål som uppväcka erinran om min olycka; och likväl känner jag i hela min varelse en ungdomlig kraft, som, utan en yttre inverkan, länge torde få vänta på sin efterlängtade hvila, under någon fredlig torfva.

I kyrkan bar allting stämpeln af en innerlig och högtidlig glädje. De hugnande ord, som från den vördige prestens mun gåfvo försäkran om frälsarens födelse, besvarades af församlingens hosianna! Frid och

försoning stodo målade på alla ansigten, och Gustaf önskade att gudstjensten aldrig blifvit afbruten, på det han ej måtte störas i den ljufva villa, som lät honom förmoda, att han ändtligen uppnått en ort, der brottet, afunden och hatet voro bannlyste.

Men snart var allt förändradt, till sina gamla former. Folkmassan rusade ut under skämt och stoj; ögonblickets andakt efterträddes af fåfängans yttringar. Vid de kring kyrkomuren antända stockeldarné, afhandlades endast föregående aftonens njutningar eller den kommande dagens förlustelser. Planer uppgjordes till vandringar kring nejdens lekstugor, och man skyndade åter till de väntande måltiderna eller fyllda bägarne.

Att Gustafs qvarter skulle blifva medelpunkten för nejdens nöjen kunde han snart förnimma; ty knappt började det åter mörkna, förrän nya gäster från alla håll anlände; spelmännens antal föröktes, och de rika källrarnes innehåll strömmade i dryckeskärlen. Öfverallt glänste qvinnfolkens galonerade drägter mot spisbrasan, eller ljusen i de tvåarmade malmstakarne, som tyd-

ligen visade sin utländska härkomst; och mellan den svarta massan af böndernes helgdagsjackor, trängde sig här och der herremän i kyller, eller med pelsverk bebrämade skarlakanskappor. De sistnämnde tycktes väl egentligen endast vara nyfikne åskådare, men blickarne, som af dem förstulet kastades på de sköna landtflickorna, förrådde tydligt, att de ej ogerna skulle deltaga i hvarje nöje som kunde komma å bane. Nu uppstämdes den muntra polskan, och händerna kedjade sig till en vidlyftig ring; inom hvilken så många par som kunde få rum hvirflande svängde i trängre kretsar, tills de genom handklappning manades att lemna rum åt andra, hvilka åter, i deras ordning, måste vika för sina efterträdare. Så fortgick det nästan oafbrutet i flera timmar, eller tills måltiden satte gräns för ungdomens ifver, och lemnade en efterlängtad hvila åt spelmännens armar. Sedan krafterne blifvit stärkte genom bordets öfverflöd, började, för ombyte skull, hvarjehanda lekar.

Ända hittills hade Gustaf blott varit en återhållsam åskådare; men nu fingo några unga karlar, från den by der han först

blef upptagen, honom i sigte, och ville för ingen del medgifva att han förblef sysslolös. Utan att väcka uppseende kunde han ej motstå deras begäran, synnerligen då välfägnaden tycktes hafva verkat på sinnena i allmänhet, och han slöt sig till dem, som för leken uppställdes på golfvet. Midt uti ringen stod samma flicka som ordvexlade med Elin aftonen tillförne, hållande en käpp i handen, och skulle, med förbundna ögon, peka på den som borde börja. Äfven de förr omtalte herremännen hade gripit efter ett par mjuka händer, och hela massan rörde sig, under det att några stämmor sjöngo:

"Tag i ring,
dansa kring;
katten står och lurar bara;
Friskt, låt gå!
peka på
den som först skall blindbock vara."

Ödet ville att käppen skulle träffa Maria, och oaktadt någon visad motsträfvighet, var hon snart i den sålunda aflöstas ställe. Ringdansen började ånyo och man sjöng:

Om

"Om din blindhet skall ta slut,
peka då en annan ut.
Gissa, men blott gissa rätt,
annars stå på samma sätt!"

Som sällskapet till större delen var okändt för henne, måste hon naturligtvis länge, förgäfves gissa på hvem hon med käppändan träffade; synnerligen, då den utpekade ej var skyldig att gifva annan upplysning än ett pipande. Några sade väl, att hon borde få slippa vidare försök, men mängden påstod, att leken ej fick brytas eller slutas förrän i behörig ordning. Elfva gånger hade hon misslyckats, och då blef skämtets yttringar högljudda. "Det var bra!" — ropades från alla håll, — "nu få vi ett godt profstycke." Den så ofta omgnolade tonen förändrades dervid, och sången blef:

Då du icke gissa kan,
måste du dig ta en man,
som dig leder efter detta;
Länge nog du blindbock stått,
fråga nu ditt hjerta blott,
det skall hjelpa dig tillrätta.
Skynda att peka, hej lustigt, var snar
nu vill vi ha oss ett julepar!"

den nye blindbockens öfverraskning. Ringen kom derföre genast åter i sväng, och, för ögonblicket åtminstone, syntes ingen bekymra sig om hvad som nyss skett.

Så fort Gustaf ansåg sig tillräckligt obemärkt, ämnade han fråga flickan, hvad som gifvit anledning till hennes oväntade sinnesrörelse. Men innan detta uppsåt hann till fullbordan, hade en blick som uttryckte anhållan om tillgift, i förening med den hjertligaste ömhet, väckt en förskräckande misstanke. Nu först erinrade han sig, att det ej var första gången som Marias ögon betydelsefullt fästat sig vid hans åskådning, och hvad som ännu blott utgjorde en flyktig gissning, dröjde ej länge att förvandlas till visshet. "Kan du förlåta mig, älskade — högaktade vän? ville jag säga". — utbrast hon snyftande; — "men vid allt hvad heligt är, jag var ej mina sinnen mäktig i det olyckliga ögonblicket. Hvad sjelfva döden ej skulle hafva förmått mig att yppa, framtvingade en lumpen händelse, och från denna stund är jag först att beklaga. Otacksam är jag dock icke. Evigt! ja, för evigt vill jag fly ur din åsyn, om du så önskar, men låt

åtminstone ett minne af den stackars Maria få bo qvar i dit hjerta!"

"För Guds skull" — afbröt riddaren — "stilla dig, och betänk att vi icke äro allena! Glädjeruset har icke bemäktigat sig allas sinnen i vår omgifning, och på din förmåga att återfå sansningen hvilar vår säkerhet. Ehuru ogerna, måste jag dock draga mig undan; men jag vill kalla på den goda Elin, som pratar med sin far der borta vid spisen. Ingen har, som jag hoppas, lyssnat till hvad du sagt, och min vänskap skall icke upphöra att vaka öfver dig."

På Gustafs underrättelse skyndade Elin till Maria, hvars illamående af henne ansågs som en följd af den häftiga rörelsen, och sedan riddaren sålunda kunde tillhöra sig sjelf, lemnade han rummet, för att utan vittnen ordna sina upprörda känslor.

Af alla de passioner, som plåga eller glädjeberusa menniskan, är ingen besynnerligare än kärleken. Han fäster hjertat vid ett visst föremål med, åtminstone för ögonblicket, oupplösliga band; tål ingen främmande inblandning, men vill likväl sprida sin egen stämning, och finna deltagande i allt som omger, vare sig lefvande eller

dödt. Ensam i lunden, på bergspetsen, eller hafvets skummande vågor, ser han månen blicka tröst, hör han eko och vindarne sjunga öma sluttoner till sin smäktande klagovisa; och träffar han ett bröst, som gjuter vemodssuckar, drar han icke i betänkande att intonera med sina egna, obekymrad om en slutlig förklaring skulle visa, att de äro riktade åt alldeles motsatta håll. Deltagande är hvad han egentligen söker, och allt som dermed har frändskap blir honom också angenämt, så länge det bibehåller en hemlig syftning, hvilken han kan tolka efter egen vilja. Den hotande olycka, från hvilken Gustaf frälste Maria, äfvensom det ovissa i hennes framtida öde, slöt mindre hans hjerta till den tjusande anspråkslösa varelsen, än den uppmärksamhet som hon skänkte åt hans tysta svärmerier. Då han, sysselsatt med åtanken af sin älskade Anna, lyft tårfulla blickar mot himlen, eller låtit dem medvetslöst dröja stirrande framför sig på jorden, och återkommen till sig sjelf såg en perla rulla utför Marias kinder, eller kände hennes hand gifva en bifallande tryckning, föreföll hon honom som en god genius, hvars vingar

fläktade tröst, och hvars anande förmåga kunde läsa hans hemligaste tankar. Hon deremot, tänkte helt annorlunda. Erkänslan hade banat väg för ett tycke, hvilket så väl ynglingens fördelaktiga utseende, som hans goda egenskaper, snart uppväckte, och hon trodde sig hafva nog af den vänskap, inom hvilken blygsamheten böd henne stanna, under det att hjertat redan ovetande vant sig vid långt högre anspråk. Det ömsesidiga deltagandets tysta yttringar gjorde dem begge belåtna, men utvidgade känslan hos henne till den smala gränslinie, vid hvilken hon antingen måste återgå till sitt första intet, eller som en ljungeld störta ut i oändligheten. Brännbar, men till utseendet kall, ligger passionen då som krutkornet framför luntan; en oförutsedd gnista faller, och alla bemödanden komma för sent för att hindra antändningen, eller dölja det blixtrande ljuset af detsamma.

Gustaf tycktes älska Maria, ehuru han allenast slöt sig närmare till hennes hjerta, för att njuta af deltagandets ljufhet; och hon trodde sig endast betala erkänslans förfallna vexel, utan att märka huru som hon dertill ej hade annan valuta än kärle-

kens assignater. I en sådan ömsesidig belägenhet, skulle nödvändigt en öfverraskande upptäckt äga rum, ty om hon än kunde för sig sjelf gifva hvad tydning hon behagade åt den outbildade tanke, som jemt kringsväfvade inbillningen, måste han dock framstå under sin verkliga gestalt, så snart händelsen besvor honom vid sitt rätta namn.

Detta hade skett, och den närmaste följden deraf veta vi äfven. För sent gjorde nu riddaren sig förebråelser öfver sin kortsynthet, och troligen hade han till en början ej kommit längre än att klaga på ödet, om icke faran tvungit honom att handla i stället för att blott känna. Med ledsamheställsamhet, hade en af de närvarande herrarne hela afton följt Maria, och noga tyckts iakttaga allt hvad som rörde henne. Missnöjet målade sig tydligt på hans rynkade panna, då Gustaf blef vald till hennes permanenta ledsagare, och att hvarken det besynnerliga utropet, eller den sinnesrörelse som deraf blef en följd, undgick hans uppmärksamhet, kunde så mycket mer förmodas, som han ej allenast var dem tätt på spåren när de lemnade leken, utan äf-

ven följde Gustaf ur rummet. — Det var en af dessa menniskor, hvars blotta grannskap väcker oro, utan att man kan göra sig redo för orsaken dertill; och hvars yttre, en gång skådadt, lemnar en outplånlig, ehuru obehaglig hågkomst. Den hvassa upphöjning, som i fortsättning från det framstående pannbenet formerade en hög kindknota, liknade i smått randen af kratern till en volkan. På ena sidan ett mörkt svalg, der det gnistrande ögat syntes som en aflägsen eldpunkt, på den andra en däld, der lafvan fordom glödde som en röd kulle, men under tidens längd sammansjunkit till en brungul, skroflig fördjupning. — Mot den spetsiga nedhängande näsan, uppjagade den framskjutna underläppen ett par buskiga mustascher, hvars grofva hårstrån till en del gömde sig i de kantiga näsborrarne, men för öfrigt vände sina spetsar, i oredig blandning, åt alla håll. — Så länge kappan hängde jemnt på axlarne af den resliga kroppen, tycktes densamma vara af stark sammansättning, men kastade någon rörelse den förstnämnda åt sidan, visade det sig genast huru skeft alla delarne länkade sig till hvarandra.

Gustaf, som på nyss beskrifna sätt såg sig förföljd, kände onekligen en viss tillfredsställelse öfver att ha kunnat aflägsna den obehagliga personen från Maria; men var också nära att ej allenast glömma på hvad ställe de befunno sig, utan äfven betydelsen af den drägt han nyttjade. Utan att betänka följderna, gick han rakt mot den kringsmygande herren, hvilken å sin sida drog sig undan, så fort han förnam att Gustaf nalkades; och de hade kunnat aflägsna sig långt nog från lekstugan, om ej den gamle Håkan kommit ut ur densamma, just då riddaren passerade förbi dörren. — "Hvarthän, orolige drömmare?" — frågade bonden och fattade honom i armen. — "Det går ej an att, som Ni nu gjort, väcka uppseende bland de granna snyltgästerna; synnerligen då jag upptäckt, att dryckerna löst tungebandet på någon pratmakare."

— "Jag har ju förhållit mig helt stilla" — svarade Gustaf; — "men här är en besynnerlig man i samlingen, som roar sig med att följa mig på hälarne, och jag höll just nu jagt efter gynnaren, för att få veta hvad han har otaldt med mig."

— "Låt honom gå i fred, så länge han ej

talar Er till; ty han är i stånd till allt hvad han behagar, utom att handla öppet och ärligt. Annars är han en Dansk hopman, vid namn Påwel Michelsen, allmänneligen kallad svarte Pål. Mer än en gång har han väckt ovilja vid våra lekar genom att antasta qvinnfolken." — I afton lär hans tycke fallit på Maria, efter hvad Elin sagt mig; och just som hon och jag rådgjorde, huru vi skulle hjelpa henne ur hans snaror, fingo vi veta att hon blifvit sjuk, samt märkte huru Ni med förvirradt utseende lemnade stugan. Om jag icke bedrager mig, så har han utspionerat att ni ären Svenskar, och jag fruktar att han ämnar låta arrestera Er. — Det skall väl ändå bli honom en konstig knut att upplösa, så länge Ni vistas bland folket; derföre har jag skyndat att återföra Er till de mina."

Efter detta korta samtal, gingo de åter in i stugan och slöto sig till en samling af äldre män, hvilka framför spiseln språkade om sina fordna bragder. — Värden i huset hade börjat en beskrifning, rörande Svenskarnes härjningar under konung Erik den fjortondes tid, samt huru Karl Holgerson förstörde allt i Lyckeby-trakten, då han

måste fly undan för grefven af Schwartzburg, vid hvilkens trupper berättaren tjent som frivillig. — "Ni skulle bara ha sett" — sade han — "med hvilken grym snålhet de röfvade till och med skjortan från kroppen af vaggebarnet, sedan de dränkt de arma ungarne i ån, eller krossat deras hufvuden mot väggarne. Men så snart allmogen hunnit samla sig och Schwartzburg anlände, tog hämnden ut sin rätt. — Tretton stycken, som föllo i våra händer, leddes utom stadsporten och bundos vid träd 20), hvarefter allmogen sköt till måls på dem, börjandes på fötterna. — Grefven ville att vi genast skulle göra ett infall i Sverige. Dertill voro vi äfven färdige, så länge det gick längs stranden, men våra gamla bundsförvandter, Smålänningarne i Wärends Härad 21), ville vi ej göra något ondt; och väl var det, ty på återtåget till Skåne stal Danska hären alla våra kreatur, så att vi hade fått svälta ihjäl, om förbundet icke lemnat oss ny boskap för godt köp. — Knektar äro hin håles följe, hvem de tjena, och Gud nåde det folk som ej kan försvara sig sjelf!"

— "Ni menar väl icke de Danska knektar-

ne? fader Ola!" — sade en obehaglig stämma bland de kringstående, hvilken Gustaf snart förnam komma från den ofvanbeskrifne danske hopmannen.

— "Jag menar ingen särskilt;" — svarade bonden med lugn — "men ett gammalt ordspråk säger: när man kastar en käpp bland hundarne, skriker den som han träffar."

— "Du är småqvick i afton, min gubbe, — och hvem vet om din liknelse ej gjort sin verkan? Kanske finnes här någon förklädd Svensk kundskapare och han må taga det åt sig."

— "Inom mina dörrar, herr hopman, finnes inga spioner; åtminstone inga förklädda. — Tror Ni att någon fångst kan vara för Er att göra, så sjung ut! — Men Ni, vet att i våra gillen tåls inga halfqvädna visor."

— "Sakta, sakta! min vän; er egen broder torde kunna hviska Er något i örat, om han behagar."

— "Död och förbannelse!" — ropade den gamle Håkan. — "Vet Ni ej i hvad sällskap Ni är? — På slottet der borta, må knektarne darra och krypa för edra blickar; här,

bland Blekinges fria Dannemän, skall Ni hafva tand för tunga. — Säg ut om Ni vet något ondt med mig; men går en lögn ur er hals, så hänger bältet på loftet och knifven vid min sida."

— "Med gubbar och barn slåss icke konungens af Dannemark krigare, och dessutom blott med sina likar" — svarade officern. — "Osanning har jag icke talat, så vida jag rår före, ty denne unge man, som står vid min sida, har uppgifvit, att Ni medfört tvenne förklädda Svenskar, en landtstrykerska och en soldat; just desamma som i leken der borta nyss blefvo hvarandras makar, hvartill både början och slutet förmodligen redan gått för sig."

— "De gäster jag medfört" — återtog Håkan — "äro ett par bekante från Småland, som jag ej tillåter någon att skymfa. Bältet fram och knifven bar! — Kom sedan och lek, om Ni ej vill bli förklarad för en harhjertad äreskändare!"

Härvid blef rörelsen allmän; lekarne slutade, Håkan afkastade sin tröja, och männerne slöto en tät ring; — men officern hade försvunnit, och Gustaf hoppades att all strid för hans skull nu måtte blifva onödig.

Likväl steg han fram och förklarade, att han vore färdig att slåss med hopmannen, om denne kunde återfås.

— "Du är misskänd, skymfen är min;" — svarade Håkan — "och det förargar mig mindre att den storskrytaren, som sprang sin väg, varit ovettig, än att en bonde kan vara förrädare mot sina egne landsmän." — Derpå gick han till en ung man — som var densamme, till hvilken Elin förtrodde hvem Gustaf och Maria voro — och fortfor: "Har du sett huru solen och månen skina i en räfkula?"

— "Det har jag blott hört omtalas" — svarade den yngre bonden.

— "Gå då ned, om du kan, till en af vakarne på åen, i morgon, och spegla den flisa som jag vill skära i din sida, så får du se hur det ser ut" — sade gubben och drog fram sitt vapen.

Mellertid hade ett bredt skinnbälte blifvit framburet, och med detta omgjordade sig de begge stridande, hvarefter remmarne hårdt fastspändes. Sedan framträdde tvenne karlar och frågade, om de ämnade försöka huru tjock huden var, eller om de ville skära dödsflise? — "Icke slutas detta

med barnlek" — svarade Håkan — "och säg sjelf huru långt du tål kallt jern?" — Hans vederdeloman afmätte då cirka tre tum på bladet af sin knif, och sedan samma längd var utmärkt på gubbens, samt begges vapen blifvit lindade med skinn, kring den delen hvarom de skulle hålla, började striden, hvilken af de åskådande karlarne belystes med antända furustickor [22]. Qvinnorna höllo sig på afstånd, och uppgåfvo stundtals en dof klagan.

Som båda parterne voro skicklige fäktare, dröjde det länge innan segren afgjordes. Med venstra handen undanböjde de stötarne, och med den beväpnade högra sökte de att träffa hvarandra. Ur mánget sår droppade redan blodet på golfvet, då den yngre bonden vek på sidan, och tycktes mätta en förfärlig stöt åt den åldrige Håkan; men han var för långsam i sin rörelse, och nedsjönk sanslös, sjelf träffad, under ett genomträngande skri. "Striden är slutad" — sade värden, hvarefter bältet aflöstes.

Den öfvervunnes närmaste anhörige utbrusto i jemmer; den segrandes i beröm, och det såg ut, som hade sällskapet delat

sig

sig i tvenne fiendtliga hopar. Men i detsamma hördes buller och vapenbrak utanför dörren, och från alla kanter ropades: "Smålandsflickan bortföres med våld! knektar kringränna huset! — Till vapen! försvaren er sjelfständighet!" — sade värden, i det han framtog en bössa ur hörnskåpet. Derefter ställde han sig i spetsen för sina knifbeväpnade gäster och störtade mot soldaterna, hvilka, efter en hård och blodig strid, måste taga flykten.

Vid den sista akten af detta dystra skådespel, var Gustaf ej sysslolös. Knappt hade han sett en Dansk soldat falla, förrän han bemäktigade sig dennes värja, och skyndade efter en liten trupp, som vid fackelsken tågade ut åt landsvägen. Ganska riktigt hade han bedömt, att Maria der skulle finnas; redan på afstånd hörde han hennes nödrop. Nu fingo qvinnoröfrarne erfara, att de kommit i färd med en van kämpearm, och, icke serdeles måne om att våga lifvet för en bondflicka, lemnade de henne, och veko efter ett kort motvärn, för den — snart sagdt — ursinnigt stridande riddarens dödshugg.

Då solen åter uppgick, framtedde den nyss så glädjefulla boningen endast sorg, harm och bekymmer; och, sedan de fallne blifvit begrafne, återvände hvar till sitt, med löfte om kraftigt bistånd, så väl inför rätta, som i framdeles nödige blifvande vapenbragder.

KAP. XIII.

Då jungfru Anna Stolpe, efter det nattliga äfventyret, som så oförtänkt blef beslutadt, lyckligen återkommit till sin boning i Linköpings stad, kände hon sig — om vi annars kunna våga en sådan parabol — både lätt och tung till sinnes. Väl tycktes den i huset rådande stillheten bebåda, att hon icke varit saknad, och i så måtto hade ödet icke lemnat någonting öfrigt att önska; — men för sin framtida lycka stod hon egentligt på samma punkt, eller hade snarare gjort ett steg tillbaka. Glädjen att hafva räddat Gustaf från den hotande faran, framlockade tårar ur de sköna svartblå ögonen, men på de friska rosenläpparne lågade ett

förrädiskt minne af den ljufva afskedskyssen, som stridde mellan blygsamhetens fordran att glömma, och passionens förmåga att skapa bilder af öfverjordisk njutning, sammanväfde både med det förflutna och framtiden. Stolt öfver känslan att hafva motstått hans retande förslag om en brottslig flykt, tyckte hon sig utkorad att bära den olyckliga, rena kärlekens martyrkrona; och likväl önskade hon, att kunna qvarhålla de flyende ögonblicken, blott derför, att de förde henne närmare till detta mål.

Faster Barbro tyckte deremot, att tiden skred alltför långsamt, och, kort förrän brorsdottren återkom, hade hon börjat sakna henne, efter slutadt samtal med värden, som, i ordets egentliga bemärkelse, blifvit pumpad på nyheter. — Hvart Anna tagit vägen gaf hon sig ej möda att med lugn undersöka, ty ordspråket: ungdom och visdom följas ej åt — var så hemmastadt i hennes gamla häftiga hufvud, att hon, vid ringaste anledning till ovisshet, genast skref en dårskap på det yngre slägtets räkning. "Det obetänksamma barnet" — utroppade hon, — "har, så sannt jag är en ärbar flicka, visst lupit ut för att gapa på krigsfolk-

ket;" och detta var ej fortare sagdt, än gumman sjelf ilade ut åt gatan. I hvilket väderstreck hon ämnade ställa kosan, visste hon sjelf ej så noga; och månget betänkligt äfventyr hade kunnat komma på hennes lott, om icke den brådska, hvarmed hon rörde sig, genast väckt de kongliga skiltvakternas uppmärksamhet.

"Hvarför springer Ni så, kära mor?" — frågade en i tvärgatan posterad ryttare, under det han fällde länsen mot den åldriga damen. Detta helsningssätt skulle hos vår goda jungfru ofelbart hafva åstadkommit en stor förskräckelse, om icke den benämning, han tillät sig, aldraförst upptändt hennes vrede. "Ni är en tölp! som kallar en jungfru af mitt stånd för kära mor," — svarade hon ganska bestämdt —. "och jag tycker att det på intet vis bör förundra Er, om ett hederligt fruntimmer skyndar sig, då staden hvimlar af krigsfolk."

— "Nå, nå!" — återtog ryttaren, som i sin ordning ej heller fann sig särdeles smickrad af titulaturen — "det kan väl så vara; men hvem fan har bedt Er ränna kring gatorna så här tids på dagen? För öfrigt qvittar det mig alldeles lika, om Ni bär

fruktan för krigsfolk eller ej; och på det att Ni icke må stöta Er öfver mina tölpaktiga ord, så följ vackert med till högvakten, der ryttmästaren nog skall förstå, att i artigare uttryck spörja om orsaken till edra nattvandringar."

Förslaget, eller kanske rättare befallningen, förekom henne ganska kinkig att åtlyda, och hon medgaf inom sig sjelf, att den yttrade harmen lämpligast kunnat uteblifva. Att visa motsträfvighet eller fortsätta trätan, skulle, som hon lätt insåg, endast förvärra saken, och så snart den uppblossade vreden hunnit lägga sig, blef hon åter samma rädda varelse som naturen danat henne att alltid vara. Med goda ord, ödmjuka ursägter samt något penningar, erhöll hon tillstånd att genast få vända om; och, då hon kom tillbaka på sin kammare, satt Anna derstädes helt sedesamt och stilla. Förebråelser, varningar och tänkespråk sparades icke, men den gången utan annan verkan än att bullra; ty, så fort flickan upptäckte, huru väl händelsen hjelpt henne att dölja sitt verkliga förehafvande, lemnade hon sina tankar full frihet att återtaga den kosa, hvaråt de helst

sträfvade, obekymrad om nötningen af gummans lungor.

Att sofva hade ingendera lust, och dessutom väntades öfversten hvart ögonblick. Derföre fortfor den ena att tänka och tiga; den andra pratade utan att tänka, ända tills midnatten var förliden, då ett sakta bultande på porten tog deras gemensamma uppmärksamhet i anspråk. Det var Olof, som, försedd med ett stort knyte, anlände för att ledsaga dem ur staden. "En dum händelse" — sade han med sin vanliga ironiska mine — "har kastat smolk i mjölken för oss; och när vi skulle fånga en geting, som satt på bunken för att suga grädda, buro vi oss så oskickligt åt, att hela svärmen af hans likar kommo med surrande vingar och uträckta gaddar. Öfversten så väl som jag måste draga lufvan öfver ansigtet och springa; och sedan det gynnande ögonblicket en gång var sin kos, återstod för honom ej annat än resa, och öfverlemna åt mig omsorgen af er räddning. Här äro tvenne kapprockar; just icke några helgedagsblåsor, men desto tjenligare då man måste göra sig obemärkt. Kryp vackert i dem, så skola vi sedan fresta, om

det ej går an att slå snus i väderkornet på de kongliga spårhundarne."

Den gamla jungfrun var genast färdig att efterkomma bondens tillsägelse, hvaremot Anna sökte göra hvarjehanda invändningar, dels för att, om möjligt, afstyra hela planen, och dels för att utleta hvad den obehagliga beskyddaren egentligt menade med sin underliga beskrifning. Mellertid blefvo alla hennes om och men lemnade utan afseende, och, sedan de nödvändigaste plaggen voro inlagde i en liten kappsäck, som Olof tog under armen, samt de öfriga ställde under värdens beskydd, begaf det lilla sällskapet sig åstad. Månen hade redan nedstigit från sin stjernbeströdda trön, och i skygd af mörkret började vandringen genom de aflägsnaste gatorna till ett litet enstaka hus, hvars port, på ett tecken af Olof, genast blef upplåten. Vidare gingo de genom en liten trädgårdstäppa, omgifven af höga murar och försedd med en lönnport utåt fältet. Här väntade några beväpnade ryttare med trenne handhästar, som damerna och bonden bestego, hvarefter samtlige trafvade framåt öfver åkrar och ängar, ständigt undvikande stora

landsvägen. Mot dagningen kommo de till ett i skogstrakten beläget hemman, der damerna med deras betäckning stego utaf; men Olof tog afsked, för att, så fort hans klippare förmådde springa, återvända till staden. Ända till damernas nya bostad, hördes kanondundret från den märkvärdiga strid, som för sekler afgjorde Sveriges öde, ehuru dess verkliga följder icke genast, af dåvarande samtid, kunde uppfattas. De fientlige partierne sågo, som vanligt, allting genom passionens förstoringsglas, och egennyttan öfverskylde beställsamt allt det ensidiga i anförarnes handlingar, medan händelsernas orubbliga fart tvang sinnena att söka en föreningspunkt, till stöd för det urgamla riket på Skandinaviska halfön. — Hvarje gång jorden darrade eller bergen gåfvo genljud för de dofva skotten, upprepade Barbro sina vanliga besvärjelser mot Antikrist och katolikerne, och Anna uppsände brinnande böner till verldarnes styresman, för skonandet af de älskade varelser, hvilka liksom trängdes om främsta rummet i hennes hjerta. Den tidens befälhafvare voro ej så bestämdt fästade vid ett visst element, som deras likar i våra

dagar, och ej sällan såg man generalen anföra en flotta, eller amiralen deltaga i ett fältslag. Det var således ganska troligt, att hon hade skäl till fruktan för sin fars lif, på samma gång som hon med visshet kände faran sväfva kring den dyrbara vännen.

Med stridens slut försvunno väl de närmaste yttre anledningarne till hennes oro, men desto flera uppstodo inom hennes eget bröst. Gustaf måtte hafva fallit, eller ännu befinna sig bland de lefvandes antal, så var han dock i båda händelser förlorad för henne; ty det första budskap hon erhöll, var från öfversten, som lofvade att snart infinna sig sjelf, för att personligen ledsaga damerna till Stegeborg, vid hvilket slott amiralen med sina skepp hade kastat ankar.

Den gamla tanten kunde för ingen del trösta sig öfver en felslagen förhoppning, som i hennes tanke skolat gifva rik belöning för alla utståndna mödor och faror. Hon hade nemligen inbillat sig, att hertigen, sedan han öfvervunnit Sigismund, ej kunde undgå att samla till sitt hof alla dem af adeln som varit honom tillgifne; och hon gladde sig i andanom att som Pe-

der Stolpes syster, från ett af tronens trappsteg, få kasta en nådig blick ned på de olyckliga riksrådinnorna, hvilkas männer blifvit fängslade, och sjelfva ej voro annat än kringirrande vålnader af en försvunnen makt. Det var således för henne en verklig motgång, då hon förnam huru hertigen, efter att hafva lemnat konungen alla sina rättigheter tillbaka, skyndade åter till Örebro, och utfärdade befallning för sin krigshär att åtskiljas.

Ehuru det lika litet var Karls mening att upplösa sin krigshär, som det var Sigismunds att resa till Stockholm, fördeltes dock de större stridsmassorna i mindre hopar; hvilka gingo till sina hemorter, för att på första vink åter samlas; eller inryckte på bivägar i det så kallade furstendömet. Under allt detta, tillbragte damerna en syslolös och ledsam tid, tills ändtligen, efter konungens afsegling, öfversten infann sig hos dem, i sällskap med flera af sina vänner och vapenbröder. Efter de vanliga helsnings-ceremonierne kungjorde han, att han nu vore kommen för att afhemta sin brud, och sedan inga hinder mer funnos för deras närmare förening, ämnade han

att fullborda densamma så snart de hunnit till Stegeborg. "Jag hoppas" — tillade han — "att min älskade Anna äfven längtat efter den stund, då hennes faders välsignelse skall nedkalla en ovansklig lycka öfver den bana, som vi hand i hand med trogna hjertan skola vandra. Om rosor, eller blott törnen, växa för oss på det återstående af lifvets väg, kan väl ingen mensklig förmåga skärskåda; men säkert skola vi sjelfve endast utså de förra, och vårt gemensamma bemödande hindra de senare att djupt såra."

Stum och undergifven, men derigenom desto mer intagande, åhörde Anna öfverstens tal; och då hon, festligt smyckad med de dyrbarheter och skänker, som brudgummen gifvit, åter inred i Linköping, föreföll hon sig sjelf som en af de stupade kämparnes hamnar, hvilken, iklädd det bättre lifvets förklarade glans, likväl måste vistas på jorden, i brist af en kristelig begrafning. Den aning om sällhet, som hon fordom hyst, sväfvade ännu för det förvirrade minnet; och den nya verld, som de omgifvande sade att hon skulle tillhöra, var endast ett oformligt kaos. De artige hof-

männens sirliga uttryck om den unga brudens skönhet och behag, meddelade såsom förtroenden, vänner emellan, men likväl med så hög stämma att de ovilkorligt måste hinna till hennes öron, förekommo henne som toma genljud i en öde nejd, der några landsförviste smickrare upprepade sina fordna utanlexor. Mången åskådande tärna afundades sällheten att få göra ett sådant segertåg, utan att ens kunna föreställa sig dess bitterhet; och det var säkert ej första gången, som triumfatorn varit den minst lycklige bland den jubilerande mängden.

I staden hade brudskaran en hvilostund, under hvilken öfversten berättade förloppet af striden; och Anna, som gerna dröjde på en ort, der hon haft ett af de lyckligaste ögonblicken i sin lefnad, tog sig nogsamt till vara att afbryta honom. Lennartsson ansåg detta stillatigande å hennes sida för ett bifallstecken, och fortfor ganska omständligt. — Mellertid vandrade de gatan framåt, och kommo slutligen till kyrkogården. — "På denna sidan" — sade han — "ligga de som stupat i våra leder; det främmande krigsfolket begrof sina katoliker utom sta-

den; och der borta nedsattes några af konungens Svenske medhållare."

— "Låtom oss se till, om ej några namn blifvit skrifne på de små trädkorsen;" — inföll Barbro — "ty jag skulle väl ha lust att känna, hvilka som rättvisans straffande hand har träffat."

— "De må hvila i fred med sina gerningar!" — återtog öfversten allvarsamt. — "Hvem vet hvad lycka som återstår för oss efterlefvande? — Men jag vill efterkomma er begäran."

Desse små vanskliga grafvårdar hade, vid närmare påseende, endast initial-bokstäfver; förmodligen emedan slägtingarne, eller på stället varande vänner, som dragit försorg om deras uppresande, ansågo för lämpligast att icke utsätta namnen på dem som fallit för en sak, hvilken redan med visshet tycktes få stämpel af förräderi mot fäderneslandet. — För dem, som verkligt sörjde de bortgångna, var det nog att genom ett enkelt tecken vägledas till den torfva, der hamnen multnade; och de saknade icke några prunkande ord, som antingen blifvit ett enformigt upprepande af vanliga uttryck, eller tolkat några lefnads-

omständigheter, hvilka kanske mera tillhört ärfda begrepp än hjertat. Mellertid såg Barbro härutinnan den hämnande rättvisans skickelse, och lät sina blickar förnöjsamt hvila på de aflånga jordhögarne; ty fastän hennes nyfikenhet var gäckad, försonades missnöjet deröfver genom fiendernas dubbla olycka, att både falla och glömmas. — Slutligen tyckte hon sig finna något ovanligt, på en bland de längst bort belägna grafvarne, och meddelade genast sin upptäckt. — "Der ser jag min sann bokstäfver af någon grön trädgårdsväxt," — sade hon — "och om det ej vore så sent på hösten, hade de nog varit till den grad oförskämda att de planterat dem med blommor."

— "Hvad som saknas i höst, kan hafva bildat sig till våren," — svarade öfversten — "ty jag tycker att det är små plantor af minnesblommor, af hvilka man betjenat sig. Denna omsorg vittnar om smak i förening med djup saknad; och det vore tvifvelsutan af intresse att veta, hvilket namn de kunna betyda?"

— "De kunna betyda mitt!" — sade Anna med en djup suck.

— "Visserligen börjas Anna med A: och

Stolpe med S" — återtog Lennartsson skämtsamt; — "dock, om döden vore nog hård att skörda en så skön blomma som min älskade brud, skulle säkert de lefvande syskonen, som höllo vakt på hennes stoft, aldrig upphöra att i sina sommardrägter visa vandraren hvar han borde fälla tårar. Men låtom oss öfvergifva ett ställe, som endast onyttigt upprör känslan, utan att yppa det enda, som kunde vara af värde att veta."

Annas båda ledsagare började redan aflägsna sig, och hon hade ej något skäl att motsäga det yttrade förslaget, ehuru hon kände ett oförklarligt inre begär att qvarstanna. I detsamma kom dödgräfvaren ut ur kyrkan, tog en vattenkruka, och begöt den omtalta grafven. "Vet Ni hvem som hvilar här?" — frågade flickan.

— "Jag både vet och vet det icke;" — svarade den kalla gubben — "dessutom kan den saken alldeles icke röra Er, min unga jungfru."

— "Möjligt är det emellertid! — och se här har Ni några silfvermynt, om Ni vill vara uppriktig."

— "Nå, ja; det kan jag väl vara. Här

ligger en gammal riddare, som miste benen i slaget och blef begrafven af sin son, en ung vacker herre. Han gaf mig tio mark lödige, för det jag skulle sköta de här plantorna, som han trodde gifva vackra blomster till våren. Vatten besår jag dem alla dagar, men om de deraf frodas, är en annan sak; ty mina händer äro endast vande att röra det, som redan upphört att fröjda sig åt lifvet."

— "Kan Ni ej säga något mera upplysande om den döde?" — inföll Anna med otålighet.

— "Ni ser så angelägen och bedjande ut" — återtog gubben, i det han såg sig omkring, liksom för att erfara om någon obehörig skulle lyssna — "att jag måste upptäcka hvad jag ej borde förr än om tio år, i fall jag lefver. Den unge herren gaf mig en papperslapp, hvarpå står något skrifvet, som efter den nämnda tiden skall målas på korset."

— "För Guds skull! hvad står der? Jag måste ila efter mitt sällskap och bönfaller dessförinnan - - - -"

"Der

— "Der står: Här hvilar Arvid Stålhand, som föll för sin kung och sitt land. Är Ni nu nöjd?"

— "Detta anade jag" — suckade Anna i det hon döljde sina ögon med näsduken; — "men Gud ske lof *han* lefver!" — och dervid skyndade hon bort.

— "Lefver han?" — sade dödgräfvaren med ett visst uttryck af löje — "då ha min själ flere än jag blifvit narrade."

Inom den korta tiden af några veckor, hade allting på Stegeborgs slott trenne gånger ombytt utseende. — Från en stilla jungfrubur, der den lutherska prinsessan Anna lefde med sina tärnor, hade det blifvit till hälften en gästabudsstuga, och till hälften ett katolskt bönehus, hvarifrån hennes konglige broder höjde stridsbaneret. — Nu var det åter tomt och utplundradt efter en stormning, och inreddes för hertigens befälhafvare.

På viken Slätbaken reste många skepp sina master mot skyarne, och på toppen af det största svajade Peder Stolpes flagga. Äfven på slottet voro flera rum för honom afsedde, men han begagnade ej mer än

tvenne deraf för sin egen räkning, ty de öfriga hade han lemnat åt sin syster och dotter, hvilken senare han ämnade låta kristeligen sammanviga med öfverste Lennartsson. Från alla kanter samlades slägtingar och vänner, och som amiralen gjort flerfaldiga priser af stort värde, sparades ingenting för välfägnaden. De vidlyftiga salarne pryddes af rika bord, kring hvilka herrarne mätte djupleken af kredentzkaren eller dryckeshornen, och ända ned till borggården, der svenner och tjenare gästade, hade bröllopsglädjen spridt sig. — Fruntimrens antal var likväl ganska ringa; ty amiralen ägde få qvinliga anförvandter i den orten, och hans förestående afsegling med flottan, medgaf ej långväga bjudningar. — Det hela liknade fullkomligt ett borgläger, och de fleste ansågo högtiden som en fortsättning af de redan firade segerfesterna. Anna kunde således ofta nog vara ensam, för att under umgänge med sig sjelf samla styrka till den förestående uppoffringen af sin framtida lycka; men den seger hon dervid måste vinna öfver den upproriska känslan, var långt mera svårkämpad än de skakade krafterna för-

mådde uthärda. Ingen dag gick förbi, på hvilken öfversten ej sökte vinna nya anspråk på hennes hjerta; intet tillfälle lemnades obegagnadt af amiralen, för att låta känna det bestämda i hans vilja, rörande den förestående föreningen. Barnsliga pligten och den sanna högaktningen, ville förvandla tvångets kedja till en rosenbindel; men hjertat upptäckte hvarje törne deri, och liksom sträfvade efter ett mål, hvars blotta namn skulle medföra en faders fruktade vrede.

Ändtligen var den olycksbådande dagen randad, efter en sömnlös natt, under hvilken ingen stjerna hade funnits på himlen, som ej speglat sig i Annas tårar. Då brudtärnorna inträdde i gemaket, för att börja tillredelserna för hennes smyckande, blefvo de betagne af förskräckelse öfver den förändring hon undergått. Ungdomens friska rosor hade försvunnit från de bleka kinderna, och, i ögats matta blickar lågade ej mer någon af de ljusa strålar, som så ofta uppväckt beundran och förtjusning. Det var en af nattliga stormen bruten lilja, som den lugna morgonen förgäfves ville uppfriska, och från hvars dignande krona

den sista daggdroppen nedrullade mellan vissnande blad.

Det beställsamma ryktet förde snart underrättelsen härom till amiralen. — Den stolte krigaren infann sig, och hans forskande stränga blickar ville liksom genomtränga den lidande varelsen. — "Lemna oss allena!" — sade han till qvinnorna, och fortfor då dessa voro borta: "Jag hade trott att min älskade Anna ej skulle hafva någon hemlighet för sin far, och i förlitande derpå har jag handlat. För sent kommer nu upptäckten om din svaghet. Du har ej annat val än lydnad för min vilja, sedan du försummat att anlita mitt hjerta. — Den barnsliga böjelsen för Gustaf Stålhand, som du en gång för mig tillstod, var då ej något brott; men sedan du lyssnat till mina faderliga råd, sedan du kände att jag ämnade dig till en annans maka, hade du för evigt bort bannlysa den ur ditt sinne. Nu har du deremot hycklat undergifvenhet, drifvit gäck med en hederlig och mäktig mans kärlek, och vill, vid gränsen af din skyldighets uppfyllande, anställa ett skådespel som höljer mitt namn med vanära. Om den unge förföraren förmått villa

dina tankar, hoppas jag dock, att den lidelse han upptändt, icke må hafva förstört den barnsliga kärleken i ditt bröst. Det bref som du så skickligt låtit falla i mina händer, har visserligen upplyst mig om rätta förhållandet, men sådana konstgrepp kunna icke verka på en stadgad mans förstånd. — Jag frågar dig, har Peder Stolpe ej mer någon dotter? Om ditt svar än skulle blifva, nej! — så skall Anders Lennartsson likväl icke gå miste om sin brud!"

— "Det är för mycket!" — sade Anna i det hon långsamt reste sig från det mjuka lägret. — "Stränge, älskade fader; det är för mycket! Om naturen gifvit dig rätt att krossa mitt blödande hjerta, har hon icke gifvit dig rätt att misskänna mitt rena uppsåt. — Hvad rår jag väl för, om den mäktiga hand, som danat mina känslor, också sammanlänkat händelserna för att gifva dem riktning? — Äfven qvinnan måste hafva sina strider, äfven hon kan falla med ära. — Försakelse är namnet på hennes kamp; — tålamod heter hennes segerkrona. — När jag nekat att uppfylla dina befallningar, då först är jag brottslig; men så länge detta ej skett, skådar jag lugnt på

min törnbeströdda bana. Det bref du omtalar är icke från mig, och om det ej blifvit nämndt af din mun, skulle jag trott mig hafva endast drömt dess tillvaro."

— "Icke från dig!" — afbröt amiralen med eftertryck. — Från hvem skulle det väl då vara? — Se här är det, hör sjelf dess innehåll: ""Peder Stolpe! — förstör icke ditt enda barns lycka. Med tvång kan du fängsla, men ej tillintetgöra din dotters kärlek för den unge man, som redan i barndomens oskyldiga lekar vann hennes hjerta. — Han lefver ännu, och hans anspråk äro heliga. Märk väl, han lefver ännu! Rädda din dotters lycka och din egen heder, medan det ännu är tid dertill; ty annars måste den mellankomma, som kan hindra ditt uppsåts fullbordan.""

— "Skulle väl jag" — sade Anna efter en stunds tystnad — "våga skrifva i en sådan ton; och är det ens troligt att jag på detta sätt ville nalkas min far med en anhållan som rör min lycka? Dessutom synes det ju lätt, om det varit min hand som tecknat dessa gåtlika rader."

— "Då måste det vara unga Stålhand."

— "Nej, älskade fader, nej! det kan ej

heller vara denne blygsamme, olycklige yngling. — Den som skrifvit detta, måste vara van att trotsa och befalla öfver ödet, ty i dessa hotelser ligger ett fruktansvärdt uttryck af allvar."

— "En känner jag väl," — återtog amiralen betänkligt — "som kunde vara i stånd till detta vågstycke; men hans handskrift är det icke. — Dock, hvad bryr jag mig om sådant gyckel? — Här gäller handling, ej fruktlöst hot. På dig beror utgången, på din lydnad bygger jag mina framtida förhoppningar. — Räck mig din hand och svär heligt, att ej vackla då jag kommer att föra dig i brudstolen, der min välsignelse väntar dig; men gäckar du mitt förtroende, stöter du fadershjertat tillbaka, så frukta den hämnd, som min sårade ära måste kräfva, frukta allt, ända till min förbannelse!"

— "Håll!" — svarade Anna med en värdighet, som kom amiralen att rodna öfver sin obilliga vrede. — "Det behöfs icke så svåra medel, att förmå en ädel qvinna till sina pligters iakttagande. — Jag svär ej, men jag efterkommer min fars befallning. — Om dygdens styrka berodde på eder,

hvad vore det väl då som utgjorde dess förtjenst? — Nej, stränge fader! låt mig fremt få tro, att det blott är ditt blodiga yrke, som dragit denna isskorpa kring ditt fordom så hulda hjerta, varmt för det goda, deltagande i den lidandes qval. — Var utan fruktan; Anna kan falla ett offer för sin smärta, men ren — ren som hon föddes till verlden — vill hon sjunka i den lugnande graf, der hennes plågor skola upphöra."

— "Hvad är på färde? — Är Anna dödssjuk? — Hvarföre har man ej förr underrättat mig derom? — Jag måste in! Gå från dörren säger jag!" — skallade Barbros gälla stämma i rummet utanföre, och ehuru både amiralen och hans dotter önskade att åtskiljas utan närmare förklaringar, var det likväl icke kärkommet för någondera att sålunda öfverraskas af en person, hvilken ovilkorligt skulle märka deras ömsesidiga förlägenhet, och använda alla medel till upptäckande af dess orsak.

Så snart den gamla adliga jungfrun inträdt på slottet, återtog hon genast det lefnadssätt hon förde, innan de krigiska oroligheterna tvungo henne till en, högmodet förnär-

mande inskränkning. Alla krämpor återkommo; och, residerande i det bästa af alla rummen, utfärdade hon befallningar till en mängd af tjenare, som brodren måste anskaffa. Anna, som hon nyligen bevakat med argusögon, var nu i godt förvar inom den tjocka fästningsmuren, och uppvaktade sin nådiga faster, så länge anständigheten medgaf att fordra denna gärd af barnslig vördnad. Först då hon skulle förvandlas till herrskarinna inom egen krets, fick hon nalkas på ett mera förtroligt sätt. Morgonen till sjelfva bröllopsdagen, lät Barbro genom ett bud säga öfversten, att han enligt gammal vana icke borde se bruden förrän i kyrkan, och derefter sjönk hon åter i den höga karmstolen, för att sista gången njuta förnöjelsen af en undergifven fosterdotters barnsliga helsning; efter hvilken hon ämnade meddela goda råd för en lycklig fortsättning af det förestående äktenskapet. Men Anna kom icke, och slutligen förgick tålamodet. En kundskapande tärna utsändes, och inbragte underrättelse om brudens illamående. Då for hon upp med otyglad häftighet, ilande till den sjukas kammare. Förgäfves anmältes, att amiralen ville vara

allena med sin dotter; detta bär stämpel af en hemlighet som man ämnade dölja, och gumman var ej den person, som i dylika mål eftergaf sina förmenta rättigheter att veta. Trots alla tillsägelser, uppryckte hon dörren och stod midt på golfvet, lik en af inqvisitionens tjensteandar, hvilken tror sig öfverraska en frimurareloge, men icke finner annat än vanliga menniskor på två ben, utan besvärjelse-anstalter, utan papper som innehålla planer att störta altaret eller tronen. Väl hade hon en passande ursägt i sitt våld, nemligen oron öfver det oväntade illamåendet; men huru skulle hon genast kunna fästa sig vid den förlägenhet, som båda syntes erfara öfver hennes ankomst? Försummade hon att begagna det första intrycket deraf, var det troligt att upptäckten för alltid skulle gå förlorad. Detta missöde hände henne också, ty amiralen lät genast kalla en tärna, hvilken han befallte att ej gå från brudens säng, och Anna försäkrade åter, att det ögonblickliga illamående, som en lätt förkylning åstadkommit, snart skulle öfvervinnas, hvarefter hon ville börja kläda sig.

Af qvinliga betjeningen voro flera som

längre tid vistats på slottet, i tjenst hos den med Sigismund till Pölen bortresta prinsessan Anna; och deribland en, som vunnit särdeles ryktbarhet i konsten att fästa fruntimmersprydnader. Naturligtvis blef hon ej glömd, då frågan var att smycka en brud, och den ålderstigna kammarjungfruns fingrar sammanrullade Annas glänsande lockar, under det att hon berättade ställets märkvärdigheter. "Om vi få lefva till våren," — sade hon — "så blir det fyra år sedan jag klädde fröken Sigrid Brahe, som helt knapphändigt vigdes med herr Johan Gyllenstjerna, ehuru hon var förlofvad med herr Erik Bjelke [23]). Det var just i detta rum, som hon också bodde; och jag försäkrar, att med undantag af dagens brud, jag aldrig sett någon skönare. Stackars liten, hon fick uppbära mycket ondt hon, för den glädjen; men så är det; Herran lisar och Herran risar. På sina bara knän måste hon tigga förlåtelse af den stränga modren, som aldrig kunde glömma att dottren spelade henne det sprattet. — Nå, nå, hvar och en har sitt öde som man måste undergå, och den tiden var denna kammare ej utan sin svåra betydelse. Al-

drig hade, jag medgifvit, att man i dag klädt vår fagra brud här inne, om icke jag visste, att allt det otyg, som fordom dref sitt spel härstädes, vore bortjagadt. Ser Ni huru väggen skjuter ut der borta mellan fönstren? Der var fordom en elfvetrappa, på hvilken de små varelserna klättrade upp och ned, och det är troligt, att sjelfva tomtenissen begagnade sig af den vägen, under sina nattvandringar. Men här står jag och pratar som en toka, då kanske jag borde tiga, för att ej störa de ljufva giftastankarne?"

Af allt som för någon del stod i hennes makt att erhålla, önskade Anna sig helst förströelse; men då sinnet lider, stöter tanken tillbaka hvarje föremål som icke står i förbindelse med orsaken till dess sorgliga stämning. Föreställningen om en olycklig brud, som hade vistats på samma ställe, kunde ej annat än fängsla hennes uppmärksamhet, och den gamla traditionen om missgynnade öfvernaturliga väsenden, ingrep för starkt i hennes egen tankegång, att hon ej skulle önska dess fortsättning. "Dina berättelser misshaga mig visst icke," — sa-

hon derföre — och jag vill gerna höra hvad som vidare händt."

— "Att säga allt hvad som här har händt," — återtog tjenarinnan — "dertill har jag hvarken tid eller förmåga, och sedan så får man icke tala för mycket om dylika saker, när stora händelser äro å bane; ty hvem vet, om icke pysslingarne kunna väckas, i fall man antingen säger något som misshagar dem eller råkar nämna deras namn? Men lika godt; jag skall tala om så mycket jag tror mig kunna, utan fara. Aftonen före Gyllenstjernska bröllopet, sutto frökens tärnor kring spisen, — för det var ännu så kallt att man eldade, — och arbetade på en grann klädning. Ingen menniska visste hvad som följande dagen skulle hända, men arbetet fortgick ända tills brasan var nedbrunnen. Då blefvo de mycket sömniga, och alla började snarka utom den yngsta, som ännu ej fyllt sina femton år, och synnerligen var älskad af fröken. Bäst hon satt blef det ljust i rummet som der varit det starkaste solsken, och från det ställe jag redan nämnt kom en hel mängd små varelser parvis, två och två, antågande. I spetsen gingo en liten man

och en liten qvinna med krona på hufvudet, liksom det varit ett brudfolk. När skaran kommit midt på golfvet, upptogo de små männerne alla tiljor på ett alldeles obegripligt sätt, och ställde sig på det sålunda blottade bjelklaget, hvarefter de började dansa och sjunga:

"Bjelken binder murar och stenar
samman, med väldiga ringar af jern;
sedan han, skyhög, med frodiga grenar,
gifvit mot stormen åt blommorna värn.
Blek skiner månen i nattliga stunden,
lyktgubben dansar på ängens tapet;
hvad som skall hända blott elfkungen vet.
Ugglorna sjunga klivit! bort i lunden,
Kråkorna ropa sitt ängsliga kra!
Nu svigtar bjelke, — slott skälfver på grunden:
Dansa och sjung hi! hi! ha! ha! ha!

Högt i torn står blomstrande tärna,
skådar åt himlen med trånande blick.
Nu blir hon varse sin kärliga stjerna,
just som i gullglans ur hafvet hon gick.
Då sjunker månen i nattliga stunden,
blossen ha flyktat från ängens tapet;
hvad som skall hända blott elfkungen vet.

Ugglorna sjunga klivit! uti lunden
Kråkorna ropa sitt ängsliga kra!
Bjelke du svigtar — du sjunker till grunden,
stjernan är tung hi, hi, ha! ha! ha!"

"Mellan hvarje vers dansade sällskapet en ringdans, med brud och brudgumme midt uti; och då andra versen slutades, blef den sistnämnde så betagen, att han ville kyssa sin käresta, hvarvid han gick alltför häftigt till väga; ty begge föllo omkull, och hon tappade kronan. Detta såg så lustigt ut, att tjensteflickan började gapskratta. I ögonblicket var allting försvunnet; och då hon upptäckte hvad hon sett, påstodo alla att hon sjelf måste hafva drömt. Dervid blef det, tills det oförmodade bröllopet var hållet, hvarefter man nog erkände att elfvorna icke dansat för ro skull. Sedan den tiden stod kammaren öde allt intill kongliga hofvets ankomst, då en katolsk prest härstädes blef inqvarterad. Första natten måste han hafva erfarit rysliga saker, ty om morgonen var han blek som en gast; men se han hittade på råd, hängde en bild af vår Herre på väggen, afbrände kostliga rökverk från den heliga graf-

ven, stänkte välsignadt vatten öfver tak och dörrar och mässade så att fönstren skalrade på sina hakar. Ändtligen måste otyget ut, och slottsväktaren i vårdtornet såg, huru det, under skapnad af en hvalfisk, hoppade bums i sjön vid midnatten."

På altaret i slottskapellet brunno redan de qvarterstjocka ljusen, i sina höga silfverstakar, och tvenne prester i högtidsskrud bläddrade i hvar sin förgylda bibel, för att uppsöka de språk som skulle användas vid den blifvande ceremonien. Till höger och venster om gången upp till koret, voro bänkarne uppfyllde med granna åskådare, som nyfikne väntade brudskarans ankomst; och på läktarne eller sidogångarne, skuffades soldater med tjenstefolket om främsta platsen. Hastigt inträdde befälhafvaren för slottsvakten, och hviskade något i örat på de närmast stående slottsknektarne, och i detsamma kallade larmtrumman till vapen. Snart var kyrkan tom på allt hvad krigare hette, som tillhörde ställets bevakning, och de öfrige sågo med bestörtning på hvarandra, liksom för att spörja hvad detta larm kunde betyda.

Ändt-

Ändtligen var den för Anna så besvärliga påklädningen slutad, och hon bad de närvarande aflägsna sig, för att ostörd kunna anropa försynens nåd till sitt förehafvande. — Detta verkställde hon också ganska oskrymtadt; och aldrig har en mera brinnande bön blifvit gjuten öfver en qvinnas läppar. För sista gången kastade hon derefter sina blickar tillbaka på lyckans stängda bana, och med en djup suck upprepade hon det kära namn, hvilket hon föresatte sig att aldrig mera uttala. — Lik ett hotande vilddjur stod framtidens genius med utsträckt hand, för att ledsaga henne in i en brännande öken, der ingen tröstens källa nånsin skulle uppvälla, ingen hoppets telning knoppas. — På jorden fanns ingen räddning, och den döden kunde skänka, måste hon vänta med tålamod. — Ännu återskallade amiralens fruktansvärda ord i hennes öra, och sjelf hade hon med eldbokstäfver skrifvit sitt undergifvenhetslöfte. — "Farväl bländande irrbloss" — sade hon halfhögt — "som ett slägte af narrar gifvit det prunkande namnet lycka! — Menniskan är danad att lida, och blott

genom sorgen går vägen till det bättre lifvets njutning. — Farväl tjusande ungdom, med dina drömmar och blomsterland! En enda frostnatt förstör din fägring; — menniskohjertat är kallare än den strängaste vinterkyla. — Farväl ljufva kärlek med dina korta ögonblick! Äfven du är endast skapad för att öfvertyga menniskan om sin vanskligbet. — Men nej! — Du tillhör icke jorden, ehuru du besöker henne som skyddsengel för den lidande masken. I himlen bor du sedan tidens begynnelse. Der länkar sig ditt välde från ande till ande, der vill jag en gång återfinna den bild, som jag i detta ögonblick bortjagar, och som redan för min själs ögon sväfvar vid randen af molnen, der en stråle af den sjunkande solen bryter sig mot dess gyllne vingar. Nu känner jag mig stärkt, och går stormen till mötes; ty endast den brottslige fruktar faran. — Förlåt, ädle man, som snart skall mottaga denna hand, att jag icke äfven kan gifva dig mitt hjerta. — Måtte du vara nöjd med min obrottsliga trohet, min aktning och min vänskap! Måtte aldrig den slöja, som döljer mina fordna förhållanden, aftäckas, och var säker, att

ej något förebrående minne hvilar under densamma. — Men hvad har jag nämnt? — Minne? — ha! detta ord vill jag evigt glömma; farväl Gustaf! — farväl!"

Vid detta utrop hörde hon ett sakta prasslande tätt bakom sig, och for upp från den knäfallande ställningen med förskräckelse. — Klädd i en dyrbar rock af glänsande silfverbrokad, stod öfverste Lennartsson framför henne, hållande ett bref i handen. — "Förlåt min djerfhet" — sade han — "men jag ville för hela verldens skatter icke hafva förlorat de nyss försvunna ögonblicken. Jag trodde dig vara brottslig; — jag har funnit dig ren som en engel. Med den grufligaste misstanke om svart trolöshet, sökte jag för första gången i min lefnad att smyga mig fram till sanningen. Hon mötte mig öfverraskande, och jag begriper ej huru jag kunnat vara så blind. — Mellertid är äfven min lycka bruten, ty jag bör ej låta dig öfverträffa mig i uppoffring."

— "För allt hvad heligt är," — svarade Anna med halfqväfd stämma — "låt icke utseendet förvilla, och döm ej utan att noga granska! Det besynnerligaste öde

som nånsin kommit på en dödligs lott, förföljer mig oupphörligt, leker med mina känslor, eller gör frukten af mina ädlaste bemödanden onyttig. — Orsaken till er oväntade närvaro kan jag ännu ej utfinna, men jag fruktar att Ni hört hvad jag talte med mig sjelf, och att de stympade meningarne kastat ett otydligt ljus öfver något, som Ni aldrig bort få veta."

— "De hafva kastat ett tydligt ljus öfver en dunkel svartsjuk aning; men här måste fattas ett hastigt beslut, om vi vilja undvika att göra ofördelaktigt uppseende."

Vid dessa ord störtade amiralen in i rummet, skummande af vrede; men när han blef varse öfversten, stannade han hastigt, liksom för att sansa sig, och det dröjde en god stund innan han bröt tystnaden. — "Jag hade icke trott" — sade han då — "att finna Er här, min måg; ty jag förmodade att Ni, efter öfverenskommelse, skulle vänta på edra rum, tills Ni blef förd i kapellet."

— "Jag skulle ej heller" — svarade öfversten — "hafva brutit den förra, om jag icke fått anledning att anse det senare för onyttigt; och min förundran skulle vara

utan gränser, om Ni vore den ende som ej kände de hinder hvilka ligga i vägen för det tillämnade giftermålet."

— "Måtte död och fördömmelse träffa det osynliga verktyget i detta nidingsstreck!' — röt amiralen. — "Nu sedan bommen är sprängd, måste jag skåda ända ned i botten på den fallucka som man utlagt för mitt lugn och min heder. — En adelsman bryter icke sina löften; mina stå fast, och jag hoppas att Ni icke återtager edra?"

— "Ögerna återtager jag dem; men hvartill tjenar att strida om bättre rätt, der äldre anspråk göra sig gällande?",

— "Förklara Er tydligare, om jag får anhålla."

— "Att gifva denna förklaring är en skyldighet, som jag genast vill uppfylla. Under orolig längtan efter den stund, hvilken skulle sätta kronan på mina lifligaste önskningar, vandrade jag ensam fram och tillbaka på stranden af slottsträdgården. Då nalkades en båt och landsatte en fiskaregosse, som med sorglig min gick stora gången uppföre; hvarunder han ofta stannade, liksom för att få tala med någon. Detta gaf mig lust att hjelpa honom till

rätta; och när jag hade genskjutit honom, frågade jag hvad han ville? — Jag har ett angeläget bref till öfverste Lennartsson," — svarade han — och önskar träffa en säker person som kunde framlemna det, emedan jag genast måste återvända. — Hvad brefvet angår — återtog jag — så skall jag vara till din tjenst; men från hvem är det? — Med åtbörder af en ytterlig förskräckelse, kastade han det sammanvecklade papperet på jorden, sprang ned i båten och försvann som en pil mellan skären. — Nyfiken upptog jag min tillhörighet, bröt förseglingen och läste, just detsamma som jag nu håller i min hand, så lydande: ""Tapperhet kan ej finnas utan ädelmod; krigarens pligt är att understödja den lidande. — En hård fader vill, för att tillfredsställa sin äregirighet, lägga er hand i sin dotters, som sedan länge tillhört en annan. — Anna Stolpes hjerta var redan i barndomen fästadt vid Gustaf Stålhand, och fastän ödet för ögonblicket skiljer dem, må ingen främmande inverkning stänga vägen för deras lyckas fullbordande i framtiden. Om Anders Lennartsson är den man för hvilken han hålles, skall han, ännu vid altarets

fot, skänka den tvungna sin frihet; och samtycker Ni till denna, en okänds bön, blir det också hans omsorg att bringa amiralen till förnuft."" — Efter läsningen af denna besynnerliga epistel, kände jag min vrede uppblossa, och, utan att tänka på följderna, skyndade jag till Annas kammare. — Man nekade mig inträde, under förevänning att hon ville vara ensam; och en gruflig misstanke isade hela min själ. — Med handen på värjfästet befallte jag tärnorna vika tillbaka, öppnade dörren så sakta jag kunde, och inträdde. Knäfallen och inbegripen i en ifrig bön, låg den hulda flickan med ryggen vänd åt dörren, så att jag osedd kunde nalkas. Denna omständighet begagnades, och då jag obemärkt kommit henne nära, hörde jag hela utgjutelsen af hennes ädla hjerta inför den rättfärdige domaren. — Nu är jag upplyst om verkliga förhållandet, och lemnar åt Er, herr amiral, att gifva saken en utgång som skonar oss alla."

— "Ni är ädelmodig, herr öfverste" — svarade amiralen med synbart tillbakahållen passion; — "men jag kan icke begagna mig af ert ädelmod, utan att såra begges

vår heder. — Det är väl icke första gången som ett barnsligt joller, understödt af kitsligt öfvermod, kastar stötestenar på förståndets väg; men derföre är det icke sagdt att man just behöfver falla öfver det som lätt kan undanrödjas. Jag hoppas ännu, att Ni ej upptäckt annat än hvad jag också känner; och antingen måste Ni anse mig för en låg hycklare, eller tillerkänna mig ett fadersvälde som jag icke missbrukat. Att Anna som barn lekte kärlek med Stålhand är sannt; men då jag sade henne, att hon blifvit utsedd till en annans brud, hade de varit så länge åtskilde, att hon sjelf insåg huru förnuftet borde träda i inbillningens ställe. — Slumpen förde dem åter tillsammans, gjöt olja på den nästan utdöda gnistan, och, man måste förlåta en ungdoms förvillelse, under förmodan att den ej skulle drifvas till ytterlighet. Slägten Stålhand hyste tänkesätt, som evigt lade hinder i vägen för all förening mellan någon af dess medlemmar och min dotter. I egenskap af far, tillhörde det mig att besluta om hennes framtida öde, och jag ville gifva hennes hand åt den ädlaste, den tappraste man som stridde under

hertigens båner. — Förberedelserne dertill skedde utan motstånd, utan tvång; men då framstod en tredje person, med hvilken ett hemligt, vidrigt öde, låtit mig komma i beröring, och blandade sig obuden i spelet. — Denne öfvermodige är det, som skrifvit både till Er och mig, och hotat med sin närvaro om jag ej gjorde afseende på hans fordringar. — Lyssne vi härtill, göra vi oss sjelfve till föremål för åtlöjet, utan att Anna blir lyckligare; och hvilken högre lycka kan hon väl begära, än att bli en ädel mans hustru? — Nej, låtom oss bortlägga detta barnsliga vankelmod, och skynda till altaret; sedan skall jag upptäcka så mycket jag kan, rörande fredsförstöraren, som icke förmår skada oss; ty vindbryggorne äro uppdragne, vakten under gevär och ingen får inträda på slottet förr än ceremonien är slutad."

"Detta är vid Gud en sällsam händelse," — återtog öfversten. — "Ett vidunder till händelse, som, på sjelfva gränsen till lyckans land, med ena handen drar mig fram åt målet, och med den andra skjuter mig tillbaka. I Annas blickar läser jag förtviflans undergifvenhet, och jag kan likväl ej

bestrida edra förnuftsslut, herr amiral. — Ännu fängslar mig ingen oupplöslig ed, men då den blir svuren, måste jag äfven erkänna ert fadersvälde. Låtom oss handla så klokt som möjligt, lemnom åt Anna att fälla domen! Hon är visserligen också part i målet, men på henne ankommer det först och sist om utgången skall blifva god eller ej. — En tvingad qvinna är en fångad tiger, som viker för bojans makt och andas hämnd. — Jag har aldrig varit någon kärlekspilt, som grätit i månskenet, men den oskrymtade vänskapen är mig dyrbarare än lifvet. — Från krigets mödosamma bana skulle jag med hänryckning ila till den husliga kretsen, om ett ädelt qvinnohjerta der uppriktigt längtade efter mig. Känner Anna sig i stånd att hålla det löfte hon gjorde för sig sjelf, då jag obemärkt stod bakom henne under bönen, välan! då vill jag ännu bedja henne följa mig till altaret; annars - - -

— "Jag må spricka af harm" — afbröt amiralen — "då jag ser den tappraste krigaren i våra leder darra för en vansinnig flickas nycker, tvekande att handla när hvarje minut är dyrbar. Huru ofta skall

ag upprepa, att hennes hjerta blef rådfrå-adt, då det ännu var tid att vackla! Nu r denna tid försvunnen, min vilja hennes, och hvar finns den, som är nog mäktig att ändra mitt beslut?"

— "Här!" — skallade en färfärlig stämma tätt invid dem.

Dyster och olycksbådande stod en mörk gestalt midt på golfvet, utan att någon kunde begripa hvarifrån han kommit. Det syntes vara en reslig man, insvept i en mörkbrun kappa, hvars djupa fållor, sammandragne öfver venstra axeln, skylde undra delen af ansigtet, och formerade en spets, som slutades på ryggen. Hufvudet betäcktes af en djupt nedtryckt hatt, under hvilkens breda bord ett par lifliga ögon framljungade sina hotande blickar.

Liksom träffad af ett åskslag, for amiralen tillbaka, men hejdade sig åter, och sade: "Hvad vill du, förmätne djefvul; hvem har tillåtit dig att störa oss?"

— "Af alla andra, utom af dig, kunde jag tåla en sådan fråga," — svarade gestalten — "och äfven du må ostraffad göra den; ty det vanmäktiga hotet är alltid brottets sista tillflykt. Ej nog, att du föraktat

mina varningar; ej nog, att du hånligt tillbakavisat mina böner; du trotsar min makt, och jag kommer för att fordra lydnad. Helgden af ett gifvet löfte står alltid fast, — tiden för dess uppfyllande kan förändras genom öfverenskommelse. — Sju år tjente Jacob för Rachel, och sju års frihet fordrar jag nu för din dotter. Om icke dessförinnan du sjelf frisäger henne, må det ske som du vill. Den tappre Lennartson skall säkert icke neka sitt bifall, och derigenom, antingen njuta lön i medvetandet af en ädel handling, eller i emottagandet af den hulda flickans hand och hjerta; hvilka klenoder aldrig kunna äga ett rätt värde, så länge de utgöra röfvadt gods."

— "Nej, detta går för långt!" — ropade Peder Stolpe. — "Sjunk tillbaka i den afgrund, ur hvilken du uppstigit, och kom ej att störa min husliga frid; eller frukta att jag stöter mitt svärd i ditt nedriga hjerta!"

— "Det låter väl" — återtog den okände — "att höra ordet frid uttalas af den mun, som svurit menniskorna hat; och det klingar än mera ljufligt att höra talas om

uslig frid, af honom som ej försmått att
öra den hos andra. Blotta det slipade
ålet om du vågar, men glöm ej detta!"
ärvid upplyfte han högra handen och
amviste ett stort slagsvärd, hvarefter han
ck rakt mot väggen mellan fönstren, till
et ställe der, efter tärnans berättelse, elf-
orne fordom hade sin trappa. För tryck-
ngen af svärdspetsen öppnades en lönn-
örr, och förrän öfversten hann att göra
t ämnadt steg till den okändes förföljan-
e, var han redan osynlig.

— "Olycksaliga ungdomsförvillelse," —
de slutligen amiralen med darrande röst —
nuru dyrt får jag icke erfara dina följder!
m J ej viljen se mig vansinnig, så upp-
cken aldrig för någon dödlig hvad J nu
ådat. — Ädle man, om jag äger något
ispråk på er vänskap, så uppskjut förenin-
en till den tid han utsatte; och skyndom
is att, under förevänning af brudens sjuk-
om, åtskilja bröllopsskaran!"

KAP. XIV.

I all sin herrlighet hade våren slagit läg
på de sydvestliga kusterna af Östersjön, oc
liksom tagit sitt högqvarter i den tjusand
dal, hvilken på ena sidan begränsas genom
slutet af de tallbevuxne Småländska berg
höjderne, och på den andra, genom d
lugna vikar som bildas mellan Blekingsskä
rens grönskande öar. Från de tätt sam
manslingrade, vilda törnebäckarne, uppste
go näktergalens fylliga klagotoner, seda
bofinken slutat sin metriska kanzon i ektop
pen, eller lärkan från brädden af en lä
majsky, med sitt uthållande allegro gifv
sista helsningen åt den sjunkande aftonso
len. Vid randen af talrika källor, sprid
den blyga violen sin balsamiska lukt krin
rymden, eller speglade sippan sin skä
kalk i de klara silfvervågor, som med o
motståndlig trängtan började en ringland
dans öfver sluttande ängar ned mot hafve
der neckens harpa lockade klipporna ti
återsvar. Under en sådan naturens pånyt
födelse, kan menniskans hjerta icke v

känslolöst. Gustaf Stålhand hade alltid erfarit en djupt ingripande glädje, då den försvinnande vintern lemnade tillfälle till förökad verksamhet, och första utbrottet deraf blef merendels ett tåg mot skogens innevånare. Äfven nu skulle han visserligen kunnat öfverlemna sig åt en sådan sysselsättning, men ingenting uppmanade honom dertill. Sjelf en flykting, som måste vika för den mäktigare förföljaren och söka skygd bland okända klippor och dalar, kände han ingen lust att uppjaga och genomborra ett värnlöst villebråd; och rofdjurens härjningar hade med den stränga årstiden upphört. Dessutom ägde den honom omgifvande naturen en ljufhet, som smälte känslan; och bössan stod obegagnad i ett hörn, medan han vid Marias sida vandrade under trädens nyklädda tempelhvalf, eller skördade förstlingarne af doftande blommor.

Efter att, emot sin vilja, hafva tillstått en böjelse som hon önskade dölja, ansåg den goda flickan sig skyldig, att iakttaga ett i högsta måtto försigtigt och återhållsamt uppförande. Hon hade att göra med en man, hvars uppriktighet lika mycket fordrade aktning, som hans öfriga egenska-

per och utseende ingåfvo kärlek, och då han tillstått att hjertat oåterkalleligt tillhörde en annan, kunde hon icke äga större anspråk än att få njuta hans vänskap. Om än passionen till viss grad nästan alltid är förknippad med den hänförande vänskapskänslan mellan olika kön, så är det derföre icke sagdt, att den förra måste taga herravälde öfver den senare. Vore det så, skulle knappast någon sann qvinlig dygd i bildade samhällsförhållanden kunna existera, eller åtminstone blott vara ett tillstånd af konstladt tvång. Men naturen har delat rättvisare; och qvinnans sällhet består lika ofta i medvetandet att bidraga till den älskades lycka, som i tömmandet af njutningens bägare. Öfvertygelsen om egen styrka, drifver mannen att bryta hindren för sin vilja, och att vinna eller falla; öfvertygelsen om egen svaghet, drifver qvinnan till undergifvenhet och tålamod, eller att, försonande jordens strider, vänta sin belöning der lidelsen upphör att rasa.

Maria kunde aldrig förlåta sig, att hafva försummat en undersökning, huruvida Gustaf ägde någon äldre kärlek, innan hon

tillät

tillät sitt eget hjerta att närma sig till hans; men hon glömde dervid, att om hon varit i stånd dertill, så hade hon också icke älskat. För att godtgöra detta fel, ålade hon sig en sjelfvillig penitens, och beslöt, att, äfven med uppoffring af sitt lif, bidraga till sin rivals lycka. Allt hvad hon derföre ville hafva i belöning var, att som ögonvittne få glädja sig åt den älskades sällhet; och huruvida hon förmådde utföra denna föresats, torde vi i det efterföljande närmare lära känna.

Det blodiga julüppträdet hade, så till vida, ledsamma följder, att Gustafs värd kallades till rätta; men han höll sig undan, så snart någon rättvisans tjenare anlände, och fogatens krigsknektar vågade icke framtränga till den ouppodlade trakten, för att med våld afhämta honom, emedan de fruktade att derigenom bringa hela ortens befolkning i harnesk. De förekallade vittnena påstodo, att ingen kunde sakföras för utgången af en tvekamp, och åberopade, att det tillhörde landets fri- och rättigheter, att sålunda, enligt gammal häfdvunnen vana, afgöra personligt förolämpande; mot

hvilka skäl länsstyrelsen icke hade annan utväg, än låta häradet betala mansbot och lemna saken åt glömskan. Dessa penningar voro snart insamlade; och kort derefter blef kommunikationen med kusten lika liflig som den alltid varit. Sjelfva den brottslige drog ej i betänkande att rida till Lyckå, för att upphandla fiskvaror eller afyttra frukterna af sin egen arbetsflit.

En klar afton efter en skön dag, hade Gustaf i sällskap med Maria och Elin begifvit sig till ruinerna af den by, der de förstnämnde under sin flykt träffade Håkan. Ändamålet med denna utvandring var att samla tegelstenar, som behöfdes vid nybygget. Åsynen af de nedbrända husen återväckte erinran om kriget, och för första gången på lång tid uppflammade begäret att åter strida, inom Gustafs bröst. — Flickorna märkte huru hans blickar mulnade, hvarvid den skämtsamma Elin frågade, om han tyckte att det smutsiga arbetet ej anstod hans fina händer? — "Sot aftvås lättare än blod," — svarade han — "men det skulle likväl anstå mina bättre att färgas af det senare än det förra."

— "Hu! hvad han talar" — återtog

Elin — "men hvar och en följer sin natur. Bonden blir lika litet herre för det han kryper i en sidenkofta, som krigaren blir arbetsam för det han tar på sig en vadmalsrock. Likväl tycker jag, att den som ridit mellan barthuggande svärd, hvinande kulor och flammande lågor, kunde hafva fått nog af den välfägnaden."

— "Du har rätt, goda flicka, och jag önskar också icke att af lättsinnighet återstörta mig i strid och faror, då jag kan få lefva i edra lyckliga dalar; men äran är en blomma som krigaren aldrig bör låta vissna, och min sysslolöshet tynger samvetet, vid föreställningen om mina medbröders lidanden."

— "Det der förstår jag icke, ty jag känner ingen blomma som icke vissnar, och Ni lär få svårt att återtaga Calmar ensam; men minsann är det icke far som kommer der borta, så stolt på sin korgbehängda gångare! den gode gubben har visst fått godt köp på fisken, efter han ser så nöjd ut."

Den gamle Håkan kom nu verkligen — som flickan sade — och var snart så nära, att han kunde frambringa sin vänliga hels-

ning. "God afton barn!" — började han. — "Lycka till godt arbete. Ni har, som jag ser, icke tänkt att vara möddryg, Gustaf, som blott tagit tvenne däkor till handtlangare. Nå, nå, så gjorde jag med i min ungdom; flickorna utgjorde då min fägnad, och vid sådant småplock som Ni nu har för händer, kunna de röra fingrarne lika fort som tungan. — Jag hörde redan på långt håll, huru Elin pratade."

— "Jag fick väl lof" — svarade dottren — "ty jag måste bevisa honom, huru galet han ställer sina tankar. Nu börjar han vurma igen med förslager att återvända till Calmar."

— "Gör han det?" — återtog gubben. — "Då får han min själ skynda sig, om han vill vara med. — Staden är längesedan tagen, och stormstegarne redan färdige för dem som skola knipa slottet, der folket svälter, så att den ene äter upp den andra, och ståthållaren ämnar slåss till sista man. — Det är skada på så tappert folk, att den grymme hertigen skall få dem i klorna; men jag hoppas att han icke får många lefvande."

— "Hvem har gifvit Er den olycksaliga nyheten?" — föll Gustaf honom i talet.

— "Det har den gjort som sjelf sett förhållandet; men nu är det så sent att ni rätt kunnen gå hem, och velen J följa med mig, så skall jag under vägen berätta mera."

Den lofvade berättelsen innehöll hufvudsakligen ingenting annat än hvad Hå- [illegible] låtit Gustaf veta; men ju mer detta sorgliga ämne afhandlades, desto starkare tilltog riddarens begär att åter infinna sig på stridsplatsen. — "Jag har" — sade han, då de efter hemkomsten blifvit allena — "redan allt för länge njutit af er gästfrihet, och lättsinnigt förglömt, att det endast var vintrens stränghet som kunde hindra mig från deltagandet i en fejd, der min konungs heder står på spel, och som jag heligt svurit att icke öfvergifva. Mitt penningeförråd är allt för ringa att erbjudas såsom betalning för det jag åtnjutit; dessutom vet jag, att en så ren vänskap, som den jag här erfarit, blott kan gäldas med hjertats oförfalskade mynt. Men det torde vara tillräckligt att förmå någon fattig fiskare, till ett försök att praktisera mig under slottsmuren; och en gång der, måste jag falla, antingen utan- eller innanför

densamma. — Att segra anser jag nästan omöjligt, men att dö med mina kamrater är min skyldighet, så framt ödet icke förr hindrar det."

— "Betänk litet bättre hvad Ni vill göra" — svarade Håkan och fattade förtroligt Gustafs hand. — "Jag klandrar icke er känsla, ty äfven jag, så gammal jag likt är, skulle icke vilja öfvergifva de mina, om faran hängde öfver hufvudet på dem; men jag kan aldrig öfvertyga mig, att Ni är så bunden vid Sigismunds sak, som Ni sjelf inbillar Er; ej heller att den står i oupplösligt samband med Sveriges lycka. — Vore det så, skulle säkerligen icke allmogen ställa sig under hertigens baner. Dannemannen har inga fåfängliga fördelar att vinna; — frihet för sin tro, och frid för sitt land, är hvad han eftersträfvar; och blott för att ernå dem, vågar han lifvet. Det är väl sannt, att Svenska bonden icke har alla de fördelar, som vi oberoende Blekingsboer; men han har nog för sin känsla och sitt begrepp. — Om Sigismund blef qvar i riket och styrde efter lag och lofven, så skulle Ni få se huru man understödde honom. Nu deremot, gör han

eder blott för att bryta dem, omger sig med prester som tillhöra en annan lära än Svenskarne bekänna, och flyr undan så snart olyckan visar sig på närmare håll. Calmare slott är den enda punkt han äger i behåll på denna sidan hafvet, och huru kan Ni inbilla Er, att detta uthungrade näste skall emotstå hela Sveriges förenade krafter? För min del tycker jag, att Ni gjorde långt klokare om Ni återvände till fädernebygden, — i fall nemligen Ni ej vill stanna qvar hos oss — och blefve der en fredlig landtbrukare. Ville sedan lyckan gynna Sigismund i framtiden, kunde Ni ju åter stöta till hans härar; och blefve han, som jag tror, borta för alltid, så hade åtminstone hertigen ingen orsak att förfölja Er."

— "Ert tal är klokt, fader Håkan; men jag kan icke följa edra råd. — Mitt fädernegods får jag troligen icke begagna, sedan min far stupade för konungens sak; och i hela verlden finns ingen sann glädje för mig, sedan jag blifvit beröfvad min älskarinna genom en af hertigens utmärktaste krigare. Hvartill skulle det gagna mig att återvända hem, blott för att se en annan

— "Det är rätt och tillbörligt, min redlige Håkan, att den, hvilken invigt sig åt döden, småningom skiljer ifrån sig äfven den minsta sak som varit honom kär i lifvet. Behåll det ädla djuret till ett minne af en olycklig vän, och återvänd, för att stilla edra hemmavarande anhörigas oro öfver er oförmodade bortresa."

— "Jag ämnar också icke följa Er längre än till stranden; ty sedan Ni kommit på vattnet, kan jag ej vidare vara Er till nytta. Emellertid är det en af mina gamla bekanta som förer fartyget, och han hjelper Er nog till rätta i det längsta."

Det var en söndagsmorgon då de ankommo till Lyckå, men så tidigt att ingen vandrare ännu beträdt gatorna. För att ej på något sätt väcka uppseende, hade riddaren försett sig med en stor hatt och en bondkappa, samt lagt harnesk och hjelm i en säck som Håkan bar. "Nu äro vi ändtligen framme," — sade den redlige gubben, — "och här måste vi skiljas. Inga tacksägelser, inga rörande ord, vill jag höra från edra läppar; ett ärligt handslag är bättre än allt annat, och jag fäller ogerna tårar."

— "Maria" — började Gustaf, i det han räckte honom handen.

— "Maria" — afbröt Håkan hastigt — "är under mitt beskydd. Månne Ni begge alltid blifva under den allsmäktiges! — farväl!" Knappt var detta utsagdt förrän han skyndade tillbaka.

Skepparen var en fryntlig man, hvars hela väsende utvisade, till hvad element det hörde. "Jag vet både hvem Ni är, och hvart Ni ämnar Er," — sade han; — "men jag vill — ursägta min fritalighet — tjena sju år som ryttare, om jag förråder det minsta. Kasta den der bondrocken åt fanders; ty hvem menar Ni låter lura sig af en köpmansflagg, när skråfvet bär krigsrustning? Jag må dö af skratt; der går Ni, och tror den lilla axelkåpan skyla edra stora stöflar och sporrar. Nej, se här har Ni en ärlig röd Dansk kappa; träck på den, så ser det skickligt ut. Hade jag alleman ombord, började jag genast att hyfva om i spelet, men mina satans slupgastar ha glömt sig hos någon käresta, och jag vet förut, att jag icke får se dem förrän det ringer samman till ottesången. Vinden är som han vore beställd, och då han

hela långa tiden bortåt gått på sydlig kring middagen, hoppas jag, att vi skola hafva sämma lycka, så att Ni ännu i denna qväll tackar mig för god resa."

Länge dröjde det icke, förrän fartyget kom under segel; men deremot kunde det alldeles icke, efter uträkning, samma dag hinna fram till Avaskär. Vinden blef oförändrad, och heldre än att bråka med en föga båtande kryssning, kastades ankar mellan öarne. Den närmaste belägne af desse, syntes Gustaf så vacker, att han önskade blifva landsatt derstädes; och skepparen efterkom den i följd deraf yttrade begäran. Äfven här återfann riddaren samma naturskönheter som han lemnat på fasta landet; trädens högburna kronor skyddade en yppig vegetation mellan kringspridda klippmassor. Det vilda och intagande utgjorde ett tvillingpar, som nödvändigt skulle ingripa i hans sorgbundna lynne, än mera upprördt genom den oroliga bild, som vågornas brytning mot stranden ställde på taflan. Under en grupp af almar, ekar och bokar, låg ett trefligt hus, bygdt med vida större omsorg än de, på något afstånd derifrån, framskymtande fiskarekojorna. Dess

yttre hade något eget, ej tillhörande landets allmänna sed, och i stället för den vanliga gärdesgården, begränsades det endast af en fri plats, genomskuren af gångar och prydd med löfsalar och spridda blomsterqvarter, hvilka senare väl ännu icke voro särdeles färgrika, men likväl visade hvad ägaren i framtiden hade rätt att hoppas. Det hela förekom honom såsom en mäktig herres sommarnöje, ehuru den öfverallt rådande stillheten tycktes emotsäga denna gissning. Ingen lefvande varelse syntes njuta den vinkande skuggan, ingen hand fattade i de glänsande metallbeslagen för att öppna den slutna dörren. Allt var öfverlemnadt åt sig sjelft; ej en gång ljudet af en vaksam hand skallade i nejden.

Vid landsättningen hade skepparen gjort det aftal att, om vinden blef gynnsam, skulle han hissa en blå och hvit flagg på toppen; och Gustaf lofvade, att efter detta tecken skynda mot stranden. Ofta gick han således på någon höjd, för att se till om han längre kunde dröja; men valde dervid sin plats merendels så, att det beskrifna landtstället, hvars åskådning var så retande, icke förlorades ur sigte. Redan

började solen nalkas sitt blå nattläger, då han varseblef den luftiga kallelsen, och färdig att åter gå om bord, förebrådde han sig sjelf att icke hafva tillfredsställt nyfikenheten. Så hastigt måtte väl afresan icke ske — tänkte han nu — att jag icke hinner göra en liten utflygt, och ilade straxt derefter ned åt dalen. Anländ till yttersta gränsen deraf, fortsatte han vägen mellan dubbla rader af hasselbuskar, här och der uthuggna och sammanflätade i form af grottor. Från en af dessa var utsigten fri mot byggningen, hvars port, liksom för att efterkomma riddarens önskan, nu uppläts. En qvinnoskepnad framträdde långsamt, med lutande hufvud, och ställde kosan till en liten löfsal helt nära invid den plats Gustaf då hade. Fruntimrets drägt antydde redan någonting ovanligt, och skulle varit nog för att ensam sätta åskådaren i förundran. En tröja af svart sammet, till formen lika med dem han sett bondhustrurna i Blekinge nyttja, omslöt det smärta lifvet, och derunder nedföll en vid kjortel af samma färg, kantad med silfvergaloner i rika veck. I handen höll hon en stor bok, hvars permar öfverhöljdes af

ett lysande gyldene filigramsarbete, beprydt med mångfärgade stenar; och hufvudet betäcktes af en stor svart slöja. Om ett kloster funnits i närheten, hade han icke dragit i betänkande att anse henne för dess abbedissa, synnerligen då hon föll på knä och började läsa i den medförda boken; men så vidt hans öga sträckt sig, hade det icke träffat någon byggnad af denna art. I detsamma hördes ett skott som den väntande skepparen lät aflossa, för att väcka sin saknade passagerares uppmärksamhet. Vid detta störande af ställets lugna ro, vände bedjerskan ögonen åt den sidan der Gustaf stod, och knappt hade hon upptäckt den objudne lyssnaren, förrän hon, med ett gällt anskri, skyndade till gården. Men huru förskräckt hon ock blef genom den oförmodade synen, kunde hennes öfverraskning likväl ej jemföras med riddarens. Den okändas anletsbildning var, drag för drag, Annas, och om icke tidens hand intryckt några lätta fåror kring de sköna ögonen, eller sorgen afplockat större delen af kindernas rosor, skulle han trott sig försatt i en dröm, som återförde minnet till mötet på Rottnens stränder. Liksom fastnaglad

vid denna underbara jord, kunde han hvarken förmå sig att fortsätta forskningen, eller vända åter. Så stod han länge, ett rof för inre strid, tills han ändtligen fick höra rop af matroserne, som sökte honom på alla håll, och då de funno sin man, nästan med våld släpade honom till båten. Först sedan skeppet med spända segel fortsatte sin kosa, kom han åter till sig sjelf. "Hvad i all verlden har det händt Er?" — frågade skepparen — "Ni ser ju ut som Ni förlorat förståndet."

— "Jag har erfarit underliga saker," — svarade Gustaf; — "men hvem rår om den vackra gården på ön, och hvem kan den sköna qvinnan vara som jag der sett?"

— "Gården tillhör en rik bonde och skeppsredare, benämnd Sten Bondesson, men hvem den sköna qvinnan är, känner jag icke, så framt Ni ej fått se den Ni vet."

— "Den Ni vet? Hvarföre skulle jag fråga, om jag visste något? Jag har sett en qvinna, säger jag, för hvars närmare bekantskap jag vore i stånd att våga lifvet."

— "Huru såg hon ut?"

— "Skön som en engel, ehuru ej mera

ung.

ung. I hennes ansigte förenade sig allt det behag, hvarom jag kan göra mig begrepp; om Ni nånsin sett denna varelse, måste hennes bild oupphörligt sväfva för edra ögon."

— "Såg Ni hennes hår?"

— "Åh ja!"

— "Var det ljusgrönt?"

— "Hvad är det för prat! huru kan en menniska hafva grönt hår?"

— "Då var det åtminstone icke hafsfrun. Men vänta! hade hon icke ett dok, eller något som hängde ned från hufvudet?"

— "Jo! en svart slöja, ett afundsjukt täckelse."

— "Hör på min unga herre! tacka Gud för det Ni befinner Er här, och stryk kors på sängen hvar afton Ni lägger Er, nio dagar å rad. För min del, skall jag aldrig mera ankra på det stället, sedan jag väl slapp undan den här gången. Sten Bondesson är, som Ni kanske känner, den rikaste man i hela länet, och dertill den käckaste, både på sjön och landbacken; men intet har han fått alla sina ägodelar på na-

turligt sätt, det vet hvar menniska. Somliga tro att han har en tomte, som drar guld; andra att han håller till med någon, som har sitt slott på hafsbotten. Mer säger jag icke, och nu kan Ni sjelf sluta till resten."

— "Det är allt godt och väl, men berätta mig litet mer om den mannen."

— "Hvad skall jag berätta, sedan jag sagt det jag vet? Mera känner jag icke. Dessutom måste jag gifva akt på farvattnet. — Ner med rodret! rätt så! — intet högre! — Den som vill göra hastiga resor måste gå närmaste vägen, det skall jag lära Er, min herre, i fall Ni sjelf skulle komma att styra i framtiden."

"Äfven denna gången afklipper ödet ledtråden för mina forskningar," — sade Gustaf till sig sjelf. — "och rätt snart torde jag ej mer kunna draga nytta af någon större upptäckt. Hvem J ock ären, besynnerlige varelser, som like stjernskott glimmat kring min bana; måtten J icke upphöra att vara lyckans gunstlingar! För mig skolen J alltid utgöra ett hugnande afbrott bland de många sorger, som hvila i mitt minne."

Vid Afvaskär lågo flera skepp, lastade med lifsmedel, hvilka några djerfva spekulanter ämnade inpraktisera till slottet i Calmar, och der sälja med stor vinst; eller afyttra för mindre till hertigens trupper, om första uträkningen misslyckades. Bland dessa våghalsar, hade riddaren ej särdeles svårt att finna befordrare af sin plan, medelst uppoffring af alla redbara effekter han ägde; och det beslutades, att vid första tillfälle försöka en landning under slottets murar.

Redan den derpå följande dagen syntes en tjock dimma uppstiga i horisonten, och med en sakta vind drifva åt kusten. "Nu är tiden inne" — sade Gustafs nya ledsagare, och sedan han uppräknat sista styfvern af riddarens kapital, samt på köpet tagit kappan, hatten och några spetskragar till fyllnad för den begärda summan, stego de i en lätt båt, rodd af några starka, härdade matroser. Det var just vid denna tid, som de från Sigismund sist anlände proviantskeppen hade blifvit hindrade att undsätta de belägrade; och då hertigens eskader, sysselsatt med deras observerande, dragit sig under Öland, lyckades det

vår hjelte att obemärkt nalkas det önskade målet. Hela dagen hängde dimmans tjocka slöja för de uppmärksamma Svenska strandvakternas blickar, och när hon mot midnatten började skingras, för en nordlig vind, lade båten till slottsbryggan. Der upphäfde en, af hunger döende post, sin darrande stämma, för att spörja hvem som nalkades, och den framskyndande patrullen blef icke litet förvånad, att finna en ensam man liksom nedfallen från skyarne.

— "Ni sen i mig" — sade den anlände, — "en kamrat, som ödet redan för längesedan ryckte ur edra leder, och som nu ändtligen återvänder, för att med er dela ett tappert försvar eller en ärofull död. Sägen ståthållaren, att riddaren Gustaf Stålhand lyckats insmyga sig på slottet; eller heldre, fören mig genast till den älskade befälhafvaren."

— "Jag beundrar ert djerfva mod, lika så mycket som er trohet;" — svarade truppens anförare; — "men om Ni känt hurù här står till, hade Ni säkert ej med er person onyttigt förökt antalet af de olyckliga offren för konungens glömska. Här återstår ingen ära mer att skörda, blott li-

dande; och Ni må tacka Gud att mörkret ännu döljer alla de rysligheter, af hvilka Ni vid hvarje steg omgifves; — men jag behöfver icke beskrifva dem, utan skall nu genast föra Er till den Ni söker."

I samma rum som Gustaf första gången sett ståthållaren på slottet, återfann han honom nu; men nästan oigenkänlig af sorg och kroppsligt lidande. Efter ömsesidiga frågor och berättelser, om hvad som händt sedan de blefvo åtskilde, sade den sistnämnde: "Med rätta borde jag bestraffa, eller åtminstone gifva förebråelser för er otidiga djerfhet, vid utfallet i vintras; men er ädelmodiga uppoffring af en vunnen frihet, afväpnar lika mycket min vrede, som min beundran uppväcks öfver er hederskänsla. — Få, ja kanske ingen, vore i stånd att göra hvad Ni nu utfört; och mitt hjerta vill brista, då jag ej ser annan belöning vänta för så mycken dygd, än lidandet eller döden. Den senare är icke så bitter som hopen föreställer sig, och bestod hela besättningen af sådana män som Ni, skulle jag, likt våra hedniska förfäder, inbjuda dem att rista Geirsodd, sedan sista kulan vore afskjuten; men ty värr är det icke så,

ehuru jag måste berömma deras tapperhet. Utlänningarne vänta, och torde äfven få nåd af hertigen; — en och annan Svensk slipper möjligtvis med att träda i hans leder. Hvad som förestår mig sjelf, vill jag ej tänka på. Ammunitionen är slut, sista hoppet om undsättning förloradt; eländet har nått sin höjd, och armarne digna af mattighet. Se här en kort beskrifning på vår belägenhet!"

— "Den är i sanning rysligare än jag väntat," — svarade Gustaf; — "men ofta kommer hjelpen då den synes omöjlig; och om den uteblir, står dock alltid en fristad öppen, dit plågan icke hinner, der orättvisans blodsdomar icke verkställas. Redan vid mitt första inträde i konungens tjenst, ansåg jag mig såsom ett åt döden invigdt offer. Menniskornas hårdhet hafva beröfvat mig allt som gjorde verlden behaglig; och hvarföre skulle jag då frukta att taga sista steget, helst när jag derigenom fullgör den heligaste af mina ingångna förbindelser?"

— "Fastän jag borde bestrida edra grundsatser, eller söka gifva dem en annan riktning, då jag finner att de leda till ett för-

tvifladt sjelfmord, måste jag dock afundas Er att kunna följa dem. Äfven jag hade en gång föresatt mig att heldre stupa för egen klinga, än räcka min hand i bojan; — och likväl — likväl, torde detta blifva min lott! Gifve Gud att jag vore ensam inom dessa murar! då skulle jag icke tveka; men nu bero andra af mig, och deras lif köpas blott genom min nesliga uppoffring. Sedan konungen icke, efter sitt löfte, understödt oss, fordra utlänningarne att få dagtinga; och hvartill skulle det också tjena, att låta nedhugga dem utan nytta? Jag är make och far, och hvad blir väl de älskade varelsers öde, som ligga mig så mycket om hjertat, i fall jag icke bereder dem undflykt innan jag upphör att lefva? Fastän jag sträckt försvaret ända derhän, att mina kämpar måst förtära stycken af sina fallne vapenbröder, fruktar jag likväl för historiens framtida dom. Mitt namn skall stå bland deras, som uppgifvit ett fäste; och glansen af mina förfäders bedrifter skall fördunklas genom mig. Dessa föreställningar utgöra en värre plåga än alla de marter, min blodtörstige förföljare kan upptänka."

— "Er belägenhet är i sanning förtvifflad; men der händelsen sätter gräns för det ädla i viljan, måste man ensamt vädja till samvetets dom. Bättre än jag, förmår ert vända herrskareöga uppfatta hvad Ni bör göra; och hvad historiens vittnesbörd beträffar, så måste det utfalla till er fördel; ty det omöjliga kan ingen fullborda. Vore jag bland dem, som utgöra edra rådgifvare, skulle jag föreslå att Ni lemnade slottet med utlänningarne och alla gifta; hvarefter vi, som icke hafva något att förlora, kunde våga det yttersta."

— "Håll, unge hjelte! och låt mig för evigt glömma hvad Ni nu sade. Huru vågar Ni fordra, att jag skall lemna åt andra en ära som icke af mig kan skördas? Detta är en djefvulsk plan, endast utgången från honom, som - - - men nej! förlåt min öfverilning; falskheten kan icke bo i ert ädla hjerta. Låtom oss afbryta detta samtal, och kom ihåg att, om än lyckan i framtiden vänligt smilar emot Er, så sträfva aldrig efter höghetens glans, sök aldrig ett högt befäl; åtminstone ej förr, än tvedrägtens lindorm är dräpt inom det olyckliga Sveriges landamären!"

Efter ännu tvenne dagars fortsatt elände, kallades riddaren åter till Ståthållaren, hos hvilken alla, så högre som lägre befälhafvare, voro samlade. Vid inträdet föreföll det honom, som hade han öppnat en af de hedniske förfädrens grafhögar, i hvilken någon mäktig drott, åtföljd af sina jarlar, gått till hvila. Stumma och bleke som vålnader, sutto samlingens ledamöter med nedslagna ögon; blott det hväsande ljudet af en och annans förtyngda andedrägt, störde villan.

Ändtligen tog Ståthållaren till orda: "Ädle och välbyrdige herrar, manhaftige stridsmän! — Eder är den nöd nogsamt kunnig, som oss öfverkommit, och med egne ögon hafven J sett den väntade hjelpen försvinna. Fåfängt har jag hoppats att hertigen skulle storma, för att på vallen möta honom, och der stupa med hela besättningen. Den stränge fursten, väl vetande att hinna sitt mål genom hunger och elände, mättar sina ögon af våra qval. På ett eller annat sätt måste de slutas, och jag hemställer: antingen vi uti ett allmänneligt utfall skola söka döden bland fiendens vapen, eller underhandla?"

Då uppsteg Ungraren Uladislaw Beckes, och svarade: "Ingen lärer kunna säga annat, än att vi ådagalagt ett ihärdigt försvar, och ärlig tapperhet; men allt har sin gräns. — Icke lärer konungens sak få en bättre vändning, om vi samtlige hungra till döds? Men deremot är det troligt, att hertigen låter en del af krigsfolket återvända till Polen, hvarigenom Sigismunds stridskrafter förökas. Mitt råd är derföre, att vi begära dagtingan; den som tänker annorlunda stige nu fram."

Alla blefvo stillatigande på sin plats; beslutet var fattadt.

Vid åsynen af den på muren planterade hvita fanan, var Stålhands hjerta nära att brista. Hon föreföll honom såsom en svepningsduk till den enda belöning han, för så mycken trohet, väntat. Alla de uppoffringar han gjort, för att med sina vapenbröder få dela en ärofull död, upplöste sig i den förkrossande vissheten att snart dela deras nesliga fångenskap. I en till förtviflan gränsande svårmodighet, vandrade han åt slottets innersta gångar, för att icke vara vittne till den förestående afhandlingen; och de mörka hvalfven blefvo honom

med hvart steg angenämare, emedan de åtminstone voro toma på menniskor. — "Detta är en sann bild af grafven" — sade han. — "Den glade och lycklige ryser för dess enslighet, men den olycklige längtar efter dess lugn."

Slutligen kom han till en vindeltrappa, på hvars öfre del något rörde sig, i närheten af en flämtande lampa. Angelägen att undvika alla möten, ville han vända tillbaka, då en späd, klagande stämma frågade hvem han var? — Om detta spörsmål blifvit gjordt af en karlröst, skulle han ofelbart hafva lemnat det utan afseende; men han kunde icke undgå att derigenom erfara en lidande qvinnas närvaro, och med detsamma var också tanken på hans egen belägenhet förbytt i beslutet att hjelpa. — "I dessa tider är det angeläget att ej genast gifva upplysningar" — svarade han — "likväl, om jag kan vara Er till någon tjenst, så räkna på min beredvillighet."

— "För mig sjelf behöfver jag icke särdeles mycket, men min arma fru förgås af jemmer. — Vid underrättelsen om den förestående dagtingan, skyndade hon till

slottssalen, der den skulle afslutas; och straxt derefter bar man henne sanslös tillbaka på min kammare. Nu ligger hon der utan bistånd, ty hvar och en tänker blott på sig sjelf; barnet gråter vid hennes sida, och jag, arma flicka, kan hvarken hjelpa den ena eller andra."

— "Hvem är då din olyckliga matmoder?"

— "Den ädla Margaretha Brahe, Ståthållarens husfru."

— "För mig genast till henne" — sade Gustaf, och snart var hans åstundan uppfylld.

Nästan utan tecken till lif, låg den intagande qvinnan utsträckt på en tarflig säng; ej en gång lyssnande till de sönderslitande ropen af en varelse, som nyss utgjort målet för hennes trägnaste omsorger. Gossens ljusa lockar nedföllo kring modrens tinningar, liksom återskenet af engelns gloria, då han med en kyss hämtar den flyende anden från en döendes läppar; och hans heta tårar strömmade förgäfves ned åt de bleka kinderna. Efter ett länge fortsatt bemödande, lyckades det riddaren slutligen att återkalla den olyckliga till medvetande; men huruvida han derigenom gjor-

de henne någon verklig tjenst, är svårt att säga; ty med förmågan att tänka, återkom också hela fasan af hennes belägenhet.

— "Ni kommer såsom en från himlen nedsänd räddare" — utbrast hon genast. — "Skynda att frälsa min man! — Att belöna Er förmår jag ej, eländiga, som från välståndets högsta punkt nedsjunkit långt, långt under uselheten; men min far är ännu rik, och Gud lemnar aldrig en ädel gerning utan vedergällning."

— "Stilla Er, min fru!" — svarade Gustaf. — "För att handla med framgång, måste man först och främst veta hvad man skall göra; och jag kan ej ens gissa till sättet, hvarpå er mans räddning är möjlig."

— "Jag vet det ty värr icke sjelf; men räddas måste han. — Det öde som väntar honom kan icke vara Er obekant!

— "Att mycket ondt hotar honom, begriper jag väl; men en närmare utveckling af detta ämne är mig icke möjlig, utan föregående upplysningar. Jag måste derföre anhålla, att Ni lemnar mig dem."

— "Så snart jag erfor, att slottet skulle uppgifvas, begaf jag mig till unions-salen, der Beckes med stora steg vandrade fram

och tillbaka, utan att svara på mina frågor. — Kort derefter hördes ett doft buller; dörren uppläts, och hertigens oäkta son, Gyllenhjelm, jemte en person som jag ej känner, inträdde, omgifne af hertigliga soldater. — Vid deras åsyn blef Ungraren liksom rasande, ryckte fjädren från sin höga mössa och sabeln från sidan, sprang derpå mot Gyllenhjelm, for tillbaka, och vände sig mot den andre i det han ropade: ""Du är den tappre krigare, som vid Stångebro satte ett mål för min segrande arm; — mottag och bär dessa klenoder såsom erinran af en öfvervunnen fiende. — Jag lemnar mig i hertigens våld, och hoppas genom din förbön en mensklig behandling. — Herr Johan Sparre beklagar jag! — han hade gjort bättre om han lydt mitt råd, att resa till Polen medan det ännu var tid dertill [24])!"" — I samma ögonblick inträdde min herre, för att äfven aflemna sin värja. Smärtan slöt hans mun, sorgen nedtryckte hans ögonlock. ""Det gör mig ondt — sade Gyllenhjelm — men på hertigens befallning måste jag låta sluta Er i bojor."" — Vid skramlet af de tunga kedjorna, som en bödelsknekt utbredde på golf-

vet, föll jag i vanmakt, och hvad sedan skett vet jag icke."

— "Denna början bådar ej särdeles godt slut, nådiga fru; så framt Ni ej kan vända Er personligen till hertigen."

— "Hvad kan en qvinnas tårar uträtta hos den hårda mannen? — Men jag måste försöka allt upptänkligt. — Begif Er ut på borggården; fråga hvarthän de fört honom; kom sedan tillbaka för att följa mig till Gyllenhjelm, hvars hjerta icke är så känslolöst som hans obarmhertige faders."

— "Men Ni besinnar icke, att i samma stund jag blir upptäckt är jag också fånge."

— "Hvad ville Ni då här? Hvarföre gäckade Ni mina känslor med en onyttig förhoppning?"

— "Min skuld är det icke, om jag bedragit er uträkning, och blott slumpen förde mig hit. — Med oryggligt beslut, att falla för min egen hand, ville jag endast i en aflägsen vrå för sista gången kasta en ostörd blick på min förflutna bana, blott ännu en stund njuta minnet af den fröjd jag känt, och begrunda vidden af den olycka, hvari jag af ödet blifvit störtad. Då nådde Er tjenarinnas klagan mitt öra,

och, glömmande mig sjelf, skyndade jag till er hjelp. Icke af fruktan för min egen person, utan af fruktan att ej kunna motsvara er väntan att erhålla ett gynnande eller upplysande svar, gjorde jag Er uppmärksam på utgången af den beskickning Ni ville anförtro mig."

— "Ni har rätt, herr riddare, men råd mig — för Guds skull! råd mig!"

— "Jag vill försöka; dubbelt lycklig om det tillåtes mig uträtta en god gerning, innan min verknings-förmåga slutar. Likväl är för oss ingenting farligare än öfverilning; hvarje sekund måste användas som en dyrbarhet. — Hör på! huru jag än vill vända saken, så blir det enklast, att Ni sjelf uppsöker hertigen; ty i glädjen öfver sin lycka kan han möjligtvis få ett anfall af mildhet."

— "Jag har ju redan sagt Er, att man förr smälter hälleberg, än denne eröfrares hjerta; men lika mycket, för att rädda min make vill äfven jag våga det yttersta."

— "Så skynda då, nådiga fru; jag skall kalla er betjening, ty ensam blir Ni kanske tillbakavisad af soldaterne."

— "Min

— "Min betjening? — Utom denna trogna flicka, hafva alla öfvergifvit mig, och söka förmodligen nu som bäst räddning genom flykten, eller tjenst hos segervinnaren."

— "Då vet Gud hvad vi skola hitta på."

— "Om det tillåtes mig att gifva ett enfaldigt råd" — sade tjenstflickan, i det hon med nedslagna ögon framträdde — "så kan ju herren, om han vill hjelpa hennes nåd, taga på sig en af de klädningar, som vårt rymda folk lemnat i försalen der ute?"

— "Hvad säger du?" — afbröt Gustaf. — "En af konungens riddare skulle dölja sig under larfven af en tjensteknekt! — Dock äfven denna uppoffring vill jag göra, ty jag står redan nära den gräns, vid hvars öfverstigande alla jordiska förhållanden jemnas."

Det dröjde ej länge förrän riddaren, som genast lemnade rummet, åter infann sig, så fullkomligt travesterad, att till och med hans närmaste bekante skolat hafva möda att igenkänna honom; och sedan fru Margaretha tagit en kapperonika på sig, började deras gemensamma vandring till borg-

gården. — Der stod en dubbel rad soldater, ända från slottsporten intill uppgången mot Unionssalen; och rundt omkring den vackra brunnsbyggnaden, som än i dag utgör ställets prydnad, lågo åtskilliga af dem, hvilka utgjort den fordna garnisonen, slutne i bojor.

— "Hvem är den der myndiga herren, som håller förhör med de arma fångarne?" — frågade Margaretha en närstående krigare.

— "Min själ är icke detta första gången, som jag hört någon vilja göra den mannens bekantskap" — svarade soldaten med spelöje. — "Kan hon icke se, kära fru, att det är riks-profossen, som utväljer dem honom tillkomma, af vårt stora notvarp [25]."

— "Vet Ni hvarthän man fört den fångne ståthållaren?"

— "Åh, han är i godt förvar deruppe på slottet bland de förnäma gästerna. Sådane män skola alltid vara högt uppsatte; och jag tänker att vi väl snart få se honom så högt i luften han kan komma, om jag annars känner hertigen rätt. Likväl gör det mig ondt om honom, ty han har slagits som en hel karl. Men tyst nu, der kom-

mer hertigen sjelf; — Uff! hvad han ser bister ut i dag; jag vill ta mig fan icke vara i deras ställe, som han skall hålla räfst med."

Företrädd af sina stånddrabanter, och omgifven af rådet, inträdde hertigen genom slottsporten. Då trängde sig fru Margaretha mellan soldaterna, och kastade sig för hans fötter, sägande: "Värdes höra en olycklig qvinna, som knäfallande anropar Eders fursteliga Nåde om barmhertighet för sin man. Låt nåd gå för rätt, och handla icke med stränghet! — Beröfva icke makan sitt stöd, barnet sin fader! Väl hafver han förtörnat Eders fursteliga Nåde, genom ett tappert motstånd, men hjeltemodet kräfver aktning, äfven då det öfvervinnes,"

— "Stig upp, fru Margaretha!" — svarade Karl, — "ty Er misskläder det lika mycket att kräla i stoftet, som att vilja gå rättvisan i förväg. Hvarföre bad Ni icke er man att falla till fota, medan nådens dörr ännu stod öppen; och menar Ni att mina fallna vänner icke kräfva hämnd? — För mig må han gerna lefva, men fordrar lagen sitt offer, är jag obeveklig. Mot sitt land har han alltid varit en förrädare."

— "Store Gud! är det förräderi att vara sina eder trogen. Hvad skulle Eders furstеliga Nåde sjelf säga, om någon af dess befälhafvare uppgaf en honom anförtrodd fästning, förrän all möjlighet till försvar vore ute?"

— "Håll inne med sådant enfaldigt prat, och gå på er kammare. Icke jag, utan fäderneslandet, rår om fästningarne; jag tar dem emedan folket valt mig till sin anförare. Den som hjelper Sigismund att landsätta främmande härar, är en ärkeförrädare — säger jag — och dervid blir det. För bort henne."

Knappt var detta utsagdt, förrän hon omringades af drabanterne, hvilka, sedan de genom Gustaf och flickan fått veta vägen till hennes kammare, ledsagade henne dit tillbaka. Utanföre dörren sattes poster, och från den stunden var hon afskild från allt umgänge med andra menniskor. Så förgingo trenne dagar under ängslan och qval; många förslag uppgjordes för att ännu söka rädda den hotade mannen, men intet kunde utföras. Ändtligen ankom en Rådstjenare med underrättelse, att fru Margaretha ägde frihet att lemna slottet när

hon behagade, men vidare upplysningar ville han icke gifva. — Äfvenledes afslogs hennes anhållan att få nalkas sin man. Då förgick Gustafs tålamod. — "Snart är all räddning omöjlig" — sade han — "och det enda hopp jag ännu äger hvilar på Gyllenhjelm. Skrif till honom så skall jag framföra brefvet, om han än vore innesluten i jordens medelpunkt. — Skaffa skrifdon flicka! — der ligger ett stycke pergament. — Se så, fort nu ädla fru!"

Med darrande hand och klappande hjerta, uppsatte Margaretha några rader, och försedd med dokumentet, begaf riddaren sig åstad.

Gyllenhjelm var en god menniska, som, med en utmärkt tapperhet, förenade känsla för andras lidanden. Vid läsningen af den förtviflade makans skrift rullade tårarne utför hans kinder, och efter en stunds besinning frågade han: "Är du din fru fullkomligt tillgifven, min gosse?"

— "Visserligen!" — svarade Gustaf — "annars hade hon väl icke sändt mig i ett så maktpåliggande ärende."

— "Nå väl, jag vill då försöka hvad som står att göra. Återtag brefvet, och sök

mig om en stund hos hertigen, till hvilken jag nu i förväg beger mig. — Säg betjeningen, att du har ett angeläget ärende till mig, och bed någon derom underrätta. Finner jag Hans furstliga Nåde vid godt lynne, låter jag dig komma in, och emottager brefvet å nyo; men är han ogunstig, befaller jag att man afviser dig, och då kan du säga din fru, att försöket misslyckats."

— "Men skulle icke vid ett annat tillfälle - - - ?"

— "Inga men eller invändningar min gosse; jag inser bättre än du hvad som kan göras; efterkom blott hvad jag befallt dig."

— "På en furstes lynne hänger då ett ädelt mnniskolif!" — sade Gustaf till sig sjelf, när han efter en stunds förlopp vandrade uppåt stora slottstrappan. — "Det är således lynnet, icke rättvisan, som skall afgöra saken. — Hm! Nu börjar jag förstå meningen af Håkans tal; och hvad jag ej kunde fatta under vistelsen bland de frisinnade Blekingsboarne, vill liksom klarna för tanken. Men nej! det är ändå icke så. En och annan kan missbruka makten, och

hvar finnes icke det onda vid sidan af det goda?"

— "Hvarthän? du förklädde jesuit!" — dundrade en dof basstämma mot honom."

— "Jag har ett vigtigt budskap till herr Karl Gyllenhjelm."

— "Står det skrifvet på det der kalfskinnet, så gif hit."

— "Nej tack vackert, det lemnar jag icke; men jag har bråttom och får be att man anmäler mig."

— "Anmäla dig? — Du ser just sådan ut, du!"

— "Låt bli om Ni vill, men jag säger Er på förhand, att om herr Karl får veta, att man hindrat eller fördröjt underrättelsen om min närvaro, torde det vankas något."

— "Nå, nå, vackert herr tallriksliekare. — Jag har hjelpt en tiggare förr, och kan göra så nu med."

Skälfvande af oro, väntade riddaren slottsknektens återkomst, och det var som en sten fallit från hjertat när han fick befallning att träda in uti salen. Öfverst vid ett fönster stod hertigen i samtal med sin son, som, med uttryck af den djupaste vördnad,

ner; men låt af gunst och nåde Johan Sparre få draga ur Riket med hustru och barn!"

— "Var det ditåt du pekade, min kära Junker Karl? Nej tack, det blir icke utaf. Du vet ej sjelf hvarom du beder; och lika gerna kunde du föreslå mig att förbjuda vattenhämtning om elden stod i knutarne. Helsa fru Margaretha och säg henne, att hon med sin son kan draga hvart hon behagar, blott hon packar sig ur landet, ty i Sverige må icke Sveriges fiender bo; men hennes man stannar här. Sjutusende djeflar har jag lofvat honom, och dem skall han få innan solen går ned [27]."

Vid dessa ord förgrymmades hans uppsyn till den grad, att till och med riddaren kände en rysning; och i detsamma sade Gyllenhjelm: "Gå min vän, jag skall sjelf bringa din fru vidare svar."

Betagen af sorg, vandrade Gustaf långsamt tillbaka åt borggården, och det buller han der hörde, halkade nästan obemärkt förbi hans öron. Redan hade han vändt sig mot den sidan, der trappan upp till fru Margarethas rum var belägen, då en karl fattade honom i kragen, och frågade: "är

du icke en af den, förrädaren Johan Sparres tjenare?"

— "Än sen då?"

— "Då kommer du just till pass, tag den här röda duken."

— "Hvem är du menniska! Hvad skall detta betyda?"

— "Jo jag är tjenare, eller rättare, lärling hos en man som nu betyder mer än din afdankade herre, nemligen skarprättaren; och denna duk, på hvilken herr Johans hufvud skall rulla som ett kägelklot, när svärdet har blixtrat, behagar du genast bära till afrättsplatsen der borta."

— "Måtte afgrunden uppsluka dig, missfoster! — Mig, en Svensk adelsman och riddare, vågar du så tilltala?"

— "Aha! är du en sådan förklädd skurk; då skola vi väl få råd. Hör hit! hollah! En förrädare! en spion."

Från alla sidor tillströmmade vakt, och Stålhand, som var utan vapen, blef snart öfvermannad. Bunden med starka tåg, fördes han åter till hertigen, hvilken gerna sjelf tog reda på allt hvad som hände och ofta personligen förhörde dem som voro

misstänkte för att vara Sigismunds medhållare.

— "Hvad har förmått dig, unge man," — frågade fursten — "att så här förklädd omgifva fru Margaretha; och hvarföre har du ej på ärligt vis, med dina vapenbröder, öfverlemnat dig i mitt våld?"

— "Jag ansåg mig skyldig att först bispringa den hjelplösa lidande, och detta kunde icke ske utan förklädning," — svarade Gustaf.

— "Hvad heter du?"

— "Gustaf Stålhand."

— "Är du son till den envisa, Sigismund tillgifna gubben, som föll i Linköping?"

— "Ja! det var min far."

— "Då måste du också vara en spetsbof. Men lika godt, vill du ångra dina brott, afsvärja dina förvillelser och träda i mina leder, skall jag se till hvad jag kan göra."

— "Jag kan blott en gång svärja, och håller hvad jag lofvat."

— "Så, så; du hväser, din eländiga orm; men jag kan låta rycka ut gadden på dig."

— "Det är en tapper man," — sade en närstående person; — "och om Ers furst-

liga Nåde tillåter mig en bön, så skona honom."

Förundrad öfver att höra någon taga sitt försvar i ett ögonblick, då den uppretade fursten ljungade sina hotelser, vände han ögonen efter ljudet och såg — — öfverste Lennartsson. "Detta fattades ännu!" — utropade han vildt. — "Gud i himmelen! detta fattades, för att fylla måttet af min olycka. Nej! nådige herre, jag är ej tapper, jag är en feg usling, som tiofallt förtjenar att straffas. Jag har stämplat mot ert lif; jag har kallat Er en tyrann, en blodhund, ja allt ondt i verlden; skynda att låta gifva mig döden."

— "Han är vansinnig," — sade Gyllenhjelm — "det hörs på hans tal."

— "Nej, det är en desperat sälle," — svarade hertigen, — "som man måste späka; och kanske behöfver läggas ned på sträckbänken innan han tillstår sanningen. För honom mellertid i fängelse, så vilja vi närmare eftersinna, antingen han skall göra de andra sällskap i dag, eller gömmas för framtiden."

Öfverväldigad af fasa och vrede, förlorade Gustaf medvetandet. Då han återkom

till sig sjelf, låg han i ett nästan mörkt hvalf, som vid hans minsta rörelser återskallade af slamret från de tunga bojor, med hvilka han var fästad i väggen. På något afstånd inträngde en svag dagstråle genom en öppning å muren, och från detta ställe hördes ett sakta qvidande. "Hvem är den olycklige, som suckar der borta vid gluggen?" — frågade han.

— "Ack! ich armer Teufel, jak är ja den gamle kerkermeister Wentzel, von mein sissle verjagt, und selbst eingesperret. Das alles mag doch passieren, aber jak har ein schrecklich sün."

— "Nå hvad ser du då, som så förfärar dig?"

— "Jak seh' deres hufvud, welk sitser op Schpett über den port!"

— "Yrar du! hvilkas hufvuden?"

— "Till heker sitser Christoffel Gillengrip sin kopf; und so komst der Statthalter Johan Spar."

— "Håll munnen afgrundsande!" — ropade Gustaf, och upplyfte händerna så högt kedjorna tilläto, för att dölja sitt ansigte.

Slut på Andra Delen.

NOTER

TILL

ANDRA DELEN.

1) Namnet Olof uttalas af bönderne i Östergötland som Jola.

2) Uti sin förtviflade belägenhet, sammankallade hertigen en del af sina officerare och sade, att han, till undvikande af ytterligare blodsutgjutelse, ville bedja konungen om fritt aftåg, för sig och sin familj, till Norrige. Om detta verkligen var hans uppsåt, eller endast ett medel att lära känna, till hvad grad han kunde påräkna folkets tillgifvenhet i olyckan, är svårt att afgöra. Mellertid bådo alla honom stanna qvar, under löfte om bistånd i det yttersta.

3) Historiskt.

4) Ännu år 1623, fanns i Norrköping ett, så kalladt, harneskmakeri, hvilket förbättrades af en Nürnbergare, vid namn Eckner, och blef sedermera förvandladt till ett gevärsfaktori af Louis de Geer.

5) Den urgamla Norrköpings kongsträdgård skänktes, tillika med kongsladugården, af drottning Kristina till staden, på det att densamma skulle kunna utvidgas, ordentligen anläggas och beprydas med sirliga hus. Detta skedde genom Nåd. skrifvelse af den 31 Oktober 1650.

6) Då hertig Karls flotta, den 19 Sept. 1598, ankom till Stegeborgsskären, och derefter eröf-

rade åtskillige, konungen tillhörande skepp, begingo hans kaptener hvarjehanda grymheter mot fångarne. Så väl Sigismunds biktfader, Petrus Laterna, som dess Polska musikanter, hvilka, i anseende till deras långa rockar, ansågos för Jesuiter, blefvo kastade i sjön, sedan matroserne stuckit en brödbit i munnen på dem, med tillsägelse, att de kunde sjelfve fånga sig fisk, efter de ej ville äta kött på fastedagarne.

7) Beskrifningen på så väl bataljen vid Stångebro, som förberedelserna dertill, är historisk.

8) Denne Henrik von Ahnen var öfverste-vaktmästare vid hertigens kavalleri; och ägde, enligt Karl Karlsson Gyllenhjelms efterlemnade anteckningar, en så inriden häst som här är anfördt.

9) Var kusin till riks-rådet Göran Knutsson, samt skref sig herre till Sjögerås och Gammalstorp. Sedermera, efter att hafva gått i landsflykt, författade han den märkvärdiga boken; Hertig Karls Slagtarebänk.

10) Flere häfdatecknare uppgifva att biskopen i Linköping, Petrus Ben, medelst ringning i stadens klockor på öfverenskommet sätt, gaf hertigen tecken, när och hvarest han borde anfalla.

11) Den så ofta förekommande bonden är en verkligt historisk person, om hvilken Schenberg, i sin 1733 utgifna berättelse om Stångebro-slag, säger: "Hertigen hade från Wänge by medtagit en djerf och gäten bonda, benämnd Oluf

(eller som gemeneman honom kallat Ola, Jola eller Jula) som noga visste ortens och platzernas beskaffenhet utmed Åen Stång. Thenne Bonden följde Hertigen, och under töcknet, som tå uppsteg af Stång och höll sig vid jorden, lopp upp på Gumpekulla, och ställdte sig vid then höga stenen, som på samma kulla står, ther ifrå han kunde öfver töcknet se och för Hertigen berätta, huru Konungens folk anmarcherade ifrå staden och ställdte sig till träffnings — — — — — — — — — — —

Att bonden så gjordt, vittnar thetta rim, som än i dag några kunna säga:

Vid stenen på Gumpekulla-backa
ther skiuldte Jola sin tjufva nacka.
eller
Stenen på Gumpekulla-backa
fridde mång kula frå Jolas nacka."

12) Huru föga nogräknad man var vid dylika förhyrningar, kan ses af ett bref, som ståthållarne skrefvo till konung Erik XIV:de, dateradt Stockholm den 31 Augusti 1563; hvari, det till slut heter: "Vy hafue och afferdiget till Finland någre aff the fribytare här lågo, till att tädan fordre the mäste fätalier och spannemålepertzler, man tädan kan umbära etc."

13) Den 30 November 1598.

14) Låg vester om gamla staden, vid S:t Görans kyrka.

15) Detta utfall skedde den 11 December, gamla stilen.

16) Däka betyder på Blekingska dialekten flicka.

17) Också nu för tiden, far ingen Blekings bondqvinna gerna till bröllopp eller fadderskap, utan att medhafva ett förråd af utsökta matvaror, som vid framkomsten skänkes åt värdsfolket, och kallas förning. Vid gästabud vankas likväl sällan sådana gåfvor; vare sig af förändradt mode, eller för att undvika kostnad.

18) Denna lika besynnerliga som barbariska plägsed, är icke aflagd för längre tid tillbaka, än att ännu lefvande personer påstå sig kunna minnas när den iakttogs.

19) Då Blekings-allmogen vill uttrycka, att tvenne personer ämna gifta sig, men ännu ej blifvit trolofvade, säger den att de äro sams.

20) Historiskt.

21) I gamla tider existerade ett nästan oafbrutet förbund mellan Smålänningarne i Wärends härad och Blekingsboarne. De skulle ömsesidigt försvara hvarannan, som gode besvurne Dannemän, och lemna bistånd af alla slag. En sådan allianstraktat afslöts 1520, Måndagen efter Dominica Rogationum, på Hjordsberga landsting, och bekräftades i Kulshuld. Sjöborg förmenar, att detta varit Kålshult i Tvings Socken; men då han ej upplyser, hvarföre ratifikationen skulle ske på annan ort, inom samma Län, än tingsstället, der preliminär-förhandlingarne uppgjordes; synes det troligare, att Smålänningarne antogo traktaten på deras sammankomst vid Kohlshult i Kronobergs Län och Linneryds Socken.

22) Sådane enviges kamper voro fordom mycket

allmänna uti Blekinge, och kallades spänna bälte. Utmaningen skedde merendels med den hotelsen: "Jag skall skära dig en flise i sidan." Vid den beskrifning som här lemnas, är traditionen noggrannt följd.

23) Historiskt.

24) Historiskt. Den befälhafvaren, till hvilken Beckes gaf sin sabel, var Anders Lennartsson.

25) Under belägringen af Calmar, kallade hertigen riksprofossen till sig, samt lät honom svärja sig tro och huldhetsed. Redan detta var ett förebud till den stränghet, med hvilken han ämnade att behandla fångarne.

26) Sparrens gods, som hertigen skänkte åt Gyllenhjelm.

27) Historiskt.

HS

form 410

